

**ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ДОНИШГОҶИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН**

«Мувофиқа шуд»

Ректори Донишгоҳи миллии
Тоҷикистон

_____Хушвахтзода Қ.Х.

«_____» _____ с.
2022

«Тасдиқ карда шуд»

Вазири маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

_____Саидзода Р.Х.

«_____» _____ с. 2022

**БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ
АЗ РӢИ САМТ (ИХТИСОС)**

Гурӯҳи ихтисосҳо: 79 01 - Ташхиси функционалӣ,
лабораторияи клиникӣ, иммунологӣ.

Ихтисос: 1-79 01 04- Кори тиббӣ-ташхисӣ

Тахассус: Табиб

Дараҷаи академӣ: Мутахассис

Муҳлати таҳсил: 6 сол

ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДОНИШГОҶИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

«Маъқул доништа шуд»

Дар Шӯрои олимони ДМТ
қарори № 01 аз «30» 08 соли
2022

Раиси Шуро _____
профессор Хушвахтзода Қ.Х.

«Ташхис карда шуд»

Директори Маркази
ҷумҳуриявии таълимию методи
назди Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон _____

Р. Мирзозода

«_____» _____ соли 2022

БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ АЗ РӢИ САМТ (ИХТИСОС)

Гурӯҳи ихтисосҳо: 79 01 -Ташхиси функционалӣ,
лабораторияи клиникӣ, иммунологӣ.

Ихтисос: 1-79 01 04 - Кори тиббӣ-ташхисӣ

Тахассус: Духтур

Дараҷаи академӣ: Мутахассис

Муҳлати таҳсил: 6 сол

Душанбе -2022

МУНДАРИЧА

1. Муқаррароти умумии барномаи таҳсилотӣ.....	5
.....	
2. Ҳуҷжатҳои танзимкунандаи мундариҷа ва раванди татбиқи барномаи таҳсилотӣ.....	6
3. Ҳадди ақали ҳатмии мазмун ва мундариҷаи барномаи таҳсилотӣ аз рӯи ихтисос.....	7
4. Муҳлати азхудкунии барномаи таҳсилотӣ.....	1 2
.....	
5. Шароитҳои амалигардонии барномаи таҳсилотӣ.....	1 3
6. Мундариҷаи маҷмӯи ҳуҷжатҳои барномаи таҳсилотӣ аз рӯи ихтисос.....	1 5
7. Аттестатсияи хатм аз рӯи ихтисос.....	1 6
8. Низоми дохилии таъмини сифат тибқи барномаи таҳсилотӣ.....	1 7
9. Қоидаҳои қабул тибқи барномаи таҳсилотӣ.....	1 7
.....	
10. Идоракунии тағйирот.....	1 8
Замимаҳо.....	1
.....	8

ФЕҲРИСТИ ИХТИСОРАҲО

ВМ ва ИҶТ – Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

СДТОК – Стандарти давлатии таҳсилоти олии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

МТОК – Муассисаи таҳсилоти олии касбӣ

БТ – Барномаи таҳсилотӣ

ННТ – Нақшаи намунавии таълим

НТК – Нақшаи таълимии корӣ

ШТМ – Шӯрои таълимию методӣ

БТФ – Барномаи таълимии фан

БКФ – Барномаи кории фан (силлабус)

ФЗ – Фанҳои заминавӣ

ФҲ – Фанҳои ҳатмӣ

ФИ – Фанҳои интихобӣ

ФУК – Фанҳои умумикасбӣ

ФТ – Фанҳои тахассусӣ

ҲПО – Ҳайати профессорону омӯзгорон

КИТ – Корҳои илмӣ-тадқиқотӣ

КМД – Кори мустақилонаи донишҷӯ

КМРО – Кори мустақилона бо роҳбарии омӯзгор

НҶ – Назорати ҷорӣ

НН – Назорати ниҳой

GPA (Grade Point Average) – Холи миёнаи умумӣ

ДМТ – Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

ММТ – Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

1.МУҚАРРАРОТИ УМУМИИ БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ

1.1.Маълумот дар бораи ихтисос

Ном, рамз ва гурӯҳи ихтисоси 79 04 - тиббӣ ба Таснифоти давлатии равия ва ихтисосҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти № 349 аз 30 июни соли 2007 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад.

Барномаи мутахассис аз рӯи ихтисоси 79 01 04 00 – кори тиббӣ-ташхисӣ тибқи Шаҳодатномаи АУ №0000920 аз 08.08.2019 с. аз ҷониби Хадамоти давлатии назорат дар соҳаи маориф (ҳозира Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илми назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон) аккредитатсия шудааст.

Барномаи таҳсилоти мазкур аз рӯи ихтисоси 79 01 04 00 – кори тиббӣ-ташхисӣ аз 30 августи соли 2022 таҷдиди назар гардида, аз соли таҳсили 2022-2023 мавриди татбиқ қарор дода мешавад.

1.2.Тахассуси хатмкунанда

Баъди аз худ намудани барномаи таҳсилотӣ аз рӯи ихтисоси 79 01 04 00 – кори тиббӣ-ташхисӣ, дар шакли таҳсили рӯзона, баъд аз хатм ба хатмкунанда касбият ва дараҷаи зерин дода мешавад:

- тахассуси касбӣ – духтур;
- дараҷаи касбӣ – мутахассис.

1.3.Тавсифи умумии тахассуси хатмкунанда.

Хатмкунандае, ки соҳиби тахассуси духтур гардидааст, бояд:

- **Таҳти роҳнамоии принципҳои қонунгузорӣ ва этикӣ кор кунад**
Меъёрҳои этикиро риоя кунад, ҳолати мусбии равонӣ ва ҷисмонии беморонро нигоҳ дорад; масъулиятҳои ҳуқуқӣ, ахлоқӣ ва этикиро ҳис кунад.

- **Таҳти роҳнамоии муносибатҳои арзишнок нисбат ба воқеиятҳои ҳаёти иҷтимоӣ ва сиёсӣ фаъолият намояд.**

Мушкилоти иҷтимоӣ, сиёсӣ ва иқтисодиро барои ташаккули ҷаҳонбинӣ таҳлил намояд.

- **Малакаҳои муоширати (коммуникативӣ)-ро дошта бошад.**

Дар фаъолияти корӣ бо беморон ва волидайнӣ онҳо, ҳамкорон ва ҷомеа малакаҳои муоширатро истифода намояд. Малакаҳои корро дар гурӯҳҳо ва иртиботи мутақобилан самараноки онҳоро нишон диҳад.

- **Усулҳо ва равишҳои илмро дар таҳқиқотҳои тиббӣ истифода намояд.**

Дониш ва малакаҳои барои рушди бефосилаи касбӣ андӯхтаро амиқу васеъ кунад.

- **Технологияи иттилоотро дар тиб истифода кунад.**

Таҳлили натиҷаҳои таҳқиқоте, ки дар адабиётҳои илмии тиббӣ пешниҳод карда шудааст ва дар корҳои ҳаррӯза истифода мешавад

дуруст баҳогузорӣ намояд. Принсипҳо ва донишҳои илми тиббии исботшударо дар амалияи тиббӣ ва таҳқиқоти истифода намояд. технологияи иттилоотро дар тиб бо мақсади ба даст овардан ва таҳлил кардани иттилооти илмӣ самаранок истифода намояд.

Ба беморон (чамъоварии анамнез, шикоятҳо, баҳогузориҳои ҳолати бемор, натиҷаи таҳқиқот, озмоишҳои лабораторӣ, ташҳиси функционалӣ, тартиб додани нақшаи табобат) машварат диҳад.

Ташҳис гузарад ва тавзеҳи клиникӣ диҳад.

Гузариши тадқиқоти ташҳисӣ: клиникӣ лабораторӣ, функционалӣ, визуалӣ, шуъоӣ. Натиҷаи муоина ва таҳқиқоти беморонро бо мақсади гузариши ташҳиси тафриқӣ, гузоштани ташҳиси пешакӣ, тартиб додани нақшаи табобати шуъоӣ, мониторинги ҳолати бемор ва дар оянда навиштани эпикризи беморӣ шарҳ диҳад.

- **Маводҳои дорувориро беҳатар, самаранок ва сарфакорона истифода намояд.**

Табобати дорувориро бо дар назардошти беҳатарӣ ва самаранокӣ, таъсирҳои манфии доруҳо таъйин карда, оид ба хусусиятҳои маводи доругӣ, бемор огоҳонида шавад.

- **Ташҳис ва табобати беҳатар ва самаранок гузаронад**

бемор аз хусуси дастамалҳои ташҳисӣ ва табобатӣ ва истифодаи онҳо дар фаъолияти клиникӣ огоҳонида шавад.

- **Иттилоотро дар контексти тиббӣ самаранок истифода намояд.**

Дақиқӣ ва пуррагии маълумотро ҳангоми пур кардани ҳуҷҷатҳои риоя кунед ва махфияти онро нигоҳ доред; ҳамеша принсипи «сирри тиббӣ»-ро дар фаъолияти худ риоя намояд.

- **Принсипҳо, дониш ва усулҳои психологиро дар фаъолияти тиббӣ истифода намояд.**

Консепсияи психологии саломатро фаҳмад. Аз меъёр дур шудани ҳолати равонии беморро ташҳис карда тавонад.

- **Барои саломатии бемор мубориза барад ва усулҳои ташҳиси беморро такмил диҳад.**

Малакаҳои нигоҳубини бемор ва расонидани ёрии авалинро нишон диҳад.

- **Принсипҳо, усулҳо ва маълумотҳоро аз хусуси вазъи саломатии беморон, беҳтарсозии он ва системаи нигоҳдории тандурустӣ дар маҷмӯъ истифода намояд.**

Принсипҳои асосии солимгардонӣ, назорати беморшавӣ истифода намояд. Чорабиниҳои профилактикӣ, ташхисӣ ва реабилитатсионӣ гузаронад.

1.4.Талабот оид ба дараҷаи хатмкунанда

Хатмкунандае, ки барномаи зинаи мутахассисро аз худ кардааст, дар мутобиқат бо намуди фаъолиятҳои касбӣ, ки барномаи таҳсилоти мазкур ба он равона гардидааст, бояд бо натиҷаҳои таълим, ки дар банди 3-и ҳуҷҷати мазкур нишон дода шудааст, мутобиқат намояд.

1.5. Доираи фаъолияти хатмкунанда

Намудҳои фаъолияти касбие, ки аз рӯи онҳо хатмкунанда баъди азхуд кардани барномаи мутахассис, омодагӣ мебинад, чунинанд:

- Дарк ва эътирофи фаъолияти касбии табиб дар риояи принсипҳои маънавӣ, этикӣ (ахлоқӣ) масъулиятҳо ва ҳуқуқӣ;
- Риояи арзишҳои касбӣ, ба мисли устокорӣ, ғамхорӣ беғаразона, интизом, ғамхорӣ, ҳамдардӣ, масъулият, бовиҷдонӣ, риояи принсипҳои махфият;
- Дарки муҳимияти фаҳмиши байниҳамдигарӣ ва муносибатҳои байни табиб ва бемор, аъзоёни оила, ҳурмати фарқияти фарҳангӣ ва озодии эътироф;
- Ташкили муносибатҳои байниҳамдигарии мусбӣ ва ҳурмати ақидаи ҳамкасбон;
- Омодагӣ ба тақмили донишҳо ва малақаҳои худ дар тури фаъолияти касбии худ дар асоси дастовардҳои нави илмӣ.

1.6. Навъҳои фаъолияти касбии мутахассис аз рӯи ихтисоси 79 01 04 00-кори тиббӣ-ташхисӣ.

- Хатмкардае, ки тахассуси «табиб»-ро тибқи ихтисоси «Кори тиббӣ-ташхисӣ» соҳиб шудааст, барои намудҳои зерини фаъолияти касбӣ тайёр карда шудааст:

- тиббӣ-ташхисӣ;
- ташкилӣ-идоракунӣ;
- илмӣ-таҳқиқотӣ;

Намудҳои мушаххаси фаъолияти касбӣ, ки барои онҳо хатмкарда тайёр карда мешавад, аз тарафи муассисаи таҳсилоти олӣ якҷоя бо донишҷӯён, ДМТ, донишкадаи баъди дипломӣ ва иттиҳодияи корфармо муайян карда мешавад.

Хатмкардаи ихтисоси «Кори тиббӣ-ташхисӣ» мувофиқи намудҳои фаъолияти касбӣ чунин малақаҳои касбиро намоиш медиҳад.

1.7.Имкониятҳои идомаи таҳсили хатмкунанда

Хатмкунандаи соҳаи тиббӣ, ки барномаи таҳсилотиро аз рӯи ихтисоси 79 01 04 00 – кори тиббӣ-ташхисӣ аз худ кардааст, барои идомаи таҳсил дар зинаи интернатура ё/ва ординатура омода мебошад.

Тибқи Стандарти давлатии таҳсилоти олии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон шахсоне, ки дипломи зинаҳои таҳсилоти олии касбии мутахассисро доранд, метавонанд таҳсили худро дар зинаи дуоми таҳсилоти олии касбӣ -интернатура ё/ва ординатура аз рӯи равия ва самт (ихтисос)-и мувофиқ идома диҳанд.

2. ХУЧЧАТҲОИ ТАНЗИМКУНАНДАИ МУНДАРИҶА ВА РАВАНДИ ТАТБИҚИ БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ

2.1. Барномаи таҳсилотӣ дар асоси Стандарти давлатии таҳсилоти олии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи маориф таҳия гардида, коркарди минбаъдаи замимаҳои он бояд ба талаботи хуччатҳои зерин мутобиқат намояд:

– Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи маориф”, аз 22.07.2013, №1004 (дар таҳрири охирин) аз 17.05.2018, №1527);

– Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи таҳсилоти калонсолон”, аз 24.02.2017, №1394;

– Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи таҳсилоти олии касбӣ ва баъдидипломӣ”, аз 19.05.2009, №531;

– Стратегияи миллии рушди таҳсилот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2030, аз 29.09.2020, №526;

– Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3.03.2006, №94 тасдиқ карда шудааст;

– Стандарти давлатии таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз 25.02.2017, №94;

– Таснифоти давлатии равия ва ихтисосҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз 30.06.2007, №349;

– Низомнома дар бораи низоми кредитӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз 30.12.2016, №19.24;

– Роҳнамо оид ба коркард ва таҷдиди барномаҳои таълимии таҳсилоти олии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

– Стратегияи рушди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025.

2.2. Талаботро оид ба мазмун ва мундариҷаи ҳадди ақали ҳатмии барномаи таҳсилотӣ, шароити татбиқномаӣ ва муҳлатҳои азхуднамоиро Стандарти давлатии таҳсилоти олии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудааст.

2.3. Барномаи таҳсилоти олии касбӣ хуччатҳои зеринро дар бар мегирад: нақшаи таълим аз рӯи ихтисос, нақшаи таълимии корӣ, барномаҳои таҷрибаомӯзӣ, барномаҳои таълимӣ ва силлабусҳо аз рӯи фанҳо, шарҳи барномаҳои таълимӣ аз рӯи фанҳои ҳатмӣ ва интихобӣ. Талаботи ҳадди ақал ба мундариҷаи хуччатҳои дар боло зикргардида дар Стандарти давлатии таҳсилоти олии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон инъикос ёфтаанд.

2.4. Шарҳи мухтасари барномаҳои таълимии фанҳои ҳатмӣ ва интихобӣ қисми ҷудонашавандаи барномаи таҳсилотӣ ба ҳисоб меравад, ки тавсифи мухтасари фан; намуди машғулиятҳо; забони таълим; салоҳиятҳои, ки бояд дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул ёбанд; натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд; номгӯи боб ва мавзӯҳои фан; васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан ва шаклҳои назорати ҷорӣ ва ниҳоиро дар бар мегирад. Талаботи ҳадди ақал ба шарҳи мухтасари барномаҳои таълимии фанҳои ҳатмӣ ва интихобӣ дар замима(ҳо) дарҷ гардидааст. Мазмуну мундариҷаи пурраи барномаҳои қорӣи фанҳои ҳатмӣ ва интихобиро дар китобхонаи электронии ДМТ пайдо кардан мумкин аст (ниг. ба <https://tnu.tj>).

2.5. Барномаи таҳсилотӣ омӯзиши ҳатмии бахшҳо ва модулҳои, ки дар банди 3-и ҳуҷҷати мазкур нишон дода шудаанд, пешбинӣ намудааст.

2.6. Бахшҳо ва модулҳои барномаи таҳсилотӣ аз фанҳои заминавӣ ва донишгоҳӣ, фанҳои интихобӣ, машғулиятҳои факултативӣ, таҷрибаомӯзиҳо ва аттестатсияи ҳатм иборат мебошад.

2.7. Номгӯи бахш, модул ва фанҳои заминавии барномаи таҳсилотӣ бояд ба талаботи ҳуҷҷати “Таснифоти фанҳои таълимӣ аз рӯи бахшҳо ва модулҳо, намунаи барномаҳои таҳсилотӣ аз рӯи самт (ихтисос) ва нақшаи таълим” муқаррар карда шудаанд, ҷавобгӯ бошанд.

3. ҲАДДИ АҚАЛИ ҲАТМИИ МАЗМУН ВА МУНДАРИҶАИ БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ АЗ РӢИ ИХТИСОС

1	Номгӯи барнома	1-79 01 04 00 - қори тиббӣ-ташҳисӣ.
2	Дараҷаи академӣ	Мутахассис
3	Шакли таҳсил	Рӯзона
4	Муҳлати меъерии таҳсил	6 сол
5	Миқдори кредитҳо	420 кредит (70 кредит дар як сол)
6	Ҳадафи умумӣ	Ҳадафи ин барнома - тайёр кардани мутахассисони соҳибкасбе мебошад, ки на танҳо донишҳои заминавии назариявӣ, балки малақаҳои қори амалии тиббиро доранд. Ҳатмқунандагони ихтисоси барномаи таҳсилотии мазкур на танҳо фаъолияти ташҳиси тиббӣ, балки фаъолияти касбии тиббӣ дар муассасаҳои тиббӣ ва дигар фаъолияти хидмати давлатиро анҷом дода метавонанд.
7	Тавсифи мухтасари барномаи таҳсилотӣ	Барномаи таҳсилотии мазкур аз баҳшу модулҳои зерин иборат аст: <u>Баҳши 1. Фанҳои заминавӣ - 48 кредит</u> Модули фанҳои иҷтимоӣ-гуманитарӣ – 22 кредит;

		<p>Модули фанҳои забонӣ – 15 кредит; Модули фанҳои табиӣ-иқтисодӣ ва технологияи информатсионӣ – 11 кредит. <u>Баҳши 2. Фанҳои тахассусӣ -237 кредит</u> Модули фанҳои умумикасбӣ – 127 кредит; Модули фанҳои тахассусӣ – 110 кредит; <u>Баҳши 3. Фанҳои интиҳобӣ - 105 кредит</u> Модули фанҳои интиҳобии баҳши 1 – 6 кредит Модули фанҳои интиҳобии баҳши 2 – 99 кредит <u>Баҳши 4. Таҷрибаомӯзӣ – 21 кредит.</u> <u>Баҳши 5. Аттестатсияи хатм - 9 кредит.</u> <u>Баҳши 6. Машғулиятҳои факултативӣ -.24 кредит</u></p>
8	<p align="center">Натиҷаҳои таълими барномаи таҳсилотӣ</p>	<p>Донишҷӯе, ки модуло аз худ кардааст: -истифодаи донишҳои биотиббӣ ва илмҳои клиникиро барои арзёбии умумӣ ҳолати беморон, ташхиси дар онҳо аломатҳо ва синдромҳои маъмул ва бемориҳои хатарнок барои таъмини равиши бемор-мутамаказ барои банақшагирии тадбирҳои пешгирикунанда, ташхискунанда ва табобатӣ. -машваратдиҳии беморон (чамъоварии таърихи беморӣ, шикоятҳо, ташхис ва санҷиши вазъи бемор, арзёбии мекунад натиҷаҳои ташхиси клиникӣ-лабораторӣ ва функционалӣ-ташхисӣ). Натиҷаи муоина ва ташхиси беморро тафсир медиҳад, барои гузаронидани ташхиси тафриқавӣ ва мондани ташхиси ташхиси тахминӣ, тартиби нақшаи табобат, мониторинги ҳолати бемор дар раванд, бо тартиб додани иқтибос, аст; -табобати шуъой тавсия медиҳад бо назардошти беҳавфӣ ва фоидаоварӣ ва оризаҳои пайдошуда. Маълумот медиҳад ба бемор доир ба доруворӣ, ташхис ва истифодаи онҳо дар клиника. -дақиқӣ ва пуррагиро ҳангоми пур кардани ҳуҷатҳои тиббӣ риоя мекунад ва маълумотро махфӣ нигоҳ медорад; -тарафдори риояи принципҳои “сири духтурӣ” - тарафдори тарзи ҳаёти солим, нигаронидани сатҳи зарурии омодагии ҷисмонӣ барои фаъолияти бошууронаи касбӣ; -қобилияти донишҳои нав гирифтагон дорад; -малакаи кор дар муассисаҳои иҷтимоӣ ва тиббӣ; -қобилияти баҳо додан ба экспертизаи судӣ; -тавонистани кор бо асбобҳои оптикӣ, сохтани дарахти насл, ҳал кардани масъалаҳои биологияи</p>

молекулярӣ, генетикаи умумӣ ва тиббӣ, паразитология, шинохтани барангезандаҳои бемориҳои паразитарӣ ва интиқолдиҳандаи онҳо дар микро- ва макропрепаратҳо;

-истифодаи қонунҳои асосии биофизика ва дониш оид ба принципҳои кори таҷҳизоти тиббӣ барои ҳалли асъалаҳои фаъолияти касбӣ;

-истифодаи дониш дар бораи усулҳои муосири ташхиси кимёӣ ва физику кимёии моеъҳои биологӣ, маҳлулҳо, маводҳои доругӣ ва биополимерҳо барои ҳисоб кардан, дар асоси тадқиқотҳои гузаронидашуда.

-арзёбии хосиятҳои табиӣ ва синтетикӣ пайвастагиҳои органикӣ. инчунин эҳтимолан хатарнок барои организми инсон, пешгӯии он ва рафтор дар муҳити биологӣ.

-истифодаи донишҳо оид ба асосҳои молекулярии протсессҳои ҳаётӣ, дар организми инсон дар меъёр ва патология, истифодаи принципҳои методҳои биохимиявӣ дар ташхиси бемориҳо, усулҳои асосии ташхисҳои биокимиёвӣ

-Истифодаи дониш дар бораи шаклҳои инкишоф ва сохти анатомии бадани инсон, система ва аъзои ӯ бо дар назардошти синусолӣ, ҷинсӣ ва хусусиятҳои инфиродӣ барои шинохтани сохти гуногуни анатомӣ:

-Истифодаи дониш дар бораи сохти организми инсон дар сатҳи бофтавӣ, ҳуҷайравӣ ва зерҳуҷайравӣ, эмбриогензи инсон барои фарқи объектҳои гистологӣ дар макропрепаратҳо, додани тавсифи морфофункционалии онҳо:

-Арзёбии нишондодҳои ҳолати физиологии инсонии солим ва бемор, дар асоси донишҳо дар бораи шаклҳои фаъолият ва танзими ҳаёти организми одам, узвҳо ва системаҳои онҳо ёри асбобҳои ташхисӣ; --Расонидани ёри таъҷилии тиббиро дар марҳилаи ҳодисаи нохуш, ҷароҳат, хунравӣ, захролудшавӣ ва дигар ҳолатҳо, ки хатар ба ҳаёт ва/ё ба саломатии инсон; амали гардондани нигоҳубини бемор, иҷрои амалҳои табобатӣ ташхисӣ, ташкили ҷамъии партовҳои тиббӣ, стерилизатсияи асбобҳои тиббӣ ва эҳёгарӣ.

-Доштани дониш дар бораи таъсири механизмҳои омилҳои табиӣ ва антропогенӣ муҳити зист ба саломатии аҳоли ва усулҳои назорати

		<p>радиационӣ-дозиметрии дучоршудаи коркунони тиб ва беморон барои таъмини бехатарии экологӣ ва радиационӣ;</p> <p>-Шинохтан ва тафсири дигаргуниҳои патологӣ дар сатҳи макро- ва микроскопӣ ҳангоми протсессҳои умумипатологӣ;</p> <p>-Арзёбии реаксияҳои патологӣ ва компенсаторӣ-мутобиқшаванда, резервҳои функционалӣи организми инсон дар намудҳои патологияҳои гуногун;</p> <p>-Иҷро намудани ташхисҳои асосии кимиёви-микроскопии маводҳои биологӣ дар лабораторияҳои клиникӣ-ташхисӣ;</p> <p>-Истифодаи донишҳои физикӣ ва техникӣ дар бораи асосҳои ба даст овардаи тасвир дар тиб, принсипҳои таҳлили онҳо, намудҳои нигоҳдонӣ ва интиқол ҳангоми истифодаи намудҳои гуногуни биноишӣ;</p> <p>-Истифодаи донишҳои анатомия ва физиологияи шуъоии узвҳо ва системаҳои организми инсон барои шинохтан ҳангоми ташхис тасвири дигаргуниҳои функционалӣ ва морфологӣ ҳангоми бемориҳои бисёрвоҳуранда;</p> <p>-Истифодаи донишҳои дар бораи раванди эпидемикӣ, омӯхтани усулҳо, принципҳои он, барои ташкили сан эпид реча ҳангоми бемориҳои сироятӣ;</p> <p>-Истифодаи донишҳои дар бораи омилҳои эпидемиологӣ, патогенез, клиника, усулҳои ташхис ва табобат, пешгирии тиббии бемориҳои сироятӣ калонсолон ва кӯдакон барои ташхиси лабораторӣ-асбобӣ, тафсири натиҷаҳо ва ҳамбастагӣ бо духтурони соҳа.</p> <p>-Арзёбии ихтилолҳои асосии функцияҳои узвҳои гуногун ва системаҳои физиологияи инсон;</p> <p>-Таҳлили нишондодҳои саломатии аҳолӣ ва кори ташкилоти тандурустӣ, банақшагирӣ, ва ташкилирасонидани ёрии аввалин тиббӣ дар шуъбаҳои ташхисии муассасаҳои тандурустӣ;</p>
9	<p>Баҳодихии барномаи таҳсилотӣ</p>	<p>Дар раванди таълим натиҷаҳои азхудкунии барномаи таҳсилотӣ ба таври зерин баҳодихӣ карда мешаванд:</p> <p>1) санҷишҳо, супоришҳо ва амсоли инҳо дар аввали сол барои донишҷӯёни факултети тиббӣ;</p>

		<p>2) баҳодихии формативӣ ва динамикии дараҷаи аз худ намудани дониш ва маҳорат барои табиб дар рафти омӯзиши блоку модулҳо зарурӣ;</p> <p>3) маҷмӯи корҳои хаттӣ ва презентатсияҳо, ки барои баҳодихии пешрафти донишҷӯён дар соҳаи муоширати шифоҳӣ ва хаттӣ имкон медиҳанд;</p> <p>4) маҷмӯи корҳои тадқиқотӣ, лоиҳаҳои инфиродӣ ва гурӯҳӣ;</p> <p>5) намунаҳои нақшаҳои мавзӯии байнисоҳавӣ ва мисолҳои асосноки истифодаи донишҳои тиббӣ дар омӯзиши дигар фанҳо;</p> <p>6) вазифаҳои хонагӣ, тестҳои мавзӯӣ, супоришҳои назоратӣ, имтиҳонҳо, аттестатсияи хатм;</p> <p>7) таҳлили муқоисавии дараҷаи омодагии донишҷӯён; таҳлили муқоисавии натиҷаҳои таҳлили ба нақша гирифташуда ва ба даст овардашуда. ОСКЭ (The Objective Structured Clinical Examination – OSCE).</p>		
10 Таҳассус				
Рамз ва номи ихтисос	79 01 04 00 - кори тиббӣ-ташхисӣ			
Гурӯҳи ихтисосҳо	79 01 - Ташхиси функционалӣ, лабораторияи клиникӣ, иммунологӣ.			
Таҳассус ва дараҷаи касбии баъд аз хатм	Мутахассис аз рӯи ихтисоси 79 01 04 00 - кори тиббӣ-ташхисӣ			
11 Бахшҳо ва модулҳо				
Номи бахш	Фанҳои заминавӣ	48	кредит	
Ҳадафи бахш	Ҳадафи бахш – таъминоти донишу малакаҳои заминавӣ, ки барои ворид шудан ба низоми таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон зарур мебошанд.			
Тавсифи мухтасари бахш	Бахши фанҳои заминавӣ аз модулҳои зерин иборат аст: Модули фанҳои иҷтимоӣ-гуманитарӣ-22 кредит; Модули фанҳои забонӣ - 15 кредит; Модули фанҳои табиӣ-иқтисодӣ ва технологияи информатсионӣ - 11 кредит.			
Номи модул	Модули фанҳои иҷтимоӣ-гуманитарӣ	22	кредит	
Ҳадафи модулҳо	Ҳадафи модул – омӯзиши асосҳои илмҳои иҷтимоӣ ва гуманитарӣ, асосҳои таърих, фарҳанг ва иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин ташаккули ҷаҳонбинии фарҳангиро иртиботӣ.			
Тавсифи мухтасари	1.Фалсафа – 4 кредит;			

модул	2.Таърихи муосири Тоҷикистон – 3 кредит; 3.Фарҳангшиносӣ – 3 кредит; 4.Сотсиология – 3 кредит; 5.Сиёсатшиносӣ – 3 кредит; 6.Ҳуқуқи тиббӣ – 3 кредит; 7. Диншиносии илмӣ -3 кредит.		
Натиҷаҳои таълимии модул	Донишҷӯе, ки модулро аз худ кардааст: – асосҳои таърих ва фарҳанг, нақш ва мақоми Тоҷикистонро дар таърихи инсоният ва ҷаҳони муосир медонад; – асосҳои банақшагирии тиҷорат, ҳуқуқ ва қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистонро медонад; – асосҳои фанҳои гуманитарӣ ва ҷамъиятӣ, методҳо ва тарзу роҳҳои таҳлили фалсафии масъалаҳо, шаклҳо ва методҳои таҳсилоти илмиро медонад; – нуқтаи назари худро мустақилона ифода карда метавонад, тафаккури мантиқӣ дорад, мусоҳиботи расмӣ, муҳокимаҳои маънавию ахлоқиро бурда метавонад, принципҳои ахлоқию зебоифаҳмиро риоя менамояд; – донишҳои гуногуни шаклҳои тафаккур ва малакаҳои истифодаи онҳоро дар вазъиятҳои мухталиф дар мувофиқа бо талаботи ҳуқуқӣ ва сиёсӣ намоиш дода метавонад; – назарияҳо, стратегияҳо ва воситаҳои роҳбарӣ, ки барои тавсеаи иқтисодии эҷодии худ ёрӣ мерасонанд, аз худ кардааст.		
Номи модул	Модули фанҳои забонӣ	15	кредит
Ҳадафи модул	Ҳадафи модул – фароҳам намудани заминаи касбии малакаҳои забонӣ/иртиботӣ, ки барои фаъолияти кории табиб зарур мебошанд.		
Тавсифи мухтасари модул	1. Забони тоҷикӣ аз рӯи ихтисос – 3 кредит; 2. Забони русӣ аз рӯи ихтисос – 6 кредит; 3. Забонҳои хориҷӣ аз рӯи ихтисос – 6 кредит.		
Натиҷаҳои таълимии модул	Донишҷӯе, ки модулро аз худ кардааст: – забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва хориҷиро дар нутқи шифоҳӣ ва хаттӣ дар сатҳи муошират дар доираи ихтисоси худ дуруст истифода бурда метавонад; – донишҳо ва малакаҳои амалии барои ҷустуҷӯи иттилооти илмиро ба забони хориҷӣ соҳиб аст; – донишҳо ва малакаҳои корбурди истилоҳотро ба		

	забони хориҷӣ дорад; – малакаҳои таҳияи мазмуну мундариҷа ва сохтори нутқро дар мувофиқа бо мақсад, вазъият ва иштирокчиёни муоширатро дорост.		
Номи модули	Модули фанҳои табиӣ-иқтисодӣ ва технологияи информатсионӣ	11	кредит
Ҳадафи модули	Ҳадафи модули – фароҳам овардани заминаи ташаккули салоҳиятҳои марбут ба илмҳои табиӣ ва дақиқ мебошад, ки ба рушди муносибати эҷодӣ ва ба шахсият нигаронидашуда мусидат менамояд.		
Тавсифи мухтасари модули	<ol style="list-style-type: none"> 1. Технологияи информатсионӣ -5 кредит. 2. Географияи иқтисодии Тоҷикистон бо асосҳои демография – 3 кредит; 3. Экология – 3 кредит. 		
Натиҷаҳои таълимии модули	<p>Донишҷӯе, ки модулиро аз худ кардааст:</p> <ul style="list-style-type: none"> – малакаҳои истифодаи низомҳои компютерӣ-иттилоотӣ, ҷамъоварӣ, ҳифз, таҳлил, интишор ва ҷустуҷӯи маълумот дар шабакаи Интернетро аз худ намудааст; – вазъи геополитикиро таҳлил карда метавонад, тақсими маъмури-иҷтимоӣ ва ҳудудии мамлакатро медонад; – хусусиятҳои саноати Тоҷикистон, таърихи саноат ва хоҷагии қишлоқи мамлакатро медонад; – принципҳои устуворӣ ва маҳсулнокии табиати зинда ва дар зерин таъсири омилҳои антропогенӣ тағйир ёфтани онро мефаҳмад; – маҳорати таҳлили бонизомии мушкилиҳои глобалии экологӣ, масъалаҳои вазъи муҳити атроф ва истифодаи оқилонаи захираҳои табиӣ дар заминаи донишҳои қонунҳои асосии экологиро дорад. 		
Номи бахш	Фанҳои тахассусӣ	237	кредит
Ҳадафи бахш	Ҳадафи бахш – таълими фанҳои тахассусӣ ба донишҷӯён ва талабот нисбат ба онҳо, ки барои фаъолияти минбаъдаи мутахассис дар соҳаи фаъолияти тиббӣ зарур мебошанд.		
Тавсифи мухтасари модули	Бахши фанҳои тахассусӣ аз модулиҳои зерин иборат аст: Модули фанҳои умумикасбӣ – 127 кредит; Модули фанҳои тахассусӣ – 110 кредит.		

Номи модул	Модули фанҳои умумикасбӣ	127	кредит
Ҳадафи модул	Ҳадафи модули мазкур ба донишҷӯён фароҳам овардани заминаи донишу малакаҳо аз фанҳои касбӣ, ки барои амалӣ намудани фаъолияти касбии тиббӣ заруранд, ба ҳисоб меравад.		
Тавсифи мухтасари модул	<ol style="list-style-type: none"> 1. Микробиология, вирусология, – 6 кредит; 2. Иммунология ва аллергология– 5 кредит 3. Анатомиаи нормалӣ– 16- кредит; 4. Физиологияи нормалӣ-12 кредит 5. Физиологияи патологӣ– 9 кредит; 6. Гистология, Эмбриология, Ситология-15 кредит 7. Химияи ғайриорганикӣ-4 кредит 8. Усулҳои физико-химиявии тадқиқот-6 кредит 9. Химияи таҳлилӣ-6 кредит 10. Химияи органикӣ- 5 кредит 11. Биологияи тиббӣ ва генетикаи умумӣ-4 кредит 12. Забони лотинӣ- 3 кредит 13. Анатомиаи патологӣ-3 кредит 14. Физикаи тиббӣ ва биофизика-3 15. Химияи биологӣ – 9 кредит 16. Пропедевтикаи бемориҳои даруна- 12 кредит 17. Назарияи иқтисодӣ– 3 кредит 18. Фармакология- 6 кредит 		
Натиҷаҳои таълимии модул	<p>Донишҷӯе, ки модули фанҳои умумикасбиро аз худ кардааст:</p> <ul style="list-style-type: none"> – натиҷаҳои таҳқиқотҳои дар адабиёти илмии тиббӣ оварда шударо бо назари танқид баҳо медиҳад, онҳоро дар кори ҳаррӯза истифода мебарад; – принсипҳои илмӣ ва донишҳои тибби исботшударо дар таҷрибаи тиббӣ ва таҳқиқотҳо татбиқ кардан метавонанд; – технологияҳои иттилоотиро самаранок истифода мебарад; – қонуниятҳои сохтор ва фаъолияти организмро дар маҷмӯъ, инчунин узву системаҳои алоҳидаи одамро дар меъёр ва патология таҳлил мекунад. 		
Номи модул	Модули фанҳои тахассусӣ	110	кредит
Ҳадафи модул	Ҳадафи модули ин фароҳам овардани имконияти ба даст овардани донишҳои амиқи фанҳои махсус, ки лозим барои ташхис ва малакаҳои ёрии аввалияи тиббӣ доир ба		

	пешбурди фаъолияти духтурӣ дар давраи баъдидипломӣ мебошад
Тавсифи мухтасари модули	<ol style="list-style-type: none"> 1. Биохимияи клиникӣ – 14 кредит; 2. Генетика-3 кредит; 3. Терапия-3 кредит; 4. Ёрии аввалия – 3 кредит 5. Асосҳои ташҳиси функционалӣ – 9 кредит 6. Ташҳиси функционалӣ – 8 кредит 7. Гематологияи лабораторӣ – 9 кредит 8. Асосҳои ташҳиси лабораторӣ-клиникӣ -11 кредит 9. Ташҳиси лабораторӣ-клиникӣ-6 кредит 10. Сиҳатии омма -3 кредит 11. Акушерӣ -6 кредит 12. Асосҳои ташҳис ва табобати шуӣ –9 кредит 13.Ташҳис ва табобати шуӣ – 15 кредит 14. Педиатрия - 11 кредит
Натиҷаҳои таълимии модули	<ul style="list-style-type: none"> – Донишҷӯе, ки модулиро аз худ кардааст: – истифодаи донишҳои биотиббӣ ва илмҳои клиникиро барои арзёбии умумӣ ҳолати беморон, ташҳиси дар онҳо аломатҳо ва синдромҳои маъмул ва бемориҳои хатарнок барои таъмини равиши бемор-мутамакказ барои банақшагирии тадбирҳои пешгирикунанда, ташҳискунанда ва табобатӣ. – машваратдиҳии беморон (ҷамъовариҳои таърихи беморӣ, шикоятҳо, ташҳис ва санҷиши вазъии бемор, арзёбии мекунад натиҷаҳои ташҳиси клиникӣ-лабораторӣ ва функционалӣ-ташҳисӣ). Натиҷаи муоина ва ташҳиси беморро тафсир медиҳад, барои гузаронидани ташҳиси тафриқавӣ ва мондани ташҳиси ташҳиси тахминӣ, тартиби нақшаи табобат, мониторинги ҳолати бемор дар раванд, бо тартиб додани иқтибос, аст; – табобати шуӣ тавсия медиҳад бо назардошти беҳавфӣ ва ғайдаоварӣ ва оризаҳои пайдошуда. -маълумот медиҳад ба бемор доир ба доруворӣ, ташҳис ва истифодаи онҳо дар клиника. – дақиқӣ ва пуррагиро ҳангоми пур кардани ҳуҷатҳои тиббӣ риоя мекунад ва маълумотро махфӣ нигоҳ медорад; – тарафдори риояи принципҳои “сири духтурӣ” - тарафдори тарзи ҳаёти солим,

	<p>нигаронидани сатҳи зарурии омодагии ҷисмонӣ барои фаъолияти бошууронои касбӣ;</p> <ul style="list-style-type: none"> – малакаи кор дар муассисаҳои иҷтимоӣ ва тиббӣ; – қобилияти баҳо додан ба экспертизаи судӣ; - тавонистани кор бо асбобҳои оптикӣ, сохтани дарахти насл, ҳал кардани масъалаҳои биологияи молекулярӣ, генетикаи умумӣ ва тиббӣ, паразитология, шинохтани барангезандаҳои бемориҳои паразитарӣ ва интиқолдиҳандаи онҳо дар микро- ва макропрепаратҳо; - истифодаи қонунҳои асосии биофизика ва дониш оид ба принципҳои кори таҷҳизоти тиббӣ барои ҳалли масъалаҳои фаъолияти касбӣ; - истифодаи дониш дар бораи усулҳои муосири ташҳиси кимёӣ ва физикию кимёии моеъҳои биологӣ, маҳлулҳо, маводҳои доругӣ ва биополимерҳо барои ҳисоб кардан, дар асоси тадқиқотҳои гузаронидашуда. - арзёбии хосиятҳои табиӣ ва синтетикӣ пайвастагиҳои органикӣ. Инчунин эҳтимолан хатарнок барои организми инсон, пешгӯии он ва рафтор дар муҳити биологӣ. - истифодаи донишҳо оид ба асосҳои молекулярии протсесҳои ҳаётӣ, дар организми инсон дар меъёр ва патология, истифодаи принципҳои методҳои биохимиявӣ дар ташҳиси бемориҳо, усулҳои асосии ташҳисҳои биокимиёвӣ - истифодаи дониш дар бораи шаклҳои инкишоф ва сохти анатомии бадани инсон, система ва аъзои ӯ бо дар назардошти синусоӣ, ҷинсӣ ва хусусиятҳои инфиродӣ барои шинохтани сохти гуногуни анатомӣ; - истифодаи дониш дар бораи сохти организми инсон дар сатҳи бофтавӣ, ҳуҷайравӣ ва зерҳуҷайравӣ, эмбриогензи инсон барои фарқи объектҳои гистологӣ дар микропрепаратҳо, додани тавсифи морфофунксионалии онҳо; - арзёбии нишондодҳои ҳолати физиологии
--	--

	<p>инсонии солим ва бемор, дар асоси донишҳо дар бораи шаклҳои фаъолият ва танзими ҳаёти организми одам, узвҳо ва системаҳои онҳо ёрии асбобҳои таъхисӣ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - расонидани ёрии таъҷилии тиббиро дар марҳилаи ҳодисаи нохуш, ҷароҳат, хунравӣ, захролудшавӣ ва дигар ҳолатҳо, ки хатар ба ҳаёт ва/ё ба саломатии инсон; амали гардондани нигоҳубини бемор, иҷрои амалҳои таъобатию таъхисӣ, ташкили ҷамъии партовҳои тиббӣ, стерилизатсияи асбобҳои тиббӣ ва эҳғарӣ. - доштани дониш дар бораи таъсири механизмҳои омилҳои табиӣ ва антропогенӣ муҳити зист ба саломатии аҳоли ва усулҳои назорати радиатсионӣ-дозиметрии дучоршудаи коркунони тиб ва беморон барои таъмини беҳатарии экологӣ ва радиатсионӣ; - шинохтан ва тафсири дигаргуниҳои патологӣ дар сатҳи макро- ва микроскопӣ ҳангоми протсесҳои умумипатологӣ; - арзёбии реаксияҳои патологӣ ва компенсаторӣ- мутобиқшаванда, резервҳои функционалӣи организми инсон дар намудҳои патологияҳои гуногун; - иҷро намудани таъхисҳои асосии кимиёвӣ-микроскопии маводҳои биологӣ дар лабораторияҳои клиникӣ-таъхисӣ; - истифодаи донишҳои физикӣ ва техникӣ дар бораи асосҳои ба даст овардаи тасвир дар тиб, принсипҳои таҳлили онҳо, намудҳои нигоҳдонӣ ва интиқол ҳангоми истифодаи намудҳои гуногуни биноишӣ; - истифодаи донишҳои анатомия ва физиологияи шуъоии узвҳо ва системаҳои организми инсон барои шинохтан ҳангоми таъхис тасвири дигаргуниҳои функционалӣ ва морфологӣ ҳангоми бемориҳои бисёрвоҳуранда; - истифодаи донишҳо дар бораи раванди эпидемикӣ, омӯхтани усулҳо, принсипҳои он, барои ташкили сан эпид рӯҷа ҳангоми бемориҳои сироятӣ; - истифодаи донишҳо дар бораи омилҳои
--	---

	<p>эпидемиологӣ, патогенез, клиника, усулҳои ташхис ва табобат, пешгирии тиббии бемориҳои сироятии калонсолон ва кӯдакон барои ташхиси лабораторӣ-асбобӣ, тафсири натиҷаҳо ва ҳамбастагӣ бо духтурони соҳа.</p> <ul style="list-style-type: none"> - арзёбии ихтилолҳои асосии функцияҳои узвҳои гуногун ва системаҳои физиологии инсон; - Таҳлили нишондодҳои саломатии аҳоли ва кори ташкилоти тандурустӣ, банақшагирӣ, ва ташкилирасонидани ёрии аввалин тиббӣ дар шӯъбаҳои ташхисии муассасаҳои тандурустӣ; 		
Номи бахш	Фанҳои интихобӣ	105	кредит
Ҳадафи бахш	Ҳадафи бахши мазкур ин вобаста ба мақсадҳои бахшҳои фанҳои заминавӣ ва таҳассусӣ ба донишҷӯён додани донишҳои заминавии иловагӣ маҳсуб меёбад.		
Тавсифи мухтасари бахш	Бахши фанҳои интихобӣ аз модулҳои зерин иборат аст: <ul style="list-style-type: none"> – модули фанҳои интихобии бахши 1 – 6 кредит; – модули фанҳои интихобии бахши 2 – 99 кредит. 		
Номи модул	Модули фанҳои интихобии бахши 1	6	кредит
Ҳадафи модул	Ҳадафи модул - ба вуҷуд овардани имкониятҳо барои гирифтани донишҳои иловагӣ аз бахши фанҳои заминавии компоненти давлатӣ ба ҳисоб меравад.		
Натиҷаҳои таълимии модул	Донишҷӯе, ки модулро аз худ кардааст: <ul style="list-style-type: none"> – соҳиби донишҳои амиқе мебошад, ки пас аз омӯзиши фанҳои интихобии заминавӣ ба даст омадааст; – донишҳои аз ҳисоби фанҳои интихобӣ ҳосилнамударо дар фаъолияти минбаъдаи ҳуқуқшиносӣ истифода бурда метавонад. 		
Номи модул	Модули фанҳои интихобии бахши 2	99	кредит
Ҳадафи модул	Ҳадафи модул - ба вуҷуд овардани имкониятҳо барои гирифтани донишҳои иловагӣ, ки аз таълими фанҳои таҳассусӣ ҳосил мешаванд.		
Натиҷаҳои таълимии модул	Донишҷӯе, ки модулро аз худ кардааст: <ul style="list-style-type: none"> – соҳиби донишҳои амиқе мебошад, ки пас аз омӯзиши фанҳои интихобии таҳассусӣ ба даст омадааст; 		

	– донишҳои аз ҳисоби фанҳои интихобӣ ҳосилнамударо дар фаъолияти минбаъдаи касбии худ истифода бурда метавонад		
Номи бахш	Таҷрибаомӯзӣ	21	кредит
Ҳадафи бахш	Ҳадафи бахш – ташаккули қобилияти истифодаи донишҳои назариявии ҳосилшуда ҳангоми фаъолияти таҳассусӣ дар соҳаи фаъолияти тиббӣ мебошад.		
Тавсифи мухтасари бахш	<p>1. Таҷрибаомӯзии таълимӣ – нигоҳубини ҳуҷраҳои ташхисгоҳ, ёрдамчии лаборант (2 ҳафта дар раванди таълими курси 2).</p> <p>2. Таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ – 21 кредит (16 ҳафта):</p> <ul style="list-style-type: none"> – баъди курси 3 – лаборант; – баъди курси 4 – ёрдамчии духтури ташхисгар; – баъди курси 5 – таҷрибаомӯзии пеш аз дипломӣ. 		
Натиҷаҳои таълимии бахш	<p>Донишҷӯе, ки бахшро аз худ кардааст:</p> <ul style="list-style-type: none"> – дорои малақаҳои таҷрибавии асосии ёрдамчии лаборант. Корҳои гуногуни назорат ва нигоҳубини санитарӣ ва гигиении таҷҳизот ва асбобҳои тиббӣ дар лаборатория, муассасаҳои тиббӣ мебошад; – корҳои лаборант ва ҳамшираи ҳуҷраи доругузaronиро иҷро мекунад; – корҳоро чун ёрдамчии духтур-ташхисгар ё лаборанти беморхона (лаборатория, ташхисгоҳҳои шуъба ва функционалӣ). Тамоми намуди бемориҳоро ташхис мекунад; – ташхис менамояд бо устод, нақша ва тавсия барои беморон тартиб медиҳад. – ёрии тиббӣ-ташхисӣ ба аҳоли дар марказҳои саломатӣ ва ташхисгоҳҳо мерасонад; – ҳуҷратҳои тиббиро пур мекунад ва малақаҳои ташхисиро иҷро мекунад – рафтори худро ҳамчун табиб таҳлил ва баҳодиҳӣ карда метавонад; – салоҳиятҳо ва талаботро дар бобати худтакмилдиҳӣ таҳлил карда метавонад. 		
Номи бахш	Аттестатсияи хатм	9	кредит
Ҳадафи бахш	Ҳадафи бахш - озмоиши амиқ ва гуногунҷабҳаи донишҳои назариявӣ ва таҷрибаи амалӣ дар соҳаи фаъолияти тиббӣ, инчунин баҳодиҳии салоҳиятҳои бадастомадаи умумитиббӣ ва касбӣ мебошад.		
Тавсифи мухтасари	1. Имтиҳони давлатӣ - 3 кредит		

бахш	2. Кори тахассусии хатм - 6 кредит.		
Натиҷаҳои таълимии бахш	<p>Донишҷӯе, ки бахшро аз худ кардааст:</p> <ul style="list-style-type: none"> – қодир ба чувстучӯ, истинод ба адабиёти касбӣ ва таҳлили он, муқоисаи натиҷаҳои тадқиқот ва усулҳои истифодашуда мебошад; – истифода бурдани усулҳои тадқиқот ва коркарди маълумотро омӯхтааст; – доир ба масъалаи баррасишаванда ва натиҷаҳои бадастомада ба таври пурмазмун, фаҳмо, мантиқӣ ва мухтасар навишта метавонад; – натиҷаҳои таҳқиқоти худро дар заминаи кори пештара таҳлил ва арзёбӣ карда, натиҷаҳои бадастомадаро дар асоси фарзияҳои назариявӣ ва натиҷаҳои таҳқиқоти пештара тафсир карда метавонад; – бо адабиёти касбӣ кор карда метавонад; – донишҳои гирифтаашро дар омӯзиши масъалаҳои назариявӣ ё амалӣ татбиқ карда метавонад; – Дорои малакаҳои таҷрибавӣ ва клиникӣ-ташхисӣ мебошад 		
Номи бахш	Машғулиятҳои факултативӣ	24	кредит
Мақсади бахш	Ҳадафи бахш ин дар донишҷӯён ташаккул додани донишҳо оид ба тарзи ҳаёти солим ва худро идора карда тавоништан дар вазъиятҳои ғавқулода мебошад.		
Тавсифи мухтасари бахш	1.Тарбияи ҷисмонӣ – 6 кредит; 2.Тайёрии ҳарбӣ – 18 кредит.		
Натиҷаҳои таълимии бахш	<p>Донишҷӯе, ки бахшро аз худ кардааст:</p> <ul style="list-style-type: none"> – нақши иҷтимоии тарбияи ҷисмониро дар рушди шахсият ва омодагӣ ба фаъолияти касбӣ дарк менамояд; – омодагии аввалияи дифои ҳарбиро гузаштааст. 		

4.МУҲЛАТИ АЗ ХУДКУНИИ БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ

4.1.Муҳлати азхуднамоии барномаи таҳсилотӣ дар 6 соли таҳсил (дар шакли таҳсили рӯзона) ба 312 ҳафта баробар аст, аз он ҷумла:

- таълими назариявӣ, бо назардошти корҳои илмӣ-тадқиқотии донишҷӯён, машғулиятҳои амалӣ ва корҳои лабораторӣ –200 ҳафта;
- сессияҳои имтиҳонӣ – 32 ҳафта;
- таҷрибаомӯзиҳо –16 ҳафта:

- таҷрибаомӯзии таълимӣ-2 ҳафта;
- таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ – 8 ҳафта;
- таҷрибаомӯзии пешаздипломӣ – 6 ҳафта;
- аттестатсияи ниҳойӣ якҷоя бо давраи омодагӣ ва дифои кори таҳассусии хатм – 2 ҳафта;
- таътилҳо (якҷоя бо 8 ҳафтаи руҳсатии баъдаздипломӣ) – на камтар аз 48 ҳафта.

4.2. Ҳаҷми аксари сарбории таълимии донишҷӯ (меҳнатталабӣ) дар як ҳафта 45 соат муқаррар шудааст, ки он ҳама намудҳои машғулиятҳои аудиторӣ ва ғайриаудиторӣ (корҳои мустақилона)-ро дар бар мегирад.

4.3. Сарбории ҳафтаинаи аудитори донишҷӯ дар шакли таҳсили рӯзона 30 – 36 соатро ташкил медиҳад. Ҳамзамон, ба миқдори соатҳои зикргардида машғулиятҳои факултативӣ дохил намешаванд.

4.4. Таътилҳо дар соли таҳсил на камтар аз 10 ҳафтара ташкил медиҳанд, аз ҷумла таътили зимистона на кам аз 2 ҳафта.

5.ШАРОИТҲОИ АМАЛИГАРДОНИИ БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ

5.1.Таъминот ва дастгирии донишҷӯён

5.1.1. Донишгоҳ дорои заминаи моддӣ-техникие мебошад, ки ба талаботи қоидаҳо ва меъёрҳои амалкунандаи зиддисӯхтор ва гузаронидани ҳама гуна намудҳои омодагиҳои фанӣ, корҳои амалӣ ва илмӣ-тадқиқотӣ, ки аз ҳуҷҷати мазкур бармеоянд, мутобиқ мебошад.

5.1.2. Ҳар як донишҷӯ ҳангоми таҳсил ба китобхона (китобхонаи электронӣ) ва муҳити электроники иттилоотӣ-таҳсилотӣ дастрасии номаҳдуд доранд. Китобхонаи электронӣ ва муҳити электроники иттилоотӣ-таҳсилотӣ дастрасии донишҷӯро аз ҳар нуқтае, ки тавассути Интернет имконияти ба он пайваस्तшавӣ мавҷуд аст, таъмин карда метавонад. Муҳити электроники иттилоотӣ-таҳсилоти донишгоҳ имкониятҳои зеринро дорад: дастрасӣ ба нақшаҳои таълим, барномаҳои кории фанҳо ва таҷрибаомӯзиҳо, захираҳои электроники маводҳои таълимӣ, нашриёти низомҳои электроники китобхонаҳо, ки дар барномаҳои таълимии фан нишон дода шудаанд; қайди раванди таълим, натиҷаҳои санҷишҳои марҳилавӣ ва натиҷаҳои азхудкунии барномаи таҳсилотӣ; гузаронидани ҳама шаклҳои дарс, чараёни баҳодиҳӣ ба натиҷаҳои таълим, ки татбиқи онҳо бо назардошти истифодаи таълими электронӣ ва технолгияҳои таҳсилоти фосилавӣ сурат мегирад.

5.1.3. Дар тавозуни донишгоҳ хобгоҳҳо ҳам барои донишҷӯён ва ҳам барои омӯзгорон мавҷуданд. Хобгоҳҳо дорои ҳуҷраҳои бароҳат буда, ҳаммом, ҳоҷатхона ва ҳуҷраи хӯрокпазӣ дар ҳар як ошёна алоҳида ҷойгиранд. Инчунин, дар хобгоҳҳо ошхона ва нуқтаҳои хӯрокхӯрии фаврӣ мавҷуданд. Сокинон бо мебели зарурӣ (кат, ҷевони либос, мизу курсӣ), инчунин ҷойхобҳо таъмин карда мешаванд. Дар хобгоҳҳо пайваста барои беҳтар кардани шароити зист мунтазам кор бурда мешавад.

5.2. Назорат ва натиҷаи ниҳоии азхудкунии донишҳо

5.2.1. Аз рӯи ҳамаи фанҳо ва таҷрибаомӯзиҳое, ки дар барномаи таҳсилоти дарҷ гардидаанд, баҳои ҷамъбасти гузошта мешавад. Эквиваленти баҳои ҷамъбасти ба ҷадвали зерин мувофиқат менамояд:

Эквиваленти ҳуруфии баҳо	Эквиваленти рақамии баҳо	%-ҷавобҳои дуруст	Баҳои анъанавӣ
A	4,0	$95 \leq A \leq 100$	Аъло
A-	3,67	$90 \leq A- < 95$	
B+	3,33	$85 \leq B+ < 90$	Хуб
B	3,0	$80 \leq B < 85$	
B-	2,67	$75 \leq B- < 80$	
C+	2,33	$70 \leq C+ < 75$	Қаноатбахш
C	2,0	$65 \leq C < 70$	
C-	1,67	$60 \leq C- < 65$	
D+	1,33	$55 \leq D+ < 60$	
D	1,0	$50 \leq D < 55$	
Fx	0	$45 \leq Fx < 50$	Ғайриқаноатбахш
F	0	$0 \leq F < 45$	

5.2.2. Баҳои ҷамъбасти донишҷӯ оид ба азхуд намудани барномаи таълимӣ аз рӯи ҳар як фан мувофиқи формулаи зерин ҳисоб карда мешавад.

$$\text{Баҳои ҷамъбасти} = \left[\frac{(P_1 + P_2)}{2} \right] * 0,5 + \text{ИК} * 0,5$$

P_1 – натиҷаи назорати санчиши фосилавии 1

P_2 – натиҷаи назорати санчиши фосилавии 2

ИК – Назорати ҷамъбасти

5.2.3. Раванди баҳодихии имтиҳонҳои ҷорӣ ва натиҷабарории ниҳоии азхудкунӣ аз рӯи ҳар як фан ва дигар намудҳои фаъолият (аудиторӣ ва ғайриаудиторӣ) аз ҷониби Шӯрои таълимӣ-методии Донишгоҳ дар асоси “Низомномаи низоми кредитии таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон” муайян карда мешавад.

5.3. Дар рафти амалӣ намудани барномаи таҳсилоти ДМТ ҳуқуқ дорад, ки:

-раванди таълимро дар шакли курсҳои назариявии муаллифӣ ва машғулиятҳои гуногуни гурӯҳию инфиродӣ, амалию семинарӣ аз рӯи барномаҳои таълимӣ, ки дар ҳуди донишгоҳ бо назардошти хусусиятҳои минтақавӣ, миллию этникӣ, касбӣ ва ҳамчунин корҳои илмӣ-таҳқиқотии омӯзгорон, ки мазмуну мундариҷаи ихтисосро фаро мегиранд, амалӣ гардонад;

-умқи таълими фаслҳои ҷудогонаи фанҳоеро, ки дар баҳши фанҳои заминавӣ ва тахассусӣ қарор доранд, дар мутобиқат бо сикли фанҳои омодамоии касбӣ ва бо назардошти ба ҳисоб гирифтани хусусиятҳои инфиродии донишҷӯён муқаррар намояд;

-номгӯи тахассусҳоро аз рӯи ихтисосҳои донишгоҳ, номгӯи фанҳои тахассусӣ, ҳаҷм, мазмуну мундариҷаи онҳо, инчунин шаклҳои назоратро барои аз худ намудани онҳоро, илова ба муқаррароти барномаи таҳсилоти мазкур, муайян намояд;

-барномаи таҳсилотро аз рӯи ихтисоси “кори тиббӣ-ташҳисӣ” дар муҳлатҳои ихтисоршуда барои донишҷӯёне, ки маълумоти миёнаи касбӣ ва ё таҳсилоти олии касбӣ дар ихтисосҳои мувофиқ дошта, амалӣ гардонад.

Муҳлатҳои ихтисорӣ дар асоси донишҳои мавҷуда, малакаву қобилияти донишҷӯён, ки қаблан дар давоми таҳсил дар муассисаҳои дигар ҳосил кардаанд, муайян карда мешавад. Муҳлат ва давомнокии ҳадди ақали таҳсил аз шаш сол кам нест. Таҳсил дар муҳлатҳои ихтисорӣ инчунин барои шахсоне, ки дараҷаи таҳсилот ва қобилияти онҳо ба ихтисос муносиб ва асоснок мебошад, низ иҷозат дода мешавад.

5.4. Таъминоти кадрӣ барномаи таҳсилоти мазкур аз ҷониби кафедраҳои соҳавии зерин таъмин карда мешавад:

Таъминоти кадрӣ барномаи таҳсилоти мазкур аз ҷониби кафедраҳои соҳавии зерин таъмин карда мешавад:

- Кафедраи акушерӣ ва гинекологӣ;
- Кафедраи беҳдоштӣ ва бемориҳои сироятӣ;
- Кафедраи морфологӣ;
- Кафедраи физиологияи патологӣ, анатомияи патологӣ бо тиббӣ судӣ;
- Кафедраи ҷарроҳии № 1;
- Кафедраи ҷарроҳии № 2;
- Кафедраи таҳҳисӣ функционалӣ ва лабораторияи клиникӣ;
- Кафедраи анатомия;
- Кафедраи терапия;
- Кафедраи асосҳои тайёрии тиббӣ ва бехатарии фаъолияти ҳаёт
- Кафедраи микробиология;
- Кафедраи тибби оилавӣ;
- Кафедраи анатомияи одам;

Инчунин, барои татбиқи бахши фанҳои заминавӣ ва модули фанҳои умумикасбӣ кафедраҳои умумидонишгоҳӣ ҷалб карда мешаванд.

Тахассуси ҳайати роҳбарикунанда ва кормандони илмӣ-омӯзгорӣ ба тавсифномаи тахассусӣ, ки дар “Дастурамали вазифавии кормандони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ” зикр гардидааст, мувофиқат менамояд.

Маълумоти пурра оид ба ҳайати профессорону омӯзгорон, ки раванди таълими барномаҳои таҳсилотиро таъмин менамоянд, дар сомонии расмӣ ДМТ ҷойгир шудааст (нигаред ба <https://tnu.tj>).

5.5. Таъминоти таълимию методии раванди таълим

Амалӣ намудани барномаи таҳсилоти омодамоии мутахассисони соҳибдиплом бояд бо ҳуҷҷатҳои таълимию методӣ аз рӯи ҳамаи машғулиятҳои таълимӣ, дастрасии донишҷӯён ба фонди китобхона ва маҳзани маълумотҳо, ки бо мазмун ва мундариҷаи худ ба номгӯи фанҳои барномаи таҳсилот мутобиқанд, мавҷудияти китобҳои дарсӣ, дастурҳои

таълимӣ ва тавсияҳои методӣ аз рӯи ҳамаи фанҳо ва навъҳои машғулиятҳои таълимӣ, аз он ҷумла тамоми намудҳои корҳои лабораторию амалӣ дар доираи фанҳои таълимии ихтисос фароҳамомада таъмин бошад.

Мавҷудияти лабораторияҳо барои иҷрои корҳои лабораторӣ-амалӣ ҳатмӣ мебошад.

5.6. Таъминоти моддию техникии раванди таълим

Донишгоҳ, ки амаликунандаи барномаи таҳсилоти омодамоии мутахассисони соҳибкасб мебошад, дорои заминаи моддӣ-техникии ба меъёрҳои санитарии техникӣ ва гузаронидани тамоми намудҳои машғулиятҳои лабораторӣ, амалӣ ва корҳои илмӣ-тадқиқотии донишҷӯён, ки нақшаи таълимии ихтисос муқаррар кардааст, ҷавобгӯ мебошад.

5.7. Таъмини таълимию методи таҷрибаомӯзӣ

Барномаи таҳсилотӣ барои омодагӣ ба фаъолияти касбӣ, бахши таҷрибаомӯзиро, ки баҳри рушди салоҳиятҳои касбӣ равона шудааст, пешбинӣ намудааст. Бо ин мақсад баргузори се навъи таҷрибаомӯзӣ: таълимӣ, истеҳсолӣ ва пешаздипломӣ дар назар дошта шудааст. Миқдори ҳафтаҳои ҷудошуда ва вақти баргузори онҳо (семестрҳо) дар ҷадвали зерин нишон дода шудааст:

Таҷрибаомӯзиҳо	№ семестр	Миқдори ҳафта
Таълимӣ	4	2
Истеҳсолӣ	6,8	8
Пешаздипломӣ	10	6

Шаклҳои ҳисоботӣ оид ба ҳар як намуди таҷрибаомӯзиҳо аз ҷониби ДМТ муайян карда мешавад.

5.7.1. Таҷрибаомӯзии таълимӣ хусусияти шиносикунанда дошта, вазифаи он ба донишҷӯён нишон додани фаъолияти муассисаи тиббӣ, ташхисгоҳ ва фаъолияти кормандони ин муассисаҳо мебошад. Ин имконият медиҳад, ки донишҷӯён бевосита раванди ташкили меҳнат, махсусиятҳои касбӣ ва дигар лаҳзаҳои амалиро бубинанд.

5.7.2. Таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ- дар муассисаҳои новобаста аз шакли моликиятшон (давлатӣ ё хусусӣ) сурат мегирад. Дар раванди таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ барои ҳар як ташкилот (пойгоҳи таҷрибаомӯзӣ), донишгоҳ роҳбарони таҷрибаомӯзиро аз ҳисоби устодони кафедра ҷудо менамояд. Роҳбарони таҷрибаомӯзӣ ба донишҷӯён оид ба рафти таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ ва омода намудани ҳуҷҷатҳои ҳисоботӣ машварат медиҳанд.

5.7.3. Тачрибаомӯзии пешаздипломӣ - баъди аз бар намудани ҳамаи фанҳои дар нақшаи таълимӣ пешбинишуда ва бахши фанҳои интихобии модуло таҳти роҳбарии омӯзгори кафедраи тахассусӣ сурат мегирад. Мақсад аз баргузори тачрибаомузии пешаздипломӣ-ин азхудкунии маҷмӯии ҳамаи намудҳои фаъолияти касбӣ аз рӯи ихтисос, инчунин ташаккули салоҳиятҳои умумӣ ва касбӣ, дарёфти малака ва қобилиятҳо ва дар баробари ин, омодагии донишҷӯ ба иҷрои кори тахассусии хатм мебошад.

6. МУНДАРИЧАИ МАҶМӯИ ХУЧЧАТҲОИ БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ АЗ РӯИ ИХТИСОСИ “КОРИ ТИББӢ-ТАШХИСӢ”

6.1.Нақшаи таълимӣ аз рӯи ихтисос (НТИ)

Нақшаи таълимӣ қисмати маҷмӯи хуччатҳои барномаи таҳсилоти ба ҳисоб рафта, рӯйхати фанҳо, ҳаҷми бӯчаи вақт, тартиби пайҳамоӣ ва давраҳои алоҳидаи омодагии фанҳои таълимӣ, тачрибаомӯзиҳо, машғулиятҳои факултативӣ, модулоҳои таълимӣ ва дигар навъҳои фаъолияти амалии таълимиро муқаррар менамояд. Нақшаи таълимӣ аз рӯи ихтисосҳои амалкунандаи ДМТ қисматҳои зеринро дар бар мегирад:

- номгӯй ва рамзи ихтисос, тахассус, муҳлат ва шаклҳои таълим;
- тақвими раванди таълим (дар ҳафтаҳо);
- маҷмӯи бӯчаи вақт (дар ҳафтаҳо);
- нақшаи раванди таълим бо нишон додани номгӯии бахшҳо ва фанҳои хатмӣ, миқдори кредитҳо (аудиторӣ ва ғайриаудиторӣ), нимсолаҳо, тачрибаомӯзиҳо ва аттестатсияи давлатӣ;
- феҳристи фанҳои интихобӣ.

Нақшаи таълимӣ аз рӯи ихтисос аз тарафи ДМТ дар мутобиқат бо хуччатҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва талаботе, ки дар бандҳои 2 ва 4-и хуччати мазкур дарҷ гардидааст, таҳия шудааст.

6.2.Нақшаи таълимии корӣ (НТК)

НТК бо назардошти тахассуси интихобшуда ва талаботи қисматҳои ДМТ ва давлатӣ таҳия шудааст. Нақшаи кории таълим сохтори курси махсус ва бӯчаи вақт, ки барои омӯзиши он зарур аст, муайян менамояд; НТК маҷмӯи фанҳои таълимӣ ва ҳаҷми онҳоро дар соатҳо дар бар мегирад. Ҷадвали раванди таълим, пайдарҳамии омӯзиши фанҳоро аз рӯи курсҳо ва семестрҳо, навъҳои машғулиятҳои таълимии тачрибавии гуногун, шаклҳои фосилавӣ ва навъҳои аттестатсияи ниҳии давлатиро муайян мекунад. НТК дар асоси нақшаи намунавии таълимӣ, бо мувофиқаи Шӯрои олимони факултет омода ва аз тарафи раёсати таълим (шӯбаи таълим), тасдиқ карда мешавад.

6.3.Барномаҳо аз рӯи навъҳои тачрибаомӯзӣ

Барномаҳо аз рӯи навъҳои тачрибаомӯзӣ (таълимӣ, истехсолӣ, пешаздипломӣ) дар асоси Стандарти давлатии таҳсилоти олиии касбӣ бо назардошти талаботи ҳаҷди ақали мундариҷа ва сатҳи омодагии хатмкунандагон аз рӯи ихтисоси “**кори тиббӣ-ташхисӣ**” ҷиҳати ба даст овардани салоҳиятҳои касбӣ, тачрибаи амалӣ ва омодагӣ ба фаъолияти касбии хатмкунанда таҳия карда шудаанд.

Барномаҳо аз рӯи навъҳои таҷрибаомӯзӣ қисматҳои зеринро дар бар гирад:

- принципҳои асосии ташкил намудани таҷрибаомӯзиҳо;
- мақсад ва вазифаҳои таҷрибаомӯзӣ;
- мундариҷа, шаклҳо, макон ва вақти гузаронидан таҷрибаомӯзиҳо;
- натиҷаи ташаккулёбии салоҳиятнокии донишҷӯён баъд аз гузаштан аз таҷрибаомӯзиҳо;
- сохтор ва мундариҷаи таҷрибаомӯзиҳо;
- басти вазифаҳо, ки донишҷӯён бояд ба таври ҳатмӣ дар рафти таҷрибаомӯзиҳо иҷро намоянд;
- ҳуҷҷатҳои ҳисоботӣ аз натиҷаи гузаштани таҷрибаомӯзиҳо;
- тарзи баҳогузорию донишҷӯён аз натиҷаи гузаштани таҷрибаомӯзиҳо;
- таъминоти таълимӣ-методӣ ва иттилоотии таҷрибаомӯзиҳо.

Барномаҳои таҷрибаомӯзӣ аз тарафи кафедраи таҳассусӣ бо ҷалби шӯбаи таҷрибаомӯзӣ ва заминае, ки дар он таҷрибаомӯзӣ гузаронида мешавад, омода карда мешаванд. Ҳуҷҷати мазкур аз тарафи раёсати таълим (шӯбаи таълим) тасдиқ карда мешавад.

6.4. Барномаи таълимии фан

Барномаи таълимии фан-ин қисмати барномаи таҳсилотӣ мебошад, ки мақсад ва вазифаҳои курс (фанҳоро) бо тавсифи мавзӯҳо ва иттилооти иловагӣ, ки дар асоси он барномаи кори фан (силлабус) таҳия карда мешавад, дар бар мегирад. Барномаи таълимии фан аз тавсифи фан, шарҳи мухтасари мавзӯҳо ва маводи таълим, супоришҳо барои кори мустақилона, мисолҳои тестӣ, меърҳои баҳодихии дониш ва рӯйхати адабиётҳо иборат мебошад.

Ҳуҷҷати мазкурро кафедраи таҳассусӣ таҳия намуда, Шӯрои илмӣ-методии факултет маъқул шуморида, Шӯрои илмӣ-методии ДМТ тасдиқ менамояд.

6.5. Силлабус/Барномаи корӣ барои донишҷӯ

Силлабус - ин барномаи корӣ барои донишҷӯ бо тавсифи мухтасари курс, мақсад ва натиҷаҳои таълими донишҷӯ, ҳамчунин раванд ва тарзи баҳодихии фаъолияти донишҷӯён мебошад. Силлабус тавсифи фанни омӯхташаванда, мақсад ва вазифаҳои фан, номгӯи мавзӯҳо ва муҳлати омӯзиши онҳо, супориш барои иҷрои корҳои мустақилона, тартиби қабули супоришҳои тестӣ ва назоратӣ, корҳои лабораторӣ, вақти машваратҳо ва ҷадвали санҷиши дониши донишҷӯён, талаботи омӯзгор, меърҳои баҳодихӣ ва рӯйхати адабиётҳоро дар бар мегирад.

Силлабус аз ҷониби ҳар як омӯзгор таҳия, дар кафедра баррасӣ, аз тарафи Шӯрои илмӣ-методии факултет тасдиқ карда мешавад.

6.6. Шарҳи мухтасари барномаҳои таълимии фанҳои ҳатмӣ ва интихобӣ

Шарҳи мухтасари барномаҳои таълимии фанҳои ҳатмӣ ва интихобӣ-ин қисмати ҷудонашавандаи барномаи таҳсилотӣ (замима), мебошад, ки иттилооти мухтасарро дар бораи фанни таълимдошаванда ва мундариҷаи он инъикос менамояд. Ҳуҷҷати мазкур бояд бандҳои зеринро дар бар гирад:

- номгӯи фан;
- тавсифи мухтасари фан;
- навъҳои машғулиятҳо;
- забони таҳсил;
- натиҷаҳои интизории таълим;
- номгӯи қисматҳои фан;
- воситаҳои истифодашавандаи таълим;
- шаклҳои ҷорӣ ва ҷамъбасти назорат.

Шарҳи мухтасари барномаҳои таълимии фанҳои ҳатмӣ ва интихобӣ аз рӯи ихтисоси “**кори тиббӣ-ташхисӣ**” аз тарафи факултети **тиббӣ** бо ҷалби кафедраҳои таҳассусӣ ва умумидонишгоҳӣ таҳия карда мешавад. Ҳуҷҷати мазкур дар алоҳидагӣ бе барномаи таҳсилоти тасдиқ карда намешавад.

7. АТТЕСТАТСИЯИ ХАТМ АЗ РҶИ ИХТИСОС

7.1. Мафҳумҳои асосии аттестатсияи хатм

Аттестатсияи хатми мутахассиси соҳаи **кори тиббӣ-ташхисӣ** супоридани имтиҳони давлатӣ аз фанҳои таҳассусӣ ва ҳимояи рисолаи хатми **мутахассиро** дар бар мегирад.

Аттестатсияи хатм барои муайян намудани сатҳи омодагии назариявӣ ва амалии мутахассиси соҳаи **кори тиббӣ-ташхисӣ** ба иҷрои вазифаҳои касбӣ, ки барномаи таҳсилоти мазкур муқаррар намудааст ва барои идомаи таҳсил дар зинаи интернатура ё/ва ординатура мутобиқи банди 1.7-и ҳуҷҷати мазкур гузаронида мешавад.

Имтиҳони давлатӣ аз фанҳои таҳассусӣ як ҷузъи аттестатсияи хатми донишҷӯ ба шумор рафта, бояд ба талаботи мазмун ва мундариҷаи барномаи таҳсилотие, ки донишҷӯ онро аз худ кардааст, мутобиқ бошад.

7.1.1. Рисолаи таҳассусии хатм

Рисолаи таҳассусии хатм бояд дар шакли ҷопии компютерӣ пешниҳод карда шавад. Талабот ба ҳаҷм, мазмун ва сохтори рисолаи хатми таҳассусиро донишгоҳ дар асоси “Низомнома дар бораи рисолаҳои таҳассусии хатм”, ки Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ намудааст, муайян менамояд.

Вақти барои омода намудан ва ба ҳимоя пешниҳод намудани рисолаи таҳассусии хатм на камтар аз шаш ҳафта ро ташкил медиҳад.

7.1.2. Имтиҳони давлатӣ аз фанҳои таҳассусӣ

Тартиби гузаронидан ва барномаи имтиҳони давлатӣ аз рӯи ихтисоси “**кори тиббӣ-ташхисӣ**” дар асоси тавсияҳои методӣ ва барномаҳои намунавӣ – “Низомномаи аттестатсияи хатм”, ки Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ кардааст, аз ҷониби Донишгоҳ муайян карда мешавад.

7.2. Ҳуҷҷати намунаи давлатӣ дар бораи таҳсилоти олии касбӣ (диплом)

7.2.1. Хатмкунандае, ки барномаи таҳсилоти олии касбро аз худ кардааст, ба ӯ ҳуҷҷати намунаи давлатӣ дар бораи таҳсилоти олии касбӣ (диплом) дараҷаи мутахассис аз рӯи ихтисоси “**кори тиббӣ-ташхисӣ**”, дода мешавад.

7.2.2. Сохтори замимаи диплом

Дар замимаи дипломи намунаи давлатӣ дараҷаи академӣ, ихтисос, номгӯи фанҳо ва натиҷаи кредитҳои дар давоми семестрҳо азхудшуда; GPA аз рӯи натиҷаҳои семестр ва дар умум, натиҷаи корҳои курсӣ, таҷрибаомӯзиҳо, натиҷаи аттестатсияи давлатӣ ва натиҷаи ҳимояи кори хатми таҳассусӣ, натиҷаҳои таълим; рақам ва серияи дипломи намунаи давлатӣ нишон дода мешавад.

Замима бе диплом асос надорад.

8. НИЗОМИ ДОХИЛИИ ТАЪМИНИ СИФАТ ТИБҚИ БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ

8.1. Мафҳумҳои асосии кафолати сифат

Сифати таҳсилот – тавсифи комплекси фаъолияти таълимӣ ва омода намудани донишҷӯён, ки дараҷаи мутобиқати онҳоро бо стандарти давлатии таҳсилот ва талаботи асосии ҷонибҳои манфиатдор ва ҳамчунин сатҳи дастовардҳои мақсадҳои ба нақша гирифта ва натиҷаҳои барномаҳои таҳсилотӣ ифода менамояд.

Таъмини сифат – раванди ташаккули шароитҳои муайян ва ҷудо намудани захираҳои зарурие мебошад, ки мутобиқати мазмуну мундариҷаи барномаи таҳсилотӣ, имкониятҳои таҳсилотро ва воситаҳои, ки мақсади барнома нисбат ба дараҷаи сифат муайян кардааст, маҳсуб меёбад.

Низомии дохилии таъмини сифат дар донишгоҳ – ин маҷмуи сохторҳои ташкилии донишгоҳ, ҳуҷҷатгузориҳои дохилӣ, нишондодҳо, равандҳо, захираҳо, ки барои ҳамеша баланд бардоштани сифати барномаҳои таҳсилотӣ ва рушди фарҳанги канданашаванда такмилёбӣ мебошад.

8.2. Принципҳои кафолати сифат

Принципҳои кафолати сифат дар ДМТ:

- ДМТ барои таъмини сифати таҳсилот ва кафолати он масъули асосӣ мебошад;
- кафолати сифат ба талаботи низомҳои гуногуншакли таҳсилоти олий, донишгоҳ ва донишҷӯён ҷавобгӯ мебошад;
- кафолати сифат талаботи донишҷӯён, ҷомеа ва дигар ҷонибҳои манфиатдорро ба эътибор мегирад;
- барномаҳои таҳсилотро тавассути сохторҳои дахлдори донишгоҳ мунтазам таҳлил ва таҷдид менамояд;
- худҳисоботдиҳии даврӣ аз рӯи натиҷаҳои омодаанамоии донишҷӯён тибқи барномаҳои таҳсилотӣ;
- мунтазам дар байни донишҷӯён, хатмкунандагон ва корфармоён гузаронидани пурсишҳо (анкетаронӣ);
- бо мақсади таҳлил намудани сифати барномаҳои таҳсилотӣ даъват намудани ташхисгарони беруна;
- дастрасии натиҷаҳои баҳодихӣ ба сифати барномаҳо барои ҷомеа боз аст.

8.3. Стандартҳои дохилии таъмини сифат

Низоми дохилии таъмини сифат дар заминаи “Стандартҳо ва роҳнамо барои таъмини сифати таҳсилоти олий дар фазои аврупоии таҳсилоти олий (ESG)” таҳия гардида, аз ҷанбаҳои зерин иборат аст:

- сиёсати дохилии таъмини сифат;
- таҷдид ва такмили барномаҳо;
- таълими ба донишҷӯ нигаронидашуда;
- стандартҳои қабули донишҷӯён, назорати давомот ва пешрафт, эътироф гардидан ва шаҳодатномадиҳӣ;
- стандартҳои, ки равандҳои адолатноку шаффофро зимни ба кор гирифтани, рушди касбӣ ва аз кор озод намудани кормандонро ба инобат мегиранд;
- стандартҳои захираҳои таълимии низомҳои дастгирикунандаи таълимгирандагон (маблағгузориҳои кофӣ барои таълим ва фаъолияти омӯзгорӣ; пешниҳоди захираҳои таълимии босифат ва дастрас, роҳҳои дастгирии донишҷӯён);
- стандартҳои идоракунии иттилоот (донишгоҳҳо бояд ҷамъоварӣ, таҳлил ва истифодаи иттилооти мувофиқро бо мақсади идоракунии самараноки барномаҳои таҳсилотӣ ва дигар самтҳои фаъолиятро таъмин намоянд);
- стандартҳои иттилоонии ҷамоатчиғӣ: донишгоҳҳо бояд дар хусусияти фаъолияти худ иттилоот нашр намоянд, ки он шаффоф, аниқ, холисона, мубрам ва фаҳмову дастрас бошанд;
- мунтазам баргузор намудани мониторинг ва баҳодиҳии даврии барномаҳо;
- таъмини мунтазами берунаи сифат.

9. ҚОИДАҲОИ ҚАБУЛ ТИБҚИ БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ

9.1. Дар ҷойҳои ҷудошуда аз рӯи ихтисоси “**кори тиббӣ-ташҳисӣ**”, дар ДМТ метавонанд, ҳам шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳам шахрвандони дигар кишварҳо довталаб бошанд. Миқдори ҷой барои қабул ба курси 1-ум аз рӯи ихтисоси **кори тиббӣ-ташҳисӣ** Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи замимаи Иҷозатнома оид ба ҳуқуқи пешбурди фаъолияти таълимӣ муайян мекунад.

9.2. Дар асоси озмун аз рӯи натиҷаи супоридани имтиҳонҳои дохилшавӣ тариқи Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд - ММТ) ба курси 1-ум шахсоне қабул карда мешаванд, ки соҳиби таҳсилоти миёнаи (пурраи) умумӣ мебошанд. Ҳамчун идомаи таҳсил ба курси 1 шахсоне, ки дорой таҳсилоти миёнаи касбӣ ё таҳсилоти олии касбӣ ҳастанд, дар асоси озмун аз рӯи натиҷаи супоридани имтиҳонҳои қабул (тестӣ) дар ДМТ қабул карда мешаванд.

9.3. Қабул дар шӯъбаи рӯзона танҳо ба шахсони синнашон то 35 сола ба роҳ монда мешавад.

9.4. Бо нақшаи қабул ва номгӯи ҳуҷҷатҳо барои қабул дар сомонаҳои расмии ММТ ва ДМТ шинос шудан мумкин аст. (нигаред ба <https://ntc.tj> ва <https://tnu.tj>)

10. ИДОРАКУНИИ ТАҒЙИРОТ

Дар ҳолати ворид намудани тағйирот ва ё таҷдиди назар гардидани барномаҳо кафедраи тахассусӣ бояд дар ин хусус маълумотҳои заруриро ба муҳокимаи Шӯрои олимони ДМТ барои баррасӣ ва тасдиқ кардан манзур намояд.

Шарҳи мухтасари барномаҳои таълимӣ аз рӯи фанҳои ҳатмӣ

1. БАХШИ ФАНҶОИ ЗАМИНАВӢ

1.1. Модули иҷтимоӣ-гуманитарӣ

1.1.1. Фалсафа

Тавсифи мухтасари фан	Фалсафа - илми ҷомеашиносӣ буда, мавзӯи фалсафа шинохти ҳақиқати ҳастӣ ва объекти он тамоми ҳастӣ: табиат, ҷамъият, инсон ва қобилияти маърифатии вай аст.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - қодир ба ҷустуҷӯ, таҳлили интиқодӣ ва коркарди иттилоот, истифодаи муназзам дар ҳалли вазифаҳои гузошташуда мебошад; - қодир аст гуногунии фарҳангии ҷомеаро дар заминаи иҷтимоӣ-таърихӣ, ахлоқӣ ва фалсафӣ дарк кунад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> - зарурати омӯзиши фалсафа, мафҳумҳои асосӣ, вазифаҳои фалсафа, марҳилаҳои таърихии инкишофи фан, фарқи фалсафаро аз дигар илмҳои ҷомеашиносӣ, алоқамандии фалсафаро бо илмҳои иҷтимоӣ-инсоншиносӣ, табиӣ-риёзӣ ва техникӣ дарк карда, тасаввуроти хешро нисбати афкори гуногуни намояндагони макотиби фалсафӣ, ки марбут ба масоили ҳастишиносӣ ва маърифат кардани ҳодисоти олам; - тамаддунҳо ва ба ҷаҳонисозии арзишҳои фарҳангӣ, эҳёи суннатҳои ахлоқӣ, тарбиявӣ; - таърихи ташаккули миллати тоҷик; - нақши донишҳои фалсафиро дар ҷомеа муайян намуда, арзиши афкори фалсафиро дар шароити ҷомеаи техногенӣ ва иртиботӣ танҳо ба манфиати ҷомеа донад; - усулҳои асосии илмӣ ва методҳои фалсафиро омӯхта, ҷиҳати пажӯҳиши корҳои илмӣ-тадқиқотии худ. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> - оид ба ғояи афкори фалсафӣ андешаи дуруст пайдо карданро; - фаҳмидан ва шарҳ додани мафҳум ва категорияҳои фалсафиро; - фарқ кардани ақидаҳои намояндагони мактабҳои фалсафиро оид ба масоили ҳастишиносӣ ва маърифатпазирӣ; - хусусиятҳои афкори фалсафиро вобаста ба марҳилаҳои инкишофи фалсафа; - истифодаи методҳои фалсафиро ҷиҳати ҳал ва баррасии масъалаҳои ҳаётии мавриди баҳс қароргиранда; - таъриф додани мафҳумҳои калидии фалсафаро; - дарк намудани масоили мубрами муосир ва роҳҳои ҳалли онҳоро. <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> - малакаи таҳлилнамоиро; - малакаи таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро; - малакаи бо ҳамаҷониби худ ҳамкорӣ карданро.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> - таърихи фалсафа ; - онтология; - гнесоология; - фалсафаи инкишоф; - фалсафаи иҷтимоӣ; - антропологияи фалсафӣ; - фалсафаи илм;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ, компютерӣ)

1.1.2. Таърихи муосири Тоҷикистон

Тавсифи мухтасари фан	Таърихи муосири Тоҷикистон- ҳадафи омӯзиши фан ба донишҷӯён додани донишҳои зарурӣ дар бораи таърихи давлатдории муосири Тоҷикистон
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳое, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	- қодир ба ҷустуҷӯ, таҳлили интиқодӣ ва коркарди иттилоот, истифодаи муназзам дар ҳалли вазифаҳои гузошташуда мебошад; - қодир аст гуногунии фарҳангии ҷомеаро дар заминаи иҷтимоӣ-таърихӣ, ахлоқӣ ва фалсафӣ дарк кунад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: <i>Донад</i> - зарурати омӯзиши таърихи муосири Тоҷикистон, мафҳумҳои асосӣ, вазифаҳои таърих, марҳилаҳои таърихии инкишофи Тоҷикистон, алоқамандии таърихи муосири Тоҷикистонро бо илмҳои иҷтимоӣ-инсоншиносӣ, табиӣ-риёзӣ ва техникӣ дарк карда, тасаввуроти хешро нисбати ташаккули давлатдории муосири Тоҷикистон; - нақши донишҳои таърихи дар ҷомеа муайян намуда, инкишофи таърихии халқи тоҷикро дарк намуда, санадҳои асосии таърихии рушди Тоҷикистонро донад; - усулҳои асосии илмӣ ва методҳои таърихи омӯхта, ҷиҳати пажӯҳиши корҳои илмӣ-тадқиқотии худ истифода барад. <i>Тавонад</i> - оид ба инкишофи таърихи муосири Тоҷикистон андешаи дуруст пайдо карданро; - фаҳмидан ва шарҳ додани мафҳум ва категорияҳои таърихи; - хусусиятҳои афкори таърихи вобаста ба марҳилаҳои инкишофи таърихи муосири Тоҷикистон; - дарк намудани масоили мубрами муосир ва роҳҳои ҳалли онҳоро. <i>Аз худ намояд</i> - малакаи таҳлилнамоиро; - малакаи таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро; - малакаи бо ҳамтоёни худ ҳамкорӣ карданро.
Номгуӣ боб/мавзӯҳои фан	- Ҷомеаи Тоҷикистон дар раванди таърихии муосир; - Ташаккули илм, маориф, фарҳанг дар раванди таърихи муосири Тоҷикистон; - Ташаккули соҳаҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва ҳуқуқию сиёсӣ дар раванди таърихи муосири Тоҷикистон;
Васонти таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзебии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ, компютерӣ)

1.1.3. Фарҳангшиносӣ

Тавсифи мухтасари фан	Фарҳангшиносӣ -илмест, ки комёбиҳои фарҳангии давраҳои гуногуни ҷомеаи инсониро фаро мегирад. Омӯзиши илми фарҳангшиносӣ ба аҳли башар имконият медиҳад, ки аз дастовардҳои бузурги фарҳангу тамадуни гузаштаю имрӯзаи бархурдор шаванд ва ба пешрафти он мусоидат намоянд.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳое, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд	- қодир ба ҷустуҷӯ, таҳлили интиқодӣ ва коркарди иттилоот, истифодаи муназзам дар ҳалли вазифаҳои гузошташуда мебошад; - қодир аст гуногунии фарҳангии ҷомеаро дар заминаи иҷтимоӣ-таърихӣ, ахлоқӣ, фарҳангӣ ва динӣ дарк кунад.

ёбанд	
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> - зарурияти омӯзиши фарҳанг, мафҳумҳои асосӣ, вазифаҳои фараҳангшиносӣ марҳилаҳои таърихии инкишофи фан, тафовути фарҳангшиносӣ аз дигар илмҳои ҷомеашиносӣ, алоқамандии фарҳангшиносӣ бо илмҳои иҷтимоӣ-инсоншиносӣ, табиӣ-риёзӣ ва техникӣ - ҷаҳонишавӣ ва арзишҳои фарҳангӣ, эҳёи суннатҳои ахлоқӣ, тарбиявӣ; - муайян намудани, арзишҳои фарҳангӣ дар шароити ҷаҳоншумулӣ. - корбурди усулҳои асоси илмӣ дар омӯзиши фани фарҳангшиносӣ <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> - оид ба ғояи афкори фарҳангӣ андешаи дуруст пайдо карданро; - фаҳмидан ва шарҳ додани масоилҳои асоси фарҳанг ; - Таҳлили муқоисавӣ мӯсилҳои фарҳангӣ аз назари мутафаккирони мактабҳои гуногуни фалсафӣ - Марҳилаҳои асоси ташаккулёби фарҳангшиносӣ ҳамчун илм. - Шарҳ ва тавзеҳи масоилҳои мубрами фарҳангшиносӣ - дарк намудани масоили мубрами муосир ва роҳҳои ҳалли онҳоро. <p>Малакаи ҳосил намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> - оид ба таҳлилнамоя; - оид ба таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавӣ; - оид ба ҳамкорӣ кардан бо ҳамкасбон.
Номгуи боб/мавзӯҳои фан	<p>Назарияи фарҳанг.</p> <p>Таърихи фарҳанг.</p> <p>Фалсафаи фарҳанг.</p>
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникийи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ ва шифоҳӣ)

1.1.4. Сотсиология

Тавсифи мухтасари фан	Сотсиология: Ҳадафи омӯзиши фан ин ташаккул додани тасаввуроти умумии донишҷӯён оид ба ҷомеа, равишҳои асосии назариявии омӯзиши он ва таҳқиқи мушкилоти сотсиологии муосир, таъсири ҳодисаю равандҳои ҷамъиятӣ ба соҳаи иқтисодиёт, ҳуқуқ ва идоракунӣ.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салохиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - қодир ба ҳустҷӯ, таҳлили интиқодӣ ва коркарди иттилоот, истифодаи муназзам дар ҳалли вазифаҳои гузошташуда мебошад; - қодир аст гуногунии ҷомеаро дар заминаи иҷтимоӣ-таърихӣ, ахлоқӣ ва фалсафӣ дарк кунад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> - зарурати омӯзиши сотсиология, мафҳумҳои асосӣ, вазифаҳои сотсиология, марҳилаҳои таърихии инкишофи фан, фарқи сотсиологияро аз дигар илмҳои ҷомеашиносӣ, алоқамандии сотсиология бо илмҳои дигари иҷтимоӣ-

	<p>инсоншиносӣ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - дониши муосири сотсиологӣ дар фаҳмиши объект ва предмети ҷомеашиносӣ; - шахсият ҳамчун субъект ва маҳсули муносибатҳои иҷтимоӣ; - ҷамъиятҳои иҷтимоӣ ҳамчун шаклҳои ташкили иҷтимоии шахсони алоҳида; <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> - оид ба ғояи афкори сотсиологӣ андешаи дуруст пайдо карданро; - фаҳмидан ва шарҳ додани мафҳум ва категорияҳои сотсиологиро; - фарқ кардани ақидаҳои намояндагони мактабҳои сотсиологиро оид ба масоили ҷомеашиносӣ; - хусусиятҳои афкори сотсиологиро вобаста ба марҳилаҳои инкишофи ҷомеашиносӣ; - истифодаи методҳои ҷомеашиносиро чиҳати ҳал ва баррасии масъалаҳои ҳаётии мавриди баҳс қароргиранда; - таъриф додани мафҳумҳои калидии сотсиологиро; - дарк намудани масоили мубрами муосир ва роҳҳои ҳалли онҳоро. <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> - малакаи таҳлилнамоиро; - малакаи таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро; - малакаи бо ҳамтоёни худ ҳамкорӣ карданро.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> - чараёнҳои ҷамъиятӣ; - ҳаракати иҷтимоӣ ва табақабандии иҷтимоӣ; - дигаргунии иҷтимоӣ; - ташкил ва идоракунии иҷтимоӣ ва ҳудудӣ; - сотсиологияи иқтисодӣ ҳамчун як бахши донишҳои сотсиологӣ; - рафтор, шуур ва маданият.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компьютерӣ)

1.1.5.Сиёсатшиносӣ

Тавсифи мухтасари фан	Сиёсатшиносӣ яке аз илмҳои ҷомеашиносӣ буда, мақсади омӯзиши фан ташаккули шахрвандии ғабол, фароҳам овардани заминаи робитаи ғаболияти молиявӣ иқтисодӣ бо сиёсат, иқтисодиёт, ҳуқуқ мебошад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯзимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - қодир ба ҷустуҷӯ, таҳлили интиқодӣ ва коркарди иттилоот, истифодаи муназзам дар ҳалли вазифаҳои гузошташуда мебошад; - қодир аст гуногунии фарҳангии ҷомеаро дар заминаи сиёсӣ, ахлоқӣ ва фалсафӣ дарк кунад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> - дастгоҳи концептуалӣ ва категорияи илми сиёсатшиносӣ; - сохтор ва функцияи сиёсатшиносӣ; - идеологияҳои асосии сиёсии замони муосир; - сохтори низоми сиёсии ҷомеа; - типологияи режимҳои сиёсӣ; - пешвоёни сиёсӣ, элитаи сиёсӣ; - хусусиятҳои маъракаи интиҳоботӣ ва технологияҳо; - назарияҳо, концепсияҳо ва моделҳои асосии сиёсатшиносӣ; намудҳо, шаклҳо, элементҳо (сохтор) ва вазифаҳои давлат, инчунин дурнамои рушди давлат; - таҷрибаи таърихии сиёсӣ, мафҳумҳои муосири фарҳанги сиёсӣ. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> - таҳлили хусусиятҳои системаҳои сиёсии муосир; - ҳаматарафа чараёнҳои сиёсиро ҳуқуқиро дар ҳамкориҳои онҳо ба назар гирифтани; - таҳлили равандҳои сиёсӣ; - ба самарани сиёсӣ баҳо додан;

	<ul style="list-style-type: none"> - идоракунӣ; ташаккули шуури сиёсӣ ва рафтори сиёсӣ; - малакаи муносибати ҳамачониба ба таҳлили мушкилоти сиёсии чомае; - малакаи таҳлили равандҳо ва падидаҳои дар соҳаи сиёсӣ ба амаломада; - таҳлили муносибати байни сиёсат, иктисодиёт ва ҳуқуқ. <p><i>Аз худ намояд</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - малакаи таҳлилнамоиро; - малакаи таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро; - малакаи бо ҳамтоёни худ ҳамкорӣ карданро.
Номгӯи боб /мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> - таърихи сиёсатшиносӣ; - режимҳои сиёсӣ; - падидаҳои алоҳидаи сиёсатшиносӣ; - таносуби ҳуқуқ ва сиёсат; - таъсири равандҳои сиёсӣ ба фаъолияти ҳуқуқшиносӣ.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли натиҷаи таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

1.1.6. Ҳуқуқ аз рӯи ихтисос

Тавсифи мухтасари фан	Фанни ҳуқуқ - фанни илмӣ буда, заминаи омӯзиши фанҳои дигари ҳуқуқшиносӣ мебошад. Дар ин фан мафҳумҳои асосӣ ва умумӣ оид ба пайдоиш, мафҳум, моҳият, шаклҳо, навъҳо, функсияҳои давлат ва ҳуқуқ, масоили марбут ба низоми танзими меъёрӣ, муносибатҳои ҳуқуқӣ, амалишавӣ, татбиқ ва таъсири ҳуқуқ, натиҷаи амалӣ нагаштани ҳуқуқ, қонуният ва тартиботи ҳуқуқӣ, низоми ҳуқуқии миллӣ ва оилаҳои ҳуқуқии ҷаҳони мутамаддин, моҳияту вазифаҳои давлати ҳуқуқбунёд, давлати иҷтимоӣ, ташаккули чомаи шаҳрвандӣ, тақдири давлату ҳуқуқ омӯхта мешаванд.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ (ҳалли масъалаҳо), кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор.
Забони таълим	тоҷикӣ.
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зим-ни азхуднамони фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - машваратҳои ҳуқуқӣ диҳад; - меъёрҳои ҳуқуқро дар амал татбиқ намояд; - оид ба қонунҳо ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ андешаояшро ибраз карда тавонад;
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мазмун, моҳият, хусусият ва вазифаҳои фанни ҳуқуқ; - мафҳум, нишонаҳо ва хусусиятҳои давлат; - асосҳои назариявии пайдоиши давлат ва ҳуқуқ; - мавқеи фанни ҳуқуқ дар низоми илмҳои ҳуқуқшиносӣ; - мафҳум, моҳият ва нишонаҳои ҳуқуқ; - оиди зарурати дарки меъёрҳои ҳуқуқ ва дар амал татбиқ намудани онҳо; - намудҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ ва хусусиятҳои фарқкунандаи онҳо; - дарки дурусти муносибатҳои ҳуқуқӣ ва фактҳои бавучудони онҳо. <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> – қобилияти аз худ намудани мустақилона усулҳои нави таҳқиқот, инкишофи касбияти илмӣ ва амалии фаъолияти касбии худ; – қобилияти мустақилона аз худ намудан ва дар амал истифода намудани донишҳо ва малақаҳои нав; – қобилияти таҳлил ва истифода намудани сарчашмаҳои гуногун оид ба дарки падидаҳои давлатӣ ва ҳуқуқӣ; – қобилияти мустақилона омодагии супоришҳо вобаста ба масоили давлатӣ ва ҳуқуқӣ; – коркарди ҳуҷжатҳои меъёрӣ ва методии дахлдор, инчунин пешниҳодҳо ва чорабиниҳо оиди амалишавӣ ва татбиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> - мафҳуми ҳуқуқ; - меъёрҳои ҳуқуқ; - сарчашмаҳои ҳуқуқ; - ҳуқуқҷодкунӣ;

	<ul style="list-style-type: none"> - низоми ҳуқуқ ва низоми қонунгузорӣ; - техникаи ҳуқуқӣ; - танзими ҳуқуқӣ; - муносибатҳои ҳуқуқӣ; - амалисозии ҳуқуқ; - тафсири ҳуқуқ; - амали ҳуқуқ ва ҳуқуқвайронкунӣ; - ҷавобгарии ҳуқуқӣ.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосилавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ – компютерӣ, шифоҳӣ)

1.1.7. Диншиносии илмӣ

Тавсифи мухтасари фан	Диншиносии илмӣ - илмест, ки дар бораи пайдоиши дин, қонуниятҳои таҳаввули он, моҳияти дин, сохтори дин, вазифаҳои иҷтимоии дин, нақш ва мавқеи он дар ҷомеа, муносибат ва таносуби дину давалат ва ғайраро дар марилаҳои гуногуни таърихӣ меомӯзад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ (амалӣ), кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - кодир ба ҷустуҷӯ, таҳлили интиқодӣ ва коркарди иттилоот, истифодаи муназзам дар ҳалли вазифаҳои гузошташуда мебошад; - кодир аст гуногунии динҳои ҷомеаро дар заминаи иҷтимоӣ-таърихӣ, ахлоқӣ, фарҳангӣ ва динӣ дарк кунад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зарурияти омӯзиши дин, мафҳумҳои асосӣ, вазифаҳои диншиносӣ, марҳилаҳои таърихии инкишофи фан, тафовути диншиносӣ аз дигар илмҳои ҷомеашиносӣ, алоқамандии диншиносӣ бо илмҳои иҷтимоӣ-инсоншиносӣ, табиӣ-риёзӣ ва техникаӣ; - ҷаҳонишавӣ ва арзишҳои динӣ, эҳёи суннатҳои миллӣ ва динӣ, тарбиявӣ; - нақши дин дар ҷомеа; - муайян намудани арзишҳои динӣ-ахлоқӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ; - қорбурди усулҳои асоси илмӣ дар омӯзиши фани диншиносӣ. <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оид ба афкор ва таълимотҳои динӣ-фалсафӣ андешаи дуруст пайдо намояд; - фаҳмидан ва шарҳ додани масоилҳои асоси динӣ-фалсафӣ; - Таҳлили муқоисавӣ афкор ва назарияҳои диниро аз мавқеи фалсафӣ; - Марҳилаҳои асоси ташаккулёби диншиносиро ҳамчун илм; - Шарҳ ва тавзеҳи масоили диншиносии илмӣ; - дарк намудани хатару таҳдидҳои идеологии замони муосир аз мавқеи диншиносии илмӣ. <p>Малака ҳосил намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> - методологияи таҳқиқоти диншиносӣ; - усулҳои муосири ҷамъоварӣ, коркард ва таҳлили падидаҳои динӣ-фарҳангӣ, динӣ-сиёсӣ ва нақшу мақоми онҳо дар ҷомеа.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<p>Диншиносии илмӣ ва доираи баҳси он</p> <p>Давраҳои ташаккулёбии диншиносии илмӣ</p> <p>Пайдоиши диншиносии илмӣ</p> <p>Дин, пайдоиш ва моҳияти он</p> <p>Шури динӣ ва сохтори он</p> <p>Вазифаҳои иҷтимоии дин</p> <p>Озодии вичдон ва фарҳанги таҳаммулпазирӣ</p> <p>Таърихи дин</p> <p>Динҳои миллӣ</p> <p>Динҳои ҷаҳонӣ</p> <p>Ислом, таърих ва пайдоишу густаришҳои он</p> <p>Дин дар ҷаҳони муосир</p> <p>Дин дар равияҳои муосири фалсафӣ</p>
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ

Шаклҳои назорати чорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ, таҳлилу баррасии масъалаҳо.
Шакли арзебии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ ва шифохӣ)

1.2. МОДУЛИ ФАНҲОИ ЗАБОНӢ

1.2.1. Забони тоҷикӣ аз рӯи ихтисос

Тавсифи мухтасари фан	Забони тоҷикӣ аз рӯи ихтисос - Ҳадафу мақсади омӯзиши забони тоҷикӣ баланд бардоштан ва такмил додани сатҳи саводи хаттиву шифоҳии донишҷӯён, рушд додани маҳорати суҳандонӣ, инкишоф додани захираи таркиби луғавии онҳо бо роҳи луғатдонӣ ва истилоҳоти таҳассусӣ, аз худ намудани ҳуҷҷатнигорӣ ва ғайраҳо мебошад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ (амалӣ), кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	- риояи меъёри забони адабии тоҷик; - риояи имлои забони адабии тоҷик дар нутқи хаттӣ; - инкишоф додани нутқи шифоҳӣ дар заминаи риояи меъёри талаффуз; - ҳифз намудани калимаҳои душворфаҳм ва истилоҳҳои таҳассусӣ.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Баланд бардоштани савияи забондонӣ. Омӯзиши меъёрҳои забони адабии тоҷик. Роҳҳои ташаккули нутқи хаттӣ шифоҳӣ. Ташаккул ва тақомули захираи луғавӣ. Дар ҳуҷҷатҳои идорӣ босаводона истифода кардани меъёрҳои навишт. Ҳифзи калимаҳои душворфаҳм, таркиб ва ибораҳои маҷозӣ аз эҷодиёти адибони тоҷик.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	- бахшҳои муҳими илми забоншиносӣ: - овошиносӣ; - луғатшиносӣ (вожашиносӣ); - сарф ва наҳв; - фразеология; - аломатҳои китобатӣ; - услубшиносӣ.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати чорӣ	Иҷрои машқҳо, таҳлили матну луғатҳои таҳассусӣ, таҳияи ҳуҷҷату санадҳои расмӣ-коргузорӣ; пурсиш аз рӯи саволномаҳо (карточкаҳо); суҳбати инфиродӣ (қабули КМРО); супоришҳои тестӣ (ҳангоми қабули рейтинг)
Шакли арзебии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон тариқи компютер (тестӣ)

1.2.2. Забони русӣ аз рӯи ихтисос

Тавсифи мухтасари фан	Забони русӣ аз рӯи ихтисос - Забони русӣ забони муоширати байни миллатҳо ба шумор меравад. Забони русӣ аз рӯи ихтисос барои баланд бардоштани маданияти нутқи донишҷӯён, шуурнокӣ, забондонӣ ва муоширати онҳо бо ин забон истифода бурда мешавад. Забони русӣ аз рӯи таҳассус барои мукамал намудани нутқи шифоҳӣ ва хаттӣ, аз худ намудани матнҳои таҳассусӣ, таҳлилу тавзеҳ додани мундариҷаи матн истифода бурда мешавад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ (амалӣ), кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	-маҳорати таҳлили иттилооти дар раванди таълим ба даст оварда, такмили дониш ва малакаи аз рӯи ихтисос ба даст овардашуда ва татбиқи амалии он дар ҳалли масъалаҳои дар пеши худ гузошташуда; -доштани маҳорати дуруст тартиб додани ҷумла бо истифода аз калима ва ибораҳо аз рӯи таҳассус.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ намудааст, бояд Донад -аҳамияти омӯзиши забони русӣ, қоидаҳои асосии грамматика ва имлои забони русӣ; - тарзи дурусти талаффузи садонокҳои беада дар ҳиҷо ва калима, тарзи дурусти истифодаи калима дар падежҳо, тасрифи исм, сифат, ҷонишин, шумора ва сифити феълӣ; -хелҳои ибораҳо, тарзи дуруст сохтани ибораҳо ва ҷумлаҳо бо забони русӣ;

	<p>-қоидаҳои дуруст истифода бурдани аломатҳои китобатӣ.</p> <p>Донишҷӯ бояд тавонад</p> <p>-Истифодаи калима ва ибораҳои таҳассусӣ аз рӯи ихтисоси интихобшуда ҳағоми оmodасозии рефератҳо, маърузаҳо, корҳои курсӣ;</p> <p>-Дар мавзӯҳои гуногун бо истифода аз адабиёти бадеӣ ва таҳассусӣ ҳамсӯҳбат шуда тавонад;</p> <p>-Дониш ва малакаи ба даст овардани худро дар фаъолияти илмӣ – таҳқиқотии худ истифода барад.</p> <p>Донишҷӯ бояд азхуд намояд</p> <p>-Маҳорат ва малакаи таҳлил намудан;</p> <p>-Бурдани корҳои илмӣ – таҳқиқотӣ;</p> <p>- Маҳорати муошират бо ҳамкорон ва шахсони дар гирду атрофбуда.</p>
Номгӯи боби/ мавзӯҳои фан	1. Маълумоти асосӣ оид ба забон; 2. Қисматҳои асосии фанни забони русӣ (фонетика, лексика, лексикология, фразеология, мафҳуми грамматика: морфология, синтаксис, услубшиносӣ , аломатҳои китобатӣ).
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникии фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати чорӣ	Иҷрои машқҳо, таҳлили матну луғатҳои таҳассусӣ, таҳияи ҳуҷҷату санадҳои расмӣ-коргузорӣ; пурсиш аз рӯи саволномаҳо (карточкаҳо); суҳбати инфиродӣ (қабули КМРО); супоришҳои тестӣ (ҳангоми қабули рейтинг)
Шакли арзебии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон тариқи компютер (тестӣ)

1.2.3. Забони хоричӣ (англисӣ) аз рӯи ихтисос

Тавсифи мухтасари фан	<p>Забони англисӣ аз рӯи ихтисос – яке аз забонҳои байналмилалӣ мебошад, ки имрӯз дар Бритониёи Кабир, Ирландия, Амрикои Шимолӣ, Австралия, Зеландияи Нав, Канада, ҳамчунин дар якҷатор кишварҳои Осиё ва Африқо мустаъмал буда, бештар аз 500 млн. сокинони сайёраи мо ҳоло бо ин забон тақаллум менамоянд. Мақсади асосии таълими забони англисӣ ҳамчун забони хоричӣ истифодаи амалии он мебошад, то ки забон чун воситаи муошират аз худ гардад ва маҳорати зарурӣ барои бо муваффақият ёд гирифтани забон ба даст ояд.</p>
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	англисӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоеи фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	-тарзи талаффузи овозҳо, оҳанг, задагузорӣ ва хусусиятҳои асосии тарзи пурраи талаффуз, ки барои вожаҳои касбӣ хос мебошанд, аз худ намудани мавзӯҳои асосии грамматикӣ, дуруст тарҷума намудани ҷумла, мазмуни матнро дарк намудан, ба саволҳо ҷавоб додан, бой гардонидани луғати таҳассусӣ ва мухтасар баён намудани мазмуни матни таҳассусӣ;
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <p>- ҳадафи омӯзиши забони англисӣ, нақши забони англисӣ дар таррақиёти соҳаи ҳуқуқшиносӣ;</p> <p>- мақоми рӯзафзуни забони англисӣ дар ҳаёти ҷомеаи муосири тоҷик;</p> <p>- одоби сухан, муошират, нутқи муколамавӣ.</p> <p>Тавонад</p> <p>а) Фаҳмиш (дарккунӣ): - фаҳмидани мазмуни машқҳои, ки дар асоси маводҳои омӯхташудаи лексикӣ ва грамматикӣ тартиб дода шудаанд;</p> <p>б) Нутқи шифоҳӣ: - дар асоси маводҳои омӯхташудаи лексикӣ мазмуни матни хондашуда ё аудио, видео, машқҳои нақл карда тавоништан. - дар асоси мавзӯи омӯхташуда сӯҳбат карда тавоништан - матнҳои хониши инфиродӣ ва ҳонагиро хондан, сӯҳбат намудан ва нақл кардан. Мухтасар сӯҳбат намудан оид ба масъалаҳои ҳаётии мавриди баҳс қароргиранда. Таъриф додани вожаҳои калидии таҳассусӣ.</p> <p>в) Хониш: - маҳорату малакаи бо матн кор карданро соҳиб гардидан (тасриф, фикрбандкунӣ ва исботи фикри худ), ривочи маҳорату малақаҳои хониши пешакӣ, шиносӣ ва омӯзиш дар вақти кор бо маводҳои таълимӣ.</p> <p>г) Нутқи хаттӣ: - мазмуни матни хондашуда ё гӯшкардашударо бо тарзи хаттӣ баён карда тавоништан.</p> <p>Аз худ намояд</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - малакаи муҳокима намудан; - малакаи таҳлил намудан; - малакаи аз назаргузаронӣ; - малакаи муошират намудан;
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> - фонетика; - лексикология; - морфология; - синтаксис; - фразеология; - услубшиносӣ;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникии фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, наворҳои (видео)таълимӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзебии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

1.3. МОДУЛИ ФАНҲОИ ТАБИЙ-ИҚТИСОДӢ ВА ТЕХНОЛОГИЯИ ИНФОРМАТСИОНӢ

1.3.1. Технологияи информатсионӣ

Тавсифи мухтасари фан	Технологияи информатсионӣ - илми техникӣ буда, дар бораи усул ва воситаҳои коркарди иттилооти додасуда бо ёрии мошинҳои электронии ҳисоббарор, дар бораи равандҳои иттилоотии низомҳои техникӣ, табиат ва ҷомеа маълумот медиҳад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, озмоишӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур бояд ташаккул ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - малакаи воридкунӣ, ҷустуҷӯ, таҳлил ва коркарди иттилооти компютерӣ, истифодаи он ҳангоми ҳалли вазифаҳои дар пеш гузошташуда; - малакаи истифодабарӣ аз барномаҳои гуногуни компютерӣ; - барои мутахассисони ҳамин соҳа малакаи барноманависӣ дар забонҳои гуногун.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> - зарурати омӯзиши фанни технологияи иттилоотӣ, мафҳумҳои асосӣ, вазифаҳои фан, алоқамандии фанни мазкур бо илмҳои иҷтимоӣ-инсоншиносӣ, табиӣ-риёзӣ ва техникӣ; - таъминоти техникии компютерҳо; - таъминоти барномавии компютерҳо; - рамзонидани иттилоот ва шаклҳои алгоритмҳо. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> - тарз ва усули дурусти гузориши масъалаҳои барномасозӣ; - сохтани алгоритми ҳалли масъалаҳо; - навиштани барнома дар асоси алгоритми сохташуда; - ворид кардани барнома ба компютер, таҳлил ва танзими он; - гирифтани натиҷаҳои барнома ва таҳлили дурустии онҳо; - истифода кардан аз барномаҳои амалии офисӣ (таҳриргарҳо ва ҷадвалҳо); - омода кардани рунамозии (слайди) тасвирӣ барои баромадҳо; - истифода кардан аз барномаҳои графикӣ ва зиддивирӯсӣ. <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> - малакаи таҳлилнамоиро; - малакаи таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро; - малакаи бо ҳамтоёни худ ҳамкорӣ карданро.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> - муқаддимаи фан ва мафҳумҳои асосӣ; - таъминоти техникии компютерҳо; - таъминоти барномавии компютерҳо; - системаҳои оператсионӣ (CO Windows); - таҳриргари матнӣ ва графикии Microsoft Word; - ҷадвали электронии Microsoft Excel; - истифодаи рунамозҳои (слайдҳои) тасвирӣ барои баромадҳо; - барномаҳои графикӣ бо рангрезии функционалӣ; - таҳияи алгоритмҳо ва татбиқи системаҳои ҳисоб;

	- забонҳои (муҳитҳои) барномасозӣ; - барномаҳои зиддивирӯсӣ; - хадамоти интернет.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Иҷрои супоришҳои тестӣ, ҳимояи ҳисоботи корҳои озмоишӣ, гузаронидани суҳбати инфиродӣ
Шакли натиҷаи таълими фан арзёбии ниҳони	Имтиҳон (тестӣ - компютерӣ)

1.3.2. Географияи иқтисодии Тоҷикистон бо асосҳои демография

Тавсифи мухтасари фан	Географияи иқтисодии Тоҷикистон бо асосҳои демография - дар асоси он дигаргуниҳои куллие, ки дар иқтисодиёту иҷтимоиёти мамлакат ҳангоми гузариш ба муносибатҳои бозорӣ ба назар мерасанд, таҳия шудааст. Фанни мазкур ба донишҷӯён оид ба қонуниятҳои тараққиёт ва ҷойгиршавии қувваҳои истеҳсолкунандаи мамлакат (аҳоли, саноат, кишоварзӣ, нақлиёт, сохтмону тичорат, вазъи демографӣ, робитаҳои берунӣ ва ғайра) маълумот медиҳад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	- қодир ба ҷустуҷӯ, таҳлили интиқодӣ ва коркарди иттилоот, истифодаи муназзам дар ҳалли вазифаҳои гузошташуда мебошад; - қодир аст гуногунии иқтисодиву демографияи ҷомеаро дар заминаи иҷтимоӣ-таърихӣ, ахлоқӣ ва фалсафӣ дарк кунад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад - зарурияти омӯзиши географияи иқтисодии Тоҷикистон бо асосҳои демография, мафҳумҳои асосӣ, вазифаҳои фан, марҳилаҳои таърихии инкишофи фан, фарқи географияи иқтисодии Тоҷикистон бо асосҳои демографияро аз дигар илмҳои ҷомеашиносӣ, алоқамандии онро бо илмҳои иҷтимоӣ-инсоншиносӣ, табиӣ-риёзӣ ва техникӣ; - таърихи инкишоф ва вазифаҳои географияи иқтисодии тоҷикистон бо асосҳои демографияи он; - нақши донишҳои географияи иқтисодиро дар ҷомеа муайян намуда, усулҳои асосии илмӣ ва методҳои онро омӯзад. Тавонад - пешгӯйҳои равандҳои демографӣ; - фаҳмидан ва шарҳ додани мафҳум ва категорияҳои географӣ ва демографиро; - таъриф додани мафҳумҳои калидии географӣ ва демографиро; - дарк намудани масоили мубрами муосир ва роҳҳои ҳалли онҳоро. Аз худ намояд - малакаи таҳлилнамоиро; - малакаи таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро; - малакаи бо ҳамтоёни худ ҳамкорӣ карданро.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	- таърихи инкишоф ва вазифаҳои географияи иқтисодии тоҷикистон бо асосҳои демографияи он; - табиат омилҳои муҳими ташкили ҳудудии хоҷагии халқ; - ташкили ҳудудии хоҷагии халқ ва комплексҳои истеҳсолӣ; - аҳоли омилҳои муҳими ташкили ҳудудии истеҳсолот.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли натиҷаи таълими фан арзёбии ниҳони	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

1.3.3. Экология

Тавсифи мухтасари фан	Экология – илмест, ки муносибатҳои организмҳои зинда ва ғайри зиндаро дар табиат меомӯзнад. Муҳити зист тамоми шароитҳои барои зиндагӣ лозимиро, ки инсон бе он наметавонист ва наметавонад вучуд дошт, фароҳам меорад. Инсон дар
------------------------------	--

	давраи таърихии тараққиёташ барои қонеъ намудани талаботҳои худ ҳазорҳо намуди ҳайвоноту растаниҳоро нобуд сохта, на танҳо муҳити атроф, балки манбаъҳои хурокворӣ, маводҳои сохтмонӣ ва манбаъҳои хӯрокаи олами ҳайвонотро ба хатари нобудшавӣ овардааст. Мақсади омӯзиши фанни Экология тайёр кардани мутахассисони соҳибмаълумоте, ки бо дониши назариявӣ ва амалӣ муккамал мебошанд, иборат аст.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – таҳлил ва амалӣ намудани проблемаҳои экологӣ ҷиҳати паст кардани таъсири антропогенӣ ҳангоми фаъолият дар истеҳсолот ва татбиқ кардани лоиҳаҳои иқтисодӣ кишвар аз назари экологӣ; – истифодаи оқилонаи захираҳои табиат (аз ҷумла об, хок ва растани) ва ҳифзи он; – таъмини фаъолияти дурусти дастгоҳҳои газу чанг тозакунанда, обӣ ифлос ва коркарди партовҳои санотию маишӣ ҳамчун ашёи хоми дуҷумдараҷа.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – зарурати омӯзиши экология, мафҳумҳои асосӣ, вазифаҳои экология, марҳилаҳои таърихии инкишофи фан, фарқи экологияро аз дигар илмҳои техникӣ ва биологӣ, алоқамандии экологияро бо илмҳои иқтисодӣ, табиӣ-риёзӣ, қонуниятҳои экологи ва гардиши моддаҳо дар табиат; – вазъи экологии имрӯза ва фардои муҳити табиӣ, пешгӯӣ кардани таъсири антропогенӣ ба муҳити атроф ва оқилона истифодабарии сарватҳои рӯизамини ва зеризаминӣ; – нақши донишҳои экологӣ барои мутахассисони самтҳои гуногуни иқтисодиёт (саноат, энергетика нақлиёт, ва ғайра); – усулҳои асосии илмӣ-экологӣ ҷиҳати таҳия намудани нақшаҳо ва лоиҳаҳои иқтисодиёти кишвар аз назари экологӣ, пешбурди фаъолиятҳо оид ба корҳои илмӣ-тадқиқотӣ. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – пайдо кардани андешаҳои дуруст дар самти таҳлили физики-химиявии муҳити атроф ва таъсири антропогенӣ ба фазои атмосфера, об ва замин; – истифода ва риояи асосҳои ҳуқуқӣ, китоби сурх, концепсия ва меъёрҳои экологӣ барои самтҳои гуногуни истеҳсолӣ; – дарки масоили мубрами муосир ва роҳҳои ҳалли онҳо; – рушди маърифати экологии аҳоли, беҳдошти муҳити зист ва рушди устувор; – мониторинги экологӣ дар экосистемаҳои гуногун ва дастрас намудани натиҷаҳои таҳлили ба аҳоли; – муайянкунии усулҳои гуногуни коркард ва истифодабарии партовҳо ба муҳити зист; – ҳалли проблемаҳои глобалӣ, маҳаллӣ ва локалии Тоҷикистон ва мавзӯҳои ҳифзшавандаи он; <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> – малакаи таҳлилиномаиро; – малакаи таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро; – малакаи бо ҳамтоёни худ ҳамкорӣ карданро.
Номгуӣ боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – таърихи экологияи умумӣ; – ҳифзи муҳити зист; – илми экологӣ; – экологияи иҷтимоӣ; – экологияи иқтисодӣ; – экологияи шаҳрсозӣ; – экологияи саноатӣ ва кишоварзӣ; – экология нақлиётӣ; – экологияи энергетикӣ;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли натиҷаи арзебии ниҳони	Имтиҳон (тестӣ- компютерӣ)

2. БАХШИ ФАНҲОИ ТАҲАССУСӢ
2.1. МОДУЛИ ФАНҲОИ УМУМИКАСБӢ
2.1.1. Микробиология ва вирусология

Тавсифи мухтасари фан	<p>Микробиология - илмест, ки сохт, инкишоф, ва паҳншавии организмҳои ба чашм ноаёнро (бактерияҳо, замбурӯғҳо, соддатаринҳо, вирусҳо) дар муҳити атроф меомӯзад.</p> <p>Микробиологияи тиббӣ - микроорганизмҳои барои одам касалиовар, мавқеъ ва дар тибб истифодабарии микроорганизмҳои шартӣ-касалиовар ва сапрофитикиро меомӯзад. Баъдан, микробиология тараққӣ чӯзҳо тақсим мешавад: бактериология, вирусология, иммунология ва паразитология</p> <p>Вазифаҳои асосии фанни микробиология ин омӯзиши морфология ва физиологияи микроорганизмҳо (яъне сохт ва мубодилаи моддаҳо, ғизогири, нафаскашӣ, инкишоф, афзоиш ва генетикаи онҳо); мавқеи микроорганизмҳо дар пайдоиш ва ҷарраёнгирии бемориҳои сироятӣ: омӯзиши аломатҳои асосӣ; таҳқиқ ва таъбиқи хосса; коркарди маводҳо ва усулҳои пешгирии бемориҳои сироятӣ ва омӯзиши экологияи микроорганизмҳои касалиоварро дар бар мегирад.</p>
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, озмоишӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоеи фанни мазкур бояд ташаккул ёбанд	- омодаасозии маърузаҳо ба конференс, кори мустақилонаи ҷорӣ, иҷро намудани ҳалли супоришҳои шартӣ вобаста ба ҳар як мавзӯ, иҷрои корҳои мустақилона, навиштани мазмуни мухтасар (конспект), таҳлил ва коркарди иттилооти компютерӣ, истифодаи он ҳангоми ҳалли вазифаҳои дар пеш гузошташуда;
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p><i>Аз худ намояд</i></p> <p>Дар натиҷаи омӯзиши фан донишҷӯ бояд:</p> <p>а) донад:</p> <p>Морфологияи микроорганизмҳо.</p> <p>Қоидаҳои асосии бехатарӣ дар таҳқиқоти микробиология.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сохти ҳуҷайраи микроб. - Морфологияи микроорганизмҳо. - Морфология ва сохти замбурӯғҳо. - Морфологияи соддатаринҳо ва риккетсияҳо. - Вирусологияи умумӣ. Тавсифи умумии вирусҳо. Бактерияфағҳо ва таъсири байни ҳамдигарӣ бо ҳуҷайраҳо. Истифодабарии бактериофағҳо. - Физиологияи умумии ғизогирии бактерияҳо. Муҳитҳои ғизоӣ. - Нафаскашии микроорганизмҳо. Усулҳои руёндани тозапарвардаи анаэробҳо. - Ферментҳои бактерияҳо. Бактериофағ ва истифодаи он дар тиб. - Генетикаи микроорганизмҳо, намудҳои тағирёбии он. Рекомбинатсияи бактерияҳо. <p>б) тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мустақилона баҳо додани қоидаҳои бехатарӣ дар таҳқиқоти микробиологӣ. - Мустақилона муайян карда тавонистани бактерияҳо ва намуди онҳо. - Мустақилона рангкуни бо усули содда ва мураккаб. - Мустақилона гузошта тавонистани реаксияҳои зардобағӣ. - Мустақилона тайёр кардани молишак.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> - Муқаддимаи фан ва мафҳумҳои асосӣ; Тарзҳои асосии таҳқиқи морфологияи бактерияҳо. Намудҳои микроскопҳо (заррабинҳо) фазавию-контрастӣ, люминесцентӣ, электронӣ. Тайёр намудани молишак (ташреҳ) аз тозапарвардаи стафилококк, сарцинаҳо, тетракокк, антракоид. Рангкунии онҳо бо метилени кабуд ё фуксин. - Сохти ҳуҷайраи микроб. Тарзҳои муайянкардани қисмҳои таркибии ҳуҷайраи микроб. Тайёр намудани молишаки омехта аз микробҳои гр + ва гр-, рангкунии онҳо бо усули Грамм. - Сохти ҳуҷайраи спирохета, риккетсияҳо, хламидияҳо, уреоплазмаҳо ва микоплазмаҳо. Морфология ва сохти спирохетаҳо, риккетсияҳо, хламидияҳо ва микоплазмаҳо. Тарзи муайян кардани онҳо. Омӯхтани микроорганизмҳо дар ҳолати зинда. - Морфологияи замбурӯғҳо, Морфологияи соддатаринҳо. Сохти замбурӯғҳо. Хокаи замбурӯғҳо (вегетативӣ, эндоспораҳо, экзоспораҳо, чинси). Усулҳои

	<p>омӯзиши морфологияи замбуруғҳо.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Вирусологияи умумӣ. Прионҳо. Тасниф, сохт ва хусусияти биологии вирусҳо. Фарқияти бемориҳои прионӣ аз вирусӣ. – Физиологияи микроорганизмҳо, физиологияи бактерияҳо. Омӯзиши таркиби химияви, гизо ва метаболизм, фермент ва нафаскашии микроорганизмҳо. Санҷиши натиҷаи кишти аэробҳо. – Нафаскашии бактерияҳо. Метаболизи энергетикӣ. Роҳҳои оксидшавии глюкоза. Нафаскашии анаэробӣ. Туршшавӣ. Намудҳои туршшавӣ. Анаэробҳои факултативӣ ва мутлак. Микроорганизмҳои микроаэрофилия. Кишти хок бо усули Вейона-Винял ва усули Фортнер. – Экологияи микроорганизмҳо, микрофлораи муҳити атроф. Микрофлораи об. Паҳншавии микробҳо дар об. Муайян намудани коли-титр ва коли-индекси оби нушоқӣ. – Микрофлораи вучуди инсон (пӯст, пардаи луобӣ, чашм, роҳҳои нафас, таносул ва пешоббарор). Аҳамияти он барои инсон. Кишти луоб аз гӯлу (баҳо додан ба натиҷа). Кишти обшуй дастҳо (баҳододан ба натиҷа). Кишти измонӣ (пай мондани ангушт), баҳо додан ба натиҷа. – Таъсири омилҳои физикавӣ ба таъсири ҳарорати баланд ва паст ба микроорганизмҳо, таъмизкунии ва намудҳои он, асептика ва антисептикаи микроорганизмҳо. – Антибиотикҳо. Гурӯҳҳои асосии антибиотикҳо. Таърихи кашфиёти онҳо. Механизми таъсири зидди микробии антибиотикҳо. Муайян намудани ҳиснокии микробҳо ба антибиотикҳо. – Генетикаи бактерияҳо, вирусҳо, замбуруғҳо ва соддатаринҳо. Биотехнологияи тиббӣ ва инженерияи генӣ. Доруҳои, ки бо усули инженерияи генӣ истеҳсол шудаанд, сохти аппарати генетикии бактерияҳо ва вирусҳо. Генотип ва фенотипи микроорганизм. Хусусият ва таснифи онҳо. Омӯзиши тағйирпазирии фенотипӣ (модификасия). – Уфунат (инфекция). Намудҳои уфунат. Сироятнокӣ ва сироятпазирӣ. Маълумот дар бораи протсесси уфунатӣ. Шароитҳо барои пайдоиши бемориҳои сироятӣ. Намоиши таъсири ферментҳои ҳучум: плазмокоагулаза, летситеназа, гемолизин. Намоиши гилофаки бактерияҳо. – Иммунитет. Системаи иммунӣ организм. Омилҳои ғайрихусусии муҳофизавии вучуди инсон. Фагоцитоз. Маълумот дар бораи масунӣ (иммунитет). Таснифи намудҳои гуногуни масунӣ. Системаи иммунӣ организм одам. Ҳуҷайраҳои иммунокомпетентӣ ва вазифаҳои онҳо. – Подтан (антиген), намудҳои подтан. – Подзо (антитела). Хусусиятҳои асосии онҳо. Иммуноглобулинҳо. Гузориши пайвастигии агглютинатсия бо зардобаи хуни бемор. Антителаҳо. Синфҳои иммуноглобулинҳо; Антигенҳо намудҳои антиген. Сохти антигени ҳуҷайраи микроб. Антигенҳои пурра ва нопурра. Муайян кардани мичдори иммуноглобулинҳо бо усули Манчинӣ. – Доруҳои тиббии иммунологӣ ва химиотерапевтӣ: ваксинаҳо ва зардобаҳо ва усулҳои ба даст овардани онҳо. Усулҳои генетикии таҷрибаи касалиҳои уфунатӣ: ИФА, ПСР, секвинатсия.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати чорӣ	Иҷрои супоришҳои тестӣ, химояи ҳисоботи корҳои озмоишӣ, гузаронидани суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ - компютерӣ)

2.1.2. Иммунология ва алергология

Тавсифи мухтасари фан	Иммунология илмест, ки системаи иммуниро меомӯзад, ки барои муҳофизати организмҳои ҳуҷайравӣ аз унсурҳои беруна (вирусҳо, бактерияҳо, паразитҳо, алергияҳо ва ғайра) масъул аст.
Намуди машғулиятҳо	Мақсади иммунология, ҳамчун фанни таълимӣ, дар донишҷӯён ташаккул додани фаҳмиш ва маълумот оид ба сохт ва вазифаҳои системаи иммунӣ дар сатҳи ҳуҷайравӣ ва узвӣ, инчунин фаҳмонидани нақши системаи иммунӣ дар ҳаёти фаъолияти организмҳои солим дар меъёр ва ҳангоми сар задани механизмҳои иммунопатологӣ. Мафҳуми иммунитет. Мафҳуми системаи иммунӣ. Антигенҳо. Системаи иммунитети гуморалӣ. Нақши комплемент ва макрофаг дар механизмҳои

	иммунитети ҳуморалӣ. Системаи иммунитети ҳуҷайравӣ. Усулҳои муосири баҳо додани ҳолати иммунӣ дар тибби назариявӣ. Ҳолатҳои иммунодефитситаи якумин ва дуоюмин. Патогензи иммунӣ ва ташҳиси иммунии ВНМО. Эмкунӣ. Маҷмӯи мувофиқати бофтавӣ. Асосҳои иммунитети зиддитрансплантатсионнӣ ва зиддиомосӣ. Механизмҳои баландҳасосият. Механизмҳои бемориҳои аутоиммунӣ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	дар доираи омӯзиши фани мазкур донишҷӯён аз сохт ва вазифаҳои системаи иммунӣ дар сатҳи ҳуҷайравӣ ва узвӣ, инчунин фаҳмонидани нақши системаи иммунӣ дар ҳаёту фаъолияти организми солим дар меъёр ва хангоми сар задани механизмҳои иммунопатологӣ бархурдор мегардад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <p>Моҳияти иммунология. Маълумот дар бораи мафҳуми иммунитет (масъуният). Мундариҷа ва вазифаҳои иммунология. Таърихи инкишофи иммунология.</p> <p>Системаи иммунии вучуди инсон. Таснифи иммунитет. Масъуният (иммунитет)-и модарзодӣ ва дуоюминдараҷа Ақсуламали ҷавобии системаи иммунии вучуди инсон. Узвҳо ва бофтаҳои системаи иммунӣ. Ҳуҷайраҳои иммунокомпетентӣ. Ҷараёни ақсуламали системаи иммунӣ. Ақсуламали ҷавобии системаи иммунӣ. Омилҳои ғайрихусусии муҳофизатии вучуди инсон. Ҷараёнгири ва моҳияти омилҳои ғайрихусусии муҳофизавии иммунӣ. Ақсуламали ҷавобии системаи иммунӣ. Омилҳои хусусии муҳофизавии системаи иммунӣ. С- сафедаи реактивӣ. Ситокинҳо. Интерферон. Антигенҳо. Тавсифи хусусиятҳои антиген. Антителаҳо. Тавсифи хусусиятҳои антитела. Толерантнокии иммунологӣ. Нуқсонҳои системаи иммунӣ. Норасогии модарзодии системаи иммунӣ. Норавигии дуоюминдараҷаи системаи иммунӣ. Бемории ВНМО (СПИД). Баланд ҳасосиятӣ (аллергия). Намудҳои баландҳасосиятӣ. Ваксинаҳо. Намудҳо ва тавсифи хусусияти онҳо. Зардобаҳои иммунӣ. Намудҳо ва тавсифи хусусияти онҳо. Иммуногенетика ва маҷмӯи HLA-и вучуди инсон. Усулҳои иммунологӣ ва серологии ташҳиси бемориҳои сироятӣ.</p> <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – мустақилона баҳо додани лейкограмма ва иммунограмма; – мустақилона муайян карда тавонистани шумораи мутлақ ва нисбии лимфоситҳо дар хун. – мустақилона баҳо додан ба нишондодҳои ҳолати иммунӣ. – мустақилона гузошта тавонистани реаксияҳои асосии серологӣ – мустақилона истифода намудани адабиёти тиббӣ ва маводҳои интернетӣ. <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> – сохти системаи иммунӣ дар сатҳи ҳуҷайравӣ, узвӣ ва молекулярӣ. – мафҳуми ҷавоби иммунӣ. Мутаносибаи байниҳуҷайравӣ. – антигенҳо ва таснифоти онҳо. Намудҳои асосӣ ва хarakterистикаи онҳо. – сохт ва фаъолияти иммунитети ҳуморалӣ. Синфҳои асосии иммуноглобулинҳо. – сохт ва фаъолияти системаи комплемент. Роҳҳои асосии фаъолшавии он. – намудҳои асосии ҳуҷайраҳои АПК. Нақши онҳо дар ҷавоби иммунӣ. Механизми презентатсияи антиген. – сохт ва фаъолияти системаи иммунитети ҳуҷайравӣ. Субпопулятсияҳои асосии Т- лимфоситҳо ва вазифаи онҳо. – толерантнокии иммунӣ. Толерантнокии модарзодӣ ва сунъӣ. – механизмҳои танзими иммунитет. Нақши мутақобилаи иммунӣ, асабӣ ва эндокринӣ. – ҳолатҳои иммунодефитситӣ. Таснифот. Патогенез, нишонаҳои клиникӣ ва принципҳои ташҳиси лаборатории ҳолатҳои иммунодефитситаи якумин ва дуоюмин. – принципҳои муосири баҳодихии лаборатории ҳолатҳои статуси иммунӣ. – проблемаҳои иммунии трансплантология. – асосҳои иммунитети зиддиомосӣ. Дастури табобатӣ ва ташҳиси иммунии омосҳо. – таснифоти ҳолатҳои баландҳасосият. Патогенез ва мисолҳои клиникӣ намудҳои асосии баландҳасосият. Патогенези бемориҳои аутоиммунӣ. – принципҳои эмкунӣ. Таснифоти ваксинаҳои муосир. Оризаҳо хангоми эмкунӣ.

Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ol style="list-style-type: none"> 1. Моҳияти иммунология. Маълумот дар бораи мафҳуми иммунитет (масъуният). Мундариҷа ва вазифаҳои иммунология. Таърихи инкишофи иммунология. 2. Системаи иммунӣ вучуди инсон. Таснифи иммунитет. Масъуният (иммунитет)-и модарзодӣ ва дуоимдараҷа. 3. Ақсуламали ҷавобии системаи иммунӣ вучуди инсон. Узвҳо ва бофтаҳои системаи иммунӣ. Хуҷайраҳои иммуннокомпетентӣ. Ҷараёни ақсуламали системаи иммунӣ. 4. Ақсуламали ҷавобии системаи иммунӣ. Омилҳои ғайрихусусии муҳофизатии вучуди инсон. Ҷараёнгириӣ ва моҳияти омилҳои ғайрихусусии муҳофизавии иммунӣ. Омилҳои хусусии муҳофизавии системаи иммунӣ. 5. С- сафедаи реактивӣ. 6. Ситокинҳо. Интерферон. 7. Антигенҳо. Тавсифи хусусиятҳои антиген. 8. Антителаҳо. Тавсифи хусусиятҳои антитела. 9. Толерантнокии иммунологӣ. 10. Нуксонҳои системаи иммунӣ. Норасогии модарзодии системаи иммунӣ. 11. Норавигии дуоимдараҷаи системаи иммунӣ. Бемории ВНМО (СПИД). 11. Баланд ҳассосиятӣ (аллергия). Намудҳои баландҳассосиятӣ. 12. Ваксинаҳо. Намудҳо ва тавсифи хусусиятҳои онҳо. 13. Зардобаҳои иммунӣ. Намудҳо ва тавсифи хусусиятҳои онҳо. 14. Иммуногенетика ва маҷмӯи HLA-и вучуди инсон. 15. Усулҳои иммунологӣ ва серологии ташҳиси бемориҳои сироятӣ.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосилавӣ (P-1, P-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ – компютерӣ, шифохӣ)

2.1.3. Анатомиаи одам

Тавсифи мухтасари фан	<p>Фанни анатомиаи одам як қисми фанни биологияи тиббӣ буда, асоси назария ва амалияи илмию тиббиро ташкил дода, инкишофи мавҷудоти зинда ва сохту вазифаи онҳоро меомӯзад. Вазифаи муҳимтарини курси анатомиаи одам ташаккули фанни таълимии анатомиаи одам, фанни тиббӣ-биологӣ ба ҳисоб рафта, дар нақшаҳои таълимии ихтисосҳои кори табобатӣ, кори тиббӣ-ташҳисӣ ва дандонпизишкии факултети тиббӣ мақоми фанни ҳатмиро касб карда, дар ташаккулёбии донишҷӯ ҳамчун мутахассиси баландихтисос мавқеи яке аз фанҳои асосӣ (базавӣ)-ро ишғол намудааст. Ба донишҷӯ додани дониш ва малакаи анатомию мавқеи ҷойгиршавии узвҳо ва бофтаҳои бадани одам, бо назардошти талаботи тиббӣ амалӣ, истифодаи донишҷӯ аз худкарда, ҳангоми омӯзиши дигар фанҳои фундаменталию клиникӣ, инчунин ҳангоми фаъолияти амалӣ.</p>
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ ва амалӣ
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ.
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоеи фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<p>Омӯзиши сохти бадани одам, тартиби системаҳо, узвҳо ва бофтаҳо дар асоси комёбиҳои ҳозиразамони-анатомиаи макро- ва микроскопҳо, функционалӣ, сину соли биологӣ, мутобиқ ба масъалаҳои омӯзиш ва клиникии донишгоҳ.</p> <p>Дар ҷараёни омӯзиши анатомиаи одам хусусиятҳои фардӣ (чинсӣ), синну солии организм, инкишофи пренаталӣ-чанинии (организм), робитаи дутарафаи узвҳо, рентгеноанатомиаи онҳо, ба тариқи тағйирёбии узвҳо, нуксонҳои модарзодии онҳо нишон дода шавад.</p> <p>Аҳамияти раванқебӣ ва таҷрибавии кашфиётҳои асосӣ дар анатомия нишон дода шавад, захмат ва меҳнати олимони ватаниро дар тараққиёти соҳаҳои гуногуни анатомия кадр намуда, баръакс омӯзиши псевдонимро дар анатомия ва антропология (расизм, механизм, витализм ва дигар) ошкор карда шавад.</p> <p>Дар асоси чунин омӯзиш донишҷӯён дар охир дониши чуқури анатомӣ дар олами табиӣ-илмӣ ва дар бораи сохт ва вазифаи узвҳо дар организми одам мегиранд. Онҳо дар заминаи ин дониш дар қорҳои таҷрибавии оянда, барои омӯзиши дигар фанҳои тиббӣ истифода бурда, ба дониши ихтисосии клиникӣ комёб хоҳанд шуд.</p>

<p>Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд</p>	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> • хусусиятҳои сохтори инфиродӣ ва синусолии бадан; • давраҳои инкишофи батнӣ; • аломамандии системаҳои анатомӣ ва мавзӯи байниҳамдигарии узвҳо; • шаклҳои тағйирёбии узвҳо дар алоҳидагӣ, нуқсонҳо ва инкишофи узвҳо; <p>Тавонад:</p> <p>Дар асоси аз худ намудани фанни таълимӣ донишҷӯ бояд тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - истифодаи дурусти асбобҳои анатомӣ (қорд ва пинсет); - аз худ кардани истилоҳоти анатомӣ (точикӣ ва лотинӣ); - дар ташреҳоти анатомии ёфтагӣ ва нишон додани ҷисмҳои узвҳо ва ҳосилаҳои он; - дар аксҳои рентгенӣ ёфтагӣ ва нишон додани узвҳо ва ҷисмҳои асосии сохтори узвҳо; - ёфтагӣ ва муайян кардани мавқеи ҷойгиршавии нақши узвҳо, шохрағҳо, фосилаҳои устухони дар болои бадан; - гуногунии биологӣ ва бехатарии биологии ҷойдоштаре шарҳ дода тавонад. <p>Аз худ намоя.</p> <ul style="list-style-type: none"> - омилҳои асосии анатомӣ; - усулҳои тадқиқоти анатомӣ ва истилоҳоти анатомӣ (точикӣ ва лотинӣ); - сохти анатомии системаи узвҳо, мавқеи ҷойгиршавии узвҳо, ҷисмҳо, сохтор ва вазифаҳои асосии узвҳо; - алоқамандии узвҳо байни ҳамдигар, нақши узвҳо дар сохтори бадан.
<p>Номгӯи бобҳо / мавзӯҳои фан</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Шиносоӣ бо анатомияи одам. Таърихи анатомия. - Онтогенези одам. қонуниятҳои умумии инкишофи одам дар онтогенези преембрионалӣ. - қонуниятҳои умумии сохтор ва вазифаи скелет, тақсими устухонҳо. Рентгенография. - Дигаргунагии устухонҳо дар давоми ҳаёт, таъсири меҳнат ва варзиш ба сохти устухонҳо. - Устухонҳои бадан, ҷанбаҳои китф, даст, қос ва пой. - Анатомияи қосаҳои сар. Топографияи он. Намудҳои қосаҳои сар. - Намудҳои пайвастишавии устухонҳо. Бандҳо. - Пайвастишавии устухонҳои бадан. - Сутунмуҳра ва қафаси сина. - Пайвастишавии устухонҳои қосаҳои сар. - Анатомия ва биомеханикаи ҷанбаҳои китф ва андоми озои боло (даст). - Анатомия ва биомеханикаи ҷанбаҳои қос ва андоми озои поён (пой). - Миология. Қонуниятҳои умумии инкишоф, сохтор ва функсияи мушакҳо. - Анатомияи мушакҳо ва ҷанбаҳои сару гардан. Топографияи гардан. - Анатомияи мушакҳо ва ҷанбаҳои бадан. Канали қадашак. - Анатомияи мушакҳо ва ҷанбаҳои ҷанбаҳои китф ва андоми озои боло (даст). Топографияи онҳо. - Анатомияи мушакҳо ва ҷанбаҳои қос ва андоми озои поён (пой). Топографияи онҳо. - Системаи ҳозима . - Системаи нафаскашӣ. - Системаи шошаву таносул. - Системаи асаб. Системаи дилу рағҳо. Сохти дил. - Гардиши қалон ва гардиши хурди хун. Рағҳои шараёнӣ ва рағҳои варидӣ. - Шараёнҳо ва варидҳои сару гардан. - Шараёнҳо ва варидҳои қафаси сина ва даст. - Шараёнҳо ва варидҳои ковокии шикам. - Вариди даромадгоҳ. Анастамозҳои қава-қавалӣ ва порто-қавалӣ. - Шараёнҳо ва варидҳои қосу пой. - Гардиши хун дар ҷанин. - Дастигоҳ (система)-и лимфавӣ. - Дастигоҳ (система)-и масунӣ ва ҳунофарӣ. - Дастигоҳ (система)-и эндокринӣ. - Дастигоҳ (система)-и асаби вегетативӣ (автономӣ). Қисми парасимпатикӣ. - Дастигоҳ (система)-и асаби вегетативӣ (автономӣ). Қисми симпатикӣ. - Узви босира.

	<ul style="list-style-type: none"> – Узви сомеа ва мувозинат. – Узви шомма ва зоика. Сохти пӯст ва ҳосилаҳои он.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникии фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, техникаи электронӣ, узҳои хушк ва маводҳои шарҳдиҳанда (банерҳо, нақшаҳо, ҷадвалҳо).
Шаклҳои назорати ҷорӣ	имтиҳони фосилавӣ (P-1, P-2)
Шакли натиҷаи таълими фан	Имтиҳон (тестӣ- компютерӣ, шифоҳӣ)

2.1.4. Физиологияи нормалӣ

Тавсифи мухтасари фан	Қонуниятҳои асосии физиологияе, ки дар асоси равандҳои фаъолияти ҳаётии организм ҷойгиранд. Вазифаҳо ва равандҳои физиологӣ. Характери системавии ташаккули вазифаҳо. Гомеостаз. Моеъҳои асосии муҳити дохилии организм. Ташаккули сохторию вазифавии системаи эндокринӣ. Системаҳои функционалии организми одам. Фаъолияти қорӣи узвҳои алоҳида ва системаҳои физиологияи организм: системаҳои таъғоҳиву ҳаракат, ҳозима, нафаскашӣ, ихроҷи пешоб, дилу рағҳо ва лимфатикӣ; системаи ҳунофар ва иммунӣ; системаи марказӣ, қанорӣ ва вегетативии асаб; узвҳои ҳис. Механизмҳои танзим ва худтанзимкунии системаҳои физиологияи организм. Асосҳои физиологияи фаъолияти олии асаб ва вазифаҳои интегративии мағзи сар. Нишондиҳандаҳои асосии ҳолати физиологияи организм дар меъёр ва методҳои таҳқиқи онҳо. Усулҳои муносири автоматикунонидашудаи таҳқиқи хун, системаҳои дилу рағҳо, нафаскашӣ, ҳозима, ихроҷ, эндокринӣ, сенсорӣ ва ғ.; таҳқиқоти вазифаҳои равонии одам.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, қори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоеи фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – ташаккули малакаи таҳлили вазифаҳои организми яклухт аз нуқтаи назари физиологӣ, методологияи таҳлили ва асосҳои тиббӣ дар донишҷӯён; – омӯзиши қонуниятҳои фаъолияти системаҳои гуногуни организми одам ва хусусиятҳои таъсири ҳамдигарии байнисистемавӣ ҳангоми иҷрои фаъолияти мақсаднок аз нуқтаи назари таълимот оиди мутобиқшавӣ; – омӯзиши нақши системаи асаб дар танзими вазифаҳои физиологияи организми одам дар шароитҳои меъёрӣ; – шинос кардани донишҷӯён бо усулҳо ва принципҳои таҳқиқоти таҷрибавӣ ва баҳодихии ҳолати функционалии организми одам, системаҳои танзимӣ ва гомеостатикӣи он; – ташаккули унсурҳои тафаккури клиникӣ дар асоси таҳлили характер ва структураҳои муносибати байниузвӣ ва байнисистемавӣ аз нуқтаи назари физиологӣ барои фаъолияти ояндаи амалии пизишк;.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> – қонуниятҳои умумии физиологияе, ки асоси равандҳои фаъолияти ҳаётии организмро ташкил медиҳанд; – системаҳои функционалии организми одам, механизмҳои танзим ва худтанзимкунии ҳангоми тағйиротҳо ва таъсири омилҳои гуногуни дохилӣ ва берунӣ; – қонуниятҳои асосии фаъолияти қорӣи ҳуҷайраҳо, бофтаҳо, узвҳо ва системаҳои организми солим ва механизмҳои танзими онҳо; – нишондиҳандаҳои асосии тавсифкунандаи ҳолати физиологияи узвҳо ва системаҳои организми солим; – принципҳои муносири автоматикунонидашудаи усулҳои таҳқиқи хун, дилу рағҳо, нафаскашӣ, ҳозима, ихроҷ, эндокринӣ, сенсорӣ, усулҳои таҳқиқи вазифаҳои равонии одам ва ғ.; <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> – таҳлил намудани ҳолати функционалии структураҳои гуногуни ҳуҷайравӣ, бофтавӣ ва узвӣ; – истифодаи таҷҳизотҳои физикӣ, химиявӣ ва биологӣ; иҷро намудани қорҳои таҷрибавӣ бо роҳбарии устод. – гузаронидани таҳқиқоти клиникӣи физиологияи организми одам; – баҳо додани нишондиҳандаҳои гемограмма, коагулограмма, нишондиҳандаҳои биохимиявӣи хун ва пешоб, тавозуни кислотагӣи ишқорӣ ва ғ.;

	<ul style="list-style-type: none"> – баҳодихии нишондиҳандаҳои системаи дилу рағҳо (муайянкунии ҳосиятҳои набз бо усули палпатсия; муайян намудани фишори артериявӣ бо усули Коротков; гузаронидани таҳлили умумии электрокардиограммаи одами солим); – муайянкунӣ ва баҳодихии нишондиҳандаҳои системаи нафаскашӣ (пневмотахометрия, спирометрия, спирография); – таҳқиқи коршоямии фикрронӣ бо усули санчиши корректурӣ ва муайянкунии коршоямии ҷисмонӣ, баҳодихии намудҳои ФАО. – қобилият ба тафаккури абстрактӣ, таҳлил, синтез ва ҳал намудани масъалаҳои стандартӣ ғоҷолияти касбӣ бо истифодаи ахборот, истилоҳоти тиббию биологӣ; <p>Аз худ намоёд</p> <ul style="list-style-type: none"> – усулҳои асосии баҳодихии ҳолати мӯътадили вазифаҳои организм ва захираҳои эҳтимолии онҳо; – малакаи шарҳдиҳӣ ва таҳлили натиҷаҳои тадқиқоти вазифаҳои алоҳидаи организми солим. – тайёр будан ба ҷамъ кардани таҳлилҳо ва шикоятҳои бемор, маълумотҳои анамнези он, натиҷаҳои муоина, лабораторӣ, асбобҳо, таҳқиқотҳои патолого-анатомӣ бо мақсади дониستاني ҳолат ё муайян кардани далели доштан ё надоштани беморӣ; – усулҳои ташхиси функционалӣ ва лабораторӣ (спирометрия, усулҳои таҳлили умумии хун ва пешоб, муайянкунии мубодилаи умумӣ ва ғ.).
Номгӯи боб / мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – фан ва вазифаҳои физиологияи нормалӣ, давраҳои инкишофи физиология ва алокаи он бо тиб; – физиологияи умумии баҳаяҷоноӣ, ҳосиятҳои асосии физиологияи бофтаҳои баҳаяҷоноянда, биопотенциалҳо ва механизмҳои пайдоиши онҳо; – физиологияи мушакҳо, тавсифи физиологияи кашишхӯрии мушакҳо, ҳосиятҳои физиологияи асаб, физиологияи синапсҳо – морфология ва физиологияи умумии системаи асаб, назарияи рефлексорӣ, маркази асаб ва ҳосиятҳои он, принсипи координатсионии ғоҷолияти СМА, боздорӣ дар СМА. – физиологияи ҷузъии системаи марказии асаб: ҳароммағз ва мағзи сар; физиологияи дилу рағҳо, ҳосияти физиологияи мушаки дил, усулҳои тадқиқи системаи дилу рағҳо, конунҳои асосии гемодинамика, гардиши хуни системавӣ ва танзими он, фишори артериявӣ; – физиологияи хун, элементҳои шаклии хун, гемоглобин ва намудҳои он, лахташавии хун, гурӯҳҳои хун, резус-омил; – нафаскашӣ ва компонентҳои асосии он, газҳои хун ва нақлиёти онҳо, танзими нафаскашӣ ва дараҷаҳои он; – физиологияи ҳозима, ҳозима дар ковокии даҳон, меъда, рӯдаҳои борик ва ғафс, вазифаи ҷигар ва ғадуди зерӣ меъда дар ҳазми ғизо; – мубодилаи моддаҳо ва энергия, физиологияи ғизо, танзими ҳарорат ва механизмҳои он; – узвҳои ихроҷ ва иштироки онҳо дар нигоҳдории гомеостази муҳити дохилӣ, физиологияи ихроҷи пешоб; – физиологияи системаи эндокринӣ, таснифоти физиологияи гормонҳо, физиологияи ҷузъии системаи эндокринӣ (гипоталамус, гипофиз, эпифиз, ғадуди сипаршакл, ғадудҳои наздисипаршакл, ғадудҳои болои гурда, ғадуди зеримеъда, ғадудҳои ҷинсӣ), физиологияи системаи репродуктивӣ; – физиологияи системаи сенсорӣ: анализатори биной, анализаторҳои шунавоӣ ва мувозинат, шомма ва зоиқа, аҳамияти биологияи дард; – ғоҷолияти олии асаби одам, типҳои ФАО ва темперamenti шахсият, рефлексҳои шартӣ ва ғайришартӣ, боздории ғоҷолияти олии асаб ва намудҳои он, эмотсия ва мотиватсияи биологӣ, хотир ва типҳои он, асосҳои физиологияи ҳоб; – мутобиқшавии организм ба омилҳои гуногун, стресс ва давраҳои он
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, техникаи электронӣ, асбобҳои лабораторӣ ва клиникӣ, маводҳои шарҳдиҳанда (тарҳҳо, нақшаҳо, ҷадвалҳо, графикҳо)
Шаклҳои назорати ҷорӣ	имтиҳони фосилавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли натиҷаи таълими фан арзебии ниҳони	Имтиҳон (тестӣ- компютерӣ, шифоҳӣ)

2.1.5. Физиологияи патологӣ

Тавсифи мухтасари фан	Физиологияи патологӣ - мақсади таълим, омӯзиши мафҳумҳои асосии нозологияи умумӣ, ҷараёнҳои патологияи хос ва шаклҳои ба патология хос буда, физиологияи патологияи узвҳо ва системаҳо мебошад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	азхуд намудани малакаҳои оддии гузаронидани таҷрибаҳо дар ҳайвонот: беҳисқунӣ, беҳаракатқунӣ, ташреҳи рағҳои хун ва асабҳо, тайёр намудани мустаҳзари ҷарбуи шикам ва забон; намунасосии ҷараёнҳои патологӣ (илтиҳоб, вайроншавии хунгардиши канорӣ, варамҳо ва ғ.);
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> -мафҳумҳои асосии нозологияи умумӣ; -нақши сабаб, шароитҳо ва реактивнокии организм дар пайдоиш, инкишоф ва оқибатҳои бемориҳо; • сабабҳо ва механизмҳои инкишофи ҷараёнҳо ва аксуламалҳои хоси патологӣ, зухуротҳои онҳо ва аҳамияти онҳо барои организм дар инкишофи бемориҳои гуногун; • сабабҳо, тарзи инкишоф ва зухуротҳои асосии вайроншавии хоси вазифаҳои узвҳо ва дастгоҳҳои физиологияи организм; • аҳамияти усулҳои таҷрибавӣ (намунасосии бемориҳо ва ҳолатҳои беморӣ дар ҳайвонот) дар омӯзиши ҷараёнҳои патологӣ; имконият, маҳдудият ва дурнамои онҳо; • аҳамияти физиологияи патологӣ барои рушди тиб ва тандурустӣ: робитаи физиологияи патологӣ бо дигар фанҳои тиббӣ.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – Физиологияи патологӣ ҳамчун фан ва алоқаи он бо дигар фанҳои тиббӣ. Этиология ва патогенез. Сабабҳои пайдоиши беморӣ. Нозологияи умумӣ; – Таъсири зараровари омилҳои муҳити зист; – Реактивнокии организм. Таснифи реактивнокӣ. Резистентнокӣ. Вазифаҳои системаи асаби марказӣ ва системаи гуморалӣ дар механизми реактивнокӣ; – Таҳсос. Таснифи таҳсос. Этиология ва патогенез. Анафилаксия. Садмаи анафилаксия; – Табларза. Этиология ва патогенез. Давраҳои табларза; – Вайроншавии хунгардиши канорӣ. Таснифи вайроншавии хунгардиши канорӣ. Сабаб. Этиология ва патогенез. Оқибат; – Вайроншавии микросиркуляторӣ. Этиология ва патогенез. Суддат. Сидод. Руқуд; – Вайроншавии мубодилаи об ва намак. Варам. Истисқо; – Газак. Этиопатогенез. Алтератсия. Медиаторҳои газак. – Эксудатсия. Хемотаксис. Фагоситоз. Пролифератсия. Оқибати газак. – Физиологияи патологияи нафаскашии беруна. Тасниф. Этиология ва патогенез. Оқибат. – Физиологияи патологияи нафаскашии даруна. Тасниф. Этиология ва патогенез. Оқибат. – Физиологияи патологияи тағйирёбии ҳаҷми хуни умумӣ. Гемостаз. Оқибат. – Хунравӣ. Этиология ва патогенез. Нишонаҳо. Оризаҳо. Оқибат. – Камхунӣ. Таснифи камхунӣ. Этиология ва патогенез. Оқибат. – Лейкоситоз. Лейкопения. Лейкозҳо. Этиопатогенез. Тасниф. – Норасоии дилӣ. Аритмия. Этиология ва патогенез. Сабабҳои пайдоиши беморӣ. – Физиологияи патологияи таваттури рағҳо. Этиология ва патогенез. Сабабҳои пайдоиш. Оқибат. – Физиологияи патологияи ҳозима. Этиология ва патогенез. Сабабҳои пайдоиш. – Ҳозима дар ковокии даҳон. Гиперсалватсия, гипосалватсия. Этиология ва патогенез. Оқибат. – Ҳозима дар меъда ва рӯда. Патологияи ҳолати ишқорӣ ва кислотагӣ. Этиология ва патогенез. Оқибат. – Вайроншавии хоси мубодилаи моддаҳо. Этиология ва патогенез. Оқибат.

	<ul style="list-style-type: none"> – Гипергликемия, гипогликемия. Вайроншавии мубодилаи сафедавӣ. Гиперазотемия. Этиология ва патогенез. – Вайроншавии мубодилаи чарбӣ. Фарбеҳӣ. Вайроншавии мубодилаи холестерин. Этиология ва патогенез. Оқибат. – Физиологияи патологияи чигар. Зардпарвин. Этиология ва патогенез. Оқибат. – Физиологияи патологияи гурдаҳо. Гломерулонефрит. Санги гурда. Пиелонефрит. Этиология ва патогенез Оқибат. – Вайроншавии вазифаҳои тупчавӣ ва найчавии гурдаҳо. Уремия. Тасниф. Этиология ва патогенез. Оқибат. – Физиологияи патологияи системаи эндокринӣ ва ғадудҳои эндокринӣ. Тасниф. Этиология ва патогенез. Оқибат. – Бемории Реклингаузен, Итсенко-Кушинг, Бемории Аддисон. – Вайроншавии мубодилаи гормонҳо. Этиология ва патогенез Оқибат. – Физиологияи патологияи системаи асаб. Тасниф. Этиология ва патогенез. Оқибат. – Дард. Системаи антиносисептивӣ, моҳият. Этиология ва патогенез. Оризаҳо. Оқибат. – Аксуламали организм ба иллатёбӣ. Стресс ва алоимияи мутобиқшавӣ: аҳамияти он дар патология. Этиология ва патогенез. Оқибат
Васонти таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ, компютерӣ)

2.1.6. Гистология, ситология, эмбриология

Тавсифи мухтасари фан	– Мазмуни асосии назарияи хучайраҳо ва хусусиятҳои ташаккули хучайраҳои одам ва ҳайвонот дар дараҷаҳои микроскопии рӯшноӣ ва электронӣ. Детерминатсия ва дифференсировкаи хучайраҳо, генетикаи хучайраҳои соматикӣ. Қонуниятҳои инкишоф, сохт ва фаъолияти қорӣи организм дар асоси ташаккули сохтори хучайраҳо, бофтаҳо ва узвҳо. Қонуниятҳои гистогенез, ташаккули сохторӣ, фаъолияти ҳаётии типҳои асосии бофтаҳо, хусусиятҳои функционалӣ, қобилият ба таҷдид ва методҳои тадқиқот. Механизмҳои гистогенез ва органогенез, гомеостази бофтавӣ, ҳудудҳои тағйирпазирии бофтаҳо. Қонуниятҳои инкишофи қанинию баъдичанинии организм ва хучайраҳо, бофтаҳо ва узвҳои онро ташкилдиханда. Принципҳои ташаккул ва сохти гистологии узвҳо ва системаҳо, таркиботи бофтавӣ ва хучайравӣ, воҳидҳои сохторию вазифавии он, муносибати ҳамдигарии бофтаҳои гуногун дар таркиби узвҳо. Қонуниятҳои умумии реаксияи бофтаҳо ва узвҳо ба таъсири муҳити берунӣ.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, қори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – омӯзиши қонуниятҳои умумии ташкили морфофункционалӣ, дараҷаи ташкили махсуси хучайравӣ ва бофтавии организмҳои зинда, принципҳои инкишоф, эмбриогенез, таҷдид, гистогенез, махсусияти онҳо дар одам ва тағйироти синнусолӣ; – омӯзиши хосияти структурӣ-функционалии умумӣ ва махсуси хучайраҳои бофтаҳои организм ва қонуниятҳои гистогенези онҳо; – аз худ намудани техникаи микроскопии препаратҳои ситологӣ, малакаи шинохтани микропрепаратҳо, микрофотографияҳо ва электрограммаи хучайраҳо ва ҳосилаҳои онҳо, тасвири препаратҳои омӯхташаванда; – инкишофи таълимот оиди принциби сохти бисёрдараҷагии бадани инсон ва алоқаи иерархӣ дар дохили он.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – қонуниятҳои умумӣ ва давраҳои эмбриогенез, принципҳои умумии гистогенез ва органогенези одам; – қонуниятҳои умумии сохти микроскопии хучайраҳо, бофтаҳо ва узвҳои одам; – хусусиятҳои сохт, вазифа ва тағйироти синнусолии сохторҳои хучайраҳо дар организми зинда;

	<ul style="list-style-type: none"> - хусусиятҳои таркиботи бофтавии узвҳои одам; - асосҳои таҷдиди бофтаҳо ва ҳудудҳои тағйирпазирии онҳо; - хусусиятҳои ба даст овардани мавод барои тадқиқоти гистологӣ, тарзҳои фиксатсия ва рангкунии бофтаҳо; - усулҳои тадқиқи микроскопӣ, принципҳо ва моҳияти онҳо; <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ташхис намудани унсурҳои сохтории ҳучайраҳо ва бофтаҳо дар таркиби узвҳо ҳангоми тадқиқи микроскопии маводи биопсиявӣ ва чарроҳӣ, муайянкунии аҳамияти вазифавии онҳо; - муайян кардани мустаҳзарҳои ситологӣ, гистологӣ ва электронограммаҳо, тасвир ва ифода намудани таркиботи сохтории онҳо; - пайдо кардани малакаи муқоисакунӣ мустаҳзарҳои ситологӣ, гистологӣ ва клиникавӣ, «хондани» микрофотографияҳои электронии ҳучайраҳо ва структураҳои ғайриҳучайравии бофтаҳо; <p>Аз худ намояд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техникаи микроскопи рӯшноигӣ бо истифодаи системаи иммерсионии микроскоп; - техникаи омода сохтани препаратҳои ситологӣ; - методикаи рангкунии мустаҳзарҳои ситологӣ ва гистологӣ: аз рӯйи усули Романовский-Гимза, гематоксилин ва эозин; - малакаи ташхис кардани сохторҳои ҳучайравӣ ва бофтавӣ. - «хондан»-и микрофотографияҳо ва расмҳои ситологӣ ва гистологӣ мувофиқи препаратҳои мавҷуда, тасвири препаратҳои ситологӣ ва гистологӣ; - малакаи гузоштани ташхиси тахминӣ дар асоси натиҷаҳои тадқиқоти моеъҳои биологии одам;
<p>Номгӯи боб / мавзӯҳои фан</p>	<ul style="list-style-type: none"> - фан ва усулҳои омӯзиши гистология, усулҳои омӯзиши ҳучайраҳо ва бофтаҳо, техникаи гистологӣ; - ситология: сохт ва вазифаи ҳучайраҳо, мембранаи плазматикӣ, ситоплазма, морфологияи таркиботи ядро, даври ҳаётии ҳучайраҳо, апоптоз ва некроз; - таълимот оид ба бофтаҳо ва таснифоти онҳо, бофтаҳои сарҳадӣ ё эпителий, бофтаҳои муҳити дохилӣ: хун ва лимфа, ҳунофарӣ; - бофтаҳои пайваस्तкунандаи асли ва скелетӣ, бофтаҳои мушакӣ ва асаб, нахҳои асабӣ ва охириҳои асабӣ; - системаи асаб: системаи асаби канорӣ ва марказӣ, тавсифи умумӣ ва таснифи системаҳои сенсорӣ, гистологияи узвҳои босира, шомма, зоиқа ва шунавоию мувозинат; - системаи дилу рағҳо: рағҳои хунгард ва лимфатикӣ, таснифот ва тавсифи морфофункционалии онҳо, гистологияи дил ва сохти пардаҳои он; - системаи ҳунофар ва муҳофизати иммунӣ, узвҳои марказӣ ва канорӣ ҳунофар ва иммунӣ; - тавсифи умумии системаи эндокринӣ: ҳосилаҳои марказии танзимии системаи эндокринӣ ва ғадудҳои эндокринии канорӣ; - системаи ҳозима: шӯъбаҳои пеш, миёна ва ақибии системаи ҳозима, ғадудҳои системаи ҳозима; - системаи нафаскашӣ: гистологияи роҳҳои нафаскашӣ ва шушҳо, системаи ихроҷи пешоб (гурдаҳо, роҳҳои пешобгузар), пӯст ва ҳосилаҳои он; - системаи чинсӣ: системаи чинсии мардона ва занона, ғадудҳои чинсӣ мардона ва занона, узвҳои иловагии чинсӣ, даври овариалию менструалӣ; - фан ва усулҳои омӯзиши эмбриология, аҳамият ва вазифаҳои он, прогенез: морфология ва физиологияи гаметаҳо, давраҳои инкишофи пренаталии одам. бордоршавӣ ва давраҳои он, бордоркунии экстракорпоралӣ; - давраи оғозии инкишофи чанини одам: тавсифи зигота, давраҳои тақсимшавӣ ва бластула, имплантатсия ва фазаҳои он, тавсифи умумии гастрӯлятсия ва типҳои он. гистогенез ва органогенез; - инкишофи узвҳои берун аз чанинии одам, ҳамроҳак, системаи модар-чанин, тератология, таълимот оид ба давраҳои нозуки инкишофи одам, аномалияҳои инкишоф.
<p>Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан</p>	<p>Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, микроскопҳо ва мустаҳзарҳои ситологию гистологӣ</p>
<p>Шаклҳои назорати ҷорӣ</p>	<p>имтиҳони фосилавӣ (P-1, P-2)</p>
<p>Шакли натиҷаи арзёбии ниҳони</p>	<p>Имтиҳон (тестӣ- компютерӣ, шифохӣ)</p>

таълими фан	
2.1.7. Химияи умумӣ ва ғайриорганикӣ	
Тавсифи мухтасари фан	Химия ғайриорганикӣ – як қисми асосии илми химия буда, дар бораи қонунҳои асосии химия, намудҳои гузариши реаксияҳо дар пайвастагиҳои ғайриорганикӣ, намудҳои банди химиявӣ, сохти атом, қонун ва системаи даврии элементҳои химиявӣ, сохт, ҳосият ва пайвастагиҳои элементҳои химиявӣ, синфҳои асосии пайвастагиҳои ғайриорганикӣ, роҳҳои ҳосилкунии онҳо маълумот медиҳад. Химияи ғайриорганикӣ барои ташаккули касбии мутахассисони соҳаи сертификатсияи маҳсулот аҳамияти калон дорад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, озмоишӣ, амалӣ(ҳалли масъалаҳо), кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	Тоҷикӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоеи фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – баланд бардоштан ва такмил додани сатҳи дониши донишҷӯён оиди синфҳои асосии пайвастагиҳои ғайриорганикӣ; – додани маълумот дар бораи мафҳумҳо, истилоҳҳо ва қонунҳои асосии химия; – додани маълумот дар бораи элементҳои химиявии системаи даврии Д.И. Менделеев ва ҳосиятҳои онҳо; – ташаккули фаҳмиши донишҷӯ оиди гузариши раванҳои химиявӣ вобаста ба омилҳои гуногуни таъсири элементҳои химиявӣ.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – тартиб додан ва баробар намудани реаксияҳои химиявиро аз худ карда бошад; – тибқи назарияҳои ҳозиразамон механизми ҳосилшавии робитаи химиявиро фаҳмонда тавонад; – сохти ва структураи пайвастҳои ғайриорганикиро фаҳмонда тавонад; – мафҳумҳо, истилоҳҳо ва қонунҳои асосии химияро аз худ кунад; – маҳлулҳои ҳақиқиро аз маҳлулҳои колоиди фарқ карда тавонад; – мафҳуми электролиз, электролизи маҳлулҳои обии моддаҳо ва ғудохтаи онҳоро шарҳ дода тавонад; – доир ба ҳосиятҳои химиявӣ ва физикавии элементҳои химиявии системаи даврии Д.И.Менделеев маълумот дошта бошад; <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – равандҳои гузариши реаксияҳои гуногунро тавсиф дода тавонад; – ҳосиятҳои химиявии моддаҳои ғайриорганикиро бояд ба пуррагӣ донад; – соҳаи истифодаи элементҳои химиявӣ ва пайвастҳои ҳосилшудаи онҳоро ба пуррагӣ донад; <p>Малакаи пайдо намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> – оид ба ҳалли масъалаҳои химиявӣ; – оид ба таҳлил ва равандҳои химиявӣ; – қобилияти баромадан аз мушкилот бо истифодаи амалии қонуниятҳои химиявӣ; – оид ба таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавӣ.
Номҳои боб/мавзӯҳои фан	<p>Сохти атом</p> <ul style="list-style-type: none"> - маълумот дар бораи сохти атом; - спектрҳои атомӣ; - спектрҳои атоми гидроген; - назарияи кванӣ; - назарияи сохти атом; - инкишофи назарияи Бор; - сохти атом аз нуқтаи назари механикаи кванӣ; - принципҳои номуайяӣ; - муодилаи мавҷии Шредингер; - атоми гидроген; - энергияи орбиталҳои атом; - спини электрон; - атомҳои бисёрэлектрона. <p>Қонун ва системаи даврии Д.И.Менделеев ва сохти атоми элементҳо</p> <ul style="list-style-type: none"> - қонун ва системаи даврӣ; - системаи даври ва таркиби электрони атом; - шабоҳати даврии элементҳо; - даврият дар ҳосиятҳои элементҳо; - энергияи ионизатсия; - қаробат ба электрон; - электронманфият; - радиусҳои атоми ва ионӣ.

	<p>Назарияи ядрои атом</p> <ul style="list-style-type: none"> - ядрои атом; - энергияи банди ядро; - сохти ядро; - изотопҳо ва изобарҳо; - хусусиятҳои ядро. Радиоактивии табиӣ; - реаксияи ядроӣ; - радиоактивии сунъӣ; - порашавии ядро; - реаксияҳои термойдроӣ. <p>Банди химиявӣ ва сохти молекулаҳо</p> <ul style="list-style-type: none"> - банди химиявӣ; - банди ковалентӣ; - дарозии банд; - кунҷи валентӣ; - устувории банд; - самтияти банди ковалентӣ ва сохти молекула; - бандҳои (орбиталҳои) гибрид; - каратии банд; - банди донру аксепторӣ; - назарияи орбиталҳои молекулиӣ; - молекулаҳои дуатомаи гетероядроӣ; - молекулаи бисёратома; - навъҳои молекулаҳои ковалентӣ; - банди ионӣ; - сохти пайвастиҳои ионӣ; - поляризатсияи ионҳо; - банди металлӣ; - банди гидрогенӣ. <p>мафҳумҳои асосии химия</p> <ul style="list-style-type: none"> - маълумот дар бораи материя ва модда; - вазифаҳои асосӣ ва аҳмияти химия; - назарияи атомӣ – молекулиӣ; - мафҳумҳои асосӣ дар химия; - массаҳои атомӣ ва молекулиӣ нисбӣ; - моддаҳои содда ва мураккаб; - ходисаҳои физикӣ ва химиявӣ; - аломат, формула ва муодилаҳои химиявӣ. <p>Қонунҳои асосӣ дар химия</p> <ul style="list-style-type: none"> - қонуни бақои массаи моддаҳо; - қонуни нисбатҳои каратӣ; - қонуни эквивалентҳо. <p>Қонунҳои хоси газҳо</p> <ul style="list-style-type: none"> - қонунҳои газҳои идеалӣ; - қонуни нисбатҳои ҳаҷмӣ; - қонуни Авогадро; - массаи молекулиӣ газҳо. <p>Синҳои асосии пайвастиҳои ғайриорганикӣ</p> <ul style="list-style-type: none"> - таснифи оксидҳо; - таснифи гидроксидҳо; - таснифи кислотаҳо; - таснифи намакҳо. <p>Кинетика ва мувозинати химиявӣ</p> <ul style="list-style-type: none"> - реаксияҳои гомогенӣ ва гетерогенӣ; - таъсири табиати моддаҳои ба реаксия дохилшаванда ба суръати реаксияҳои химиявӣ; - таъсири консентратсия. Қонуни таъсири массаҳо; - таъсири ҳарорат; - таъсири фишор; - таъсири катализаторҳо; - реаксияҳои радикалӣ; - реаксияҳои занҷирӣ; - реаксияҳои фотохимиявӣ; - реаксияҳои барнагарданда ва баргарданда; - мувозинати химиявӣ ва собитии мувозинат;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - коидаи Ле – Шателейе. Қонуниятҳои асосии самти реаксияҳои химиявӣ - таснифи реаксияҳои химиявӣ; - қонунҳои асосии термохимия; - истифодаи қонунҳои термодинамика дар равандҳои химиявӣ; - энтропия; - таъсири омилҳои гуногун ба самти равандҳои химиявӣ. Маҳлулҳо ва ҳосиятҳои онҳо - вазифаҳои асосии маҳлулҳо дар табиат ва хоҷагии халқ; - концентратсияи маҳлулҳо; - қалшавӣ ҳамчун раванди мураккаби физикӣ-химиявӣ; - назарияи гидратии Д.И.Менделеев; - ҳосиятҳои маҳлули ғайри электролитҳо; - фишори Осмосӣ; - пасшавии фишори буги маҳлулҳо; - ҳарорати ҷушиш ва кристаллшавии маҳлулҳои сероби ғайриэлектролитҳо; Ҳосиятҳои маҳлулҳои электролитҳо - назарияи диссоциатсияи электролитӣ; - диссоциатсияи кислотаҳо, асосҳо ва намакҳо; - таснифи пайвастиҳои химиявӣ ба электролитҳои қавӣ ва заиф; - дараҷа ва собитҳои диссоциатсия. Қонуни серобкунии Оствалд; - муайян намудани дараҷаи диссоциатсияи электролитҳо; - ғаболнокии ионҳо ва молекулаҳо; - реаксияҳои ионӣ; - диссоциатсияи об. Ҳосили зарби ионии об; - ҳосили зарби ҳалшавандагӣ. Шароитҳои ҳосилшавӣ ва ҳалшавии таҳшинҳо; - назарияи муосири кислотаҳо ва асосҳо. Гидролизи намакҳо - гидролизи намакҳое, ки аз асоси қавӣ ва кислотаи заиф ҳосил шудаанд; - гидролизи намакҳое, ки аз асоси заиф ва кислотаи қавӣ ҳосил шудаанд; - гидролизи намакҳое, ки аз асоси заиф ва кислотаи заиф ҳосил шудаанд; - таъсири омилҳои гуногун ба раванди гидролиз; - собит ва дараҷаи гидролиз. Реаксияҳои оксидшавӣ - барқароршавӣ - таснифи реаксияҳои оксидшавӣ-барқароршавӣ; - таъсири омилҳои гуногун ба равиши реаксияҳои оксидшавӣ-барқароршавӣ; - эквиваленти оксидкунандаҳо ва барқароркунандаҳо. Пайвастиҳои координатсионӣ - мафҳумҳои асосии назарияи координатсионӣ; - таснифи пайвастиҳои координатсионӣ; - номгузории пайвастиҳои координатсионӣ; - изомерҳои пайвастиҳои координатсионӣ; - табиати робитаи химиявӣ дар пайвастиҳои координатсионӣ; - усулҳои ҳосил кардани пайвастиҳои координатсионӣ; - истифодаи пайвастиҳои координатсионӣ. Системаҳои дисперсӣ - эмулсияҳо; - кафкҳо; - хокаҳо, суспензияҳо, аэрозолҳо; - таснифи умумии системаҳои колоидӣ; - ҳосиятҳои молекулярӣ-кнетикӣ системаҳои коллоидӣ; - усулҳои ҳосил намудани маҳлулҳои колоидӣ; - усулҳои тоза намудани маҳлулҳои коллоидӣ; - устувории системаҳои коллоидӣ ва коагулятсия; - системаҳои коллоидӣ – дисперсии организми инсон; - системаҳои коллоидии ҳуҷайраҳо. Металлҳои ишқорӣ ва ишқорзаминӣ - элементҳои зергурӯҳи асосии гурӯҳи I; - элементҳои зергурӯҳи асосии гурӯҳи II. Элементҳои зергурӯҳи асосии гурӯҳи III - алюминий ва мураккаботи он; - ғаболияти биологии металлҳои зергурӯҳи асосии гурӯҳи III. Элементҳои зергурӯҳи асосии гурӯҳи IV - карбон ва мураккаботи он; - силитсий ва мураккаботи он.
--	---

	<p>Элементҳои зергурӯҳи гурӯҳи V</p> <ul style="list-style-type: none"> - нитроген ва мураккаботи он; - фосфор ва мураккаботи он; - элементҳои зергурӯҳи арсен. <p>Элементҳои зергурӯҳи асосии гурӯҳи VI</p> <ul style="list-style-type: none"> - оксиген ва мураккаботи он; - озон; - сулфур ва мураккаботи он; - зергурӯҳи селен. <p>Элементҳои зергурӯҳи асосии гурӯҳи VII</p> <ul style="list-style-type: none"> - фтор ва мураккаботи он; - хлор ва мураккаботи он; - элементҳои зергурӯҳи бром; - фаъолияти биологии галогенҳо. <p>Элементҳои зергурӯҳи VIII</p> <p>Зергурӯҳи ғайри асосии гурӯҳи I</p> <ul style="list-style-type: none"> - элементҳои зергурӯҳи мис. <p>Зергурӯҳи ғайри асосии гурӯҳи II</p> <ul style="list-style-type: none"> - Элементҳои зергурӯҳи рӯх. <p>Зергурӯҳи ғайриасосии гурӯҳи III</p> <ul style="list-style-type: none"> - элементҳои зергурӯҳи скандий; - лантаноидҳо; - актиноидҳо. <p>Зергурӯҳи ғайриасосии гурӯҳи IV</p> <ul style="list-style-type: none"> - элементҳои зергурӯҳи титан. <p>Зергурӯҳи ғайриасосии гурӯҳи V</p> <ul style="list-style-type: none"> - элементҳои зергурӯҳи ванадий. <p>Зергурӯҳи ғайриасосии гурӯҳи VI</p> <ul style="list-style-type: none"> - элементҳои зергурӯҳи хром. <p>Зергурӯҳи ғайриасосии гурӯҳи VII</p> <ul style="list-style-type: none"> - элементҳои зергурӯҳи манган. <p>Зергурӯҳи ғайриасосии гурӯҳи VIII</p> <ul style="list-style-type: none"> - оҳан ва мураккаботи он; - ҳосилкунии оҳан; - истехсоли пулод; - кобалт ва мураккаботи он; - никел ва мураккаботи он; - метеллҳои платинагӣ.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникии фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, стендҳои озмоишӣ, моддаҳои химиявӣ, зарфҳои химиявӣ, асбобҳои ченкунада, озмоишгоҳҳои химиявӣ.
Шаклҳои назорати чорӣ	Санҷишҳои , суҳбати инфиродӣ, ҳалли масъалаҳо, назорати иҷроиши корҳои озмоишӣ.
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (шифой)

2.1.8. Усулҳои физико-химиявии таҳлили моддаҳо

Тавсифи мухтасари фан	Усулҳои физико-химиявии таҳлили моддаҳо - ҳадафи ин курс аз он иборат аст, ки ҳар як мутахассиси оянда бо асосҳои назариявии усулҳои физико-химиявии таҳлил ва асбобҳои назорати сифати маҳсулот шинос бошад ва онҳоро дар фаъолияти кориашон истифода намоянд.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, озмоишӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ,
Забони таълим	тоҷикӣ
Салоҳиятҳое, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - маҳорати фаъолияти касбӣ; - мустақилона ҳал намудани масъалаҳои бахстаталб; - маҳорати ташкилотчигӣ; - маҳорати роҳбарӣ ба кормандони зертобъ; - мустақилона ҳал намудани масъалаҳои дар равандии фаъолияти касбӣ пайдо шаванда; - банақшагирии фаъолияти кории худ ва кормандон; - ҷустуҷуи адабиётҳои нави илмӣ доир ба фаъолияти касбӣ; - омодагии мақолаҳои илмӣ, патентҳо, маърузаҳои илмӣ; - дар сатҳи баланд иҷро намудани вазифаҳои ба ӯҳда дошта.

<p>Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд</p>	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> - бартарӣ ва камбудихои усулҳои физико-химиявӣ нисбат ба усулҳои химиявии таҳлил; - нури электромагнитӣ ва хосиятҳои он, асосҳои назариявии усулҳои спектралӣ атомӣ эмиссионӣ, атоми абсорбсионӣ, фотометрияи маҳлулҳо, усули колориметрӣ, спектроскопияи инфрасурх, усуҳои нефелометрӣ ва турбидиметрӣ, усули рефрактометрияи таҳлиро донад; - ячейкаҳои электрохимиявӣ, электродҳо дар усулҳои электрохимиявӣ, асосҳои назариявии усулҳои потенциометрӣ, волтамперометрӣ, кулонометрӣ, кондуктометрӣ ва электрогравиметрияи таҳлиро донад. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> - кор бо асбобҳои усулҳои оптикӣ ва электрохимиявӣ; - таҳлил намудани моддаҳо бо усулҳои физико-химиявӣ; - дар асоси донишҳои гирифтааш пешниҳодҳо оиди такмил додани усулҳои таҳлили моддаҳо; - усулҳои таҳлили атомӣ ва молекулавиро фарқ карда тавонад. <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> - кор бо спектрофотометрҳо, колориметрҳо, флуориметрҳо, спектрографҳо, рефрактометрҳо, рН-метрҳо, полярографҳо ва анализаторҳои волтамперометрӣ, кулонометрҳо, кондуктометрҳо; - тарзҳои омодаسازی намунаҳои таҳлилшаванда барои таҳлил бо усулҳои физико-химиявӣ.
<p>Номгӯи боб/мавзӯҳои фан</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усулҳои физико-химиявии таҳлил ва таснифи онҳо, бартарӣ ва камбудихо нисбат ба усулҳои химиявӣ; - усулҳои оптикӣ таҳлил; - нури электромагнитӣ ва хосиятҳои он; - усули фотометрияи маҳлулҳо; - қонунҳои нурфурубарӣ; - усулҳои спектрофотометрӣ, фотоэлектроколориметрӣ; колориметрӣ, нефелометрӣ, турбидиметрӣ; - усулҳои ченкунии концентратсия дар таҳлилҳои фотометрӣ; - спектроскопияи инфрасурх; - рефрактометрия ва поляриметрия; - усули спектралӣ атомӣ эмиссионӣ ва атомӣ абсорбсионӣ; - сули люминесенсия таҳлил; - усулҳои электрохимиявии таҳлил ва таснифи онҳо; - хосиятҳои электрикӣ; - ячейкаҳои электрохимиявӣ; - электродҳо дар усулҳои электрохимиявӣ; - усули потенциометрияи таҳлил; - усули волтамперометрияи таҳлил; - усули кондуктометрияи таҳлил; - усули кулонометрияи таҳлил.
<p>Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан</p>	<p>Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ. Спектрофотометрҳо, фотоэлектроколориметрҳо, флуориметрҳо, потенциометрҳо, полярографҳо, кулонометрҳо, кондуктометрҳо. Моддаҳои химиявӣ, зарфҳои химиявӣ, озмоишгоҳҳои махсусгардондашуда.</p>
<p>Шаклҳои назорати ҷорӣ</p>	<p>Санҷишҳои фосилавӣ (Рейтингҳои 1 ва 2)</p>
<p>Шакли натиҷаи таълими фан</p>	<p>арзебии ниҳони Имтиҳони шифохию хаттӣ</p>
<p>2.1.9. Химияи таҳлили. Усулҳои химиявии таҳлил</p>	
<p>Тавсифи мухтасари фан</p>	<p>Усулҳои химиявии таҳлил - ҳадафи ин курс ба мутахассиси оянда додани маълумотҳои назариявӣ ва маҳорати гузарондани таҳлили модда бо усулҳои химиявӣ ва дар фаъолияти касбии ояндашон истифода карда тавонистани донишҳои гирифташон мебошад.</p>
<p>Намуди машғулиятҳо</p>	<p>лексионӣ, озмоишӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ</p>
<p>Забони таълим</p>	<p>тоҷикӣ</p>
<p>Салоҳиятҳои, ки дар</p>	<ul style="list-style-type: none"> - маҳорати фаъолияти касбӣ; - мустақилона ҳал намудани масъалаҳои баҳстаталб;

<p>донишҷӯ зимни азхуднамони фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд</p>	<p>-маҳорати ташкилотчиғӣ; -маҳорати роҳбарӣ ба кормандони зертобеъ; - мустақилона ҳал намудани масъалаҳои дар равандии фаъолияти касбӣ пайдо шаванда; -банақшагирии фаъолияти кории худ ва кормандон; -чустучуи адабиётҳои нави илмӣ доир ба фаъолияти касбӣ; -омодасозии мақолаҳои илмӣ, патентҳо, маърузаҳои илмӣ; -дар сатҳи баланд иҷро намудани вазифаҳои ба ўҳда дошта.</p>
<p>Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд</p>	<p><i>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</i> Донад - асосҳои назариявии усулҳои гравиметрӣ, титриметрӣ ва газоволуметри таҳлил; - шароитҳои гузариши реаксияҳои аналитикӣ; - қоидаҳои тайёр кардани маҳлул ва моддаҳои корӣ барои гузарондани таҳлил; - зинаҳои гузарондани таҳлил бо усулҳои химиявӣ; - роҳҳои дар таҳлили моддаҳо истифода кардани усулҳои химиявии таҳлил. Тавонад - истифодабарии адабиётҳои илмию техникӣ, барномаҳои компютерӣ, ҳуҷҷатҳои меъёрию ҳуқуқӣ дар фаъолияти кории худ; - тайёр кардани маҳлул ва моддаҳои корӣ барои гузарондани таҳлил; - гузарондани таҳлилҳои сифатӣ ва миқдор бо усулҳои химиявӣ; - донишҳои гирифтаашро минбаъд барои пеш бурдани фаъолияти касбиаш истифода карда тавонад; - дар таҳлили моддаҳо истифода карда тавонистани усулҳои химиявӣ. Аз худ намояд -кор бо асбобҳои ченкунанда; -ҳисоб кардани натиҷаи таҳлил; -тарзҳои баҳо додан ба дурустии натиҷаи таҳлил (муайян кардани хатоҳои систематикӣ ва фавқуллодда); -тарзҳои тайёр кардани намуна барои таҳлил; -тарзҳои тайёр кардани маҳлулҳои корӣ, зарфҳо ва асбобҳои ченкунанда.</p>
<p>Номгӯи боб/мавзӯҳои фан</p>	<p>1. Фанни химияи таҳлилӣ: - вазифаҳои химияи таҳлилӣ; - таҳлилҳои химиявӣ ва намудҳо он; - усулҳои таҳлил ва таснифи онҳо; - воситаҳои таҳлил; - адабиётҳои илмӣ оиди химияи таҳлилӣ Усулҳои химиявии таҳлил. Таҳлилҳои сифатӣ бо усулҳои химиявӣ - реаксияҳои аналитикӣ; - намудҳои реаксияҳои аналитикӣ; - Дақиқии реаксияҳои аналитикӣ; - реаксияҳои сифатӣ; - усулҳои таснифи катионҳо ба гуруҳҳо (кислотаги-асосӣ, аммиакию фосфатӣ, пиридинӣ, гидрогенсулфидӣ); - таснифи анионҳо ба гуруҳҳо; - мувозинати реаксияҳои аналитикӣ дар системаҳои гомогенӣ; - мувозинати реаксияҳои аналитикӣ дар системаҳои баҳамтаъсиркунии кислотагӣ-асосӣ (ҳосили зарби ионҳои об); - нишондихандаи гидрогенӣ (маҳлулҳои обӣ, маҳлулҳои буферӣ, маҳлулҳои намакҳо); - мувозинати реаксияҳои аналитикӣ дар системаи моддаҳои гидролизшаванда; - мувозинати реаксияҳои аналитикӣ дар системаҳои гетерогенӣ; - мувозинати реаксияҳои аналитикӣ дар системаҳои оксиду барқароршавӣ; - мувозинати реаксияҳои аналитикӣ дар системаи пайватсағиҳои координатсионӣ. Таҳлилҳои миқдории химиявӣ - зинаҳои иҷро кардани таҳлилҳои миқдорӣ; - усулҳо ва методикаҳои таҳлилҳои миқдорӣ; - характеристикаҳои аналитикии методикаҳои таҳлил; - хатоҳо дар таҳлилҳои миқдорӣ; - истифодаи усулҳои ҷудокунии ва концентродан дар таҳлил. Усулҳои гравиметрии таҳлил - шароитҳои ҳосилшавии таҳшинҳо; - ходисаҳои боҳамтаҳшиншавӣ дар таҳлилҳои гравиметрӣ; усулҳои титриметрии таҳлил. - мафҳумҳои асосии усул;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - намудҳои титрондан. Талабот ба реаксияҳои таҳлилҳои титриметрӣ; - титрондан бо усулҳои кислотагӣ-асосӣ. Маҳлулҳои асосии корӣ. Качхатҳои титрондан. Индикаторҳои усул; - титрондан бо усулҳои оксиду барқароршавӣ. Таснифи усулҳо. Маҳлулҳои асосии корӣ. Качхатҳои титрондан. Индикаторҳои усул; - титрондан бо усулҳои таҳшинҳосилкунӣ. Маҳлулҳои асосии корӣ. Качхатҳои титрондан. Индикаторҳои усул; - титрондан бо усулҳои комплексҳосилкунӣ. Маҳлулҳои асосии корӣ. Качхатҳои титрондан. Индикаторҳои усул.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, озмоишгоҳҳои химиявӣ, моддаҳои химиявӣ, зарфҳои химиявӣ, асбобҳои ченкунада
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Санчишҳои фосилавӣ (Рейтингҳои 1 ва 2)
Шакли натиҷаи таълими фан арзебии ниҳони	Имтиҳон (шифоҳию хаттӣ)

2.1.10. Химияи органикӣ

Тавсифи мухтасари фан	Химия органикӣ – як қисми асосии химия буда, карбогидрогенҳо ва ҳосилаҳои онҳоро меомӯзад. Фанни химияи органикӣ дар ташаккулёбии донишҷӯ ҳамчун мутахассиси баландихтисос мавқеи асосиро ишғол менамояд. Химияи органикӣ дар бораи синфҳои асосии пайвастагиҳои органикӣ, манбаъҳои табиӣ, номенклатураю изомерияи онҳо, усулҳои ҳосилкунӣ, хосиятҳои физикию химиявии пайвастаҳо, истифодаи онҳо дар саноат ва хоҷагии халқ маълумот медиҳад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, озмоишӣ, амалӣ (ҳалли масъалаҳо), кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – қобилияти аз худ намудани хосиятҳои физикӣ ва химиявии моддаҳои органикӣ, таҳлили усулҳои синтези моддаҳо, истифодаи дурусти шароитҳо барои гузаронидани реаксияҳои гуногун; – қобилияти истифодабарии табaddулотҳои химияи органикӣ дар саноат, хоҷагии қишлоқ ва тиб; – қобилияти дарки сохти молекулаи моддаҳои органикӣ, алоқамандии байни атомҳо ва молекулаҳо, нақши моддаҳои органикӣ дар ҳаёти организмҳои зинда; – тафаккури илмӣ донишҷӯ ривоч ёфта, вобаста ба самти фаъолият дорои ақидаҳои пешқадам мегардад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – мазмуни мафҳумҳои асосии химияи органикӣ; – сохти молекулаи моддаҳои органикӣ ва алоқамандии байни атомҳои молекулаҳо; – усулҳои ҳосилкунӣ ва хосиятҳои физикию химиявии моддаҳои органикӣ, нақши моддаҳои органикӣ дар ҳаёти организмҳои зинда, саноат, хоҷагии халқ ва тиб; – моҳияти изомерия ва номенклатураи пайвастаҳои органикӣ, тарзи навишти формулаҳои органикӣ ва табaddулотҳои химиявӣ; – манбаъҳои табиӣ моддаҳои органикӣ, роҳҳои самарабахш истифода кардани онҳоро дар саноат, хоҷагии халқ ва тиб; – кислотанокӣ ва асоснокии моддаҳои органикӣ; – механизми реаксияҳои органикӣ ва шароити гузаштани онҳо; – нақши химияи органикӣ дар пешрафти ҷомеаи шаҳрвандӣ ва ҳаёти имрӯзаву ояндаи инсоният; – татбиқи қонунҳои асосии химияи органикӣ марбут ба фаъолияти амалӣ-касбӣ. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – истифодаи амалии мазмуни мафҳумҳои асосии химияи органикӣ; – алоқамандии структура ва хосиятҳои моддаҳои органикӣ; – усулҳои ҳосил кардани моддаҳои органикӣро аз пайвастаҳои табиӣ ва роҳҳои сунъӣ ҳосил кардани онҳо; – хосиятҳои физикӣ ва химиявии моддаҳои органикӣ, сохти молекулаҳо ва ошкор кардани алоқамандии сохт ва хосияти онҳо; – тарзҳои аз худ намудани моддаҳои органикӣ, роҳҳои самарабахш истифода кардани онҳо, ҳифзи табиат ва муҳити зист; – шарҳ дода тавонистани равандро ва табaddулотҳои, ки дар организмҳои зинда

	<p>мегузаранд;</p> <ul style="list-style-type: none"> – шарҳ дода тавонистани равандҳо ва қонуниятҳои амалкунандаи табиат; – дарк намудани масъалаҳои муҳими муосир ва роҳҳои ҳалли онҳо. <p>Малака пайдо намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> – оид ба ҳосил намудани моддаҳои органикӣ; – оид ба таҳлили сифатӣ ва миқдории моддаҳои органикӣ; – оид ба муайян намудани хосиятҳои физикӣ ва химиявӣ моддаҳои органикӣ; – оид ба омӯختани равандҳои гуногуни химияи органикӣ ва механизми онҳо; – оид ба таҳқиқоти назариявӣ ва амалӣ; – оид ба азхудкунии усулҳои ҷудокунӣ, тозакунии ва идентификатсияи моддаҳои органикӣ.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<p>Мафҳумҳои асосии химияи органикӣ</p> <ul style="list-style-type: none"> – манбаъҳои табиӣ моддаҳои органикӣ, усулҳои ҷудокунӣ, тозакунии ва идентификатсияи пайвастаҳои органикӣ; – қатори гомологӣ, намудҳои асосии ҷузъҳои структурии молекулаҳои органикӣ; – гурӯҳҳои функционалӣ; – мафҳуми асосии сохти электронӣ ва фазогии молекула; – усулҳои таҳқиқоти физикӣ, физикӣ – химиявӣ дар химияи органикӣ, усулҳои муайян кардани сохти моддаҳои органикӣ; – назарияи Бутлеров; – классификатсияи моддаҳои органикӣ; – номенклатураи пайвастаҳои органикӣ. <p>Пайвастаҳои алифатӣ</p> <ul style="list-style-type: none"> – карбогидрогенҳои ҳаднок ва беҳад; – галогенҳосилаҳо; – спиртҳо, эфирҳои содда; – алдегид ва кетонҳо, кислотаҳои карбонӣ – нитропайвастаҳо, аминҳо; – пайвастаҳои элементорганикӣ; – ангиштбҳо; – аминокислотаҳо, сафедаҳо. <p>Пайвастаҳои ароматӣ</p> <ul style="list-style-type: none"> – циклоалканҳо; – карбогидрогенҳои ароматӣ; – бензол ва гомологҳои он; – системаҳои конденсатсияшудаи ароматӣ; – галогенҳосилаҳои ароматӣ; – гидроксидҳои карбогидрогенҳои ароматӣ; – оксопайвастаҳои қатори ароматӣ; – кислотаҳои ароматӣ; – нитропайвастаҳо ва аминҳои ароматӣ; – диазо- ва азопайвастаҳо; – пайвастҳои гетеросиклӣ; – кислотаҳои нуклеинӣ; – ферментҳо.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, стендҳои озмоишӣ, озмоишгоҳҳои махсусгардондашудаи химиявӣ, моддаҳои химиявӣ, зарфҳои химиявӣ, асбобҳои ченкунанда ва ғайраҳо.
Шаклҳои назорати чорӣ	Санҷишҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ, ҳалли масъалаҳо, назорати иҷроиши корҳои озмоишӣ.
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон шифоҳӣ

2.1.11. Биологияи тиббӣ

Тавсифи мухтасари фан	<p>Биологияи тиббӣ сохт, вазифаҳои асосии органикӣ, раванди сабзиш, инкишоф, тақсимшавӣ, марги ҳуҷайраҳо, ташаккули фаъолияти маводи генетикӣ, сохт ва хосияти кислотаҳои нуклеинӣ, сафедаҳо, синтези матритсавӣ сабабҳои пайдоиш ва инкишофи бемориҳои ирсӣ ва паразитӣ, сохт ва доираи инкишофи паразитҳо, бемориҳои сарчашмаи табинодошта, паразитҳои муқими Тоҷикистон, ташхис ва пешгирии онҳоро меомӯзад.</p> <p>Омӯзиши биологияи тиббӣ барои донишҷӯён таҳкурсии асосӣ дар бораи дарки асосҳои молекулавӣ, сохт ва фаъолияти ҳуҷайра, танзими фаъолияти генҳо,</p>
------------------------------	--

	<p>механизмҳои интиқоли ахбор, сабабҳои пайдоиши бемориҳои ирсии бо мутатсияҳои генӣ ва хромосомӣ алоқаманд, таъсири омилҳои муҳит ба саломатии инсон, бемориҳои, ки паразитҳо (муфтхӯрҳо) ба амал меоранд маълумотҳои зарурӣ медиҳад.</p> <p>Чунин тарзи омӯзиш дар курсӣ яқум ба донишҷӯён фикрронии клиниро ҳосил мекунад. Донишҷӯён биологияи тиббӣ ва генетикаро омӯхта, оиди механизмҳои вайроншавии равандҳои асосҳои молекулавӣ ва ҳуҷайравии фаъолияти ҳаётӣ, нақши онҳо дар ташаккул ва зоҳиршавии ҳолатҳои паталогӣ, инчунин усулҳои муосири молекулавӣ генетикии ташхис ва пешгирии беморҳои ирсӣ ва сироятҳои гуногун, бемориҳои манбаи табиӣ дошта, муфтхӯрҳои гуногун, муфтхӯрҳои муқими Тоҷикистон ва роҳҳои мубориза бо муфтхӯронро аз худ мекунанд.</p> <p>Ин базаи назариявӣ барои дар минбаъда омӯзиши фанҳои биохимия, гистология, физиологияи нормалӣ, физиологияи паталогӣ, микробиология, фармакология, педиатрия, неврология, акушерӣ ва гинекологӣ донишҳои заминавӣ ҳосил мекунад.</p>
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, лабораторӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор.
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ.
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зим-ни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - қобилияти нишододи дониши амиқ дар соҳаи биология ва табиатшиносӣ; - қобилияти истифодаи донишҳои заминавӣ ва малакаҳои идоракунии иттилоот барои ҳалли масъалаҳои касбии таҳқиқотӣ; - қобилияти донишҷӯи маълумоти касбӣ барои таҳлил ва синтези маълумоти биологӣ (мутобиқи профили таълим); - қобилияти истифодаи донишҳои муосири проблемаҳои биологияи муосир, дастовардҳои навтарини биология дар фаъолияти илмӣ таҳқиқотӣ; - қобилияти хуб омӯختани бахшҳои биология, ки барои ҳалли масъалаҳои илмӣ ва инноватсионӣ заруранд (мутобиқи профили таълим);
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – Мавзӯъ, мақсад ва вазифаҳои биологияи тиббӣ; – Нақши биология дар системаи таҳсилоти тиббӣ ва тайёр кардани табибони ихтисосҳои гуногун; – Дараҷаҳои молекулавӣ- генетикӣ, ҳуҷайрагӣ ва популятсионии ташаккули организмҳои зинда; – Нақши мембранаи биологӣ дар таъмини ҳамбастагии ҳуҷайраҳо, механизмҳои интиқоли мембранагӣ, бонг (сигнал) дар ҳолати мӯътадил ва беморӣ; – Ташаккули сохторӣ ва функционалии маводи ирсӣ дар дараҷаи генӣ, хромосомӣ ва геномӣ; – Сабабҳо ва механизмҳои тағирпазирии ирсӣ ва нақши онҳо дар ташаккули патологияи ирсии одам ва нуқсонҳои модарзодӣ. – Нишонаҳои асосии патологияи инсон, принципҳои асосии ташхис; принципҳои асосии татбиқи усулҳо ва технологияҳои молекулавӣ- генетикӣ дар тиб; истилоҳот ва мафҳумҳои асосии биологияи молекулавӣ ва генетика; – Нишонаҳои асосӣ ва ташхиси бемориҳои паразитӣ; – Механизмҳои интиқол ва пешгирии бемориҳои паразитӣ; – Аҳамияти тақмили дониши биологӣ дар фаъолияти касбии духтур; <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – Самаранок истифода бурдани микроскопи рӯшноӣ бо нишондиҳандаҳои гуногун ва фарқ карда тавонистани органелҳои ҳуҷайра дар мустаҳзарҳои муваққатӣ ва доимӣ; – Фарқ кардани механизми интиқоли фаъол ва ғайрифавол тавассути биомембрана. – Таҳлил кардани кариотипи одам ва дар асоси он пешгӯӣ кардани зухуроти беморӣ вобаста ба вайроншавии миқдор ва сохтори хромосомаҳо, гузаронидани таҳлили насабнома; – Фарқ кардани таснифоти Денверӣ аз Парижӣ; – Муайян кардани хроматини чинсӣ; – Фарқияти бемориҳои генӣ, хромосомӣ ва геномии инсон; – Тавонистани тартиб ватаҳлили насабномаи худ, ва пешгӯӣ кардани зухуроти пайдошавии аломатҳои муқаррарӣ ва паталогӣ дар одам. – Бо усули дерматоглификӣ муайян кардани нақшу нигори ангуштҳо ва қафи даст; – Тартиб додани чадвали биоритмҳои шабонарӯзии худ;

	<ul style="list-style-type: none"> - Муайян намудани андозаи узвҳои бадан бо ёрии асбобҳои антропометри; - Муайян кардани намуди паразитҳо тавассути мустахзарҳо; - Муайян кардани нишонаҳои асосӣ ва ташхиси бемориҳои паразитӣ; - Муайян намудани протозо-паразитҳои одам ва нокилони бемориҳои гузаранда; - Муайян намудани паразитҳои типи буғумпойҳо ва нокилони бемориҳои гузаранда; - Муайян кардани механизмҳои интиқол ва пешгирии бемориҳои паразитӣ; - Ҳалли масъалаҳои ситуатсионӣ; - Донишҳои назариявии бадастовардари дар тамоми марҳилаҳои минбаъдаи омӯзиш ва дар фаъолияти оянда истифода бурдан.; <li style="padding-left: 20px;"><i>Аз худ намояд</i> - Малакаи сабти таркиби маводи генетикӣ хангоми митоз ва мейоз - Муайян кардани фаъолиятҳои митоз дар намудҳои гуногуни бофтаҳо. - Муайян кардани давраҳои гуногуни онтогенези одам ва марҳилаҳои инфиродӣ дар ҳар як давра. - Ҳалли масъалаҳои генетикӣ, ҳисоб кардани дараҷаи хатари зуҳурот ё аломат (беморӣ) дар наслҳо. - Истифодаи усули вариатсионӣ-оморӣ барои муайян кардани "меъри реаксия", бузургии миёнаи аломат ва дуршавӣ аз арзиши миёна. - Малакаҳои муайянкунии ташхиси бемориҳои ирсӣ аз рӯи кариограммаи бемор. - Муайян кардани дараҷаи меросгузари аломатҳо бо истифодаи формулаҳо дар усули дугоникӣ. - Муайян намудани наҷодҳои инсон бо ёрии формулаҳои дар усули дерматоглифӣ истифодашаванда, инчунин бо ёрии дактилоскопия ва палмоскопия муайян кардани бемориҳои ирсӣ. - Тартиб додан, таҳлил ва пешгӯӣ аз рӯи насабномаи оилаҳо. - Инкишофи тафаккури мантиқӣ, маҳорати эҷодӣ корҳои илмӣ, баргузори мубоҳисаҳои илмӣ; - Гузаронидани ҷустуҷӯи мустақили иттилоот; гирифтани, коркард ва нигоҳдори манбаҳои иттилоот; - Малакаи навиштани рефератҳо, эссе, ва таҳияи пешниҳоди ҳисобот ва қобилияти гуфтугӯ қардан бо шунавандагонро азхуд намудан;
<p>Номгӯи боб/мавзӯҳои фан</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Биологияи молекулавӣ; - Нақши биология дар системаи таълимоти тиббӣ. Сохти ҳуҷайра. - Вазифаҳои органеллаҳои дохили ҳуҷайра. Усулҳои омӯзиши ҳуҷайра. - Сохти молекулярии биомембранаи ҳуҷайра. - Мубодилаи моддаҳо ва энергия дар ҳуҷайра. Ситоскелет. - Даври ҳаётии ҳуҷайра. Танзими даври ҳаёти ихуҷайра. - Шаклҳои тақсимои ҳуҷайра. Митоз. Мейоз. Апоптоз ва некроз - Хромосомаҳо, таркибихимиявӣ, сохтватаснифот. - Сохтори кислотаҳои нуклеинӣ ва нақши онҳо дар интиқоли ахбори ирсӣ. - Генетикаи умумӣ ва асосҳои генетикаи одам; - Асосҳои генетикаи умумӣ. Биология ва генетикаи ҷинс. - Усулҳои омӯзиши ирсияти одам. - Бемориҳои ирсӣ (генӣ, хромосомӣ, геномӣ ва мултифакторӣ). - Усулҳои омӯзиши ирсияти одам (генеалогӣ, дугоникӣ, биохимиявӣ, ситогенетикӣ ва дерматоглифӣ). - Биологияи инкишоф ва хронобиология; - Биологияи афзоиши организмҳо. Гаметогенез. - Асосҳои онтогенез. Инкишофи ҷанинӣ ва баъди ҷанинии организмҳо. - Таълимоти эволюсионӣ. Антропогенез. - Гомеостаз. Ритмҳои биологӣ. - Регенератсияватрансплантатсияи бофтаҳо. - Паразитологияи тиббӣ; - Муқаддимаи паразитология. Таснифоти паразитҳо. - Биологияи типии Sarcostigophora Соддатаринҳо. - Биологияи типи Паҳнкормҳо. - Биологияи типи Лундакормҳо. Trematoda. - Биологияи - геоелментҳо ва биогелментҳо. - Биологияи Буғумпойҳо - Артропода. Subtype Chelicerata (Chelicerata). Синфи Arachnids - Arachnida. Ҳайвоноти захрдор. - Синфи ҳашарот - Инсекта. Паразитҳои доимии хунмак.
<p>Васоити таълимӣ ва</p>	<p>Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ,</p>

таъминоти техникаи фан	
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосолавӣ (P-1, P-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ – компютерӣ, шифоҳӣ)

2.1.12. Забони лотинӣ (бо истифодаи мафҳумҳои тиббӣ)

Тавсифи мухтасари фан	Забони лотинӣ аз рӯи ихтисос – Фанни таълимии забони лотинӣ дар нақшаи таълимии ихтисосҳои тиббии дар мактабҳои олии кишвар мавҷудбуда мақоми фанни ҳатмиро касб карда, дар ташаккулёбии донишҷӯ ҳамчун мутахассиси баландихтисос мавқеи яке аз фанҳои асосӣ (базавӣ)-ро ишғол менамояд. Ҳангоми тадриси он дар бораи хусусиятҳои исму сифат дар забони лотинӣ, истилоҳоти тиббӣ, сохти онҳо, терминологияҳои клиникӣ, шарҳи пешванду пасвандҳо дар истилоҳоти клиникӣ, истилоҳоти фарматсевтӣ, номгӯи гиёҳҳои шифобахш, маводи доруворӣ ва шаклҳои он, навиштани дурусту бехатои дорухат бо забони лотинӣ, ки забони истилоҳоти байналмилалӣ тиб ва забони касбии табибони ҷаҳон маҳсуб меёбад, маълумот дода мешавад. Аз ин ҷиҳат фанни мазкур ҳамчун предмети тахассусӣ ба донишҷӯёни дар соҳаи тиб таҳсилкунанда таълим дода мешавад. Мувофиқи афоризми лотинӣ: <i>In via est in medicina via sine lingua latina</i> – Дар тиб бе забони лотинӣ роҳи гузашт нест.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамони фанни мазкур ташаккул ёбад	<ul style="list-style-type: none"> • моҳияти амалии забони лотинӣ ва мақоми он дар ҷомеа, бахусус дар соҳаи тиб ва дорусозӣ; • қоидаҳои хониши алифбои забони лотинӣ ва тарзи хониши калимаҳои он; • сохтори грамматикӣ исм, сифат ва феъли забони лотинӣ ва моҳияти онҳо зимни сохтани истилоҳот ва навиштани дорухат; • кушода додани мазмуни лексикаи пешниҳодшуда ва тарзи истифодабарии онҳо;
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: <ul style="list-style-type: none"> – малакаи сари вақт ва ба таври мустақилона кор кардан бо мавзӯҳои дарсиро доро бошад; – маҳорати хониши ҳама намуди калимаҳоро дошта бошад; – пурра ва амиқ мазмун ва маънои истилоҳоти гуногунро дарк намояд; – маҳорати сохтани истилоҳот ва навиштани дорухатро соҳиб бошад;
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – фонетика – лексикология – истилоҳоти анатомӣ – истилоҳоти фарматсевтӣ – истилоҳоти тиббӣ
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, наворҳои (видео)таълимӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.1.13. Анатомиаи патологӣ

Тавсифи мухтасари фан	Фанни анатомиаи патологӣ - фанни илми тиббӣ буда, дар асоси барномаҳои анатомиаи патологӣ барои донишҷӯёни факултаи тиббӣ тартиб дода шудааст. Фанни мазкур тамоми дигаргуниҳои морфологияе, ки ҳангоми бемориҳои гуногун инкишоф меёбад, сабаб, аломатҳо тағйиротҳои морфологӣ ва вобаста ба ин симптоматикаи клиникаи беморӣ афзоиш меёбад, меомӯзад.
------------------------------	---

	Мақсади фанни анатомияи патологӣ дар ихтисосҳои тиббӣ омӯзиши сохти асосии беморӣ, этиологияи он, механизми инкишоф ва истифодабарии маводи ба дастмада барои амиқ омӯхтани беморӣ мебошад. Маводи ба дастмада, барои тайёр кардани табиби баландихтисос ниҳоят зарур мебошад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ, истифодаи мустақарҳо ва узву бофтаҳо.
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	Омӯзиши патологияи хучайраю бофтаҳо, равишҳои умумипатологӣ, этиология, патогенез, нишонаҳои морфологии беморӣ ва оқибат. -омӯзиши патоморфози беморӣ -сохти ташхис. -хизматрасонии паталогоанатомӣ, роли паталогоанатом дар системаи тандурустӣ Дар дарсҳои амали донишҷӯён ба омӯзиши гузаронидани анализи клиникаю-анатомии патологӣ ва оқибати он машғул мешавад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: <i>Донад</i> Донишҷӯ бояд дар бораи характеристика, этиология, патогенези анатомияи патологӣ, оқибати равишҳои патологӣ ва патоморфоз маълумоти мушаххас дошта бошад. Донишҷӯ амалан бояд марги биологӣ, нишонаҳои макроскопии патологияи бемориро муайян карда тавонад. 1.4. Барои аз худ намудани фанни анатомияи патологӣ донишҷӯ бояд анатомия, гистология, химия, физика, биология, генетикаро донад. Маҳдудият дар омӯзиши анатомияи патологӣ ин набудани маълумоти кофии донишҷӯ дар бораи нишонаҳои клиникаи беморӣ мебошад. 1.5. Омӯзиши анатомияи патологӣ дар асоси сатҳи дониши донишҷӯён аз фанҳои анатомия, гистология, генетика, химия, физика ва дигар равишҳои морфологӣ, иммунологӣ, эпидемиологӣ гузаронида мешавад. Омӯзиши анатомияи патологӣ ду қисми асосиро дар бар мегирад: а) Патологияҳои умумӣ. б) Патологияҳои маҳалӣ (чузъӣ). Анатомияи патологӣ умуман тамоми равишҳои умумии патологиро, ки дар мавриди беморҳои гуногун дида мешаванд ба монанди мавт, вайроншавии мубодилаи моддаҳо, вайроншавии гардиши хун ва ғайраҳо аз этиология сар карда то оқибат меомузад. Анатомияи патологӣ чузъӣ бошад, ҳар як бемориро дар алоҳида аз сабабҳо сар карда то оқибату оризаҳо меомузад. Барномаи анатомияи патологӣ барои факултаи тиббӣ мебошад. Дар қисми анатомияи патологияи чузъӣ донишҷӯёни факултаи тиббӣ патологияҳои перинаталӣ, давраи ҳомилагиро меомӯзанд. Хулосаи санҷиши ҳаррӯзаи сатҳи дониши донишҷӯён дар дарсҳои амалӣ бо истифодабарии тестҳо, гузаронидани дарсҳои ҷамъбасти аз қисмҳои асоси бароварда мешавад. Қисми зиёди бахш дар намуди лексияҳо хонда мешавад, дарсҳои амалӣ гузаронида мешавад. Донишҷӯён аз рӯи мавзӯҳои алоҳида корҳои мустақилонаро бо истифодабарии Интернет ба анҷом мерасонанд. Имтиҳон аз фанни анатомияи патологӣ бо риояи барнома гузаронида мешавад.
Номҳои боб/мавзӯҳои фан	- Вазифа, мақсад, усулҳои анатомияи патологӣ. Марг. - Особ. Некроз (Мавт). Апоптоз - Дистрофия. Маълумоти умумӣ дар бораи дистрофияҳо. Дистрофияи паренхимтозӣ - Дистрофияи мезенхимаӣ - Дистрофияҳои омехта . - Вайроншавии гардиши хун ва лимфа, пурхунӣ, камхунӣ, хунравӣ ва рукут. - Вайроншавии гардиши хун ва лимфа. Ташхиси суддат, сидод, сакта, синдроми тромбоемболитикӣ, синдроми лахташавии дохили рағҳо, шок (садма). - Маълумоти умумӣ дар бораи илтиҳоб. Илтиҳоби алтеративӣ ва эксудативӣ. - Илтиҳоби продуктивӣ ва хосса. - Иммунопатология - Компенсатсия ва мутобиқшавӣ. Омосҳои бофтаи руйпушкунанда. - Омосҳои мезенхимаӣ. Омосҳои бофтаи меланинҳосилкунанда - Омосҳои бофтаҳои хунофар ва лимфавӣ. - Камхунӣ. Таснифи камхунӣ. Оқибат. - Атеросклероз. Бемории гипертоникӣ. Васкулитҳо. - Бемории ишемикии дил.

	<ul style="list-style-type: none"> - Бемори тарбод, нуқсонҳои дил. - Бемориҳои шуш. - Бемориҳои меъда ва рӯда. - Бемориҳои ҷигар. - Бемориҳои гурда. - Бемориҳои тарашшуҳии дохила - Бемориҳои сироятӣ - Сирояти шадиди вирусӣ респираторӣ - Сирояти бактериавии рӯда. - Сирояти кӯдакона. - Сепсис. - Бемориҳои сироятии ниҳоят хавфнок. - Бемории сил. - Патологияи пренаталӣ. - Патологияи пеританалӣ - Сирояти бактериавии рӯда
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, микроскоп, термостат, парафин ва усулҳои рангкунӣ, мустаҳзарҳо (микро ва макропрепаратҳо).
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзебии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ, компютерӣ)

2.1.14. Физикаи тиббӣ ва биологӣ

Тавсифи мухтасари фан	<p>Физика- илми табиатшиносӣ буда, шаклҳои умумии қонунҳои ҳаракати материяро меомӯзад, ки асоси ҳамаи ҳодисаҳои табииро ташкил медиҳанд. Дар байни илмҳои табиатшиносӣ физика яке аз ҷойҳои муҳимтаринро ишғол менамояд; физика таҳкурсии мебошад, ки илмҳои дигари табиатшиносӣ дар он сохтмонҳои назариявӣ бунёд карда, усулҳои таҷрибавии худро такмил медиҳанд.</p> <p>Физика роҳ ва имкониятҳо, шакл ва усулҳои истифодаи қонуниятҳои ҳодисаҳои физикӣ ва хосиятҳои ҷисмҳоро барои мақсадҳои инсон ҷустуҷӯ менамояд.</p> <p>Вобаста ба омӯзиши ҳодисаҳои физикӣ ва қонуниятҳои ҳодисаҳои физикӣ физикаро ба қисматҳои зерин тақсим менамоянд: механика, физикаи молекулавӣ, электр ва магнетизм, оптика (физикаи квантӣ), сохти атом ва ядрои он;</p> <p>Фаъолияти энергетикӣ - ба доништан ва татбиқи қонунҳои асосии термодинамика, электродинамика ва физикаи квантӣ асос карда мешавад.</p> <p>Термодинамика як бахши физика мебошад, ки хусусиятҳои умумитарини системаҳои макроскопӣ ва усулҳои интиқол ва табдил додани энергияро дар чунин системаҳо меомӯзад.</p> <p>Электродинамика чунин қисми физика мебошад, ки дар он майдони электромагнитӣ ва ҳамтаъсири он бо ҷисмҳои дорои заряди электрӣ буда (ҳамтаъсири электромагнитӣ) дар намуди умумӣ омӯхта мешавад.</p> <p>Физикаи квантӣ - яке аз қисмҳои физика буда, дар он системаҳои кванто-механикӣ ва кванто-майдонӣ ва қонунҳои ҳаракатҳои онҳо омӯхта мешавад. Қонунҳои асосии физикаи квантӣ дар ҷорҷубаи механикаи квантӣ ва назарияи квантии майдон омӯхта мешавад ва дар дигар қисмҳои физика истифода бурда мешавад.</p>
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, озмоишӣ, амалӣ(ҳалли масъалаҳо), кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - қобилияти истифодабарии қонунҳои физика дар назорати сифати маҳсулот; - қобилияти истифодабарии усулҳои физикӣ-химиявӣ дар назорати сифати маҳсулот; - қобилияти истифодабарии асбобҳои ченкунандаи физикӣ дар назорати сифати маҳсулот.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p><i>Донад</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - қонуниятҳои физикӣ, амалигардони қонуниятҳои табиат ба манфиати инсоният, ҳамбастагии қонунҳои амалкунандаи табиат ва ҷомеа; - асосҳои физикаи умумӣ;

	<ul style="list-style-type: none"> - асосҳои механика ва физикаи молекулавӣ (термодинамика); - нақши азхудкунии физика дар ташаккули тафаккури техникӣ; - нақши донишҳои физикӣ - техникӣ дар пешрафти ҷомеаи шаҳрвандӣ ва ҳаёти имрӯзаву ояндаи инсоният; - татбиқи қонунҳои асосии физика марбут ба фаъолияти амалӣ-касбӣ; - концепсияи муносири қонуниятҳои физика марбут ба фаъолияти амалӣ-касбӣ; - методологияи илмӣи фан, ки ба фаъолияти амалӣ ва илмӣ – таҳқиқоти донишомӯз мувофиқ аст. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> - истифодаи амалии қонун ва қонуниятҳои физика ҳангоми ҳал ва баррасии масъалаҳои ҳаётии соҳаи сертификаткунони маҳсулот; - оид ба ҳастии табиат ва қонунҳои амалкунандаи он андешаи дуруст пайдо кардан; - фаҳмидан ва шарҳ додани мафҳум ва категорияҳои физикӣ (вобаста ба фаъолияти касбӣ); - дар амал татбиқ намудани формулаҳои физикӣ барои ҳалли масъалаҳои дар соҳаи фаъолият ба вучуд омада; - шарҳ дода тавонистани равандҳо ва қонуниятҳои амалкунандаи табиат; - дарк намудани масоили техникий мубрами муосир ва роҳҳои ҳалли онҳо. <p>Малака пайдо намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> - оид ба ҳалли масъалаҳои физикӣ; - оид ба таҳлилнамоеи равандҳои физикӣ; - қобилияти баромадан аз мушкилот бо истифодаи амалии қонуниятҳои физикӣ; - оид ба таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавӣ.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<p>Механика</p> <ul style="list-style-type: none"> - кинематика; - қонунҳои асосии динамика; - кор ва энергия; - қонунҳои бақо; - динамикаи ҷисми сахт; - механикаи моеъҳо; - лаппишҳои механикӣ; - мавҷҳои механикӣ; <p>Физикаи молекулавӣ</p> <ul style="list-style-type: none"> - усулҳои муоинаи системаи зарраҳои зиёд; - асосҳои термодинамика; - газҳои реалӣ ва моеъҳо; - ҷисмҳои сахт; - кинетикаи физикӣ. <p>Электр ва магнетизм</p> <ul style="list-style-type: none"> - электростатика; - қонунҳои ҷараёни доимӣ; - майдони магнитӣ; - ҳодисаҳои электромагнитӣ ва қонунҳои ҷараёни тағйирёбанда; - лаппиш ва мавҷҳои электромагнитӣ. <p>Оптика</p> <ul style="list-style-type: none"> - оптикаи геометрӣ ва фотометрия; - фотонҳо; - афканишоти ҳароратӣ. <p>Соҳти атом ва ҳастаи он</p> <ul style="list-style-type: none"> - соҳти атом ва назарияи Бор; - элементҳои механикаи квантӣ; - элементҳои физикаи ҳаста.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникий фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, стендҳои озмоишӣ, асбобҳои озмоишӣ.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ, ҳалли масъалаҳо, назорати иҷроиши корҳои озмоишӣ.
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.1.15. Химияи биологӣ

Тавсифи мухтасари	Биохимия - яке аз қисмҳои муҳимтарин ва ҷудонашавандаи илми биологияи
--------------------------	---

<p>фан</p>	<p>муосир буда, таркиби сифатияу миқдории химиявии организмҳои зинда, ҳамчунин табаддулотҳои гуногуни химиявиеро, ки фаъолияти ҳаётии онро таъмин менамоянд, ҳамачониба меомӯзад. Аз нигоҳи фарогирии мавзӯҳо, биохимияро ба бахшҳои таркибии зерин: биохимияи статикӣ; биохимияи динамикӣ (мубодилавӣ) ва биохимияи функционалӣ ҷудо мекунам. Ин се бахш ба ҳам хеле зич алоқаманданд. Агар биохимияи статикӣ таркиби химиявии системаҳои зиндаро омӯзад, биохимияи динамикӣ дар хусуси баҳамтабдилёбии пайвастагиҳои химиявӣ ва энергия дар фаъолияти ҳаётии организмҳо баҳс менамояд. Алоқамандии байни пайвастагиҳои химиявии организмро бо равандҳои баҳамтабдилёбии онҳо вобаста ба фаъолияти функционали бофтаҳо ва узвҳои алоҳидаи он биохимияи функционалӣ мавриди таҳқиқ қарор медиҳад. Тадриси фанни биохимия барои донишҷӯёне, ки касби дандонпизишкиро пешаи худ интихоб намудаанд, ҳатмист, зеро метаболизмро надониста, механизми таъсири доруворихоро ва воқеияти амали онҳоро дар раванди шифоёбии узвӣ фаҳмидан ғайриимкон аст.</p> <p>Биохимияи муосир - яке аз илмҳои фундаменталӣ буда, равандҳои химиявии дар организмҳои зинда гузарандаро дар сатҳи молекулаӣ, ҳамчунин хусусиятҳои метаболизм ва танзими онро дар узвҳо ва бофтаҳо меомӯзад. Донистани равандҳои асосии метаболитикии дар ҳуҷайраҳо, бофтаҳо ва узвҳо гузаранда барои мутахассиси оянда дар ошкор намудани сабабҳои вайроншавии ин равандҳо хангоми ҳолатҳои беморӣ хеле зарур мебошад.</p>
<p>Намуди машғулиятҳо</p>	<p>Лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор</p>
<p>Забони таълим</p>	<p>Тоҷикӣ, русӣ</p>
<p>Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зим-ни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд</p>	<ul style="list-style-type: none"> - донишҷӯ бояд ҳисси баланди масъулиятшиносӣ дошта бошад, саривақт ба дарсҳо ҳозир шуда, бо худ маводҳои дарсӣ дошта бошад; - ба равандҳои худомӯзӣ, худтарбиякунӣ, худидоракуни ва худбаҳодиҳӣ диққати махсус дода пайваста онҳоро иҷро ва дар амал татбиқ намояд; - донишҳои худро яққоя бо ҳамсабақонаш мустақкам намуда дар рушди илмомӯзии баробари якдигар бетарафӣ зоҳир накунад; - қодир аст, ки бо истифода аз қонуниятҳои асосии биофизика онди равандҳое, ки дар системаҳои мегузаранд, таҳлил ва андешаронӣ намояд; - тафаккури илмию амалии донишҷӯ ташаккул ёфта, вобаста ба самти фаъолият дорои ақидаи нав мегардад.
<p>Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд</p>	<p>Дар натиҷаи омӯзиши фан донишҷӯ бояд:</p> <p>а) донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сохт, вазифа ва ҳосияти намоёндаҳои асосии синфҳои пайвастагиҳои биоорганикӣ: сафедаҳо, ангиштовҳо, липидҳо, витаминҳо ва дигар пайвастагиҳои организмҳои зинда ва мубодилаи онҳоро дар организм; • нақши гурӯҳҳои асосии моддаҳои ғизоӣ (сафедаҳо, ангиштовҳо, липидҳо), витаминҳо, моддаҳои маъданӣ ва обро дар мубодила; • механизмҳои молекулавии гузариши реаксияҳои асосии равандҳои метаболитикӣ ва роҳҳои танзими онҳоро; • константаҳои асосии биохимиявии моеъҳои биологӣ организмҳои одамро дар меъёр ва хангоми беморӣ; • сохт ва вазифаҳои кислотаҳои нуклеинӣ, сафедаҳои табииро; • вазифаҳои витаминҳои дар об ҳалшаванда ва дар рағван ҳалшавандаро; • роҳҳои асосии мубодилаи мубодилаи карбогидратҳо, липидҳо; • танзими гормонҳои мубодилаи моддаҳо; • хусусияти мубодилаи моддаҳо дар узвҳо ва бофтаҳои махсус; • равандҳои дар бофтаҳои ковокии даҳон, дар ғадудҳои луобӣ, моеъҳои даҳон ва милки дандон гузарандаро; • нақши мембранаҳои ҳуҷайра ва системаҳои интиқоли онҳоро дар мубодилаи моддаҳо. <p>б) тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> • натиҷаҳои асосии таҳқиқоти биохимиявиеро шарҳ диҳад; • харитаи метаболизмро аз рӯи маводҳои маълумотномаи махсус истифода барад; • хусусиятҳои вайроншавии равандҳои биохимиявӣ ва танзими онҳоро зимни норасоии моддаҳои фаъоли биологӣ пешгӯӣ намояд; • қобилияти мустақилона донишҳо ва малакаҳои нав аз худ намударо дар амал истифода барад; • самт ва натиҷаи равандҳои физикавӣ химиявӣ ва дигаргуниҳои химиявии моддаҳои аз ҷиҳати биологӣ муҳимро пешгӯӣ намояд; • фарқи сатҳи муқаррари метаболитҳо (глюкоза, мочевина,

	<p>билирубин, кислотаи пешоб, кислотаҳои лактат ва пируват ва ғайра) сарфаҳм равад;</p> <ul style="list-style-type: none"> • протеинограммаи муқаррарии зардоби хунро аз протеинограммаҳои аз ҷиҳати патологӣ тағирёфта фарқ карда, сабабҳои фарқиятро шарҳ диҳад; • шарҳ додани маълумоти таҳқиқоти ферментологии зардоби хун; • истифода бурдани адабиёти махсуси таҳассусӣ; • моёи ковокии даҳонро барои ташҳиси бемориҳои гуногун истифода намояд. <p>в) дар амал татбиқ карда тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> • машваратҳои тиббӣ диҳад; • маҳорати гузоштани ташҳиси пешакӣ аз рӯи натиҷаҳои тадқиқоти биохимиявии моёҳои биологии бемор; • малакаи аз ҷиҳати илмӣ таҳлили масъалаҳо ва равандҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ муҳим, маҳорати дар амал истифода бурдани усулҳои табиатшиносӣ, илмҳои биотиббӣ ва клиникӣ дар намудҳои гуногуни фаъолияти касбӣ ва ҷамъиятӣ; • фарҳанги тафаккур, дониستاني қонунҳои умумии он, қобилияти дуруст (мантиқӣ) ба расмият даровардани натиҷаҳои онро ба таври хаттӣ ва шифоҳӣ; • риояи талаботи муқарраршуда оид ба нигоҳ доштан ва назорати ҳолати таҷҳизот ва қоидаҳои кор бо моддаҳои доруворӣ ва нигоҳдории онҳо; • омодагӣ ба кори мустақил, инфиродӣ, қабули қарорҳои масъулиятнок дар доираи салоҳияти касбии худ;
<p>Номгӯи боб/мавзӯҳои фан</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Фанни биохимия, вазифаҳо ва инкишофи он. Таркиби аминокислотаҳои сафеда, сохт ва таркиби аминокислотаҳо. - Аҳамияти биологии сафедаҳо. Структураҳои сафеда. Банди пептидӣ. Таснифоти сафедаҳо. - Тавсифи умумӣ ва аҳамияти биологии ферментҳо. Табиати кимиёвии коферментҳо ва таъсири онҳо. Тасниф ва номгузории ферментҳо. - Ферментҳо. Таснифот ва номгузории ферментҳо. Танзими фаъолиятнокии ферментативӣ. Механизми таъсири ферментҳо. Масъалаҳои энзимологияи тиббӣ: энзимопатология, - энзимодиагностика, энзимотерапия ва нақши онҳо дар ташҳис ва табобати беморон. - Сохт ва аҳамияти биологии кислотаҳои нуклеинӣ (КДН ва КРН). Асосҳои пуринӣ ва пиримидинӣ. Биосинтези сафедаҳо. - Тавсифи умумӣ, функцияи биологӣ ва таснифи карбогидратҳо. - Тавсифи умумӣ, таснифот ва аҳамияти липидҳо. Липидҳои содда ва мураккаб, сохт ва ҳосияти онҳо. - Мембранаҳои биологӣ, сохт, хусусият ва вазифаҳои онҳо. - Витаминҳо. Таснифоти витаминҳо. Тавсифи витаминҳои алоҳида - Табиати кимиёвӣ ва нақши физиологии ҳормонҳо ва витаминҳои муҳимтарин. - Мубодилаи моддаҳо. Роҳҳои танзими мубодилаи моддаҳо дар ҳуҷайра. - Мубодилаи карбогидратҳо. Гликолиз. Туршшавӣ. Ҳалқаи кислотаҳои се карбонаи Кребс ва алоқамандии он бо оксидшавии биологӣ. - Роҳи пентозофосфатии таҷзияшавии глюкоза дар бофтаҳои гуногун. Глюконеогенез. - Хусусиятҳои равандҳои ҳазмшавӣ ва ҷаббиши карбогидратҳо. - Таҳаммулнопазирӣ ба лактоза. Фруктоземия, галактоземия - Мубодилаи липидҳо. Хусусиятҳои ҳазмшавӣ ва ҷаббиши липидҳо. Шаклҳои нақлиётии липидҳо. Мубодилаи кислотаҳои рағанин ва глитсерин - β-оксидшавии кислотаҳои рағанин ва танзими ин раванд. Эйкозаноидҳо: ω-3,5 кислотаҳои рағанин олий, простагландинҳо, лейкотриенҳо, простоциклинҳо, тромбоксанҳо ва нақши биологии онҳо - Танзим ва вайроншавии мубодилаи липидҳо, бемориҳои ба ин раванд алоқаманд - Мубодилаи сафедаҳо ва аминокислотаҳо. - Роҳҳои безаргардонии аммиак. Биосинтези мочевина. - Мубодилаи нуклеопротеинҳо. Вайроншавии мубодилаи нуклеотидҳо: подагра. Синдроми Леша-Нихан, оротатсидурия - Биохимияи хун.

	<ul style="list-style-type: none"> - Сафедҳои асосии таркиби плазмаи хун ва аҳамияти биологии онҳо. - Тааҷзияи гемоглобин ва ҳосилшавии пигментҳои талха. Аҳамияти муайян кардани билирубин дар ташҳиси бемориҳо. - Биохимияи системаи лахташавии хун ва лимфа. Биохимияи гурда ва пешоб. <ul style="list-style-type: none"> - - Равандҳои ферментативӣ дар эритроцитҳо. Синтез ва таҷзияи гемм. - - Вазифаҳои физиологӣ ва биохимиявии лимфа. - - Биохимияи антибиотикҳо. Ҷабиши моддаҳои доругӣ - - Метаболизми пайвастагиҳои давоӣ
Васонти таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Китоби дарсӣ, дастурҳои таълимию методӣ, компютери фардӣ, проектор, электронӣ.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Корҳои мустақилона. Супоридани корҳои мустақилона.
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Санҷиши фосилавии 1-2. Имтиҳон (шифохӣ)

2.1.16. Таълими асосҳои бемориҳои дарунӣ

Тавсифи мухтасари фан	Таълими асосҳои бемориҳои дарунӣ асос ва пойдевори тарзи бемориҳои даруни ба ҳисоб меравад, ки барои омода намудани табибони тамоми ихтисосҳои аҳамияти аввалиндараҷа дорад. Ин фанни ибтидоии терапевтӣ мебошад, ки донишҷӯён сараввал бо таълими ин фан тарбияту малакаи тибби ва табиби мегиранд ки барои ташаккул ёфтани тафаккури дурусти ояндаи худ аз он ҷумла табиби (клиники) мусоидат менамояд.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоеи фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - дар баробари омӯзиши фани мазкур донишҷӯён бори аввал бо бемор машварати тибби таълими меангезад.; - Тарзи гузаронидани пурсиши беморро меомузад, ҳар руз муоинаи беморонро омӯхта, нақшаи ҷустуҷӯҳои ташҳисиро таҳия менамояд ва фикрронии тибби ва табиби ро меомузад. - Дар муносибат ба ин нуктаҳо таълими асосҳои бемориҳои даруни омодагии қаблии клиникиро барои табиби оянда таъмин месозад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> - мазмун, моҳият, хусусият ва вазифаҳои фанни таълимӣ; - дар организми инсон сабабҳои пайдо шудани равандҳои асосӣ ва механизмҳои инкишофӣ; - симптомҳои асосии клиникии бемориҳои узвҳои дарунӣ; - асосҳои назариявии пайдоиши фанни таълимӣ; - мавқеи фанни таълими асосҳои бемориҳои дарунӣ дар низоми илмҳои тиббӣ; <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> - қобилияти аз худ намудани мустақилона усулҳои нави таҳқиқот, инкишофи касбияти илмӣ ва амалии фаъолияти касбии худ; - қобилияти мустақилона аз худ намудан ва дар амал истифода намудани донишҳо ва малақаҳои нав; - қобилияти таҳлил ва истифода намудани сарчашмаҳои гуногун оид ба дарки фанни таълимӣ; - қобилияти мустақилона омодакунии супоришҳо вобаста ба масоили фанни таълимӣ; <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> - машваратва - меъёрҳои донишу малакаи худро дар амал татбиқ намояд; - оид ба пайдоиш ва бартараф намудани бемориҳои дарунӣ андешаҳои роиҷибро ибраз карда тавонад; - бо истифода аз малақаҳои беҳтарини коммуникативӣ ва табибӣ гузаронидани пурсиши бемор (шикоятҳо ва анамнез); - гузаронидани таҳқиқоти объективии бемор (муоина, ламскунӣ, ангуштзанӣ, аускултатсия, термометрия, санҷидани ҳарорат, чен кардани ф/ш ва набз) барои ошкор намудани аломатҳои объективонаи беморӣ; - тартиб додани нақшаи таҳқиқи иловагии бемор;
Номгӯи	- Мақсади омӯзиши асосҳои таълимии бемориҳои даруна. Нақшаи умумии

боб/мавзӯҳои фан	<p>тадқиқоти беморон. Лоихаи таърихи беморон; - Шиноси бо клиника. Деонтология ва этика» -Пурсиш, муоина, ламзкунии қафаси сина беморони гирифтори бемориҳои узвҳои нафас; -«Муҳокимаи нақшаи таърихи беморӣ. Пурсиш ва муоинаи умумӣ. Термометрия»; -«Пурсиш, муоина ва ламзкунии қафаси синаи беморони гирифтори бемориҳои узви нафаскаши»; -Ангуштзанӣ (муқосавӣ ва топогрифӣ)–и беморони гирифтори бемориҳои нафас; – Садогӯшкунӣ узвҳои нафаскашии беморони гирифтори бемориҳои нафас; – «Аускултатсияи шуш»; – Синдромҳои бемориҳои узвҳои нафаскашӣ, «Тадқиқоти балғам»; – «Пурсиши беморони амрози системаи дилу рағҳои хунгард»; – «Муоинаи (умумӣ ва мавқеи) ва ламзкунии атрофии дил дар беморони амрози системаи дилу рағҳои хунгард»; – «Набз (хосияти набз ҳангоми меъёр ва тағироти онҳо дар эътилолият) ФХ»; – «Ангуштзаниӣ дил ва рағҳо. Усул ва тарзи перкуссия. Муаянкунӣ сарҳадҳои нисби ва мутлақи дил, дарозии кундаланги ва васеъгии дастаи рағ»; – Ламзкунии шикам (сатҳӣ ва амиқ»; – «Аускултатсияи дил, лағтҳои дил»; – «Муоинаи умумии хун. Синдроми камхунӣ»; – «Синдромҳои ҳеморогӣ(хунрезӣ ва гемобластикӣ)»; – «СБД, усули қайд ва таҳлил»; – «Аретмия, намудҳои аретмия. Клиника ва СБД –ташҳиси аретмияҳо»; – Симптоматология ва ташҳиси пневмония ва плевритҳо»; – Симптоматология ва ташҳиси бемории тарбод ва нуксонии митралии дил»; – Симптоматология ва ташҳиси бемории фишорбаландӣ. Симптоматология ва ташҳиси бемории ишимикии дил»; – Симптоматология ва ташҳиси норасоии хунгардиш (шадид ва музмин); – Симптоматология ва ташҳиси гастритҳо. Симптоматология ва ташҳиси реши меъда»; – Симптоматология ва ташҳиси энтерит ва колитҳо»; – Симптоматология ва ташҳиси гломерулонефрити шадид ва музмин»; – Симптоматология ва ташҳиси гепатитҳо ва сирози чигар»; – Симптоматология ва ташҳиси аллергозоҳои шадид»;</p>
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосолавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳонӣ таълими фан	Имтиҳон (тестӣ-компютерӣ, шифоҳӣ)

2.1.17. Назарияи иқтисодӣ

Тавсифи мухтасари фан	Назарияи иқтисодӣ – илм оид ба санъати хочагидорӣ дар низомҳои иқтисодии гуногун, ки мачмуаи дастовардҳои зарурии афкорҳои иқтисодиро дар ибтидои асри ХХI истифода мебарад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор.
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ.
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур	<ul style="list-style-type: none"> - қодир аст, ки масъалаҳои иқтисодиро бо истифодаи формулаҳои қонуниятҳо таҳлил ва коркард намояд; - тафаккури назариявии донишҷӯ тараққӣ карда, вобаста ба самти фаъолият дорой ақидаи нав мегардад.

ташаккул бояд ёбанд	
Натичаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишчӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мафҳумҳои иқтисодӣ; - Сохтори фанни назарияи иқтисодӣ; -Мавзӯи тадқиқотии назарияи иқтисодӣ; -Усулҳои омӯзиши назарияи иқтисодӣ; -Мафҳумҳо ва қонунҳои иқтисодӣ; -Принсипҳои иқтисодӣ; - Пайдоиш ва тараққиёти назарияи иқтисодӣ ва марҳилаҳои асосии инкишофи он; -Назарияи умумии истехсолот; -Раванди истехсолот ва таркиби он; - Назарияи умумӣ ва модели мувозинати иқтисодӣ. -Фишангҳои иқтисодӣ дар механизми худтанзимнамоӣ. -Назарияи некуаҳволии ҷамъиятӣ ва самаранокии бозорҳо. <p>Тавонад:</p> <p>Малака ҳосил намояд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оид ба ҳалли мисолу масъалаҳои иқтисодӣ; - оид ба таҳлил намудан ва тафактури мафҳумҳои иқтисодӣ; - оид ба таҳқиқоти назариявӣ ва амалӣ;
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<p>Пайдоиш ва моҳияти истехсолоти молӣ. Мол, хусусиятҳо ва шаклҳои амалии он. Заминаҳои пайдоиши пул ва вазифаҳои он. Моҳияти пулҳои муосир. Микдори пул дар муомилот. Моҳият ва вазифаҳои бозор. Принципҳои ташкили бозор ва таркиби он. Субъектҳои бозор ва тавсифи он. Вазифаҳои бозор шакл ва намудҳои бозор. Хусусиятҳои фарқкунандаи бозори муосир. Механизми бозор, зерсохтор ва унсурҳои он. Механизми бозор ва унсурҳои он. Зерсохтори бозор ва моҳияти он. Тақозо, арза, нарх ва рақобат. Қонуни тақозо ва қачхатаи он. Қонуни арза ва қачхатаи он. Худтанзимнамоӣ низоми иқтисодӣ ва таъмини мувозинати бозор. Назарияи умумӣ ва модели мувозинати иқтисодӣ. Фишангҳои иқтисодӣ дар механизми худтанзимнамоӣ. Назарияи некуаҳволии ҷамъиятӣ ва самаранокии бозорҳо.</p> <p>Таҳлили микроиқтисодӣ: предмет ва методология. Предмети микроиқтисод. Рушди микроиқтисод ҳамчун илм. Метод ва услубҳои микроиқтисодӣ. Саҳми ҷоизадорони Нобели дар рушди микроиқтисод. Асосҳои назарияи тақозо ва арза. Тақозои бозорӣ: қачхаттаи тақозо ва омилҳои он, функцияи тақозо. Арзаҳои бозорӣ: қачхаттаи арза ва омилҳои он, функцияи арза. Мувозинати тақозо ва арза. Чандирии тақозо ва арза. Чандирии тақозо. Чандирии арза. Коэффитсенти арза ва тақозо. Рафтори истеъмолкунанда дар иқтисоди бозорӣ. Интиқоби истеъмолкунанда ва хусусиятҳои он. Афзалгузориҳои ҷаҳонии истеъмолкунандагон: қонуниятҳои инкишоф. Унсурҳои бозорӣ кишоварзӣ: қоидаҳо, вазифаҳо ва гурӯҳбандии бозорҳо. Бозори маҳсулоти кишоварзӣ ва хусусиятҳои он. Даромади замин, шакл ва механизми ташкилӣ ва тақсими он. Бозори сармоя ва фоида қарзӣ. Мазмуни маънидоди сармоя. Сармоя ҳамчун омилҳои истехсолот. Фарсоиши фондҳои асосӣ. Тақозо ва арза дар бозори сармоя. Хусусияти ташаккули нарх дар бозори сармоя. Сармоя ва фоида. Бозори сармоя қарзӣ ва фоида қарз. Омилҳои ба бозори сармоя қарзӣ таъсиррасонанда. Мувозинати умумӣ ва самаранокии иқтисодӣ. Таҳлили мувозинати умумӣ. Самаранокии мубодила. Самаранокии истехсолот. Мувозинати умумӣ ва иқтисодиёти некуаҳволӣ. Макроиқтисод ҳамчун фан. Мазмун ва мақсади таҳлили макроиқтисодӣ.</p>

	Нишондиҳандаҳои асосии макроиқтисодӣ, маҷмӯи маҳсулоти миллӣ (МММ), маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ (ММД), маҳсулоти ҳолиси дохилӣ (МХД), даромади миллӣ (ДМ), даромади фардӣ (ДФ). Мувозинати макроиқтисодӣ, талаботи умумӣ (AD), пешниҳоди умумӣ (AS). Модели Кейнс оиди мувозинати макроиқтисодӣ. Модели IS. Назарияи мултипликатор. Хислатҳои даврагӣ будани иқтисодиёт. Рушди иқтисодӣ. Сиёсати иқтисодӣ-иҷтимоии давлат. Танзими давлатии иқтисод. Мафҳум ва шаклҳои қарз. Бонк ва низоми бонкӣ. Фаъолияти пулбарорӣ. Сиёсати пулию қарзии давлат. Низоми молиявии давлат. Бучети давлат ва ҳолатҳои он Андоз ва намудҳои он. Мафҳуми ҳоҷагии ҷаҳонӣ (иқтисодиёти ҷаҳон). Таҳлили нишондодҳои асосии макроиқтисодӣ. Роҳҳои ҳисоб намудани МММ ва ММД. Ҳисоб намудани МММ ва ММД-и ибтидоию воқеӣ. Мафҳуми иқтисодии индекси нархҳои истеъмолӣ ва дефлятори МММ.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникии фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, стендҳои лабораторӣ.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ, ҳалли мисолу масъалаҳо.
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ ва шифоҳӣ)

2.1.18. Фармакология

Тавсифи мухтарсари фан	Фанни таълимии фармакология дар нақшаи таълимии ихтисоси (дорусозӣ) мақоми фанни ҳатмиро касб карда, дар ташаккулёбии донишҷӯ ҳамчун мутахассиси баландихтисоси соҳаи фарматсия, яке аз фанҳои асосӣ (базавӣ)-ро ишғол намудааст. Ҳангоми тадриси он маълумот дар бораи таҳия, тавлид, таҳлил, хусусиятҳои истифодабарӣ, нишондоди тарзи нависонидани шаклҳои доругӣ дар доруҳат ва назорати сифати маводи доруворӣ пешкаш карда мешавад
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – дар баробари омӯзиши фани мазкур донишҷӯён аз маълумот дар бораи таҳия, тавлид, таҳлил, хусусиятҳои истифодабарӣ, нишондоди тарзи нависонидани шаклҳои доругӣ дар доруҳат ва назорати сифати маводи доруворӣ бархӯрдор мешаванд; – Донистати фармакокинетика ва фармакодинамика – Роҳҳои ворид намудани доруҳо ба организмро мефаҳмад.
Натиҷаҳои таълимие, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> • Донистани фармакокинетика ва фармакодинамика • Роҳҳои ворид намудани доруҳо ба организм. • Донистани меъёр ва микдори доруворӣ ба организм • Роҳҳои ихроҷи дору аз организм. • Донистани гурӯҳбандии маводҳои доругӣ. • Навистани тавонистани доруҳат <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – мазмуни мафҳумҳои асосии фармакологияро баён кардан. – конунҳои амалкунандаи соҳаи фармасевтиро шарҳу эзоҳ додан. – принсипи таснифоти маводҳои доругиро дода тавонад. – механизми таъсири маводҳои доругиро фаҳмонда додан. – нишондодҳои барои истифодабарии доруҳоро навистан. – таъсири манфии (ноҳуши) маводҳои доруворӣ ва дар кадом ҳолат истифода набурдани онҳоро донад. – шакли баровардашудаи маводҳои доруворӣ ва меъери онҳоро донад.

	<p><i>Аз худ намояд</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - мазмуни мафхумҳои асосии фармакологияро баён карда тавонад. - қонунҳои амалқунандаи соҳаи фармасевтиро шарҳу эзоҳ дода тавонад. - принсипи таснифоти маводҳои доругиро дода тавонад. - механизми таъсири маводҳои доругиро фаҳмонда дода тавонад. - нишондод барои истифодабарии дорухоро донад. - таъсири манфии (нохуши) маводҳои доруворӣ ва дар кадом ҳолат истифода набурдани онҳоро донад. - шакли баровардашудаи маводҳои дорувори ва меъери онҳоро донад.
Номгуи боб/ мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> - Фармакология ҳамчун илм. Таърихи фармакология (марҳилаҳои асосии инкишофи фармакология). - Зинаҳои навбунёди маводҳои доруворӣ. - Маълумот дар бораи дорухати духтурон. - Шакли дорухои саҳт. - Шакли дорухои мулоим. Шакли дорухои моъегӣ. <p>Саволҳои асосии фармакологияи умумӣ. Фармакокинетикаи маводҳои доруворӣ. Роҳҳои вориднамоии маводҳои доругӣ. Ҷаббиш. Таксими дорувориҳо дар организм. Роҳҳои ихроҷи маводи доругӣ аз организм Фармакодинамикаи маводҳои доругӣ. Намудҳои таъсирбахши. Таъсирбахши мустақим ва рефлекторӣ. Таъсири боҳамомезиши (комбинатсионӣ) маводи доругӣ. Такроран вориднамоии маводҳои доругӣ. Вобастагии нишондоди фармакотерапевтии хусусияти маводи доруворӣ ва шароитҳо барои Маводҳои доругие, ки ба системаи афферентӣ таъсирбахшанд. Дорухое, ки ҳисётнокии охирҳои асабҳои афферентиро суст мекунад ва ё ин ки охирҳои асабҳои афферентиро ба ҳаяҷон маеваранд. Маводҳои доругие, ки ба системаи эфферентӣ таъсирбахшанд. Холиномиметикҳо: М-Н-холиномиметикҳо, М-холиномиметикҳо, Дорухои антихолинэстеразай. Реактиваторҳои холинэстеразаҳо Холиноблокаторҳо: Ганлиоблокаторҳо. Миорелаксантҳо Маводҳои адреномиметикӣ. Симпатомиметикҳо Адреноблокаторҳо. Сипатолитикҳо Маводҳои доругӣ барои мадхушнамоӣ. Спирти этил</p>
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосолавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ-компютерӣ, шифоҳӣ)

2.2. МОДУЛИ ФАНҲОИ ТАҲАССУСӢ

2.2.1. Биохимияи клиникӣ

Тавсифи мухтарсари фан	Биохимияи клиникӣ - дигаргуниҳои химиявии сохт ва мубодилаи моддаҳо дар муҳити моеъ, узвҳо ва бофтаҳои организм ҳангоми ҳолатҳои патологиро меомӯзад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - дар баробари омӯзиши фанни мазкур донишҷӯ аз асосҳои фанни биохимияи клиникӣ бархӯрдор мешавад; - дар фаъолияти касбии худ донишҷӯро оид ба протсессҳои биохимие, ки дар организм мегузарад ва меёрҳои байналмилалии онро ба роҳбарӣ мегирад.
Натиҷаҳои таълимие, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> Таърих ва инкишофҳои биохимияи клиникӣ. Таснифи дастгоҳҳои нави замонавии автоматӣ дар таҳлилҳои биохимиявӣ <p>Назорати сифат дар таҳлилҳои озмоишгоҳӣ. Баланси туршию ишқорӣ. Сафеда. Мубодила, сохти умумӣ, тасниф, ҳазмшавӣ, ҷаббиш, биосинтез, вазифаи биологӣ ва ташхис сафедаҳо. Таснифи аминокислотаҳо. Витамин, минерал ва ионҳо. Нитроген. Боқимондаҳо, компонентҳо ва ташхиси нитроген. Ферментҳо. Тасниф</p>

	<p>нишондиҳандаҳои клиникӣ-ташхисии ферментҳо. Карбогидратҳо. Мубодила, вазифаи биологӣ, тасниф, ҳазмшавӣ, чаббиш, патобиохимияи мубодила, ташхиси карбогидратҳо.</p> <p>Холестерин. Мубодила, таснифи мубодила, ҳазмшавӣ, чаббиш, патобиохимияи мубодила, ташхиси чарбҳо. Липопротеидҳои зардоби хун. Системаи гемостаз. Компонентҳои системаи лахташавӣ. Системаи зиддилахташавӣ. Системаи протеини С. Системаи фибринолиз. Роли тромбоситҳо ва девори рағҳо дар патогенези тромбозҳои артериалӣ. Методҳои ташхиси системаи гемостазӣ. Системаи нейроэндокринӣ. Ҳамбастаги байни системаи асаб ва эндокринӣ. Ҳамбастаги байни хемо ва механоретсепторҳо. Танзими пайдошавӣ ва ҷудошавии гормонҳо. Секретсия ва механизмҳои молекулярии таъсири гормонҳо. Вайроншавии функцияҳои ғадудҳо. Баҳодиҳии онҳо. Функцияи ғадуди сипаршакл, ғадуди болои гурда ва ғадуди зери меъда. Таҳлили биохимиявии бемории дилу рағҳо, бемориҳои чигар, бемориҳои бофтаи устухон. Маркерҳои омосҳои бадсифат. Ташхиси молекулавӣ-генетикӣ.</p> <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> • -таҳлили биохимиявии нишондодҳои клиникӣю озмоишгоҳӣ ё таҷрибавӣ ва хулоса баровардан дар бораи эҳтимолияти сабаб ва механизми инкишофи ҷараёнҳои патологӣ ва бемориҳо хулоса баровардан; • истифода бурдани донишҳои аз худ намуда, дар омӯзиши фанҳои клиникӣ ва фаъолияти ояндаи табибӣ-биохимик; • ба нақша гирифтани гузаронидани таҷрибаҳо (бо риояи қоидаҳои зарурӣ) • дар беморон таҳқиқ ва таҳлили натиҷаи таҳлилҳо ва таҷрибаҳо, • дуруст фаҳмидани аҳамияти таҷриба барои омӯзиши шаклҳои гуногуни клиникӣи ихтилолҳо; • исбот намудани тарзҳои гуногуни патогенезӣ бемориҳое, ки бисёртар вомехӯранд; • баҳодиҳӣ ба вайроншавии вазифаҳои тараққӣи гормонҳо аз рӯи таҳлилҳо; • аз рӯи нишондоди гемограмма хулоса баровардан оид ба мавҷудият ва намуди шаклҳои хоси патологияи хун; • тафрикаи шаклҳои гуногуни зардпарвинҳо, диабети қанд, бемориҳои узвҳои таносул, ғадуди болои гурда ва ғ; • ташхиси зинаҳои гуногуни системаи гемостаз; <p>Аз худ намояд:</p> <ul style="list-style-type: none"> – меёрҳои биохимиявии таркиби хун, системаи гемостаз, гормонҳо, маркерҳои омосҳо; – дуруст таҳлил кардани таҳлилҳои беморони гирифтори бемориҳои дилу рағҳо, хун ,чигар, гурда, устухон, эндокринӣ, саратонӣ, молекулавӣ-генетикӣ ва ғайра. – истифодаи донишҳо баҳри тақмили фаъолияти табибӣ.
<p>Номгуи боб/ мавзӯҳои фан</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Таърих ва инкишофҳои биохимияи клиникӣ. 2. Таснифи дастгоҳҳои нави замонавии автоматӣ дар таҳлилҳои биохимиявӣ Назорати сифат дар таҳлилҳои озмоишгоҳӣ. 3. Баланси туршию ишқорӣ. 4. Сафеда. Мубодила, сохти умумӣ, тасниф, ҳазмшавӣ, чаббиш, биосинтези сафедаҳо. 5. Вазифаи биологӣ ва ташхис сафедаҳо. Таснифи аминокислотаҳо. 6. Витамин, минерал ва ионҳо. 7. Нитроген. Боқимондаҳо, компонентҳо ва ташхис. 8. Ферментҳо. Тасниф нишондиҳандаҳои клиникӣ-ташхисии ферментҳо. 9. Карбогидратҳо. Мубодила, вазифаи биологӣ, тасниф, ҳазмшавӣ, чаббиш, патобиохимияи мубодила, ташхиси карбогидратҳо. 10. Холестерин. Мубодила, таснифи мубодила, ҳазмшавӣ, чаббиш, патобиохимияи мубодила, ташхиси чарбҳо. Липопротеидҳои зардоби хун. 11. Системаи гемостаз. Компонентҳои системаи лахташавӣ. Системаи зиддилахташавӣ. 12. Системаи протеини С. Системаи фибринолиз. 13. Роли тромбоситҳо ва девори рағҳо дар патогенези тромбозҳои артериалӣ. 14. Методҳои ташхиси системаи гемостазӣ. 15. Системаи нейроэндокринӣ. Ҳамбастаги байни системаи асаб ва эндокринӣ. Ҳамбастаги байни хемо ва механоретсепторҳо. 16. Регулацияи пайдошавӣ ва ҷудошавии гормонҳо. Секретсия ва механизмҳои

	<p>молекулярӣи таъсири гормонҳо.</p> <p>17. Вайроншавии функсияҳои ғадудҳо. Баҳодиҳии онҳо. Ғадуди сипаршакл. Ғадуди болои гурда. Ғадуди зери меъда.</p> <p>18. Бемории дилу рағҳо Бемориҳои чигар. Бемориҳои бофтаи устухон.</p> <p>19. Маркерҳои омосҳои бадсифат.</p> <p>20. Ташхиси молекулавӣ-генетикӣ.</p>
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳон
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ - компютерӣ, шифоҳӣ)

2.2.2. Генетикаи тиббӣ

Тавсифи мухтасари фан	<p>Генетикаи тиббӣ зухуроти ирсият ва тағйирпазириро дар қабилаҳои одамон, хусусиятҳои зухурот ва инкишофи аломатҳои мӯътадил -қобилиятҳои ҷисмонӣ, эҷодӣ, зеҳнӣ, эътилолӣ, вобастагии беморӣ қабл аз муайяншавии генетикӣ ва шароитҳои муҳит, аз он ҷумла шароитҳои иҷтимоии ҳаётро меомӯзад. Омӯзонидани донишҷӯёни факултети тиббӣ ба фанни генетикаи тиббӣ, бо мақсади ташаккули ҷаҳонбинии тиббӣ дар фаъолияти амалии мутахассисони оянда ба роҳ монда шудааст.</p> <p>Вазифаи асосии курси генетикаи тиббӣ ба донишҷӯён пешниҳод намудани маълумотҳои васеи бемориҳо ва нуқсонҳои генетикӣ, ки он барои хубтар омӯхтани дигар бемориҳои клиникӣ имконияти васеъ медиҳад мебошад.</p>
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<p>Дар натиҷаи омӯхтани сикли «генетика» донишҷӯ дар асоси омӯхтани нишондодҳои лабораторӣ, функционалӣ, анамнез ва муоинаи объективӣ, бояд ҳолатҳои физиологӣ ва патологиро муайян намуда, ба назди мутахассис равона кунад.</p>
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – хосиятҳои системаҳои генетикӣ, ташкилоти мураккаби бисёрдараҷавии системаи генетикӣ, хусусиятҳои асосии ташаккули дараҷаи ҳуҷайравӣ: сохти хромасомӣ, ташаккули маводи ирсӣ ва таҷдиди ҳуҷайраҳо. – донистани хусусиятҳои генетикӣи организмҳо, аз он ҷумла одам, қонуниятҳои ба меросгузорию аломатҳо, намудҳои тағйирпазирӣ, меъёри рекасия. Мутагенез ва аҳамияти он дар инкишофи норасогиҳо; – донистани усулҳои муосир дар омӯзиши генетикаи одам истифодашаванда, зоҳиршавии бемориҳои ирсии генотипӣ ва фенотипӣ, принципҳои машварати тибби-генетикӣ; <p>.</p> <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усулҳои омӯзиши генетикаро ба монанди усули ситогенетикӣ ва биохимиявиро дар амал дида ташхис кардан; • Гузаронидани муоинаи лабораторӣ ва функционалӣ; <p>.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усулҳои омӯзиши генетикаро ба монанди усули ситогенетикӣ ва биохимиявиро дар амал дида ташхис кардан. • Сохтани дарахти генеалогӣ; • Аз руи ташхиси лабораторӣ муайян намудани намудҳои паталогияи хромасомӣ (Аломатҳои Дауна, Патау, Клайнфелтера); <p>Аз худ намояд</p> <p>Аз худ кардани илми генетика дар тиб. Омӯхтани ирсият ва тағйирпазирӣ дар дараҷаҳои гуногуни ташаккули материяи зинда, вазифаҳои генетика ва мафҳумҳои асосӣ дар генетика.</p>

Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – Фан, вазифа ва усулҳои омӯзиши генетика. Мафҳумҳои асосӣ дар пайдоиши генетика. Қонунҳои ба меросгузари аломатҳои Г. Мендел; – Таъсири мутақобилаи генҳои аллели. Таъсири тарафайни генҳои ғайриаллели; – Генетикаи чинс. Меросгирии аломатҳо. Харитаи генетикӣ. Назарияи хромасомавии ирсият; – Тағйирпазирӣ ва намудҳои он. Модификатсия. Тағйирпазирии ирсӣ – генотипӣ. Тағйирпазирии комбинативӣ; – Мутатсия. Мутатсияи геномӣ. Мутатсияҳои хромасомавӣ. Аббератсияи хромасомавӣ. Тағйироти сохтори генҳо; – Генетикаи одам. Усулҳои омӯзиши ирсияти одам. Ахамияти генетика барои тиб ва нигоҳдории тандурустӣ. Биотехнология ва муҳандисии (инженерия) генӣ; – Нуқсонҳои модарзодии маркази системаи асаб, ҳароммағз ва сутунмӯҳра. Намудҳои паталогияи хромасомӣ. Аломатҳои Дауна, Патау, Клайнфелтера; – Нуқсонҳои модарзодии системаи ҳозима;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосилавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли арзебии натиҷаи ниҳонии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ - компютерӣ, шифоҳӣ)

2.2.3. Ёрии аввалия

Тавсифи муҳтасари фан	«Ёрии аввалия» иҷроиши таъҷилии корҳои , ки дар бемориҳои нобаҳангом, ва фалокатҳо, ёрии таъҷилӣ ба осебдидагон ва шахсони бемор то омадани духтур ё бистарикунони бемор ба беморхона мебошад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<p>Дар натиҷаи азхуд намудани фан бояд дар донишҷӯён салоҳиятҳо бо нишондиҳандаҳои мувофиқи дастовардҳои онҳо ташаккул ёбанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вазифаҳои асосии ёрии аввалия; – намудҳои ҳолатҳои нобаҳангом ва фалокатҳо; – муайян намудани осебият ва ёри ҳангоми сар задани он; – тарзи расонидани ёрии аввалия дар ҳолатҳои гуногун; – ташкили нигоҳубини беморон аз ҷониби ҳайати махсусгардонидашуда;
Натиҷаҳои таълимие, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> -анатомия ва физиологияи организмро, сохт ва функцияи узв ва системаҳои организмро, муайян намудани набз, нафас, ҳарорати бадан ва фишори хунро, методикаи муайян кардани гуруҳи хун, рехтани хун ва таҳлили хунро, тоза кардани меъда, ҳуқна, бемориҳои системаи гардиши хун, ҳозима, пешоброн, эндокринӣ, бемориҳои сироятӣ ва сироятии кӯдаконаро, таснифи дорувориҳоро, тарзи расонидани ёрии аввалия дар ҳолатҳои гуногун, намудҳои ёрии тиббӣ. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – муайян намудани набз, нафас, ҳарорати бадан ва фишори хунро. – муайян кардани гуруҳи хун, рехтани хун ва таҳлили хунро. – тоза кардани меъда, ҳуқна. – ёри расонидан ба шахсони бо бемориҳои системаи гардиши хун, ҳозима, пешоброн, эндокринӣ, бемориҳои сироятӣ ва сироятии кӯдакона ва ғайра. – таснифи дорувориҳоро; – тарзи расонидани ёрии аввалия дар ҳолатҳои гуногун, намудҳои ёрии тиббӣ – таҳлили сарчашмаҳои адабиёт ва дигар манбаҳо; <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> – малакаи таҳлилнамоиро; – малакаи таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро; – малакаи азхуд намудани ёрии аввалия дар ҳолатҳои гуногун.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – Ёрии аввалия ҳамчун илм ва предмети таълим.; – Анатомия ва физиологияи организм. – Сохт ва функцияи узв ва системаҳои организмро; – Ҷиҳатҳои ҳуқуқии ёрии аввалия; – Алгоритми ёрии аввалия;

	<ul style="list-style-type: none"> – Реаниматсияи дилу шушҳо; – Ҳолатҳои садамавӣ; – Садма; – Хунравӣ; – Шикасти устухон; – Особҳо; – Особияти мағзи сар; – Сӯхтагиҳо; – -Заҳролудшавӣ; – Бистарикунонии осебдидагон; – Особбини аз мор, ҳашарот, ҳайвонот; – Особбини паҳншуда ва тақсимоти он – Дорукуттии хонагӣ; – Хусусияти ёрии аввалин ба беморони рӯҳӣ – Эпидемияҳо ва тадбирҳои давлатии зидди эпидемия;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ, наздимониторӣ)

2.2.4. Асосҳои ташҳиси функционалӣ

Тавсифи мухтасари фан	Ташҳиси функционалӣ: Ташҳиси ултрасадо – илм дар бораи ташҳиси узвҳои бадан ба воситаи таҷҳизоти ултрасадо.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – Истифода дар тибби клиникӣ, усулҳои функционалӣ ва арзёбӣ (эндокринӣ, нафаскашӣ, ҳозима, пешоб) дар шароити муқаррарӣ. – Усул ва таҷҳизоти барои истифода дар клиникаи усулҳои асосии ташҳиси функционалӣ – Таъсиси алгоритми ташҳиси барои шахсони клиникӣ асосии дар баробари омӯзиши фанни мазкур донишҷӯён аз асосҳои ташҳиси ултрасадо ва муаммоҳои он бархӯрдор мешаванд; – дар фаъолияти касбии худ меъёрҳо ва методикаҳои ёд гирифтаи худро истифода бурда метавонад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <p>Принсипҳои низомии ташҳиси физикавӣ ва усулҳои ултрасадо. Инъикоси хабарҳои ултрасадо. Асосҳои ултрасадо.</p> <p>Асосҳои ултрасадо. Генераторҳои ултрасадо. Трансдюсерҳо- басомадҳо ва фарқияти онҳо аз якдигар. Дуруст истифода бурдани басомадҳо ҳангоми ташҳиси ултрасадои узвҳо.</p> <p>Речаҳои ултрасадо. Речаҳои А. В. М. Ташҳиси ултрасадои доплерография. Истифода бурдани речаи М дар бемориҳои қалб ва варидҳои хунгузар. Фарқияти шиддати нуруфару нурқабулқунанда.</p> <p>Қоидаҳои интиҳоби сканерҳо. Назорати асбоби сканер. Сканерҳои портативӣ ва статсионарӣ.</p> <p>Қоидаҳои асосии ташҳиси ултрасадо. Тақсимшавии нури ултрасадо. Тасвири нопурра. Ревербератсия ва газҳо. Алоқа бо пӯсти бемор.</p> <p>Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадои ҳаматарафаи ковокии шикам. Тайёр кардани бемор. Муайян кардани сатҳи дурусти ҳиснокии асбоб ва техникаи расмгирӣ. Моеъи озод дар ковокии шикам ва дарди маҳдудшудаи шикам бо аломатҳои номуайян.</p> <p>Аортаи пардаи шикам. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадо. Тайёрии бемор. Чен кардани диаметри аорта ва дуруст тасвир кардани аорта ҳангоми ташҳиси ултрасадо.</p>

	<p>Сегментҳои чигар ва сохтори чигар дар меъёр. Ҳолати бемор ва истифода бурдани буришҳо. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадои чигар. Дуруст муайян кардани сохтори чигар дар меъёр.</p> <p>Талҳадон ва роҳҳои талхагузар дар меъёр. Тайёрии бемор ва техникаи дурусти расмгирӣ. Эҳочисмҳои дохилии ковокии талҳадон. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадо.</p> <p>Ғадуди зери меъда дар меъёр. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадо. Ҳаҷм, сохтор ва эҳогенияти ғадуди зери меъда дар меъёр. Техникаи расмгирӣ ва ҳолати бемор.</p> <p>Испурч, варидҳои испурч ва ҳаҷми онҳо дар меъёр. Сохтор ва эҳогеният дар меъёр. Ҳолати бемор. Интиҳоби басомад барои калонсолон ва кудакон. Техникаи расмгирӣ. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадои испурч.</p> <p>Гурдаҳо дар меъёр. Сохтор, қабатҳо, синуси гурдаҳо. Капсулаи медулярӣ, ҳаҷм ва ҷойгиршави гурдаҳо дар меъёр. Ҳолати бемор ҳангоми ташҳиси ултрасадо. Интиҳоби дурусти басомад ва буришҳо.</p> <p>Пешобдон ва нойҳои пешобгузар дар меъёр. Эҳогеният ва эҳоструктураи дохилии пешобдон. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадо. Техникаи расмгирӣ ва ҳолати бемор.</p> <p>Ғадуди (протата) ва тухмҳои мардона ва ҷойгиршавии онҳо дар меъёр. Сохтор, ҷойгиршавӣ дар меъёр. Ҳолати бемор ҳангоми ташҳиси ултрасадо ва интиҳоби дурусти басомад.</p> <p>Анатомия ва ҳолати ҷойгиршавии бачадон дар меъёр. Эхографияи трансабдоминалӣ -дохилимаҳбалӣ –трансвагиналӣ. Ҳолати бемор ҳангоми ташҳиси ултрасадо. Интиҳоби басомадҳо. Техникаи расмгирӣ. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадо.</p> <p>Ғадуди сипаршакл дар меъёр. Сохтор, эҳогеният дар меъёр. Интиҳоби басомад. Танзим кардани ҳиснокии асбоб. Ҳолати бемор.</p> <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – мустақилонаташҳиси ултрасадои узвҳои ковокии шикам: ултрасадои ҳомилағӣ, бачадон бо зоиҷҳо, чигар, сипурз, гурдаҳо, талҳадон, пешобдон; ғадудҳои: сипаршакл, болои гурда, зери меъда; – натиҷаи ташҳисро нависад ва фаҳмонда тавонад. <p>Аз худ намояд</p> <p>мустақилона баҳо додани қоидаҳои бехатар дар ташҳисгоҳҳои клиникавӣ:</p> <ul style="list-style-type: none"> – мустақилона гузаронидани ташҳисҳои клиникавӣ; – мустақилона намунаҳоро тайёр кардан; – мустақилона гузаронидани реаксияҳои клиникавӣ; – мустақилона ҷамъоварӣ кардани маводи ташҳисшаванда; – мустақилона тайёр кардани маҳдудҳои барои ташҳис.
<p>Номгӯи боб/мавзӯҳои фан</p>	<p>Принсипҳои низомии ташҳиси физикавӣ ва усулҳои ултрасадо. Инъикоси хабарҳои ултрасадо. Асосҳои ултрасадо.</p> <p>Асосҳои ултрасадо. Генераторҳои ултрасадо. Трансдюсерҳо, басомадҳо ва фарқияти онҳо аз якдигар. Дуруст истифода бурдани басомадҳо ҳангоми ташҳиси ултрасадои узвҳо.</p> <p>Речаҳои ултрасадо. Речаҳои А. В. М. Ташҳиси ултрасадои доплерография. Истифода бурдани речаи М дар бемориҳои қалб ва варидҳои хунгузар. Фарқияти шиддати нуруфару нурқабулкунанда.</p> <p>Қоидаҳои интиҳоби сканерҳо. Назорати асбоби сканер. Сканерҳои портативӣ ва статсионарӣ.</p> <p>Қоидаҳои асосии ташҳиси ултрасадо. Тақсимшавии нури ултрасадо. Тасвири нопурра. Ревербератсия ва газҳо. Алоқа бо пӯсти бемор.</p> <p>Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадои ҳаматарафаи ковокии шикам. Тайёр кардани бемор. Муайян кардани сатҳи дурусти ҳиснокии асбоб ва техникаи расмгирӣ. Моеъи озод дар ковокии шикам ва дарди маҳдудшудаи шикам бо аломатҳои номуайян.</p> <p>Аортаи пардаи шикам. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадо. Тайёрии бемор. Чен кардани диаметри аорта ва дуруст тасвир кардани аорта ҳангоми ташҳиси ултрасадо.</p> <p>Сегментҳои чигар ва сохтори чигар дар меъёр. Ҳолати бемор ва истифода бурдани буришҳо. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадои чигар. Дуруст муайян кардани сохтори чигар дар меъёр.</p>

	<p>Талхадон ва роҳҳои талхагузар дар меъёр. Тайёрии бемор ва техникаи дурусти расмгирӣ. Эхоҷисмҳои дохилии ковокии талхадон. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадо.</p> <p>Ғадуди зери меъда дар меъёр. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадо. Ҳаҷм, сохтор ва эхогенити ғадуди зери меъда дар меъёр. Техникаи расмгирӣ ва ҳолати бемор.</p> <p>Испурч, варидҳои испурч ва ҳаҷми онҳо дар меъёр. Сохтор ва эхогенит дар меъёр. Ҳолати бемор. Интиҳоби басомад барои калонсолон ва кудакон. Техникаи расмгирӣ. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадои испурч.</p> <p>Гурдаҳо дар меъёр. Сохтор, қабатҳо, синуси гурдаҳо. Капсулаи медулярӣ, ҳаҷм ва ҷойгиршавӣ гурдаҳо дар меъёр. Ҳолати бемор ҳангоми ташҳиси ултрасадо. Интиҳоби дурусти басомад ва буришҳо.</p> <p>Пешобдон ва нойҳои пешобгузар дар меъёр. Эхогенит ва эхоструктураи дохилии пешобдон. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадо. Техникаи расмгирӣ ва ҳолати бемор.</p> <p>Ғадуди (простата) ва тухмҳои мардона ва ҷойгиршавии онҳо дар меъёр. Сохтор, ҷойгиршавӣ дар меъёр. Ҳолати бемор ҳангоми ташҳиси ултрасадо ва интиҳоби дурусти басомад.</p> <p>Анатомия ва ҳолати ҷойгиршавии бачадон дар меъёр. Эхографияи трансабдоминалӣ -дохилимаҳбалӣ –трансвагиналӣ. Ҳолати бемор ҳангоми ташҳиси ултрасадо. Интиҳоби басомадҳо. Техникаи расмгирӣ. Нишондодҳо барои ташҳиси ултрасадо.</p> <p>Ғадуди сипаршакл дар меъёр. Сохтор, эхогенит дар меъёр. Интиҳоби басомад. Танзим кардани ҳиснокии асбоб. Ҳолати бемор.</p>
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ. Таҷҳизоти ултрасавт.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳон шифохӣ (P-1, P-2)
Шакли натиҷаи таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ, шифохӣ)

2.2.5. Ташҳиси функционалӣ

Тавсифи муҳтасари фан	<p>Ташҳиси функционалии ултрасадоӣ-давоми фанни асосҳои ташҳисифункционалӣ буда, ҷанбаҳои аломатҳои нақшаҳои клиникӣ мебошад, ки бештар ва хубтар дарёфт кардани ҷараёнҳои патологӣ, усулҳои такмил ва синтези ҳолатҳои гуногуни ташҳиси ултрасадоии ҳозира ва замонавӣ ва усулҳои ташҳиси ултрасадои онҳо, таъботи мушаххас ва пешгирии онҳоро меомӯзад.</p> <p>Объектҳои ташҳиси ултрасадо асосан бармаҳал дарёфт кардани омосҳои гуногун ва дар ҳаҷми павастагии тасвири ултрасадо бо нақшаҳои клиникӣ дар амал коркард ва тавсия кардан мебошад.</p>
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – Истифода дар тибби клиникӣ, усулҳои функционалиро ҳангоми эътилол. – Таъсиси алгоритми ташҳис ҳангоми патология; – дар фаъолияти касбии худ меъёрҳо ва методикаҳои ёд гирифтаи худро ҳангоми ташҳиси патология истифода бурда метавонад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <p>Бемории норасогии ғадуди сипаршакл. Омосҳои хушсифат ва бадсифат: лимфааденопатия, лимфангиома.</p> <p>Бемориҳои ковокии плевра. Плеврити моеъдор, омосҳо, абсесси шушҳо.</p> <p>Бемориҳо ва норасогиҳои ҷигар. Фишорбаландии порталӣ. Норасогиҳои дил ва варидҳои хунгузар.</p> <p>Бемориҳо, норасогиҳои талхадон ва роҳҳои талхагузар. Бемории санги талхадон. Омосҳо.</p> <p>Бемориҳои ғадуди зери меъда. Омосҳо. Сабабҳои васеъшавии маҷрои панкреатӣ.</p> <p>Бемориҳои аортаи шикам ва варидҳои холии поёни. Аневризми аорта. Тромбоз. Доплерографияи варидҳо.</p> <p>Бемориҳо ва норасогиҳои испурч. Омосҳо ва обварамҳои эхинококкӣ.</p> <p>Бемориҳо ва норасогии гурдаҳо ва нойҳои пешобгузар. Омосҳои нексифат,</p>

	<p>бадсифат, дистопияи гурдаҳо.</p> <p>Бемориҳо ва норасогиҳои ғадуи болои гурдаҳо. Омосҳои хушсифат ва бадсифати ғадуи болои гурдаҳо.</p> <p>Бемориҳо ва норасогиҳои пешобдон. Дивертикул, полип, уретроселе. БСП.</p> <p>Ташхиси узвҳои дохилии коси хурд. Моеъи озод дар коси хурд, Омосҳо. Ташхиси тафриқи ултрасадоӣ.</p> <p>Бемориҳо ва норасогиҳои бачадон ва тухмдонҳои зан. Омосҳо.</p> <p>Ташхиси бармаҳали хомилаги. Биометрияи чанин. Ҳомилагии бисёрчанина.</p> <p>Бемориҳои ғадуи мардона (простата) ва тухмҳои мардона. Омосҳо. Нишондодҳо барои ташхиси ултрасадоии ғадуи мардона.</p> <p>Ҳомилагии хориҷ аз бачадон. Паст ҷойгиршавии машина. Бисёробӣ</p> <p>Патология ва норасогии дарунибатнии чанин. Астсити чанин. Фавти дохилбатнии чанин ва тифл.</p> <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – мустақилона ташхиси ултрасадоӣ узвҳои ковокии шикам ҳангоми авориз: ултрасадоӣ бачадон бо зоиҷҳо ҳангоми ҳомилагӣ, ҷигар, сипурз, гурдаҳо, талхадон, пешобдон; ғадуҳои: сипаршақл, болои гурда, зери меъда ҳангоми патология; – натиҷаи ташхисро нависад ва фаҳмонда тавонад. <p>Аз худ намояд</p> <p>мустақилона баҳо додани қоидаҳои бехатар дар ташхисгоҳҳои клиникавӣ:</p> <ul style="list-style-type: none"> – мустақилона гузаронидани ташхисҳои клиникавӣ; – мустақилона омода намудани таҷҳизот барои кор; – мустақилона баҳодиҳии клиникӣ; – мустақилона ҷамъоварӣ кардани анамнези ташхисшаванда; – мустақилона тайёр кардани бемор барои ташхис.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<p>Бемории норасогии ғадуи сипаршақл. Омосҳои хушсифат ва бадсифат: лимфааденопатия, лимфаангиома.</p> <p>Бемориҳои ковокии плевра. Плеврити моеъдор, омосҳо, абсесси шушҳо.</p> <p>Бемориҳо ва норасогиҳои ҷигар. Фишорбаландии порталӣ. Норасогиҳои дил ва варидҳои хунгузар.</p> <p>Бемориҳо, норасогиҳои талхадон ва роҳҳои талхагузар. БСТ. Омосҳо.</p> <p>Бемориҳои ғадуи зери меъда. Омосҳо. Сабабҳои васеъшавии маҷрои панкреатӣ.</p> <p>Бемориҳои аортаи шикам ва варидҳои холии поёни. Аневризмаи аорта. Тромбоз. Допплерографияи варидҳо.</p> <p>Бемориҳо ва норасогиҳои испурч. Омосҳо ва обварамҳои эхинококкӣ. .</p> <p>Бемориҳо ва норасогии гурдаҳо ва нойҳои пешобгузар. Омосҳои нексифат, бадсифат, дистопияи гурдаҳо.</p> <p>Бемориҳо ва норасогиҳои ғадуи болои гурдаҳо. Омосҳои хушсифат ва бадсифати ғадуи болои гурдаҳо.</p> <p>Бемориҳо ва норасогиҳои пешобдон. Дивертикул, полип, уретроселе. БСП.</p> <p>Ташхиси узвҳои дохилии коси хурд. Моеъи озод дар коси хурд, Омосҳо. Ташхиси тафриқи ултрасадоӣ.</p> <p>Бемориҳо ва норасогиҳои бачадон ва тухмдонҳои зан. Омосҳо.</p> <p>Ташхиси бармаҳали хомилаги. Биометрияи чанин. Ҳомилагии бисёрчанина.</p> <p>Бемориҳои ғадуи мардона (простата) ва тухмҳои мардона. Омосҳо. Нишондодҳо барои ташхиси ғадуи мардона.</p> <p>Ҳомилагии хориҷ аз бачадон. Паст ҷойгиршавии машина. Бисёробӣ</p> <p>Патология ва норасогии дарунибатнии чанин. Астсити чанин. Фавти дохилбатнии чанин ва тифл.</p>
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, таҷҳизоти ултрасавт.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳон шифоҳӣ (P-1, P-2)
Шакли натиҷаи арзёбии ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ, шифоҳӣ)
2.2.6. Гематологияи лабораторӣ	
Тавсифи муҳтарсари фан	Гематологияи лабораторӣ – ташхиси ҳамаҷониба, бо миқдор ва таносуби компонентҳои хунро меомӯзад.
Намуди	лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии

машғулиятҳо	мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳо, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - дар баробари омӯзиши фанни мазкур донишҷӯ аз асосҳои фанни ташҳиси хун бархӯрдор мешавад; - дар фаъолияти касбии худ донишхоро оид ба таҳлили умумии хун, ки дар асоси протсессҳои, ки дар организм мегузарад баҳо медиҳад ва аз рӯи меёрҳои байналмилалӣ фаъолият мекунад.
Натиҷаҳои таълимие, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <p>Таърихи фанни гематология. Мақсад ва вазифаҳои фанни гематология. Асосҳои ташкил намудани фаъолияти қор дар озмоишгоҳҳои клиникӣ. Маълумотҳои муосир дар бораи ташҳиси озмоишгоҳӣ. Назорати сифатии ташҳисҳои озмоишгоҳӣ. Тавсифи кӯтоҳи таҷҳизотҳои озмоишгоҳӣ. Маълумот дар бораи хунофарӣ (гемопоз). Ҳуҷайраҳои хунофарии бунёди. Системаи хун. Вазифаҳои асосии хун. Нишондиҳандаҳои асосии физиологии хун. Ҳуҷайраҳои хун. Эритроситҳо. Гемализ ва намудҳои он. Нишондиҳандаи ранга. Лейкоситҳо (эозинофилҳо, нейтрофилҳо, базофилҳо, моноцитҳо). Вазифаи асосии онҳо. Лимфоситҳо (гранулоцитҳо, агранулоцитҳо) морфология, вазифаи асосии онҳо. Т – лимфоситҳо. Намудҳои Т – лимфоситҳо. Вазифаҳои асосии онҳо. NK – ҳуҷайраҳо. В – лимфоситҳо. Вазифаҳои асосии он. Ҳуҷайраҳои плазматикӣ. Тромбоситҳо (лавҳачаҳои хун). Вазифаи асосии онҳо дар раванди лахташавии хун. Ташакулёбии тромб. Гӯруҳҳои хун. Омили системаи резусӣ. Резус-муҳолифат дар системаи модар-ҷанин. Лахташавии хун (гемокоагулятсия). Гемостази рағию тромбоситарӣ. Гемостази коагулятсионӣ. Системаи зиддилахташавии хун. Камхунӣ (анемия). Намудҳои камхунӣ вобаста аз сабаб ва пайдоиш. Камхунӣ, таснифоти камхунӣ, аломатҳои камхунӣ, ташҳиси камхунӣ. Камхунии баъди хунравӣ. Камхунии норасоии оҳан. Камхунӣ аз норасоии витамини В12 ва туршии фолат. Камхунии гемолитикӣ. Камхунии апластикӣ ва гипопластикӣ. Лейкоз. Намудҳои лейкоз (шаддид, музмин). Сабабҳои пайдоиши лейкоз. Лейкозҳои шадид ва таснифоти он, таснифоти Ф.А.Б ва ташкилоти умумичаҳони тандурустӣ. Лейкози шадиди миелоидӣ, патогенез, ташҳис ва табобати он. Лейкози музмини миелоидӣ, патогенез, ташҳис ва табобати он. Лейкози шадиди лимфоситӣ, патогенез, ташҳис ва табобати он. Лейкози музмини лимфоситӣ, патогенез, ташҳис ва табобати он. Саратонҳои миелопрлиферативии музмин, полиситемияи ҳақиқӣ, миелофиброз бо метаплазияи миелоидӣ (МММ). Пайванди мағзи устухон ва пешрави он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Системаи лахташавии хун (гемокоагулятсия). Системаи зидди лахташавии хун. Ҷараёни ҳосилшавии тромб</p> <p>Тавонад:</p> <p>Шиносой бо озмоишгоҳ ва дастгоҳҳои он. Назорати дохилӣ ва берунӣ озмоишгоҳ. Тайёр намудани маҳлулҳо. Қор дар ҳуҷраи озмоишии хун. Қоидаҳои хунгири барои ташҳиси умумии хун. Гирифтани хун ва тайёр намудани молишаки хун. Рангкунӣ бо усули Романовский – Гимза. Муайян кардани гемоглобин дар аппарати Сали. Бо ёрии аппарати Панченко муайян кардани суръати такшоншавии эритроситҳо. Муайян кардани гемоглобин бо усули гемоглобинсианидӣ бо истифодабарии атсетонсиангидрид. Муайян кардани эритроситҳо дар камераи Горяев. Муайян намудани гематокрит. Бо усули найчашишагӣ ҳисоб кардани лейкоцитҳо. Омӯзиши бласттрансформатсияи лимфоситҳо. Муайян кардани миқдори Тва В – лимфоситҳо дар зардоби хун бо усули “васлак” – ҳосилкунӣ. Муайян кардани миқдори иммуноглобулинҳо дар зардоби хун бо усули Манчинӣ. Муайян кардани миқдори тромбоситҳо дар хун. Муайян намудани гӯруҳҳои хун бо ёрии соликлонҳои анти – А, анти – В. Муайян кардани гӯруҳҳои хун ва резус (Rh) омил дар системаи АВО бо ёрии сафедаҳои бегона – антителаҳои моноклоналӣ (соликонҳо) анти – Д. Муайян намудани вақти лахташавии хун. Бо усули найчашишагӣ муайян намудани миқдори ҳуҷайраҳои хун. Муайян намудани нишондиҳандаи рангаи хун. Техникаи ҳисоб кардани формулаи лейкоцитарӣ. Ҳисоб намудани ҳуҷайраҳои (бластӣ). Тарзи дуруст қор қардан дар дастгоҳҳо; Дида баромадани натиҷаҳо ва шинохтани: ҳуҷайраҳои сафеди доначадор, ҳуҷайраҳои сафеди бедонача, лимфоидӣ, миелоидӣ, доначаҳои азорофилӣ, анизоситоз, пойкилоситоз, ҷисмҳои ғайритабии дохили эритросит, гипохромия, гиперхромия, шизосит, марҳилаҳои ба балоғатрасии эритросит, полихроматофилӣ; Дуруст пур кардани натиҷаҳо дар варақаҳои тадқиқотӣ.</p> <p>Аз худ намояд:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – меёрҳои таркиби хун, сохт ва намудҳои дигаргуниҳои онро, системаи гемостаз ва маркерҳои омосҳоро; – дуруст таҳлил кардани таҳлилҳои беморонро. Камхунӣ: омилҳо, патогенез, аломатҳо. – истифодаи донишҳо баҳри такмили фаъолияти табибӣ.
Номгуи боб/ мавзӯҳои фан	<ol style="list-style-type: none"> 1. Таърихи фанни гематология. Мақсад ва вазифаҳои фанни гематология. 2. Асосҳои ташкил намудани фаъолияти кор дар озмоишгоҳҳои клиникӣ. Маълумотҳои муосир дар бораи ташҳиси озмоишгоҳӣ. Назорати сифатии ташҳисҳои озмоишгоҳӣ.Тавсифи кӯтоҳи таҷҳизотҳои озмоишгоҳӣ. 3. Маълумот дар бораи хунофарӣ (гемопоз). Хучайраҳои хунофарии бунёдӣ. Системаи хун. Вазифаҳои асосии хун. Нишондиҳандаҳои асосии физиологии хун. 4. Хучайраҳои хун. Эритроситҳо. Гемолиз ва намудҳои он. Нишондиҳандаи ранга. 5. Лейкоситҳо(эозинофилҳо,нейтрофилҳо,базофилҳо,моноситҳо). Вазифаи асосии онҳо. 6. Лимфоситҳо (гранулоситҳо,агранулоситҳо) морфология,вазифаи асосии онҳо. 7. Т– лимфоситҳо. Намудҳои Т – лимфоситҳо.Вазифаҳои асосии онҳо. НК – хучайраҳо. 8. В – лимфоситҳо. Вазифаҳои асосии он. Хучайраҳои плазматикӣ. 9. Тромбоситҳо (лавҳачаҳои хун).Вазифаи асосии онҳо дар раванди лахташавии хун.Ташакулёбии тромб. 10. Гӯруҳҳои хун. Омилҳои системаи резусӣ. Резус-муҳолифат дар системаи модар-чанин. 11. Лахташавии хун (гемокоагулятсия). Гемостази рағию тромбоситарӣ.Гемостази коагулятсионӣ.Системаи зиддилахташавии хун. 12. Камхунӣ (анемия).Намудҳои камхунӣ вобаста аз сабаб ва пайдоиш. 13. Лейкоз. Намудҳои лейкоз (шадид,музмин).Сабабҳои пайдоиши лейкоз. 14. Лейкозҳои шадид ва таснифоти он, таснифоти Ф.А.Б ва ташкилоти умумичаҳони тандурустӣ. 15. Лейкози шадиди миелоидӣ, патогенез, ташҳис ва табобати он 16. Лейкози музмини миелоидӣ, патогенез, ташҳис ва табобати он. 17. Лейкози шадиди лимфоситӣ, патогенез, ташҳис ва табобати он. 18. Лейкози музмини лимфоситӣ, патогенез, ташҳис ва табобати он 19. Саратонҳои миелопрлиферативии музмин, полисitemияи ҳақиқӣ, миелофиброз бо метаплазияи миелоидӣ (МММ). 20.Пайванди мағзи устухон ва пешравии он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон 21. Камхунӣ, таснифоти камхунӣ, аломатҳои камхунӣ, ташҳиси камхунӣ. 22. Камхунии баъди хунравӣ 23. Камхунии норасоии оҳан 24. Камхунӣ аз норасоии витамини В12 ва туршии фолат 25. Камхунии гемолитикӣ 26. Камхунии апластикӣ ва гипопластикӣ 27. Системаи лахташавии хун (гемокоагулятсия). 28. Системаи зиддилахташавии хун. 29. Ҷараёни ҳосилшавии тромб
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳон
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ - компютерӣ, шифоҳӣ)

2.2.7. Асосҳои ташҳиси лабораторӣ-клиникӣ

Тавсифи мухтасари фан	Ташҳиси лабораторӣ-клиникӣ
Намуди машғулиятҳо	<p>Мақсади фанни лабораторияи клиникӣ ин ташҳиси тағйирёбии протесҳои клиникавие ,ки дар организми инсон дар ҳолатҳои гуногун мебошад. Лабораторияи клиникӣ як қисми химияи биологӣ ба шумор меравад. Чи хеле, ки мо медонем химияи биологӣ илмест, ки сохт ва вазифаи моддаҳои химиявии мавҷудоти зинда, табилабӣ ва хусусияти физикию химиявии моддаҳои химиявино, ки асоси фаъолияти ҳаётгузарониро ташкил медиҳад, меомӯзад.</p> <p>Хулоса, доираи саволҳои, ки лабораторияи клиникӣ меомӯзад хело ҳам кушод</p>

	аст ва мутахассисони соҳаҳои гуногуни тибро ҷалб мекунад.
Забони таълим	тоҷикӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	– дар доираи омӯзиши фанни мазкур бархӯрдор мешаванд аз ташхиси ҳолатҳои организм; – дар фаъолияти касбии худ донишҳои азбарнамудаашро баҳри тақмили низоми муосир истифода мекунанд.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад.. Таърих ва инкишофи лабораторияи клиникӣ Таснифи дастгоҳҳои нави замонавии автоматӣ дар таҳлилҳои клиникавӣ. Назорати сифат дар таҳлилҳои озмоишгоҳӣ. Тадқиқоти узвҳои меъдаву-руда. Хосиятҳои анатомӣ ва гистологияи меъда. Усулҳои гирифтани шираи меъда. Усулҳои ташхиси тезобаи шираи меъда. Ташхиси микроскопии шираи меъда. Физиологияи талхаҳосилшавӣ. Усулҳои гирифтани он. Хосиятҳои физикавӣ талха. Ташхиси микроскопии талха. Физиологияи пайдошавии моеъи ҳаромаз (ликвор) Ташхиси микроскопии моеъи ҳаромағз (ликвор). Ташхиси бактериологияи моеъи ҳаромағз. Дигаргунаҳои таркиби хосиятҳои физикавӣ ва химиявии моеъи ҳаромағз (ликвор) ҳангоми беморӣ. Тавонад – омӯзиши усулҳои анъанавӣ ва ба роҳ мондани методҳои нави тадқиқоти клиникавӣ; – шарҳи клиникӣ натиҷаҳои тадқиқоти клиникавӣ; – рушди тадбирҳои таъбабатӣ ва профилактикӣ бо назардошти маълумоти таҳлили лабораторӣ. Аз худ намояд – мустақилона баҳо додани қоидаҳои бехатар дар ташхисгоҳҳои клиникавӣ; – мустақилона гузаронидани ташхиси клиникавӣ; – мустақилона намунаҳоро тайёр кардан; – мустақилона гузаронидани реаксияҳои клиникавӣ; – мустақилона ҷамъоварӣ кардани маводи ташхисшаванда; – мустақилона тайёр кардани маълумоти барои ташхис.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	1. <i>Таърих ва инкишофи лабораторияи клиникӣ Таснифи дастгоҳҳои нави замонавии автоматӣ дар таҳлилҳои клиникавӣ. Назорати сифат дар таҳлилҳои озмоишгоҳӣ.</i> 2. <i>Тадқиқоти узвҳои меъдаву-руда. Хосиятҳои анатомӣ ва гистологияи меъда. Усулҳои гирифтани шираи меъда. Усулҳои ташхиси тезобаи шираи меъда. Ташхиси микроскопии шираи меъда.</i> 3. <i>Физиологияи талхаҳосилшавӣ. Усулҳои гирифтани он. Хосиятҳои физикавӣ талха. Ташхиси микроскопии талха. 5. Физиологияи пайдошавии моеъи ҳаромаз (ликвор) Ташхиси микроскопии моеъи ҳаромағз (ликвор). Ташхиси бактериологияи моеъи ҳаромағз. Дигаргунаҳои таркиби хосиятҳои физикавӣ ва химиявии моеъи ҳаромағз (ликвор) ҳангоми беморӣ.</i>
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосолавӣ (P-1, P-2)
Шакли арзебии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ – компютерӣ, шифохӣ)

2.2.8. Ташхиси лабораторӣ-клиникӣ

Тавсифи мухтасари фан	Ташхиси лабораторӣ-клиникӣ
Намуди машғулиятҳо	Мақсади фанни лабораторияи клиникӣ ин тағйирёбии протсессҳои клиникавӣ, ки дар организми инсон дар ҳолатҳои беморӣ гуногун, ҳолати патологӣ инчунин ба роҳ мондани методҳои муайянкунӣ ин дигаргуниҳо мебошад. Хулоса, доираи саволҳои, ки лабораторияи клиникӣ меомӯзад хело ҳам кушод аст ва мутахассисони соҳаҳои гуногуни тибро ҷалб мекунад.
Забони таълим	тоҷикӣ

Салоҳиятҳое, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – дар доираи омӯзиши фани мазкур бархӯрдор мешаванд; – дар фаъолияти касбии худ донишҳои азбарнамудаашро баҳри такмили низоми муосир истифода мебаранд.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад.</p> <p>Бемориҳои умумӣ</p> <p>Бемориҳое, ки ҳангоми алоқаи ҷинсӣ мегузаранд. Сӯзук, трихомониаз, хламидиоз, кандидоз, оташак. Усулҳои ташҳиси лаборатории ин бемориҳо. Маълумоти умумӣ дар бораи хосиятҳои морфологӣ ва физиологии пӯст. Бемориҳои пӯст, тарзи гирифтани маводҳои ташҳиси аз пӯст.</p> <p>Ташҳиси трихомикоз, микроспория, эпидемамикоз, кандидоз. Бемориҳои вирусӣ. Тарзи ташҳиси бемориҳои вирусӣ. ИФА, ПСР, аҳмияти он ҳангоми беморӣ.</p> <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – омӯзиши тағйирёби клиникӣ дар организмҳои одам ҳангоми намудҳои гуногуни патологӣ; – омӯзиши усулҳои анъанавӣ ва ба роҳ мондани методҳои нави тадқиқоти клиникавӣ; – шарҳи клиникӣ натиҷаҳои тадқиқоти клиникавӣ; – рушди тадбирҳои табоати ва профилактикӣ бо назардошти маълумоти таҳлили лабораторӣ. <p>Аз худ намояд:</p> <ul style="list-style-type: none"> – мустақилона баҳо додани ташҳисҳо. – мустақилона баҳо додани қоидаҳои бехатар дар ташҳисгоҳҳои клиникавӣ; – мустақилона гузаронидани ташҳисҳои клиникавӣ; – мустақилона намунаҳоро тайёр кардан; – мустақилона гузаронидани реаксияҳои клиникавӣ; – мустақилона ҷамъоварӣ кардани маводи ташҳисшаванда; – мустақилона тайёр кардани маълулҳои барои ташҳис.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бемориҳое, ки ҳангоми алоқаи ҷинсӣ мегузарад. 2. Гонорея, трихомониаз, хламидоз, кандидоз, сифилис. 3. Усулҳои ташҳиси лаборатории ин бемориҳо. 4. Маълумоти умумӣ дар бораи хосиятҳои морфологӣ ва физиологии пӯст. 5. Бемориҳои пӯст, тарзи гирифтани маводҳои ташҳиси аз пӯст. 6. Ташҳиси трихомикоз, микроспория, эпидемамикоз, кандидоз. 7. Бемориҳои вирусӣ. 8. Тарзи ташҳиси бемориҳои вирусӣ. 9. ИФА. 10. ПСР, аҳмияти он ҳангоми бемориҳои вирусӣ.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосилавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли натиҷаи таълими фан арзебии ниҳони	Имтиҳон (тестӣ – компютерӣ, шифохӣ)

2.2.9. Сиҳатии омма

Тавсифи мухтасари фан	Беҳдошти ихтимой-ҳамчун илм, пеш аз ҳама, таъсири омилҳои ихтимой ва омилҳои экологиро ба ташаккули саломатии аҳоли меомӯзад. Ҳадафи асосии солимии аҳоли таҳия ва татбиқи маҳмуи тадбирҳо оид ба беҳтар намудани вазъи саломатии аҳоли бо дарназардошти сабабҳо ва пешгуии оқибатҳои таъсири омилҳои номусоид мебошад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳое, ки дар донишҷӯ зим-ни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – қодир ба ҷустуҷӯ, – таҳлили интиқодӣ – коркарди иттилоот, истифодаи муназзам дар ҳалли вазифаҳои гузошташуда мебошад;

Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: <i>Донад</i> – мукамалтар аз худ намудани усулҳои асосии тадқиқотҳои омили тиббӣ, ки дар соҳаҳои гуногун нақши асосӣ мебозанд; – мафҳумҳои асосии алгоритми гузаронидани тадқиқотҳо; – усулҳои ҳозиразамони таҳлил ва тарзи ҳисобкунии он; – усулҳои таҳлили элементарӣ ва функционалӣ; – муайян намудани собитҳои асосии тиббӣ, иҷтимоӣ; – усулҳои таҳлил, инчунин усулҳои таҳлили хизматрасонии тиббӣ ба аҳоли ва таҳияи роҳҳои беҳбудии он дар муассисаҳои гуногуни тиббӣ;
Номгуӣ боб/мавзӯҳои фан	Омор. Омори тиббӣ. Гуруҳбандии омили тиббӣ. Омили системаи тандурустӣ ва рушди системаи тандурустӣ
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳони шифой

2.2.10. Акушерӣ

Тавсифи мухтасари фан	Акушерӣ – соҳаи тиббӣ клиникӣ аст, ки протсессҳои физиологӣ ва патологиро, ки дар ҳисми зан дар мавриди ҳомиладорӣ, валодат ва давраи баъдивалодатӣ мегузаранд ва ташкили хадамоти ёрӣ ҳангоми валодатро меомӯзанд. Акушерӣ яке аз бобҳои асосии таҳассуси духтурро ташкил медиҳад. Дар натиҷаи ворид намудани технологияҳои самараноки перинаталӣ дар хадамоти ёрии валодатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дигаргуниҳои ҷиддӣ дар нигоҳубини акушерӣ ба вуҷуд омаданд. Ташкили хадамоти ёрии валодатӣ, ки ба қонеъ гардонидани талаботҳои оила равона карда шудааст, дар асоси фаъолияти табобатию пешгирикунандаи духтурон дар сатҳи ҷамъиятӣ, расонидани ёрии махсуси акушерӣ ташкил карда шудааст. Машваратдиҳии занон оиди нишонаҳои хатар дар мавриди ҳомиладорӣ, валодат ва давраи баъдивалодатӣ, ҳамчунин расонидани ёрии таъҷилии акушерӣ аз тарафи духтурони таҳассусҳои гуногун аҳамияти хосаро дорад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зим-ни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	1. Ҷамъ кардани анамнез, навиштани таърихи беморӣ, картаи амбулаторӣ ва варақаи мубодилавӣ, тартиб додани нақшаи муоина ва таҳлили натиҷаҳои муоинаҳои умумиклиникӣ, асбобӣ ва лаборатории беморони акушерӣ ва гинекологӣ. 2. Мондани ташҳис, асоснок кардани он, гузаронидани ташҳиси тафриқавӣ, тартиб додани нақшаи табобат. 3. Ҳангоми зарурат намуди муассисаи табобатиро, ки бояд бемор барои назорат ва табобати оянда фиристода шавад, муайян наояд. 4. Донишҷӯӣ бояд ёрии аввалинро расонида тавонад ва принципҳои бурди беморро бо: а) хунравии акушерӣ; б) преэклампсия ва эклампсия; в) вайроншавиҳои гипертензивӣ; г) садма; д) шиками шадид дар марҳилаи тогоспиталӣ донад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: <i>Донад</i> 1. Бо масъалаҳои асосии ташкили ёрии акушерӣ дар шароити амбулаторӣ ва статсионарӣ, инчунин бо масъалаҳои диспансеризатсияи кӯдакон ва наврӯсон, барқарорсозӣ баъди ҷарроҳӣ, баҳодиҳии қобилияти меҳнатӣ 2. Бо дастовардҳои асосии ташҳисгузори барвақтӣ ва натиҷаи табобати беморҳои маъмули акушерӣ. • физиология ва патологияи давраи ҳайзи; • ташҳиси ҳомиладори; • усулҳои муоинаи ҳомиладорон; • равиши физиологии ҳомиладорӣ ва валодат; • аворизҳои ҳомиладорӣ, валодат ва давраи баъдивалодатӣ ва ҷораҳои пешгирии

	<p>онҳо;</p> <ul style="list-style-type: none"> • нишонаҳои гипоксияи дохилибатнии тифл; • хусусиятҳои бурдани ҳомиладорӣ, валодат ва давраи баъдивалодатӣ дар мавриди бемориҳои ғайригениталӣ; • хусусиятҳои бурдани ҳомиладорӣ ва валодат ҳангоми нодуруст ҷойгиршавии тифл; • масъалаҳои технологияҳои замонавии контрацепсия ва танзими оила; • масъалаҳо оиди синамаконӣ • нишонаҳои барои ҳаёт хатарнок дар мавриди ҳомиладорӣ, валодат ва давраи баъдивалодатӣ <p>Тавонад</p> <p>Таҳлил карда тавонад: таҳлили умумии хун; таҳлили умумии пешоб; таҳлили биохимиявии хун; таҳлили лахтшавии хун; молишак аз маҳбал; таҳлили протеинурия.</p> <p>Ташхис карда тавонад: алоимҳои маъмули акушерӣ ва бемориҳоро аз рӯи нишондодҳои усулҳои иловагии муоина: ренгенограммаи узвҳои коси хурд, ултрасадо, томографияи компютерӣ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ташхиси мӯҳлатҳои барвақтии ҳомиладорӣ; • муоинаи занҳои ҳомила; • муоинаи мукаммалии ҳамроҳак; • муоинаи роҳҳои валодатии нарм баъди валодат; • гузаронидани муоинаи маҳбалию сифоқӣ; • расонидани ёрии аввалин дар ҳолатҳои таъҷилии модар ва навзод; • гузаронидани коркарди якумини навзод; • қабули валодати физиологӣ; • бурдан ва баҳо додан ба партограмма; • катетеризатсияи шодадон; • гузаронидани машварат оиди синамаконӣ; • гузаронидани машварат оиди танзими оила; • гузаронидани машварат оиди нишонаҳои хатарнок дар занҳои ҳомила, таваллудкунанда ва таваллудкарда; • гузаронидани машварат оиди нишонаҳои хатар дар навзод; • гузаронидани тайёрии психоэмотсионал ба валодат <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> – коркарди хуччатҳои меъерӣ ва методии дахлдор, инчунин пешниҳодҳо ва чорабиниҳо оид ба амалишавӣ ва татбиқи санадҳои меъерии ҳуқуқӣ.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – Принсипҳои ташкили хизмати ёрии акушерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Нишондодҳои асосии демографӣ. Ҳомиладорӣ. Усулҳои муоина дар давраи ҳомиладорӣ. Ҳимояи антинаталӣ чанин; – Физиологияи амали зоиш. Мониторинги партографӣ ҳангоми зоиш. Чузҳои амали валодат. Биомеханизми зоиш; – Коси танги функционалӣ. Хунравии акушерӣ; – Бемориҳои экстрогениталӣ ва ҳомиладорӣ. Ҳолатҳои манъкунандаи ҳомиладорӣ; – Пешомад бо кос. Намудҳои пешомади кос. Биомеханизм. Усули бурди валодат ҳангоми пешомади суриноҳ; – Давраи пас аз зоиш. Аломатҳои хатаровари давраи пас аз зоиш. Бурди давраи пас аз валодат. Принсипҳои синамаконӣ.; – Сироятҳо дар мавриди ҳомиладорӣ. Таъсири онҳо ба ҳомиладори ва тифл. Пешгирии сирояти вертикалии тифл аз модар. – Особияти акушерӣ.; – Аворизҳои давраи ҳомиладорӣ ; – Ба нақшагирии оила. Контрацепсия;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, муляжҳо, таблитсаҳо, ҷадвалҳо.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосолавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ – компютерӣ, шифоҳӣ)
2.2.11. Асосҳои ташхиси ва таъботи шӯёӣ	
Тавсифи муҳтасари фан	Ташхис ва таъботи шӯёӣ - истифодаи маҷмӯи усулҳои нурӣ (X-рентгенӣ, радионуклеидӣ, МРТ, ЯМР, КТ тиббӣ) барои ташхиси инсонро меомӯзад. Арзёбии

	тағйироти морфологӣ ва функционалӣ дар бемориҳои маъмултариனி шуш, дил, сурхрӯда, меъда, рӯдаҳо, чигар, масона, талхадон, гурда, узвҳои эндокринии, мард ва системаи репродуктивии зан, устухон ва буғумҳо..
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – дар баробари омӯзиши фани мазкур донишҷӯён аз асосҳои ташҳиси шӯӣ бархӯрдор мешаванд; – дар фаъолияти касбии худ асосҳои ташҳиси шуоиро пеш бурда метавонанд.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад Меъёри ташҳиси шуоиро.</p> <p>Норавшаниҳои тоталӣ ва субтоталии майдони шушҳо. Норавшаниҳои маҳдуди майдони шушҳо. Соҷҳои доирашакл (гирда, байзашакл), халқашакл дар майдони шушҳо. Лонахова диссеминатсияи маҳдуд дар шушҳо. Паҳншавии диссеминатсияи лонавӣ дар шушҳо. Тағйиротҳои эпителӣ дар ешаи шушҳо ва лимфагиреҳо. Тағйирёбии тарҳи шушҳо. Равшаниҳои васеи майдони шушҳо. Аз худ кардани рентгеноанатомияи шушу ҷанб. Дуруст таҳлил намудани акси рентгени шушҳо. Пайвастагии калимаи (Почифораинрико). Таҳлил намоед.</p> <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – қобилияти мустақилона аз худ намудани усулҳои нави таҳқиқот, инкишофи касбияти илмӣ ва амалии фаъолияти касбии худ; – қобилияти мустақилона аз худ намудан ва дар амал истифода намудани донишҳо ва малакаҳои нав; – қобилияти таҳлил ва истифода намудани сарчашмаҳои гуногун оид ба дарки илми фаъолияти шуӣ; – қобилияти мустақилона омодаسازیи супоришҳо вобаста ба масоили фаъолияти шуӣ; – қобилияти мустақилона омодаسازیи таҷҳизоти шуӣ, ташҳис кардан ва навиствани натиҷаи ташҳис; – хулосабарории ташҳис кардан; – коркарди ҳуҷҷатҳои меъёрӣ ва методии дахлдор, инчунин пешниҳодҳо ва чорабиниҳо оид ба амалишавӣ ва татбиқи санадҳои меъёрӣ. <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> – машварат диҳад; – омодаسازیи таҷҳизоти гуногуни шуӣ, ташҳис кардан ва навиствани натиҷаи ташҳис;
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ol style="list-style-type: none"> 1. Радиологияи тиббӣ. Усулҳои ташҳиси шӯӣ: Ташҳиси рентгенӣ, томографияи компютерӣ. 2. Усулҳои ташҳиси шӯӣ: Ташҳиси, ТМР, ТУС. 3. Ташҳиси шӯӣи шушҳо анатомияи шӯӣи онҳо. 4. Усулҳои ташҳиси шӯӣи бемориҳои узвҳои ҳозима. 5. Анатомияи шӯӣи скелет 6. Анатомияи шӯӣи скелет 7. Симптом ва синдроми шӯӣи скелет. 8. Усулҳои ташҳиси шӯӣи: Ташҳиси, ТМР, ТУС 9. Усулҳои ташҳиси шӯӣи бемориҳои узвҳои ҳозима. 10. Анатомияи шӯӣ дар нефрология ва урология 11. Урографияи ташҳисӣ, пиелография. 12. Ташҳиси шӯӣи минтақаи гепатопанкреатобилиарӣ
Васонти таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, негатоскоп, аппарати рентген, рентгеноскоп.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони тестӣ, шифоҳӣ(Р-1, Р-2)
Шакли натиҷаи таълими фан	Имтиҳон (тестӣ - компютерӣ, шифоҳӣ)

2.2.12. Ташҳис ва табобати шӯӣ

Тавсифи мухтасари фан	Ташхис ва табобати шӯёӣ - истифодаи маҷмӯӣ усулҳои нурии (X-рентгенӣ, радионуклеидӣ, МРТ, ЯМР, КТ тиббӣ) барои ташхис ва табобати бемориҳои гуногун, инчунин таъсири нурии ионӣ ба организми инсонро меомӯзад. Арзёбии тағйироти морфологӣ ва функционалӣ дар бемориҳои маъмултарини шуш, дил, сурхрӯда, меъда, рӯдаҳо, чигар, масона, талхадон, гурда, узвҳои эндокринии мард ва системаи репродуктиви зан, устухон ва буғумҳо. Усулҳои табобати шӯёии (афканишотӣ, афканишоти радиатсионӣ дар якҷоягӣ бо усулҳои дигар) аз варам, зарари радиатсионӣ ва вокунишӣ. Заминаҳои воқеӣ ва биологӣ, амали радиатсионӣ, афканишоти ионизатсиякунанда. Таъсири афканишотӣ ба организмҳои биологӣ. Таъсири тиббӣ ва биологӣ радиатсионӣ.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – дар баробари омӯзиши фанни мазкур донишҷӯён аз асосҳои қонунгузори ташхис ва табобати шӯёӣ бархӯрдор мешаванд; – дар фаъолияти касбии худ амалҳои алоҳидаи ташхис ва табобати шӯёиро пеш бурда метавонанд.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <p>Норавшаниҳои тоталӣ ва субтоталии майдони шушҳо. Норавшаниҳои маҳдуди майдони шушҳо. Сояҳои доирашакл (гирда, байзашакл), ҳалқашакл дар майдони шушҳо. Лонаҳои диссеминатсияи маҳдуд дар шушҳо. Паҳншавии диссеминатсияи лонавӣ дар шушҳо. Тағйиротҳои эпителӣ дар ешаи шушҳо ва лимфогиреҳо. Тағйирёбии тарҳи шушҳо. Равшаниҳои васеи майдони шушҳо. Аз худ кардани рентгеноанатомияи шушу ҷанб. Дуруст таҳлил намудани акси рентгени шушҳо. Пайвастиҳои калмаи (Почифораинрико). Таҳлил намоед.</p> <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – қобилияти мустақилона аз худ намудани усулҳои нави таҳқиқот, инкишофи касбияти илмӣ ва амалии фаъолияти касбии худ; – қобилияти мустақилона аз худ намудан ва дар амал истифода намудани донишҳо ва малакаҳои нав; – қобилияти таҳлил ва истифода намудани сарчашмаҳои гуногун оид ба дарки илми фаъолияти шуӣ; – қобилияти мустақилона омодаسازیи супоришҳо вобаста ба масоили фаъолияти шуӣ; – қобилияти мустақилона омодаسازیи таҷҳизоти шуӣ, ташхис кардан ва навиستاني натиҷаи ташхис; – ҳулосабарории ташхис кардан; – коркарди ҳуҷҷатҳои меъёрӣ ва методии дахлдор, инчунин пешниҳодҳо ва чорабиниҳо оид ба амалишавӣ ва татбиқи санадҳои меъёрӣ. <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> – машварат диҳад; – омодаسازیи таҷҳизоти гуногуни шуӣ, ташхис кардан ва навиستاني натиҷаи ташхис;
Номҳои боб/мавзӯҳои фан	<ol style="list-style-type: none"> 1. Симптом ва синдроми шӯёӣ иллатҳои шуш. 2. Усулҳои ташхиси шӯёии бемориҳои узвҳои ҳозима. 3. Аломату нишонаҳои шӯёии касолати роҳи меъдаву рӯдаҳо. 4. Анатомиаи шӯёӣ дар нефрология ва урология ҳангоми патологияи онҳо. 5. Ташхиси шӯёии минтақаи гепатопанкреатобилиарӣ ҳангоми патологияи он. 6. Ташхиси таъхирнопазирии шӯёӣ ҳангоми бемориҳои шадид. 7. Особҳои узвҳои дарунӣ. 8. Особҳои системаи скелет. 9. Ташхиси рентгенӣ дар онкология. 10. Табобати шӯёӣ.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, негатоскоп, аппарати рентгенӣ, рентгеноскоп.
Шаклҳои назорати қорӣ	Имтиҳони тестӣ, шифоҳӣ (P-1, P-2)
Шакли натиҷаи арзёбии ниҳони	Имтиҳон (тестӣ - компютерӣ, шифоҳӣ)

таълими фан	
2.2.13. Педиатрия	
Тавсифи мухтарсари фан	<p>Педиатрия - илмест, ки «қонуниятҳои инкишофи ташаккули кӯдак, сабабҳо ва механизми пайдоиши бемориҳо, инчунин усулҳои муайянкунии таъбабат ва пешгирии онҳо» меомӯзонад.</p> <p>Асоси педиатрияро дарк кардани инкишофи таҳаввулотии кӯдак ташкил медиҳад. Барои пурра ва сахт баҳо додан ба ҳолати патологӣ (беморӣ), донишҷӯи қонуниятҳои инкишофи ҷисмонӣ ва асабию руҳии кӯдаки солиро фанни мазкур меомӯзонад.</p>
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> • Омӯзиши хусусиятҳои анатомия физиологияи кӯдакон, давраҳои синни кӯдакӣ, ташаккули ҷисмонии кӯдакон, ташаккули асабию руҳии кӯдакон. • Омӯзиши тарзи муоинаи объективии узвҳои дарунӣ (Чамъ кардани собиқа, муоина, ламскунӣ, ангуштзанӣ, аускултатсия, баҳодиҳӣ (ба ҳолати кӯдак) • Омӯзиши нигоҳубин, ғизогирии кӯдак ва антропометрия • Омӯзиши семиотикаи бемориҳои асосие, ки дар синни кӯдакӣ вомеранд. • Омӯзиши усулҳои иловагии муоинаи кӯдакон ҳангоми беморӣ, тадқиқоти лабораторию рентгенологӣ зарур аст.
Натиҷаҳои таълимие, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – Хусусиятҳои анатомия физиологияи кӯдак, инкишофи ҷисмонии асабию руҳии кӯдак; – методикаи муоинаи кӯдак ва чамъ кардани собиқа; – аломатшиносии бемориҳои асосие, ки дар синни кӯдакӣ вомеранд; – ғизогирии дуруст. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – татбиқи амалии нигоҳубин, ғизогирии кӯдак ва антропометрияро анҷом дода тавонад; – мазмуну мафҳумҳои асосии семиотикаи бемориҳои асосие, ки дар синни кӯдакӣ шарҳ дода тавонад; – усулҳои иловагии муоинаи кӯдакон ҳангоми беморӣ, тадқиқоти лабораторию рентгенологиро муайян карда тавонад;
Номгуи боб/ мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> • Хусусиятҳои анатомия физиологияи системаи ҳозима дар кӯдакон. • Семиотикаи осебии узвҳои ҳозима. • Алоимҳои асосии узвҳои ҳозима. • Хусусиятҳои мубодилаи моддаҳо дар кӯдакон • Витаминҳо ва гиповитаминозҳо. • Қоидаҳои асосии хурониши кӯдаки солим. • Хурониши кӯдаки синни бармаҳал. Хурониши табиӣ. • Хурониши омехта. • Хурониши ғайритабиӣ. Хурониши иловагӣ ва туъма. • Хусусиятҳои анатомия физиологияи системаи пешобҳосилкунанда ва пешоббароваранда. • Семиотикаи осебии системаи пешобҳосилкунанда ва пешоббароваранда • Хусусиятҳои функционалии ҳосилшавии пешоб дар кӯдакон. • Усулҳои муоинаи тадқиқоти системаи пешобҳосилкунанда пешоббароваранда. • Хусусиятҳои анатомия физиологияи системаи эндокринӣ дар кӯдакон. • Хусусиятҳои анатомия физиологияи системаи имунӣ дар кӯдакон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҳафта	Имтиҳони фосолавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ - компютерӣ, шифоҳӣ)

Шарҳи мухтасари барномаҳои таълимӣ аз рӯи фанҳои интихобӣ
1. БАҲШИ ФАНҲОИ ИНТИХОБИ
1.1. МОДУЛИ ФАНҲОИ ИНТИХОБИИ БАҲШИ ЗАМИНАВӢ
1.1.1. Мантис

Тавсифи мухтасари фан	Мақсади фанни «Мантиқ» ташаккул ва такмили фарҳанги мантиқии тафаккур мебошад, ки донистани қоидаҳо ва қонунҳои мантиқ ва маҳорати ба кор бурдани онҳоро дар чараёни тафаккур талаб менамояд. Тафаккури дуруст барои омӯзиши тамоми фанҳо ва барои фаъолияти минбаъдаи касбии донишҷӯён муҳим аст.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳое, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	– қодир ба ҷустуҷӯ, таҳлили интиқодӣ ва коркарди иттилоот, истифодаи муназзам дар ҳалли вазифаҳои гузошташуда мебошад; – қодир аст гуногунии тафаккури ҷомеаро дар заминаи мантиқӣ, ахлоқӣ ва фалсафӣ дарк кунад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: <i>Донад</i> – зарурати омӯзиши мантиқ, мафҳумҳои асосӣ, вазифаҳои мантиқ, марҳилаҳои таърихии инкишофи фан, фарқи мантиқро аз дигар илмҳои ҷомеашиносӣ, алоқамандии мантиқро бо илмҳои иҷтимоӣ-инсоншиносӣ, табиӣ-риёзӣ ва техникӣ дарк карда, тасаввуроти хешро нисбати афкори гуногуни намояндагони макотиби мантиқӣ баён кунад; – нақши донишҳои мантиқиро дар ҷомеа муайян намуда, арзиши афкори мантиқиро дар шароити ҷомеа дарк намояд; – усулҳои асосии илмӣ ва методҳои мантиқро ҷиҳати пажӯҳиши корҳои илмӣ-тадқиқотии худ омӯзад. <i>Тавонад</i> – оид ба ғояи тафаккури мантиқӣ андешаи дуруст пайдо карданро; – фаҳмидан ва шарҳ додани мафҳум ва категорияҳои мантиқиро; – фарқ кардани ақидаҳои намояндагони мактабҳои мантиқиро оид ба масоили гуногуни нутқ ва тафаккур; – хусусиятгириҳои афкори мантиқиро вобаста ба марҳилаҳои инкишофи мантиқ; – истифодаи методҳои мантиқиро ҷиҳати ҳал ва баррасии масъалаҳои ҳаётии мавриди баҳс қароргиранда; – таъриф додани мафҳумҳои калидии мантиқро; <i>Аз худ намояд</i> – малакаи таҳлилнамоиро; – малакаи таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро; – малакаи бо ҳамтоёни худ ҳамкорӣ карданро.
Номгуи боб/мавзӯҳои фан	– таърихи мантиқ; – мафҳум ва моҳияти мантиқ; – мантиқи классикии тафаккур; – мантиқи муосири тафаккур; – қонунҳои мантиқӣ; – мантиқи фалсафӣ; – мантиқи ҳуқуқшиносӣ;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ, компютерӣ)

1.1.2. Мудофиаи шаҳрвандӣ

Тавсифи мухтасари фан	Мақсади фанни «Мудофиаи шаҳрвандӣ» ташаккул ва такмил додани донишу таҷриба оид ба андешидани чораҳои дахлори мудофиавӣ дар ҳолатҳои вазъиятҳои фавқуллода мебошад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳое, ки дар	Дар натиҷаи азхуд намудани фан бояд дар донишҷӯён салоҳиятҳо бо

донишчӯ зимни азхуднамони фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	нишондиҳандаҳои мувофиқи дастовардҳои онҳо ташаккул ёбад: – қоидаҳои рафторро дар ҳолати фавқулоддаи табиӣ ё пайдоиши техногенӣ интиҳоб мекунанд; – модели рафторро дар ҳолати таҳдиди ҳолати фавқулодда, амалии террористӣ ё муноқишаи ҳарбӣ муайян мекунанд.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишчӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад – зарурати омӯзиши мудофияи шаҳрвандӣ, мафҳумҳои асосӣ, вазифаҳои мудофияи шаҳрвандӣ, марҳилаҳои таърихии инкишофи фан, фарқи мудофияи шаҳрвандӣ аз дигар илмҳои ҷомеашиносӣ, алоқамандии мудофияи шаҳрвандиро бо илмҳои иҷтимоӣ-инсоншиносӣ, табиӣ-риёзӣ ва техникаӣ дарк кунад; – нақши донишҳои мудофияи шаҳрвандиро дар ҷомеа муайян намуда, арзиши омодагии мудофиявиро дар шароити тағйирёбии авзои ҷомеаи ҷаҳонӣ дарк намояд; – усулҳои асосии илмӣ ва методҳои мудофияи шаҳрвандиро омӯзад. Тавонад – ташкили наҷотдиҳии фаврӣ ва дигар корҳои таъхирнопазир дар осебдидагон – дар сурати ба амал омадани ҳодисаи фавқулоддаи табиӣ ё техногенӣ; – ташкили чорабиниҳои эвакуатсия барои аҳоли, чораҳои ташкил ва нигоҳдорӣ – шароити беҳатар дар ҳаёти ҳаррӯза ва дар фаъолияти касбӣ, таъмини тараққиёти устувори ҷамъият, аз ҷумла хангоми таҳдид ва руй додани вазъияти фавқулодда ва задухурдҳои ҳарбӣ. Аз худ намояд – малакаи таҳлилнамоиро; – малакаи таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро; – малакаи бо ҳамтоёни худ ҳамкорӣ карданро.
Номгуи боб/мавзӯҳои фан	– низоми мудофияи шаҳрвандӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, сохтор ва вазифаҳои он; – мудофияи шаҳрвандӣ ва мавқеи он дар низоми чорабиниҳои шаҳрвандии умумихалқӣ; – сохтори мудофияи шаҳрвандӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. – вазифаҳои мудофияи шаҳрвандӣ; – роҳбарияти мудофияи шаҳрвандӣ; – мақомоти мудофияи шаҳрвандӣ.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ, компютерӣ)

2.2.МОДУЛИ ФАНҲОИ ИНТИХОБИИ БАҲШИ ФАНҲОИ ТАХАССУСӢ

2.2.1. Эндокринология

Тавсифи мухтасари фан	Эндокринологияи клиникӣ - ин яке аз соҳаҳои тиб буда, натавонанд этиология, патогенез ва аломатҳои клиникиро дар бемориҳои эндокринӣ меомӯзад, инчунин вайроншавии фаъолияти системаи эндокриниро дар дигар патология ҳам меомӯзад. Дар фаҳмиши васеъ эндокринология илмест, ки дар бораи интегратсияи системаи ҳормонҳо дар организм мебошад. Дар айни замон ба ҳама маълум аст, ки надонистани асосҳои эндокринология ба тайёр намудани духтурони соҳаҳои гуногун, имконинопазир аст. Ин бо авҷгирии бемориҳои эндокринӣ, ки як қисми алоҳидаи онҳо намуди эпидемиявиро гирифтаанд ва ҳамбастагии зичии онҳо бо дигар бемориҳо ба он оварда мерасонад, ки қариб ҳамаи мутахассисон дар фаъолияти кори худ ҳормонтабобатро васеъ истифода мекунанд.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишчӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишчӯ
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ

Салоҳиятҳое, ки дар донишҷӯ зим-ни азхуднамони фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – сари вақт муайян намудани бемориҳои эндокринӣ; – доништан зухуроти клиникӣ ва этиопатогенезӣ бемориҳои эндокринӣ; – гузаронидани ташхис ва ташхиси тафриқи;
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – хосиятҳои системаҳои эндокринӣ, ташкилоти мураккаби бисёрдараҷавии системаи эндокринӣ, хусусиятҳои асосии ташаккули дараҷаи ҳуҷайравӣ: сохти ғадудӣ, ташаккули маводи ирсӣ ва таҷдиди ҳуҷайраҳо. – доништани хусусиятҳои эндокринии организмҳо, аз он ҷумла одам, қонуниятҳои ба меросгузори аломатҳо, намудҳои тағйирпазирӣ, меъёри реаксия; – доништани усулҳои муосир дар омӯзиши эндокринология истифодашаванда, зоҳиршавии бемориҳои эндокринӣ, принципҳои машваратӣ тибби; <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> • Муоинаи беморони эндокринӣ; • Гузаронидани муоинаи ҷоғар; • Гузаронидани ташхиси дифференсиали, табобат, пешгири ва барқароркунии беморон бо бемориҳои эндокринӣ; • Расонидани ёрии фаври ҳангоми ҳолатҳои таъҷилии беморони эндокринӣ (диабети қанд); <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> • Этиология ва патогенези бемориҳои асосии эндокринӣ; • Симптоматологияи намудҳои гуногуни клиника; • Усулҳои асосӣ ва иловагии ташхис ва табобат • Принципҳои ёрии таъҷилии эндокринӣ ҳангоми ҳолатҳои клиникӣ хос
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – Эндокринологияи умумӣ; – Қадпасти гипопитарӣ. Акромегалия (сабаб, клиника, усулҳои ташхис, ташхиси тафриқавӣ ва табобат) – Диабети беқанд (сабаб, клиника, ташхис, ташхиси тафриқи, табобат). ---- Бемориҳои Итсенко-Кушинг (ташхис, ташхиси тафриқи ва табобат); – Таснифоти О.А. Николаева. Ҷоғари диффузи-токсикӣ. (ташхис, ташхиси тафриқи); – Офтальмопатияи эндокринӣ. Принципҳои табобати ҳозиразамони ҶДТ. Ҷоғари эндемикӣ. Стратегияи асосии баргарафсозии камбудии йод дар ҶТ; – Аломатҳои хоси гипотериози модарзодӣ. Усулҳои ташхис ва ташхиси тафриқи гипотериоз. Табобати гипотериоз. Таснифоти фарбеҳӣ. Муайян намудани индекси вазни бадан. Усулҳои ташхиси фарбеҳӣ; – Таснифоти ҳозиразамони диабет қанд. Омилҳои ташхисӣ диабет қанди навъи 1 ва 2. Ангипатияи диабетикӣ. Ташхис ва ташхиси диабетикӣ ДҚ; – Кетоатсидозӣ диабетикӣ. Иғмои гиперосмолярӣ, лактатсидозӣ, гипогликемӣ. Пешгири ва муолиҷаи диабет қанди навъҳои 1, 2. Талаботҳои умумӣ ба парҳез. Оризаҳои табобат бо инсулин;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосолавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ – компютерӣ, шифоҳӣ)

2.2.2. Бемориҳои сироятӣ

Тавсифи муҳтасари фан	Бемориҳои сироятӣ - мақсади таълим омӯзиши бемориҳои сироятӣ инсон мебошад. Ҳамчунин ташаккул ва ноил гаштан ба ҳаҷми умумии донишҳои зарурӣ, ноил гаштан ба малақаҳои амалӣ, ки боиси ташхис, корҳои озмоишӣ, табобат ва андешидани тадбирҳои зиддиэпидемӣ ҳангоми бемориҳои сироятӣ мегарданд зарур аст.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳое, ки дар	– қодир ба ҷустуҷӯ, таҳлили интиқодӣ ва коркарди иттилоот, истифодаи

донишчӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	муназзам дар ҳалли вазифаҳои гузошташуда мебошад; – қодир аст гуногунии фарҳангии ҷомеаро дар заминаи иҷтимоӣ-таърихӣ, ахлоқӣ ва фалсафӣ дарк кунад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишчӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: <i>Донад</i> – усули мустақилона муоина кардани беморон, – муайян намудани аломатҳои асосии беморӣ, – малақаҳо оид ба ташҳис ва ташҳиси тафриқии бемориҳои сирояти бо истифодаи самараноки усули озмоишгоҳӣ ва асбобии муоинаи бемор, – таъбаоти дуруст ва босаводонаи бемориҳои сироятӣ, – расондани кӯмаки тиббӣ дар мавридҳои таъҷилӣ, – тарзу усулҳои гузаронидани тадбирҳои зиддиэпидемикӣ мебошад.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	– Тифи шикам. Паратифҳои А ва В. Салмонеллез. Заҳрсирояти аз бактерияҳои гизо ; – Исҳоли хунин. Амёбиози рӯдаҳо. Вабо; – Ҳепатитҳои вирусӣ; – ВНМО/БПНМ. Вараҷа ; – БШРН. Сирояти менингококкӣ ; – Бруцеллез. Сӯхтанӣ ; – Лептоспироз. Лейшманиоз ; – Кузоз. Ҳасибак (бутулизм). – Хунок. Ҳасба.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ, компютерӣ)

2.2.3. Бемориҳои сироятии кӯдакона

Тавсифи мухтасари фан	Мақсади таълим омӯзиши бемориҳои сироятии кӯдакона аз тарафи донишчӯёни курси 6-уми ихтисоси таъбаоти мебошад. Ҳамчунин ташаккул ва ноил гаштан ба ҳаҷми умумии донишҳои зарурӣ, ноил гаштан ба малақаҳои амалӣ, ки боиси ташҳис, корҳои озмоишӣ, таъбаот ва андешидани тадбирҳои зиддиэпидемӣ ҳангоми бемориҳои сироятии кӯдакона мегарданд зарур аст
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишчӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишчӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	– усули мустақилона муоина кардани беморон, – муайян намудани аломатҳои асосии беморӣ, – малақаҳо оид ба ташҳис ва ташҳиси тафриқии бемориҳои сирояти бо истифодаи самараноки усули озмоишгоҳӣ ва асбобии муоинаи бемор, – таъбаоти дуруст ва босаводонаи бемориҳои сироятӣ, – расондани кӯмаки тиббӣ дар мавридҳои таъҷилӣ, – тарзу усулҳои гузаронидани тадбирҳои зиддиэпидемикӣ мебошад..
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишчӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: <i>Донад</i> – усули мустақилона муоина кардани беморон, – муайян намудани аломатҳои асосии беморӣ, – малақаҳо оид ба ташҳис ва ташҳиси тафриқии бемориҳои сирояти бо истифодаи самараноки усули озмоишгоҳӣ ва асбобии муоинаи бемор, – таъбаоти дуруст ва босаводонаи бемориҳои сироятӣ, – расондани кӯмаки тиббӣ дар мавридҳои таъҷилӣ, – тарзу усулҳои гузаронидани тадбирҳои зиддиэпидемикӣ мебошад
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	Ташҳис, ташҳиси тафриқавӣ, муолиҷа ва пешгирии бемориҳои шадиди роҳҳои нафас. Ташҳис, ташҳиси тафриқавӣ, муолиҷа ва пешгирии сироятҳои ҳавоги-катрави: БШРН. Гулӯзиндонак. Фалаҷ. Сирояти баногӯшӣ. Сулфакабутак. Усулҳои асосии ташҳис, таъбаот ва пешгириӣ.

	<p>Ташхис, ташхиси тафрикавӣ, муолича ва пешгирии сироятҳои бусуротӣ. Ташхис, ташхиси тафрикавӣ, муолича ва пешгирии сироятҳои бусуротӣ, сирояти менингококкӣ. Усулҳои асосии ташхис, табобат ва пешгирӣ. Ташхис, ташхиси тафрикавӣ, муолича ва пешгирии ВНМО/БПНМ. ВНМО/БПНМ. Усулҳои асосии ташхис, табобат ва пешгирӣ. Ташхис, ташхиси тафрикавӣ, муолича ва пешгирии сирояти сирояти баногӯшӣ, фалаҷ. Полиомиелит, паротити эпидемикӣ. Кабутсулфа. Усулҳои асосии ташхис, табобат ва пешгирӣ. Ташхис, ташхиси тафрикавӣ, муолича ва пешгирии гулӯзиндонак, сулфакабутак. Гепатитҳои вирусӣ. Усулҳои асосии ташхис, табобат ва пешгирӣ. Ташхис, ташхиси тафрикавӣ, муолича ва пешгирии сирояти шадиди рудаӣ (домана, исҳоли хунин, салмонеллез, эшерихиоз). Ташхис, ташхиси тафрикавӣ, муолича ва пешгирии гепатитҳои вирусӣ. Ташхис, ташхиси тафрикавӣ, муолича ва пешгирии вараха.</p>
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникии фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ, компютерӣ)

2.2.4. Дерматовенерология

Тавсифи мухтасари фан	Дерматовенерология - ҳадафи ин курс ба он равона шудааст, ки ба донишҷӯён оиди бемориҳои пӯст, этиология, таснифот, патогенез, клиника, ташхис, ташхиси тафрикавӣ, табобат ва пешгирии бемориҳои пӯст омӯзиш қарор мегирад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - дар доираи омӯзиши фани мазкур донишҷӯён аз ҳуди бемории пӯст сабабҳои пайдоиш, механизми инкишофи беморӣ ва усулҳои нави табобат бархӯрдор мешаванд; - дар фаъолияти касбии худ донишҷӯён азбарнамудаашро баҳри табобат ва пешгирии бемориҳои пӯст истифода мебаранд.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> - дар бораи бемориҳои пӯст; - этиология; - таснифот бемориҳои пӯст; - патогенез; - клиника; - ташхиси лабораторию функционалӣ; - ташхиси тафрикавӣ; - усули нави табобат; - пешгирии бемориҳои пӯст. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> - истифодабарии таҷрибаи худ дар соҳаи Тандурустӣ ва Ҷифзи аҳолии ҶТ; <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дар бораи ҳуди беморӣ, сабабҳои пайдоиш, механизми инкишоф, таснифоти бемориҳои пӯст, клиника, ташхис, ташхиси тафрикавӣ, табобат ва пешгирии бемориҳои пӯст;
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> - Таърихи пӯстшиносии, деонтология, анатомия, гистология ва физиологияи пӯст. Унсурҳои аввалиндараҷа ва дуюмдараҷа; - Бемориҳои римноки пӯст. Сабабҳои пайдоиш ва инкишофи бемориҳои римноки пӯст. Тасниф; - Бемориҳои замбуруғии пӯст; - Бемориҳои аллергиявии пӯст (газаки пӯст); - Бемории музмини пӯсти тақроршаванда (псориаз, шукуфаи тар, экзема,

	<ul style="list-style-type: none"> лишайи сурхи тунук); – Бемории махав; – Бемории паразити ва сироятии пӯст(хоришак,ша бушак); – Бемориҳои вирусии пӯст; – Бемориҳои зуҳравӣ, таснифот; – БСҶ.Таърихи пайдоиш ва сабабҳо, патогенези он; – Сӯзок.Сӯзоки занона ва мврдона.Табобат ва пешгири; – Трихоманиаз. Вагинози бактериалӣ. Хламидиоз. Уреоплазмоз. Микоплазмоз; – Бемориҳои вирусӣ. Герпеси узвҳои таносул; – Ситомегаловирусӣ. ВЭБ. Санҷишҳои серологӣ бо усули ПСР; – ВИЧ – СПИД тасниф, пешгирӣ, корҳои профилактикӣ; – БСҶ. Кандидозӣ узвҳои таносул;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникии фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзебии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон

2.2.5. Тибби судӣ

Тавсифи мухтасари фан	<p>Фанни тибби судӣ - дар кафедра асосан бо мувофиқи барнома арзи вучуд дошта, аз ҷониби идораи шӯъбаҳои таълимӣ ва кадрҳои тайёрии ВТ ва ҲИА ҚТ барои донишҷӯи муассисаҳои олии тиббӣ тастиқ шудааст.</p> <p>Миқдори муайяни экспертизаи илмӣ ва тадқиқоти часад(майит), инчунин омӯзиши часадҳои қурбонӣ гумонбар, ҷабрдида ва шахсони дигар аз тарафи духтурони мутахассисони тибби судӣ гузаронида намешавад, балки ин раванд аз ҷониби табибони дигар соҳа махсусан дар минтақаҳои бо зичии аҳолии паст ва калон гузаронида мешавад.</p>
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ.
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зим-ни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – Муайян кардани ҳолати бемор ва ҳешу табори у ҷамъи анамнези беморӣ пурсиши бемор ва ҳешу табори ӯ, гузаронидани муоинаи физикии бемор (муоина, палмосидан, аускултатсия, ченкунии фишори хун, муайян кардани ҳосиятҳои набз ва ғайра) баҳогузориҳои ҳолати бемор барои расонидани роии тиббӣ, гузаронидани муоинаи узвҳо ва системаҳои бадан. – Муайян кардани шикасту баромад дар акси рентгенограммавӣ, ҳавои озод дар ковокии шикам гидро ва пневмоторакс – Гузоштани ташҳиси клиника
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – Муоинаи бемор ҳангоми захмҳои гуногун бо ҳолатҳои фасоди ва септикӣ, муайян намудани хунравӣ ба ҳайёт хатарнок, гузоштани шинаҳо, бандинабандӣ, доругузaronӣ. – Татбиқи ҷихатҳои ҳуқуқӣ ва тиббӣ, муқаррароти марғи инсон, муайян намудани марғи клиника ва биологӣ, аз назаргузарониҳои часад дар ҷои ҳодиса дарёфт ва ҷамъоварӣ ирсол намудан ба озмоишгоҳи маркази тибби судӣ – Қабули ҷабрдидагон мӯйяан намудани осеби бадан, тавзеҳи натиҷаҳои машваратҳои ҳуқуқӣ диҳад;дурусти муносибатҳои ҳуқуқӣ ва фактҳои бавучудони онҳо. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – қобилияти аз худ намудани мустақилона усулҳои нави таҳқиқот, инкишофи касбияти илмӣ ва амалии фаъолияти касбии худ; – қобилияти мустақилона аз худ намудан ва дар амал истифода намудани донишҳо ва малақаҳои нав; – қобилияти таҳлил ва истифода намудани сарчашмаҳои гуногун оид ба дарки падидаҳои давлатӣ ва ҳуқуқӣ; – қобилияти мустақилона омодаасозии супоришҳо;
Номгӯи боб/мавзӯҳои	– Таърихи рушди тибби судӣ.

фан	<ul style="list-style-type: none"> - Ҳолати ҳуқуқии тибби судӣ. - Сохтори МТСҚТ - Деонтологияи тиббӣ - Мурдан ва марг. - Тағиротҳои бақтӣ ва дерина дар часад - Муайянкунии деринагии фарорасии марг - Марги ногаҳонӣ - Осебрасонӣ бо ашӯҳои кунд - Осебрасонӣ бо воситаи нақлиёт - Осебрасонӣ бо ашӯҳои нӯгаш тез - Вайроншавии функционалӣ ва зоҳиршавии морфологияи он ҳангоми асфиксияи механикӣ - Таснифи яроқҳои оташфишонӣ. - Механизми тирпарронӣ ва компонентҳои ёрирасони онҳо. - Муайянкунии деринагии тирпарронӣ. - Ҷиҳатҳо ва ташкилотҳои ташхиси тибби судӣ. - Муайян кардани дараҷаи зарар ба саломатӣ. - Ташхиси ҳолатҳои ҷинсиат ва содиркунии ҷиноятӣ ҷинсиат. - Тадқиқоти доғи хунӣ - Мафҳум оиди хӯрокҳо. - Ташхиси марг аз захролудшавӣ
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосолавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ – компютерӣ, шифоҳӣ)

2.2.6. Микробиологияи клиникӣ

Тавсифи мухтасари фан	<p>-Микробиологияи клиникӣ - як қисми хусусии микробиологияи тиббӣ, ки дар он маҷмӯи микроорганизмҳои муқаррарии организми инсон ва микроорганизмҳои муқарраршудаи патогенӣ омӯхта мешаванд, ки аҳамияти калони эпидемиологӣ надоранд, вале дар баъзе ҳолатҳо сабаби пайдоиши бемориҳо мегарданд.</p> <p>Мақсади микробиологияи клиникӣ– ташхиси клиникӣ ва лабораторӣ, пешгириҳои мушаххас ва кимиёвӣ бемориҳои сироятӣ, ки аксар вақт дар амалияи тиббӣ дар беморхонаҳои ғайрисироятӣ ба назар мерасанд.</p> <p>Вазифаи микробиологияи клиникӣ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Омӯхтани нақши микроорганизмҳои шартӣ патогенӣ дар патогенези бемориҳои сироятӣ; 2. Коркарди усулҳои ташхиси лабораторӣ, пешгириҳои мушаххас ва табобати этиотропии бемориҳои сироятӣ дар муассисаҳои табобатии ғайрисироятӣ; 3. Таҳқиқоти эпидемиологӣ сироятҳои дохили беморхонавӣ; 4. Мониторинги (назорати) барангезандаҳои устувории маводҳои доруворӣ дар муассисаҳои тандурустӣ. <p>Нишонаҳои фарқкунандаи микробиологияи клиникӣ аз сироятӣ: Мушаххасоти фарқкунандаи микробиологияи клиникӣ аз инфекция :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Омӯзиши амиқи сохтор ва хусусиятҳои муҳими биологии микроорганизмҳои шартӣ патогенӣ; - Муайян кардани сабабҳои пайдоиши омилҳои захрдоршавӣ (вирулентӣ) дар намояндаҳои микрофлораҳои муқаррарии организми инсон; - Таҳлили муносибатҳои микроорганизмҳои шартӣ патогенӣ бо организми инсон дар шароити муайяни муҳити табиӣ ва муҳити иҷтимоӣ. <p>Тавсифи микроорганизмҳо, ки хусусияти созишкоронаи (оппортунистӣ) сирояткуниро доранд.</p> <p>Штамми беморхона – штамми микроорганизмҳо, ки аз беморон дар беморхона ҷудо карда мешаванд ва дар раванди даврзанӣ ба шароитҳои беморхона мутобик гаштаанд, инчунин хусусияти маҷмӯи антибиотикорезистентнокиро зоҳир (тавсиф) мекунанд.</p>
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, озмоишӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ

<p>Салоҳиятҳое, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур бояд ташаккул ёбанд</p>	<p>- оморасозии маърузаҳо ба конфронс, кори мустақилонаи ҷорӣ, иҷро намудани ҳалли супоришҳои шартӣ вобаста ба ҳар як мавзӯ, иҷрои корҳои мустақилона, навиштани мазмуни мухтасар (конспект). таҳлил ва коркарди иттилооти компютерӣ, истифодаи он ҳангоми ҳалли вазифаҳои дар пеш гузошташуда;</p>
<p>Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд</p>	<p><i>Аз худ намоянд</i></p> <p>Дар натиҷаи омӯзиши фан донишҷӯ бояд:</p> <p>а) донанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Морфологияи микроорганизмҳо. - Коидаҳои асосии бехатарии дар ташхисгоҳи микробиология. - Сохти ҳуҷайраи микроб. - Морфологияи микроорганизмҳо. - Морфология ва сохти замбуруғҳо. - Морфологияи соддатаринҳо ва риккетсияҳо. - Вирусологияи умумӣ. Тавсифи умумии вирусҳо. Бактериофагҳо ва таъсири байниҳамдигарии бо ҳуҷайраҳо. Истифодабарии бактериофагҳо. - Физиологияи умумӣ гизогии бактерияҳо. Мухитҳои гизои. - Нафаскашии микроорганизмҳо. Усулҳои руғидани тозапарвардаи анаэробҳо. - Ферментҳои бактерияҳо. Бактериофаг ва истифодаи он дар тиб. - Генетикаи микроорганизмҳо, намудҳои тағирёбии он. Рекомбинатсияи бактерияҳо. <p>б) тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мустақилона баҳо додани коидаҳои бехатарии дар ташхисгоҳи микробиологи. - Мустақилона муайян карда тавонистани бактерияҳо ва намуди онҳо. - Мустақилона рангкуни бо усули содда ва мураккаб. - Мустақилона гузошта тавонистани реаксияҳои зардобағӣ. - Мустақилона тайёр кардани молишак.
<p>Номгӯи боб/мавзӯҳои фан</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Микробиологияи клиникӣ. Мақсад, вазифаҳо. Усулҳои классикӣ ва замонавии ташхиси микробиологӣ. Қоидаҳои ҷамъоварӣ ва интиқоли маводҳои ташхисшаванда. - Усулҳои кишт ба муҳитҳои ғизӣ (Усули Дригалский). - Усулҳои замонавии ташхис (ИФА), (ПЦР). Назорати сифати ташхис. - Доруҳои химиотерапевтӣ. Механизмҳои пайдоиши резистентнокӣ. Усулҳои муайян намудани эҳсоснокии микробҳо ба антибиотикҳо. Тасниф ва таъсири онҳо. Намуд, - Бактериемия ва сепсис. Санҷиши хун ҳангоми бактериемия ва сепсис. Таъриқи шири модар. Усулҳои кишти хун. - Бемориҳои сироятӣ роҳҳои нафаскашӣ ва ташхиси он Ташхиси балғам, дӯби бинию даҳон ҳангоми бемориҳои сироятӣ роҳҳои нафаскашӣ. - Бемориҳои уфунатии пӯст ва бофтаҳои зерин он. Ташхиси маводҳои ташхисшаванда бемориҳои уфунатии пӯст ва бофтаҳои. - Бемориҳои сироятӣ системаи ҳозима. Ташхиси фазла ҳангоми бемориҳои уфунатии системаи ҳозима. Тавсири натиҷаҳо. - Бемориҳои уфунати системаи пешобу таносули мардона. - Бемориҳои уфунати системаи пешобу таносули занона. -- - Бемориҳои системаи марказии асаб. - Менингити бактериалӣ, вирусӣ ва замбуруғӣ. - Натиҷаҳои кишти маводҳо. - Паразитологияи клиникӣ. Мақсад, вазифа. Синфи соддатаринҳо: қамчинақдорҳо. (трипанасома, лейшмания, трихомонада, лямблия. Амёбаи исҳоли хунин. Споривикҳо. - Паразитологияи клиникӣ. Мақсад, вазифа. Синфи соддатаринҳо: қамчинақдорҳо. (трипанасома, лейшмания, трихомонада, лямблия. Амёбаи исҳоли хунин. Споривикҳо. - Паразитологияи клиникӣ. Мақсад, вазифа. Синфи соддатаринҳо: Плазмодияи вараҷавӣ. Балантидиоз. - Таснифи кирмҳои муфтхур. Геогелминтҳо: Аскаридоз, трихосефаллэз. - Таснифи кирмҳои муфтхур. Геогелминтҳо: токсикароз, энтеробиоз, трихинеллэз. - Биохелминтҳо. Сестодозҳо, Тасмашакл. Геминилипидоз. Тениаринхоз. - Биохелминтҳо. Тенидиозҳо. Эхинококкозҳо. - Трематодозҳо. Фастсиолэз. Ташхиси лабораториявии фастсиолэз.
<p>Васоити таълимӣ ва</p>	<p>Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ</p>

таъминоти техникий фан	
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Иҷрои супоришҳои тестӣ, ҳимояи ҳисоботи корҳои озмоишӣ, гузаронидани суҳбати инфиродӣ
Шакли натиҷаи таълими фан	Имтиҳон (тестӣ - компютерӣ)

2.2.7. Ситологияи клиникӣ

Тавсифи мухтасари фан	<p>Ташкили кор дар лабораторияҳои ситологӣ. Техникаи оmodасозии препаратҳои ситологӣ. Тартибдиҳии ҳулосаҳо аз рӯи таҳлили ситологӣ ва типҳои он. Тарзҳои ба дастоварӣ ва тавсифи мавод барои ташҳиси ситологияи бемориҳои узвҳои системаи нафаскашӣ. Таҳқиқи балғам ва маводи бронхоскопия. Тавсифи равандҳои хушсифат ва пеш аз саратонии шушҳо. Ташҳиси саратони шушҳо. Тарзҳои ба дастоварӣ ва тавсифи мавод барои ташҳиси ситологияи бемориҳои узвҳои системаи ҷинсии занона. Таҳқиқи маводи пардаи луобии маҳбал, гарданак ва танаи бачадон. Ташҳиси равандҳои илтиҳобӣ, ҳолатҳои пеш аз саратонӣ ва саратони гарданаки бачадон. Ташҳиси равандҳои хушсифат ва саратони танаи бачадон. Ташҳиси гормонии ситологӣ дар гинекология. Индексҳои ситологӣ дар баҳодихии гормонии молишакҳои маҳбалӣ. Тарзҳои ба дастоварӣ ва тавсифи мавод барои ташҳиси ситологияи бемориҳои ғадудҳои ширӣ. Ташҳиси равандҳои илтиҳобӣ, осеббинҳои пеш аз саратонӣ, аз нав ҳосилшавиҳои хушсифат ва бадсифати ғадудҳои ширӣ. Тарзҳои ба дастоварӣ ва тавсифи мавод барои ташҳиси ситологияи бемориҳои ғадуди сипаршақл. Таҳқиқи пунктатҳои ғадуди сипаршақл. Ташҳиси бемориҳои ғайриомосӣ ва омосҳои хушсифати ғадуди сипаршақл. Ташҳиси азнавҳосилшавиҳои бадсифат ва осеббинҳои метастатикӣ ғадуди сипаршақл. Тарзҳои ба дастоварӣ ва тавсифи мавод барои ташҳиси ситологияи бемориҳои найи ҳозима. Ташҳиси аз навҳосилшавиҳои хушсифат ва бадсифати ковокии даҳон ва сурхрӯда. Ташҳиси равандҳои илтиҳобӣ, тағйироти омосмонанд, ҳолати пеш аз саратонӣ ва омосҳои бадсифати меъда. Тарзҳои ба дастоварӣ ва тавсифи мавод барои ташҳиси ситологияи бемориҳои рӯдаҳои борик ва ғафс, чигар ва ғадуди зеримеъда. Ташҳиси осеббинҳои ғайриомосӣ ва омосҳои рӯдаҳои борик ва ғафс. Ташҳиси ситологияи омосҳои ғадудҳои ҳозима. Ташҳиси ситологияи равандҳои лимфопрлиферативии хушсифат ва бадсифат. Ташҳиси ситологияи лимфомаҳо, лимфогранулематоз ва осеббинҳои метастатикӣ гирехҳои лимфатикӣ. Таҳқиқи ситологияи моъҳои ковокиҳои серозӣ ҳангоми равандҳои илтиҳобӣ, омосӣ ва осеббинҳои метастатикӣ. Тарзҳои ба дастоварӣ ва тавсифи мавод барои ташҳиси ситологияи бемориҳои узвҳои системаи ихроҷи пешоб. Аз нав ҳосилшавиҳои хушсифат ва бадсифати гурдаҳо ва пешобдон. Тарзҳои ба дастовари мавод барои ташҳиси ситологияи бемориҳои узвҳои системаи ҷинсии мардона. Ташҳиси равандҳои илтиҳобӣ, аз нав ҳосилшавиҳои хушсифату бадсифати ғадуди простата ва нутфадонҳо. Таҳқиқи микроскопии моъи нутфадон. Сперматограмма.</p>
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – омӯзиши гузаронидани методикаи ситологӣ ва шарҳи натиҷаҳои ба дастомада; – азхудкунии сохтор ва ташкили кор дар лабораторияҳои ситологӣ; – омӯзиши тарзҳои ба даст овардани маводҳо барои тадқиқоти ситологӣ; – омӯзиши хусусиятҳои гистофункционалии ҳуҷайраҳои бофтаҳои гуногун; – азхудкунии этиопатогенези бемориҳои пешазварамӣ ва варамӣ, ташҳиси дифференсиалии онҳо; – омӯзиши этиология ва механизмҳои инкишофи равандҳои патологӣ, варамҳои хушсифат ва бадсифати узвҳои системаҳои гуногун одам.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – нақши тадқиқоти ситологӣ дар скрининги профилактикӣ бемориҳои варамӣ ва ташҳиси дифференсиалии равандҳои илтиҳобӣ; – типҳои лабораторияҳои ситологӣ, шартҳои ҳуҷчатгузори лабораторӣ; – принципҳои ташкилкунӣ ҷойҳои кории техникаи лабораторӣ дар озмоишгоҳҳои ситологӣ; – намудҳои тадқиқоти ситологӣ, хусусиятҳои гирифтани мавод аз субстратҳои гуногуни биологӣ; – асосҳои сохтори бемориҳо, механизмҳои инкишоф, зухуроти морфофункционалӣ дар давраҳои гуногуно беморӣ, тасвири ситологияи равандҳои гуногуни патологӣ; – моҳияти равандҳои умумипатологӣ: илтиҳоб, равандҳои компенсаторию

	<p>мутобиқатӣ, сабзиши омосӣ, метаплазия, дисплазия;</p> <ul style="list-style-type: none"> – этиология, патогенез ва тасвири ситологии бемориҳои шушҳо, меъда, рӯда, чигар, гурдаҳои ғадудҳои секретсияи дохилӣ, гирехҳои лимфатикӣ, гарданак ва танай бачадон, ғадудҳои ширӣ, пӯст ва ғ.; <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> – фарқ кардани ҳуҷайраҳои қатори гранулоситарӣ, лимфоситарӣ, моноситарӣ макрофагӣ ва эритроситарӣ дар препаратҳои ситологӣ; – дар препаратҳои ситологӣ "шинохтан"-и ҳуҷайраҳои меъёрии роҳҳои ҳавогузарон ва ҳозима, ғадудҳои сипаршакл ва ширӣ, узвҳои ихроҷи пешоб, системаи чинсии мардона ва занона, гирехҳои лимфатикӣ, пӯст, пардаҳои серозӣ ва ғайраҳо; – фарқ кардани унсурҳои асосии илтиҳоби шадид ва музмин, ҳуҷайраҳои пролифератсияшаванда, зухуроти гиперплазия ва дисплазия дар препаратҳои ситологӣ; – ҳисоб кардани индексҳои ситологӣ дар молишакҳои маҳбалӣ; – фарқ кардани шаклҳои патологияи сперматозоидҳо дар молишакҳои эякулят; – "шинохтан"-и ҳуҷайраҳои аз нав ҳосилшавиҳои хушсифати узвҳо ва системаҳои гуногун, ҳуҷайраҳои саратонӣ ва шаклҳои гуногуни саратон дар препаратҳои ситологӣ; – пайдо кардани малакаи муқоисакунии препаратҳои морфологӣ ва клиникӣ, «хондан»-и препарати ҳуҷайраҳо ва структураҳои ғайриҳуҷайравии бофтаҳо ҳангоми патология; – бурдани ҳуҷатгузори зарурии лабораторӣ ва додани ҳулоса аз рӯи тадқиқоти ситологӣ. <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> – усули оmodасозии фиксатсия ва рангкунии препаратҳои ситологӣ ва микроскопия; – ташҳиси микроскопии чараёнҳои патологияи ғайриомосӣ ва омосӣ; – малақаҳои назариявӣ амалии шарҳ додани препаратҳои ситологӣ ва гирифтани мавод барои тадқиқоти ситологӣ; – шарҳдиҳии натиҷаҳои асосии усулҳои таҳқиқшавандаи ситологӣ.
Номгӯи боб / мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – ситологияи клиникӣ, аҳамият, вазифаҳо ва мавқеи ситологияи клиникӣ дар тиб, техникаи тайёр кардани препаратҳои ситологӣ, тавсиф ва усулҳои гирифтани маводи ситологӣ, намудҳои ҳулоса аз рӯи тасвири ситологӣ; – равандҳои умумипатологӣ дар ситология, ташҳиси ситологияи илтиҳоб, таҷдид, дистрофия, дисплазия ва омосҳо; – ташҳиси ситологияи бемориҳои узвҳои найи ҳозима, тавсифи мавод ва тарзҳои ба даст овардани он барои тадқиқоти ситологӣ ҳангоми бемориҳои ковокии даҳон, сурхрӯда, меъда ва рӯдаҳо; – ташҳиси ситологияи равандҳои лимфопролиферативии хушсифат ва бадсифат; – ташҳиси ситологияи моеъҳои ковокиҳои серозӣ ҳангоми равандҳои илтиҳобӣ, осеббинии варамӣ ва метастатикӣ. – ташҳиси ситологияи бемориҳои ғадудҳои ширӣ, усулҳои ба даст овардани мавод барои ташҳиси ситологияи бемориҳои ғадудҳои ширӣ, ташҳиси ситологияи бемориҳои ғадуди сипаршакл. – ташҳиси ситологияи бемориҳои узвҳои нафаскашӣ, хусусиятҳои ситологияи ҳуҷайраҳо ҳангоми тағйиротҳои реактивӣ, метапластикӣ ва диспластикӣ эпителияи респираторӣ, ташҳиси ситологияи шаклҳои гуногуни саратони шушҳо ва сил (туберкулез). – ташҳиси ситологияи бемориҳои узвҳои системаи ихроҷи пешоб, усулҳои тайёр кардани препаратҳои ситологӣ аз таҳшини пешоб, ташҳиси ситологияи ҳолати пеш аз саратонӣ ва саратони пешобдон ва гурдаҳо; – ташҳиси ситологияи бемориҳои системаи чинси занона, тарзҳои ба даст овардани мавод барои ташҳиси ситологияи бемориҳои узвҳои системаи чинси занона. – ташҳиси ситологияи бемориҳои узвҳои системаи чинси мардона, таснифоти гистологӣ ва ситологияи омосҳои ғадуди простата ва нутфадон – ташҳиси ситологияи бемориҳои пӯст ва ҳосилаҳои он
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	– Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, микроскопҳо ва мустаҳзарҳои ситологияи гистологӣ, маводҳои шарҳдиҳанда (тархҳо, нақшаҳо, чадвалҳо, графикҳо)
Шаклҳои назорати чорӣ	имтиҳони фосилавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли арзебии	Имтиҳон (тестӣ- компютерӣ, шифоҳӣ)

натиҷаи ниҳони таълими фан	
2.2.8. Курси малакаҳои клиникӣ	
Тавсифи мухтарсари фан	Курси малакаҳои клиникӣ- фанни онд ба нигоҳубини бемор ё осебдида , ёрии таъҷилӣ ва тарзи иҷроиши он вобаста ба ҳолат гуфта мешавад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – Омӯзонидани аломатҳои клиникӣ ва усулҳои ташҳиси ҳозиразамони ҳолатҳои бештар паҳнгардида ва нигоҳубин ва иҷроиши он . – Азхуд намудани усулҳои асосии ташҳиси беморон ва нигоҳубини он. – Ташҳис ва расонидани ёрии аввалия ба беморон ва фалокатҳои гуногун. – Аз худ намудани малакаҳои амалӣ, ки ҳангоми таҳқиқ ва парасторӣ кардани беморон заруранд.
Натиҷаҳои таълимие, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – аломатҳои клиникӣ ва усулҳои ташҳиси ҳозиразамони ҳолатҳои бештар паҳнгардида ва нигоҳубин ва иҷроиши он. – Ташҳисгузориҳои бемор бо усулҳои нави ташҳис ва ҳозиразамон, таъҷилан; <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> • Воридкунии паренталии маводи доруворӣ • Тайёр кардани ампула бо дору, гирифтани доруворӣ аз флакон; тайёр кардани маводи хушкӣ доруворӣ аз флакон, дохили варид ворикунии дору ба воситаи системаи инфузӣ, дохили варид ворикунии дору ба воситаи системаи инфузӣ ва сӯзани шабпарақдор, дохили варид ворикунии дору ба воситаи системаи инфузӣ ва катетери дохили варидӣ, нигоҳубини катетери периферӣ, воридкунии дохиливаридии маводи доруворӣ бо сӯзандору, ворикунии дохилипӯстӣ, дохили мушак, зерипӯстӣ, • Шустани меъда бо ёрии зонд, катетеризатсияи пешобдон, ҳуқна. Шустани меъда, , катетеризатсияи пешобдон занон ва мардон. Гузаронидани ҳуқна барои тозакунии ва ҳуқнаи сифонӣ; • Истифодаи таҷҳизоти тиббӣ: пикфлоуметрия, пулсоксиметрия, электрокардиография • Модули корҳои умумитабибӣ: • Инфузияи дохилиустухонӣ, дефибрилятсия, Вентилатсияи сунъии шуш(бо ҳалтаи Амбу). • Мондани гиреҳҳои вертикалӣ дар пӯст. Мондани бандакҳои оклюзони. Ёрии аввалин ҳангоми синдроми майзадагӣ, аритмия. Ёрии таъҷилӣ ҳангоми брадиаритмия • Ёрии таъҷилӣ ҳангоми садмаи гипергликемӣ, ҳангоми фишобаландӣ, экстрасистолияи меъдаҷавӣ.ёриитаъҷилӣ, ҳангоми садмаи кардиогенӣ, ёрии таъҷилӣ ҳангоми хуруҷи диққи нафас, ёрии таъҷилӣ ҳангоми реаксияи психотикӣ, ёрии таъҷилӣ ҳангоми варами шушҳо. Ёрии таъҷили ҳангоми захролудшавӣ бо маводи номаълум, ёрии аввалин ҳангоми синдроми зермондани дуру дароз, ҳангоми ихтилоҷ, ёрии таъҷилӣ ҳангоми тапидани даҳлези дил, ҳангоми фибрилятсияи меъдаҷаҳо. Ҳангоми диссотсиатсияи электромеханикӣ. • Бедардкунии синдроми дард. Ташҳис ҳангоми осеббинӣ, табобат бо оксиген • Бо асбоб тоза кардани бачадон , ҳангоми исқоти ҳамли нопурра, катетеризатсияи пешобдон. • Таъҷилан додани ёрӣ ба ҳамаи намуди фалокатҳо. <p>Аз худ намояд</p> <p>-Ҳифзи саломатии аҳолиро дар мамлакати мо чорабиниҳои васеи тиббӣ ва иҷтимоӣ-иқтисодии давлат.</p> <p>Самтҳои тиббӣ-пешгиркунандаи аҳоли ва ҳифзи тандурустӣ аз кормандони тиб дониши аниқро дар соҳаи саратоншиносӣ,</p> <p>Омзиши ҳамагуна бемориҳо хоҳ модарзодӣ ва хоҳ дар равиши ҳаёт пайдо шуда бояд муоинанамой ва ташҳиснамой дар мадди аввал гузошта шавад.</p> <p>Самтҳои муҳими мукамалсозии ҳифзи саломатии аҳоли ин барқароркунии узвҳои зарардида.</p>
Номгуи боб/ мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> • Воридкунии паренталии маводи доруворӣ • Тайёр кардани ампула бо дору, гирифтани доруворӣ аз флакон; тайёр кардани маводи хушкӣ доруворӣ аз флакон, дохили варид ворикунии дору ба воситаи

	<p>системаи инфузӣ, дохили варид ворикунии дору ба воситаи системаи инфузӣ ва сӯзани шабпарақдор, дохили варид ворикунии дору ба воситаи системаи инфузӣ ва катетери дохили варидӣ, нигоҳубини катетери периферӣ, воридакунии дохиливаридии маводи доруворӣ бо сӯзандору, ворикунии дохилипӯстӣ, дохили мушак, зерипӯстӣ,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Шустани меъда бо ёрии зонд, катетеризатсияи пешобдон, ҳуқна. Шустани меъда, , катетеризатсияи пешобдони занон ва мардон. Гузаронидани ҳуқна барои тозакунии ва ҳуқнаи сифонӣ; • Истифодаи таҷҳизоти тиббӣ: пикфлоуметрия, пулсоксиметрия, электрокардиография • Модули корҳои умумитабибӣ: • Инфузияи дохилиустухонӣ, дефибрилятсия, Вентилятсияи сунъии шуш(бо ҳалтаи Амбу). • Мондани гиреҳҳои вертикалӣ дар пӯст. Мондани бандакҳои оклюзони. Ёрии аввалин ҳангоми синдроми майзадагӣ, аритмия. Ёрии таъчилӣ ҳангоми брадиаритмия • Ёрии таъчиил ҳангоми садмаи гипергликемӣ, ҳангоми фишобаландӣ, экстрасистолияи меъдаҷавӣ.ёриитаъчилӣ, ҳангоми садмаи кардиогенӣ, ёрии таъчилӣ ҳангоми хуруҷи диққи нафас, ёрии таъчилӣ ҳангоми реаксияи психотикӣ, ёрии таъчилӣ ҳангоми варами шушҳо. Ёрии таъчили ҳангоми захролудшавӣ бо маводи номаълум, ёрии аввалин ҳангоми синдроми зермондани дуру дароз, ҳангоми ихтилоҷ, ёрии таъчилӣ ҳангоми тапидани даҳлези дил, ҳангоми фибрилятсияи меъдаҷаҳо. Ҳангоми диссоциатсияи электромеханикӣ. • Бедаркунии синдроми дард. Ташхис ҳангоми осеббинӣ, табобат бо оксиген • Бо асбоб тоза кардани бачадон , ҳангоми исқоти ҳамли нопурра, катетеризатсияи пешобдон. • Таъчилан додани ёрӣ ба ҳамаи намуди фалокатҳо.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосилавӣ (P-1, P-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ - компютерӣ, шифохӣ)

2.1.9. Иммунология ва алергология

Тавсифи мухтасари фан	Иммунология илмест, ки системаи иммуниро меомӯзад, ки барои муҳофизати организмҳои ҳуҷайравӣ аз унсурҳои беруна(вирусҳо, бактерияҳо, паразитҳо, аллергияҳо ва ғайра) масъул аст.
Намуди машғулиятҳо	<p>Мақсади иммунология, ҳамчун фанни таълимӣ, дар донишҷӯён ташаккул додани фаҳмиш ва маълумот оид ба сохт ва вазифаҳои системаи иммуни дар сатҳи ҳуҷайравӣ ва узвӣ, инчунин фаҳмонидани нақши системаи иммуни дар ҳаёту фаъолияти организми солим дар меъёр ва ҳангоми сар задани механизмҳои иммунопатологӣ.</p> <p>Мафҳуми иммунитет. Мафҳуми системаи иммуни. Антигенҳо. Системаи иммунитетии гуморалӣ. Нақши комплемент ва макрофаг дар механизмҳои иммунитетии ҳуморалӣ. Системаи иммунитетии ҳуҷайравӣ. Усулҳои муосири баҳо додани ҳолати иммуни дар тибби назариявӣ. Ҳолатҳои иммунодефисити якумин ва дуоимин. Патогензи иммуни ва ташхиси иммунии ВНМО. Эмкунӣ. Маҷмуи мувофиқати бофтавӣ. Асосҳои иммунитетии зиддитрансплантатсионӣ ва зиддиомосӣ. Механизмҳои баландҳасосият. Механизмҳои бемориҳои аутоиммуни</p>
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	дар доираи омӯзиши фани мазкур донишҷӯён маълумот оид ба сохт ва вазифаҳои системаи иммуни дар сатҳи ҳуҷайравӣ ва узвӣ, инчунин фаҳмонидани нақши системаи иммуни дар ҳаёту фаъолияти организми солим дар меъёр ва ҳангоми сар задани механизмҳои иммунопатологӣ бархурдор мегарданд.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад Моҳияти иммунология. Маълумот дар бораи мафҳуми иммунитет (масъуният). Мундариҷа ва вазифаҳои иммунология. Таърихи инкишофи

	<p>иммунология.</p> <p>Системаи иммунии вучуди инсон. Таснифи иммунитет Масъуният (иммунитет)-и модарзодӣ ва дуоиминдараҷа Ақсуламали ҷавобии системаи иммунии вучуди инсон. Узвҳо ва бофтаҳои системаи иммунӣ. Ҳуҷайраҳои иммунокомпетентӣ. Ҷараёни ақсуламали системаи иммунӣ. Ақсуламали ҷавобии системаи иммунӣ. Омилҳои ғайрихусусии муҳофизатии вучуди инсон. Ҷараёнгири ва моҳияти омилҳои ғайрихусусии муҳофизавии иммунӣ. Ақсуламали ҷавобии системаи иммунӣ. Омилҳои хусусии муҳофизавии системаи иммунӣ. С- сафедаи реактивӣ. Ситокинҳо. Интерферон. Антигенҳо. Тавсифи хусусиятҳои антиген. Антителаҳо. Тавсифи хусусиятҳои антитела. Толерантнокии иммунологӣ. Нуқсонҳои системаи иммунӣ. Норасогиҳои модарзодии системаи иммунӣ. Норавигиҳои дуоиминдараҷаи системаи иммунӣ. Бемории ВНМО (СПИД). Баланд ҳассосиятӣ (аллергия). Намудҳои баландҳассосиятӣ. Ваксинаҳо. Намудҳо ва тавсифи хусусияти онҳо. Зардобаҳои иммунӣ. Намудҳо ва тавсифи хусусияти онҳо. Иммуногенетика ва маҷмӯи HLA-и вучуди инсон. Усулҳои иммунологӣ ва серологии таҷҳиси бемориҳои сироятӣ.</p> <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – мустақилона баҳо додани лейкограмма ва иммунограмма; – мустақилона муаян карда тавонистани шумораи мутлақ ва нисбии лимфоситҳо дар хун. – мустақилона баҳо додан ба нишондодҳои ҳолати иммунӣ. – мустақилона гузошта тавонистани реаксияҳои асосии серологӣ – мустақилона истифода намудани адабиёти тиббӣ ва маводҳои интернетӣ. <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> – сохти системаи иммуни дар сатҳи ҳуҷайравӣ, узвӣ ва молекулярӣ.. – мафҳуми ҷавоби иммуни. Мутоносибаи байниҳуҷайрави. – антигенҳо ва таснифоти онҳо. Намудҳои асоси ва хarakterистикаи онҳо. – сохт ва фаъолияти иммунитети ҳуморалӣ. Синфҳои асосии иммуноглобулинҳо. – сохт ва фаъолияти системаи комплемент. Рохҳои асосии фаъолшавии он. – намудҳои асосии ҳуҷайраҳои АПК. Нақши онҳо дар ҷавоби иммунӣ. Механизми презентатсияи антиген. – сохт ва фаъолияти системаи иммунитети ҳуҷайравӣ. Субпопулятсияҳои асосии Тлимфоситҳо ва вазифаи онҳо. – толерантнокии иммунӣ. Толерантнокии модарзодӣ ва сунӣ. – механизмҳои танзими иммунитет. Нақши матақобилаи иммуни, асабӣ ва эндокринӣ. – ҳолатҳои иммунодефиситӣ. Таснифот. Патогенез ва нишонаҳои клиникӣ ва принципҳои таҷҳиси лаборатории ҳолатҳои иммунодефисити якумин ва дуоимин. – принципҳои муосири баҳодихии лаборатории ҳолатҳои статуси иммунӣ. – проблемаҳои иммунии трансплантология. – асосҳои иммунитети зиддиомосӣ. Дастури табобатӣ ва таҷҳиси иммунии омосҳо. – таснифоти ҳолатҳои баландҳассосият. Патогенез ва мисолҳои клиникӣ намудҳои асосии баландҳассосият. Патогенези бемориҳои аутоиммунӣ. – принципҳои эмкунӣ. Таснифоти ваксинаҳои муосир. Оризаҳо ҳангоми эмкунӣ.
<p>Номгӯи боб/мавзӯҳои фан</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Моҳияти иммунология. Маълумот дар бораи мафҳуми иммунитет (масъуният). Мундариҷа ва вазифаҳои иммунология. Таърихи инкишофи иммунология. 2. Системаи иммунии вучуди инсон. Таснифи иммунитет Масъуният (иммунитет)-и модарзодӣ ва дуоиминдараҷа. 3. Ақсуламали ҷавобии системаи иммунии вучуди инсон. Узвҳо ва бофтаҳои системаи иммунӣ. Ҳуҷайраҳои иммунокомпетентӣ. Ҷараёни ақсуламали системаи иммунӣ. 4. Ақсуламали ҷавобии системаи иммунӣ. Омилҳои ғайрихусусии муҳофизатии вучуди инсон. Ҷараёнгири ва моҳияти омилҳои ғайрихусусии муҳофизавии иммунӣ. Омилҳои хусусии муҳофизавии системаи иммунӣ. 5. С- сафедаи реактивӣ. 6. Ситокинҳо. Интерферон. 7. Антигенҳо. Тавсифи хусусиятҳои антиген. 8. Антителаҳо. Тавсифи хусусиятҳои антитела.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Толерантнокии иммунологӣ. 3. Нуқсонҳои системаи иммунӣ. Нораҳоғҳои модарзодии системаи иммунӣ. 4. Нораҳоғҳои дуҷуминдараҷаи системаи иммунӣ. Бемории ВНМО (СПИД). 5. Баланд ҳассосиятӣ (аллергия). Намудҳои баландҳассосиятӣ. 6. Ваксинаҳо. Намудҳо ва тавсифи хусусияти онҳо. 7. Зардобаҳои иммунӣ. Намудҳо ва тавсифи хусусияти онҳо. 8. Иммуногенетика ва маҷмӯи HLA-и вучуди инсон. 9. Усулҳои иммунологӣ ва серологии таҷҳиси бемориҳои сироятӣ.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосоилавӣ (P-1, P-2)
Шакли натиҷаи таълими фан	Имтиҳон (тестӣ – компютерӣ, шифоҳӣ)

2.2.10. Отоларингология

Тавсифи мухтасари фан	Оториноларингология -Мақсади омузиши фанни Оториноларингология худ намудани усулҳои таҷҳис ва табобати беморони гушу гулу ва бинӣ, тарзи таҷҳис ва табобати муосири беморон. Ёри расонидани беморони осебгирифта ҳангоми ҳолатҳои фавқулода,хунравӣ аз бинӣ. Аз худ намудани усулҳои навӣ таҷҳис ва табобат.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	Тоҷикӣ русси
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	– дар доираи омӯзиши фани мазкур бархӯрдор мешаванд; – дар фаъолияти касбии худ азхуд намудани усулҳои таҷҳис ва табобати беморони гушу гулу ва бинӣ, тарзи таҷҳис ва табобати муосири беморонро истифода мебаранд.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	– дар доираи омӯзиши фанни мазкур донишҷӯён аз асосҳои аз худ намудани таҷҳис ва табобати саривакти беморони осебдидаи гушу гулу ва бинӣ . – дар фаъолияти касбии худ намудани ҳолатҳои фавқулода,ҳангоми осебгирӣ, ё инки оризаҳои осебдидаи шикасти бинӣ ,хунравӣ аз бинӣ,хунравӣ аз гуш.
	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – донишҷӯи асосҳои оториноларингология - аз худ кардани нишонаҳои бемор, муайян карда тавонистани аломатҳои ҳангоми осебгирӣ ва хунравӣ – тавонистани коркарди аввалиндараҷаи захм, – чамъ кардани анамнези беморон. – тавсияи табобати дуруст. – донишҷӯи усулҳои кор бо ашёҳои аёни ва адабиёт. – дар амал истифода бурдани дониш. – интерпретатсияи нишондодҳои клиникаию лабораторӣ,рентгенологӣ оид ба таҷҳис. – истифодаи дониш оид ба парастории беморон. – ёри аввалин ҳангоми ҳолатҳои критикӣ.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аҳмияти фанни оториноларингология 2. Анатомиаи бинӣ,физиологияи бинӣ, шикасти бинӣ,ҷисми бегона дар бинӣ, 3. Бемориҳои шадид ва музмини бинӣ,тасниф,этиология ,патогенез, таҷҳис, муолиҷа. 4. Синусити шадид, гаймарити музмин, пансинусит. 5. Полипи бинӣ, тасниф, этиология, патогенез, таҷҳис, муолиҷа. 6. Анатомиаи гулу,физиологияи гулу,методҳои муайян намудани бемориҳои гулу 7. Анатомиаи гуш,физиологияи гуш. 8. Бемориҳои илтиҳобии суфраи гуш(пучак,экзема,перехондрит,отит) 9. Бемориҳои мобайни суфраи гуш(отити фасодии суфраи мобайни гуш, отити музмин,мастоидит) 10. Субдуралӣ, тасниф, этиология, патогенез, таҷҳис, муолиҷа. 11. Осеби гардан(ҷисми бегона дар гардан) 12. Бемориҳои шадиди гардан, ларингити шадид, флегманозӣ, ларингити музмини гипертрофикӣ,фалаҷи гардан, ларингоспазм.

Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосилавӣ (P-1, P-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ – компютерӣ, шифохӣ)

2.2.10. Онкология

Тавсифи мухтарсари фан	Саратоншиносӣ (онкология) - яке аз соҳаҳои мустақили тиб буда, асосҳои илмию амалии сабаб ва омилҳои пайдошавӣ, зуҳурот, раванд, пешгирӣ, ташхис, табобат ва барқарорсозии беморони гирифтори омосҳои бадсифатро меомӯзад. Мафҳуми «онкология» ва «кантсерология» ҳамрадиқанд.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	– Омӯзонидан иаломатҳои клиникӣ ва усулҳои ташхиси ҳозиразамони касалиҳои бештар паҳнгардидаи саратонӣ. – Азхуд намудани усулҳои асосии тадқиқоти беморони саратонӣ. – Ташхисот ва расонидани ёрии аввалия ба беморони саратонӣ. – Аз худ намудани малакаҳои амалӣ, ки ҳангоми таҳқиқ ва парасторӣ кардани беморони саратонӣ заруранд.
Натиҷаҳои таълимие, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад – принципҳои асосии бемориҳои саратонӣ – Аломатҳои клиникӣ бемориҳои саратонӣ – Ташхисгузори бемориҳои саратонӣ бо усулҳои нави ташхис ваозмоишӣ; Тавонад Пунксияи омосҳо. Гирифтани мавод барои ташхиси ситологӣ ва морфологӣ. Палмосидани ғадудисипаршакл ва ғадудҳои шири. Гузaronидани ректоромоноскопия Гузоштани трахеостомаи таъҷили Гузaronидани систоскопия Аз худ намояд -Ҳифзи саломатии аҳолиро дар мамлакати мо чорабиниҳои васеи тиббӣ ва иҷтимоӣ-иқтисодии давлат. Самтҳои тиббӣ-пешгиркунандаи аҳоли ва ҳифзи тандурустӣ аз кормандони тиб дониши аниқро дар соҳаи саратоншиносӣ, Омзиши ҳамагуна бемориҳо хоҳ модарзодӣ ва хоҳ дар равиши ҳаёт пайдо шуда бояд муоинанамоӣ ва ташхиснамоӣ дар мадди аввал гузошта шавад. Самтҳои муҳими мукамалсозии ҳифзи саломатии аҳоли ин барқароркунии узвҳои зарардида.
Номгуи боб/ мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> • Таърихи соҳаи онкологӣ: диспансер, ҳучраи саратоншинос, ҳучраи азназаргузаронӣ ва вазиғаи онҳо. • Саратони пӯст. Беморият. Омилҳои барангезанда. Бемориҳои қабл аз саратонии факултативӣ ва облигатӣ. Чораҳои пешгирии саратони пӯст. • Саратони ғадудисипаршакл • Омосҳои устухонҳо ва бофтаҳои мулоим. • Саратони ғадуди ширӣ • Саратони меъда. • Саратони шушҳо. • Саратони рӯдаи ғафс ва саратони рӯдаи мустаъқим
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосилавӣ (P-1, P-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ - компютерӣ, шифохӣ)

2.2.11. Офталмология

Таснифи мухтасари фан	Дар бораи алокаи зич ва вобастаги байни ҳамдигари чашм ва организми инсон он далели шаҳодат мебахсад, ки хангоми аксарияти бемориҳои соматикӣ
------------------------------	---

	умуми сирояти саратони нейрогени-эндокрени, беморихои гуногун мубодилот ва токсикӣ алергени ба равнди паталогии чашм ҳам метавонад кашад. Максуди фан таъри намудани мутахассиси равияи умумӣ, ки дорои дониш оид ба хусусиятҳои анатомии ва вазифавӣ узви босира мебошад, тағиротҳо аз тарафи чашм хангоми беморихои мавзӣ ва умумиро мебарояд.
Намуди машғулиятҳо	- лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	1. Инкишофи узви босира. Анатомияи себаки чашм ва физиологияи узви босира 2. Глаукомаи авалиндарача. Глаукомаи дуҷумдараҷа. Глаукомаи модарзодӣ. 3. Гидродинамикаи чашм. Бемори Глаукома 4. Увейтҳо. Беморихои турпарда. Беморихои асаби босира 5. Садама васухтаги узви босира. 6. Беморихои кератит. Таснифоти кератитҳо. Беморихои сафедпарда. Беморихои чисми шишагин, беморихои булурак. Катарактаҳо. 7. Беморихои карния. Беморихои булурак. 8. Биноиши марказӣ ва канорӣ, Рангхискуни, рушноихискуни, биноиши бинокулярӣ . Парметрия.
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоеши фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	– Шиносии бо таърих ва ҳолати муносири офталмологияи клиника ва ташкилоти – Омӯзиши вазифаҳои биноиш (биноиши марказӣ биноиши атрофи, хисети ранги хисети биноиши бинокулярӣ – Омӯзиши намудҳои рефраксияи клиника
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад - омӯзиши ҳолатҳои таъҷили узви босира (беморихои шадиди илтиҳоби, садамава сухтаҳои чашм, хурӯчи шадиди гуллукома, ноғузариҳои рағҳои марказӣ турпарда) ва омӯзиши тарзу усулҳои расонидани ёри авалин Омӯзиши аломатҳои муҳимтарин хангоми беморихои бештар паҳншудаи узви босира (беморихои илтиҳоби пардахот чашм ва узвҳои ёрирасони он анамалияҳои рефраксия, катаракта глаукома дар беморон вобаста ба сини сол донишҷӯи асосҳои ҷарроҳии чашм – ҷамъ кардани анамнези беморон. – таърихи табобати дуруст. – донишҷӯи усулҳои кор бо ашёҳои аёни ва адабиёт. – дар амал истифода бурдани дониш. – интерпретатсияи нишондодҳои клиникаро лаборатории оиди таҳлил. – истифодаи дониш оиди парастории беморон. – шиносии донишҷӯён бо усулҳои пешгирии беморихо ва диспансеризатсияи беморон бо офталмологҳо Тавонад: – мазмуни офталмологиро шарҳ дода тавонад; – алоқамандии сабаб ва асосҳои оғоз кардани амалиёти ҷароҳиро муайян карда тавонад; – мафҳумҳои асосии фанни офталмологиро муайян карда тавонад; – тартиби дуруст пуркардани таърихи бемориро тафтиши пешакӣ ва баррасии таърихи бемориро донад. – тарзу усулҳои тартиб додани санадҳои мувофиқи ҷиноятиро аз худ карда онҳоро истифода карда тавонад; Аз худ намояд: – Алоқамандии фанни таълими бо фанҳои аз ҷониби донишҷӯ аз худкардашуд, биофизика, физиологияи нормалӣ, физиологияи паталогии анатомия, ва анатомияи топографи. – Алоқамандии фанни таълими бо фанҳои, ки донишҷӯ онҳоро дар баробари азхудкуни фанни таълими асосҳои беморихои даруна ва пас аз худ намудани он дар давоми таҳсил аз худ манамоёнд, нейрохирургия, терапия, беморихои строятӣ ва асабшиносӣ. – истифодаи донишҳо баҳри тақмили фаъолияти табибӣ.
Намуди машғулиятҳо	- лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ

Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳон
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ - компютерӣ, шифохӣ)

2.2.12. Беҳдошти умумӣ

Тавсифи мухтасари фан	– беҳдошт таъсири омилҳои муҳити зист ва меҳнатро ба саломатии инсон меомӯзад ва дар асоси он машғулиятҳои пешгирии бемориҳоро тартиб медиҳад, бо мақсади таъмин намудани шароитҳои зистии мӯътадил, нигоҳ доштани саломатӣ ва дарозмуддат гардонии умри инсон равона шудааст. Вазифаи асосии гигиенаи умумӣ ва ҳарбӣ, аз худ намудани қонуниятҳои алоқамандии инсон бо муҳити атроф мебошад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯзими азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	– қодир ба ҷустуҷӯ, таҳлили интиқодӣ ва коркарди иттилоот, истифодаи муназзам дар ҳалли вазифаҳои гузошташуда мебошад; – қодир аст гуногунии фарҳангии ҷомеаро дар заминаи сиёсӣ, ахлоқӣ ва фалсафӣ дарк кунад.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад – мазмуни мафҳумҳои асосии тиббиро – асосҳои таълими бемориҳо, сабаби онҳо, таъсири муҳити атроф ба организми инсон; – моҳияти амалӣ намудани қонуниятҳои гигиениро ва инкишофи бемориҳои гуногунро; – усулҳои ҳозиразамони таҳлил ва асбобу аппаратҳо; – моҳияти амалӣ гардидани қонуниятҳои мубодилаи моддаҳо ва табдили энергия дар организм, ғизои солим, гирдгардиши моддаҳо дар организм, аҳамияти ин моддаҳо барои организми зинда; – тарзҳои аз худ намудани сарватҳои тиббӣ, роҳҳои пешгирии бемориҳо, ҳифзи саломатӣ; – дар бораи асосҳои анатомия, биохимия, патология, физиология, терапия ва таъсири омилҳои истехсолиро ба саломатӣ.
Номгӯи боб /мавзӯҳои фан	Баҳои беҳдошти микроклими манзилҳо. Муайян намудани ҳарорат ва фишори барометрии ҳаво. Ҳавои атмосферӣ ҳамчун муҳити беруна. Таъсири комплекси омилҳои метеорологӣ ба организми инсон. Реаксияҳои метеотропӣ. Баҳои беҳдошти микроклими манзилҳо. Муайян намудани намнокӣ ва суръати ҳаракати ҳаво. Иқлим ва саломатии инсон. Хусусиятҳои физикавии ҳаво, микроклим ва аҳамияти гигиени он. Ҷанбаҳои гигиени акклиматизатсия. Таркиби кимиёвии ҳаво. Баҳои санитариву - гигиени ифлосии ҳаво аз рӯи гази карбон (CO ₂). Радиятсияи офтоб ва аҳамияти беҳдошти он. Гигиенаи ҳаво. Ҳавотозакунӣ (вентилятсия). Куби ҳавоӣ ва меъёрҳои он. Истифодабарии радиатсияи офтоб ва манбаҳои сунъии мавҷҳои ултрабунафш бо мақсади табобат ва пешгирӣ. Баҳои санитарӣ-гигиени рӯшноии табиӣ дар хонаҳои истиқоматӣ, синфхонаҳо, ҷойҳои ҷамъиятӣ ва муассисаҳои табобатӣ. Об ҳамчун омилҳои саломатии аҳоли, талаботҳои беҳдошти ба сифати оби ошомиданӣ. Баҳои санитарӣ-гигиени об аз рӯи нишондодҳои органолептикӣ, физикавӣ, кимиёвӣ ва бактериологӣ. Беҳдошти бо об таъминкунии маҳалаҳои аҳолинишин. Усулҳои беҳтар намудани сифати об. Тозакунӣ об. Асосҳои ташкили назорати санитарӣ– беҳдошти бо обтаъминкунии кӯшунҳо дар замони оромӣ ва ҷанг. Усулҳои беҳтар намудани сифати об. Безараркунии об.Усулҳои хлоронидани об дар шароити саҳроӣ Ғизо ва саломатии инсон. Масъалаҳои ҳалталаби биологӣ ва физиологии ғизо. Концепсия ва асосҳои ғизои оқилона. Таснифи физиологии меъёри ғизо.

	<p>Вазъияти ғизо ҳамчун нишондоди саломатӣ, меъёри баҳодихӣ. Асосҳои ғизои оқилона (ратсионалӣ). Ҳисоби сарфи энергияи як шабонарузӣ. Сафедаҳо, чарбҳо, ангиштҳо; аҳамият, ба меъёрдорӣ ва манбаҳо. Беҳдошти ғизои аскарон. Тартиб додани «Номгуи таоми тайёр» (меню-раскладка). Асосҳои санитарии беҳдошти назорат аз рӯи ғизои аскарон дар замони оромӣ ва чанг. Экспертизаи маҳсулотҳои хӯрокворӣ. Экспертизаи орд ва нон. Витаминҳо, моддаҳои минералӣ, микроэлементҳо; аҳамият, меъёр ва манбаҳо. Экспертизаи маҳсулотҳои хӯрокворӣ. Экспертизаи шир ва гӯшт. Заҳролудшавии ғизоӣ ва пешгирии он. Таснифи онҳо. Консервакунии маҳсулотҳои хӯрокворӣ Сифат ва беҳтари маҳсулотҳои хӯрокворӣ. Ксенобиотикҳо дар маҳсулотҳои ғизоӣ. Тарзи ҳаёти солим. Ташакули тарзи ҳаёти солим. Беҳдошти шахсӣ. Тарзи ҳаёти солим ва масъалаҳои беҳдошти шахсӣ. Омилҳои, ки саломитиро таъмин месозанд. Меҳнат ва саломатӣ.</p>
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзебии натиҷаи таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.13. Гинекология

Тавсифи мухтасари фан	<p>Гинекология яке аз қисмҳои асосии таҳассуси духтуриро ташкил медиҳад. Фанни дарсии гинекология яке аз фанҳои базавие, ки асосҳои таълими фаъолияти тиббиро, ки барои духтур - клиниксист новобаста аз таҳассуси баъдинаи ӯ зарур аст, мебошад. Дар натиҷаи омӯзиши фани гинекология дар асоси нишондодҳои умумӣ, анамнези гинекологи ва муоинаи умумии бемор, донишҷӯ бояд ташхиси пешакии бемориҳои асосии гинекологиро монда ва ёрии фавриро дар ҳолатҳои таъхили расонида тавонад.</p>
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зим-ни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<p>Дар натиҷаи омӯхтани сикли «гинекология» донишҷӯ дар асоси омӯхтани нишондодҳои лабораторӣ, ташхиси функционалӣ, анамнез ва муоинаи объективи, бояд ҳолатҳои физиологӣ ва патологиро муайян намуда, саримаҳал ба назди мутахассис равона кунад ва ҳангоми зарурат ёрии таъҷилиро расонида тавонад.</p>
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> • физиология ва патологияи давраи ҳайзи; • усулҳои ташхиси ҳомиладорон ва беморони гинекологи; • масъалаҳои контрацепсия ва ба нақшагирии ҳомила; • нишонаҳои бемориҳои гинекологи; • масъалаҳои оmodасозии беморон ба чарроҳӣ ва барқароркунии баъди амалиётҳо; • нишондод ва ғайринишондод барои табобати ҳормонали. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> • Муоинаи беморони гинекологи; • Гузаронидани муоинаи маҳбалию абдоминали; • Гузаронидани ташхиси дифференсиали, табобат, пешгири ва барқароркунии беморон бо бемории узвҳои чинсии занона; • Расонидани ёрии фаври ҳангоми ҳолатҳои таъҷилии беморони гинекологи; • Баҳодихии нишондодҳои колпоскопия; • Гирифтани молишак барои микрофлора ва ҳуҷайраҳои атипикӣ; • Катетеризатсияи шошадон. <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> • Хусусиятҳои клиникӣ физиологияи системаи репродуктиви занон;

	<ul style="list-style-type: none"> • Этиология ва патогенези бемориҳои асосии гинекологи; • Симптоматологияи намудҳои гуногуни клиника; • Усулҳои асоси ва иловагии таъхис ва табобат • Принципҳои ёрии таъҷилии гинекологи ҳангоми ҳолатҳои клиникаи хос • Физиология ва патологияи давраи ҳайзи; • Масъалаҳои контрацепсия ва банақшагирии ҳомила;
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – Ташкили ёрии гинекологӣ. Принципҳои ташкили ёрии гинекологи дар Ч.Т. Пропедевтикаи бемориҳои гинекологӣ. Усулҳои муоинаи беморони гинекологӣ – Анатомиаи узвҳои таносули занона; – ташхиси дифференсиали, табобат, пешгири ва барқароркунии беморон бо бемории узвҳои чинсии занона; – Танзими давраи ҳайзи. Ихтилолҳои функцияи ҳайз. Сабабҳои ихтилоли функцияи ҳайз. Таснифот. Аменорея. Синдроми гиперменструали ; – Бемориҳои илтиҳобии узвҳои таносул. Таснифот. Бемориҳои илтиҳобии шӯъбаи поении узвҳои таносул. Ташхис, табобат, пешгирӣ. Бемориҳои илтиҳобии бачадон ва зоиҷҳои бачадон; – Сироятҳои бо роҳи чинси интиқолёбанда. Гонорея, трихомониаз, хламидиоз, табхол (герпеси) гениталии. Принципҳои ташхис; – Омосҳои тухмдон. (киста, кистома) – Омосҳои хушсифати бачадон. (Миомаи бачадон. Эндометриоз) ; – Шиками шадид дар гинекология; – Безурети е бенасли;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, стендҳои озмоишӣ.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосилавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ, шифоҳӣ)

2.2.14. Ҷарроҳии умумӣ

Тавсифи мухтасари фан	<p>Фанни ҷарроҳии дар курси 3-ум гузаронида мешавад, Вожаи ҷарроҳии калимаи араби буда, дар баробари махфуми юнонии маъни даст амалро ифода мекунад. Дар айни замон махфуми «ҷарроҳ»-ро бо таври дақиқ таъриф кардан душвор аст. Каблан, дар асрҳои XVIII, XIX, XX махфуми мазкур маънои одди дошт, ҷарроҳи, яъне бо теги ҷарроҳи табобат карда мешудаанд. Буриди – ҷарроҳи аст, набуриди – ҷарроҳи нест.</p>
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамони фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – дар доираи омӯзиши фани мазкур донишҷӯён аз асосҳои аз худ намудани ташхис ва табобати саривакти беморони ҷарроҳишаванда. – дар фаъолияти касбии худ намудани ҳолатҳои фавқулода, ҳангоми осебгири, ёри расонидани беморон, ва пеш бурда тавонанд.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <p>Аз худ кардани нишонаҳои беморие, ки заёдтар вомехуранд, ташхису табобати баъди ҷарроҳи аппендисити шадид, фишурдашавии чурраҳо ва дигар ҳолатҳои фаври,</p> <p>Бе надонистани ин мавзӯҳо аз худ кардани бемориҳои ҷарроҳии дар дигар кафедраҳо душвор мешавад. Барои аз худ кардани курси бемориҳои ҷарроҳии донишҷу бояд аз фанҳои биохимия, анатомия, гистология, физиология, физиологияи патологӣ, гигиена, фармокология бархурдор бошад.</p> <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – мазмуни ҷарроҳии умумиро шарҳ дода тавонад; – алоқамандии сабаб ва асосҳои оғоз кардани принциби асептика ва антисептика муайян карда тавонад; – мафҳумҳои асосии фанни ҷарроҳии умумиро муайян карда тавонад; – тартиби пешбурдани таърихи бемориро аз худ наояд; – тарзу усулҳои тартиб додани ташхис ва табобати беморони ҷарроҳишавандаро аз худ карда онҳоро истифода карда тавонад;
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – Муқаддимаи ҷарроҳӣ. Аҳамияти курси ҷарроҳии умумӣ, мақсад ва вазифаҳои он. Таърихи ҷарроҳӣ ва вазъи муосири ҷарроҳӣ дар Тоҷикистон. Этика ва деонтологияи ҷарроҳӣ

	<ul style="list-style-type: none"> - Мафҳуми асептика, намудҳои асептика. Безаргардони маводҳои риштагӣ. - Антисептика, намудҳои антисептика - Десмургия, намудҳои он. - Заҳмҳо. Тасниф, аломатҳои сарири. Принципҳои табоати заҳмҳои фасоднок. Ҷараён ва тарзи солимшудани заҳмҳо. - Хунравӣ, таснифи бандӣ, аломатҳои сарири, хунрави дохилӣ, хунталофии шадид. --Усулҳои манъкардани хунравӣ - Таърихи хунгузаронӣ. Системаҳои асосии антигени хун. Муайянкардани гуруҳи хун. Моҳияти резус-фактор. Таърихи хунгузаронӣ. Системаҳои асосии антигени хун. - Муайянкардани гуруҳи хун. Моҳияти резус-фактор. - Ақсуламалҳо дар вақти хунгузаронӣ гуруҳӣ ва резусӣ. Хунгузаронӣ. Маводҳои хуни вазқунанда ва истифодабарии онҳо дар ҷарроҳӣ. - Бемориҳои шадиди фасодии бофтаҳои мулоим. Фурункул, карбункул, лимфаденит, сурхча. - Тасниф, этиология, патогенез. Аломатҳои сарири ваташхискуни, табоати он. - Хасмол, мастит, думбал, флегмона: тасниф, этиология, патогенез. Аломатҳои сарири ва ташхискуни, табоати он. - Остеомиелити гематогенӣ. Тасниф, этиология, патогенез. Аломатҳои сарири ваташхискуни, табоати он. - Остеомиелити авалидараҷаи музмин ва остеомиелити баъдсадама вӣ. Аломатҳои сарири ва ташхискуни, табоати он. - Сепсисҷарроҳӣ. Тасниф, этиология, патогенез. Аломатҳои сарири ваташхискуни, табоати он. Вайроншавии гардиши хун. Некроз, қарсон, решҳо, носур, яғир. Тасниф, этиология, патогенез. Аломатҳои сарири ваташхискуни, табоати он. - Вайроншавии гардиши хун. Тромбоз (садабандӣ), эмболия. Сабаб, тасниф, аломатҳои ташхис, муолиҷа ва пешгирӣ. - Аломатҳои фишороварии дуру – дарози бофтаҳо (Краш-синдром). Сабаб, тасниф, аломатҳои ташхис, муолиҷа ва пешгирӣ
Васонти таълимӣ ва таъминоти техникии фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шакли арзебии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳони фосилавӣ (Р-1, Р-2)
Намуди машғулиятҳо	Имтиҳон (тестӣ - компютерӣ, шифохӣ)

2.2.15. Амалиёти ҷарроҳӣ ва анатомияи топографӣ

Тавсифи мухтасари фан	Омӯзонидани фанни амалиёти ҷарроҳӣ дар курси 3-4 гузаронида мешавад. Омӯзиши фанн омӯхтани ҷабҳои назариявии амалӣ ва муайян намудани сарҳадҳо ва ҷойгиршавии узвҳо, дастраскуни ва усулҳои гузаронидани амалиёти ҷарроҳӣ равона карда шудааст.
Намуди машғулиятҳо	<ul style="list-style-type: none"> - донишҷӯи усулҳои кор бо ашёҳои ҷарроҳӣ, (асбобҳои ҷарроҳӣ) айёни ва адабиёт. - дар амал истифода бурдани дониш. - интерпретатсияи нишондодҳои анатомӣ, топографӣ, лабораторӣ оид ба ташхис. - истифодаи дониш оид ба дастраскунии сарҳадҳои узв ва батн.
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - дар доираи омӯзиши фани мазкур донишҷӯён аз асосҳои аз худ намудаи ҷойгиршавии узвҳои дохила ва сарҳадҳои он. - дар фаъолияти касбии худ намудани ҷарроҳӣ ва дастраскунии он.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меорад	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: <i>Донад</i> -асосҳои ҷарроҳӣ

	<ul style="list-style-type: none"> - аз худ кардани анатомияи топографӣ омӯхтани сарҳадҳои узв ва батн. - тавонистани коркарди аввалиндараҷаи захм, чок кардани пӯст ва дӯхтани он. - аз худ намудани ашӯҳои ҷарроҳӣ. - истифодабарии атраҳои трипанатсия. - донишони усулҳои кор бо ашӯҳои айёни ва адабиёт. - дар амал истифода бурдани дониш. - интерпретатсияи нишондодҳои топографии табобати оид ба ташхис.
Намуди машғулиятҳо	<ul style="list-style-type: none"> - донишони усулҳои кор бо ашӯҳои айёни ва адабиёт. - дар амал истифода бурдани дониш. - интерпретатсияи нишондодҳои усулҳои навъи ҷарроҳӣ(лапароскопия) оид ба ташхис.
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхудномаи фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> - аз худ кардани анатомияи топографӣ, омӯхтани сарҳадҳои узв ва батн. - тавонистани коркарди аввалиндараҷаи захм, чок кардани пӯст ва дӯхтани он.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ol style="list-style-type: none"> 1. Муққадима, аҳамияти фанни амалҳои ҷарроҳӣ ва анатомияи топографӣ 2. Асбобҳои ҷарроҳӣ, тарзи муайян кардани беҳисгардонӣ, коркарди дасти ҷарроҳ 3. Анатомияи топографии сар, хунтаминкунӣ ва иннерватсия. 4. Олоту асбобҳои ҷарроҳӣ барои гузаронидани амалиётҳо дар сар. 5. Ҷарроҳиҳо дар сар, техникаи амалиёти ҷарроҳи дар сар. 6. Анатомияи топографии гардан, хунтаминкунӣ ва и нерватсия. 7. Техникаи амалиёти ҷарроҳӣ дар гардан (абсес, флегмонаҳо ва илтиҳобҳои гуногуни гардан. 8. Анатомияи топографии қафаси сина. Бемориҳои ҷарроҳӣ дар қафаси сина 9. Бемориҳои ҷарроҳӣ дар қафаси сина(стернотомия торакотомия) 10. Ҷойгиршавӣ хангоми амалиёти ҷарроҳӣ ,тарзи ҷарроҳӣ дар қафаси сина ва миёнадевор 11. Анатомияи топографии қафаси сина, хунтаминкунӣ ва иннерватсия. 12. Амалиётҳои ҷарроҳӣ дар ковокии шикам. 13. Анатомияи топографии андомҳои поёни хунтаминкунӣ ва иннерватсия. 14. Амалиётҳои ҷарроҳӣ дар андомҳои поёни. 15. Ҷарроҳӣ чист? чанд намуди ҷарроҳиҳо мешавад. Фарқияти ҷарроҳиҳои фаврий, нақшавӣ аз мавқуфгузошта дар чист?
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосолавӣ (P-1, P-2)
Шакли арзебии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (шифоҳӣ)

2.2.16. Особшиносӣ

Тавсифи мухтасари фан	Особшиносӣ ва ортопедия.
Намуди машғулиятҳо	Мақсади омӯзиши фанни травматология ва ортопедияро дар курси 5-6 ум мегузаранд. Дар фаъни мазкур гузаштани дарсҳои амали ва назаравӣ, аз худ намудани усулҳои ташхис ва табобати беморони осебдида, тарзи чобачокуни ва гузоштани бандинаи гачи, имоблизатсияи клиникави. Ёри расонидани беморони осебгирифта хангоми ҳолатҳои фавқулода. Аз худ намудани тарзи табобати беморони осебгирифта.
Забони таълим	Тоҷикӣ русӣ

Салоҳиятҳое, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – дар доираи омӯзиши фани мазкур бархӯрдор мешаванд; – дар фаъолияти касбии худ донишҳои азбарнамудаашро баҳри тақмили низоми муосир истифода мебаранд.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<ul style="list-style-type: none"> – дар доираи омӯзиши фани мазкур донишҷӯён аз асосҳои аз худ намудани ташхис ва табобати саривакти беморони осебдида. – дар фаъолияти касбии худ намудани ҳолатҳои фавқулода, хангоми осебгири, ёки оризаҳои беморҳои осебдида шикасти аандомҳо, ёки устугони сури ёри расонидани беморон, ва пеш бурда тавонанд.
	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – донистани асосҳои травматологи – аз худ кардани нишонаҳои бемор, муайян карда тавонистани аломатҳои хангоми осебгири. – тавонистани коркарди аввалиндараҷаи захм, гузоштани бандинаи гачи. – чамъ кардани анамнези беморон. – тавсияи табобати дуруст. – донистани усулҳои кор бо ашӯҳои аёни ва адабиёт. – дар амал истифода бурдани дониш. – интерпретатсияи нишондодҳои клиникӣ лабораторӣ, рентгенологӣ оиди ташхис. – истифодаи дониш оиди парастории беморон. – ёрии аввал хангоми ҳолатҳои критикӣ.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аҳамияти фанни травматологияи ортопади. 2. Шикасти пушидаи сеяки аномҳои поёни 3. Качпои модарзоди пойҳо, тасниф, этиология, патогенез, ташхис, муолича. 4. Тарзи гузоштани гачбанди пура ва нопура. 5. Баромади модарзоди пойҳо, китф, оринҷ. 6. шикасти пушидаи косаҳои сар. этиология, патогенез, тасниф, ташхис, муолича, ориза.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати қорӣ	Имтиҳони фосолавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ – компютерӣ, шифоҳӣ)

2.2.17. Анестезиология ва реаниматология

Тавсифи мухтасари фан	Тайёр намудани донишҷӯён мувофиқи масъалаҳои назариявӣ ва амалӣ дар соҳаи анестезиология ва реаниматология дар ҳаҷме, ки зарур аст вобаста ба усули беҳисгардонӣ, намудҳои он, нишондод ва ғайринишондод ва оризаҳои он. Дониши аниқ барои беморҳои ҳолатҳои бӯҳронӣ ва терминалӣ. Дуруст гузаронидани ёрии таъҷилӣ, табобати интенсивӣ ва эҳғарии системаи дил ва нафас.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, озмоишӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳое, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – Омӯзонидани усулҳои беҳисгардонӣ, гузаронидани табобати интенсивӣ ва чораҳои эҳғарӣ. – Аз худ намудани катетеризатсияи варидҳои канорӣ ва марказӣ, кор бо асбобҳо ва таҷҳизотҳо, маводҳои истифодабаранда, чораҳои реаниматсионӣ дар ҳолатҳои терминалӣ. – Омӯзиши электрокардиография, дефибрилятсия, трахеостомия ва доплерографияи дил. – Аз худ намудани малақаҳои амалӣ.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> • Донистани принципҳои асосии беморҳои ҳолатҳои бӯҳронӣ, терминалӣ ва беҳисгардонӣ. • Аломатҳои клиникӣ, ташхис ва ёрии таъҷилии интенсивӣ. • Ташхис, озмоиш ва табобати ҳозиразамон. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> • Муоинаи беморон. • Таиноти озмоишҳои клиникӣ – биохимиявӣ, рентген, КТ, ЭКГ ва

	<p>доплерография.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Катетеризатсияи варидҳои канорӣ. • Санҷидани фишори хун, набз ва мониторинги системаи нафас. • Қайд намудани варақаи беҳисгардонӣ, таърихи беморӣ ва рӯзномаҳо. • Гемо ва плазмотрансфузия. • Электрокардиография, дефибрилятсия, ларингоскопия. • Иштирок дар рафти беҳисгардонӣ. <p><i>Аз худ намоянд</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Гузаронии сӯзангузаронии в/в, в/м, қатравӣ. – Катетеризатсияи варидҳои канорӣ. – Ҳуқнагузаронӣ. – Электрокардиография, дефибрилятсия. – Чораҳои эҳғарии дил, нафас. – Ларингоскопия. – Кор бо асбобҳо ва дастгоҳҳо. – Мониторинги системаи узвҳои ҳаётан муҳим.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<p>Анестезиология, реаниматсия ва табобати интенсивӣ. Мафҳум, таърих, инкишоф. Тайёрии пеш аз ҷарроҳӣ ; Намудҳои беҳисгардонӣ. Инголятсионӣ ва ғайриинголятсионӣ; Маводҳои истифодабаранда. Нишондод ва ғайринишондод; Оризаҳои беҳисгардонӣ; Реаниматология ва терапияи интенсивӣ. Чораҳои эҳғарии системаи дил, нафас. Фармакотерапия; Ҳолатҳои бӯҳронӣ. Садмаҳо – шок; Ҳолатҳои терминалӣ. Кома, класификатсия; Асбобҳо ва дастгоҳҳо. Электрокардиография. Дефибрилятсия. Доплерография</p>
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосолавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳонии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ-компютерӣ, шифоҳӣ)

2.2.18. Таърихи тиб

Тавсифи мухтасари фан	Мақсади фанни «Таърихи тиб» таълими ҳамаҷонибаи инкишофи тиб ва ниғаҳдорӣ тандурустӣ аз замони қадимтарин то айёми мо, инчунин расидан ба дараҷаи таҳлили дурусти маводи таърихӣ тиббӣ мебошад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<p>Дар натиҷаи азхуд намудани фан бояд дар донишҷӯён салоҳиятҳо бо нишондиҳандаҳои мувофиқи дастовардҳои онҳо ташаккул ёбанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вазиғаҳои асосии таърихи ҷузъӣ ва умумии тиббӣ; – ташаққули тиб дар давраи таърихи нав. – таҳлили кашфиётҳои муҳим, омӯзиши фаъолияти табибони кишварҳои гуногуни тараққиёфтаи ҳақон; – масъалаҳои пешгирӣ ва тиббӣ ҷамъиятӣ дар қорҳои табибони ватанӣ; – ташқили нигоҳубини беморон аз ҷониби ҳайати махсуси табибон;
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ қардааст, бояд:</p> <p><i>Донад</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – усулҳои табобат, намудҳои ёрии тиббӣ, доруҳои, ки дар сохти ҷамъиятии ибтидоӣ истифода мешуданд. Андешаҳои динӣ ва фалсафӣ дар сохти ҷамъиятии ибтидоӣ: фетишизм, анимизм, тотемизм. – Маълумот дар бораи тибби табибони машҳури кишварҳои Шарқи Қадим. Сарчашмаҳои омӯзиши илми тиб дар Чин, Ҳиндустон, Миср: кодекси қонунҳои Ҳамуррапӣ дар Бобул – асри XVIII пеш аз милод, қонунҳои Ману дар Ҳиндустон, китобҳои динии «Авесто» дар Эрон ва Осиёи Миёна. Қадимтарин папирусҳои Миср: Имготеп, Бругши, Эберс ва ғ. – Ақидаҳои стихиявӣ материалистӣ дар мамлакатҳои Шарқи Қадим. Донишҳои тиббӣ, усулҳои табобат, намудҳои ёрии тиббӣ, доруҳои, ки дар ин мамлакатҳо истифода мешаванд. <p><i>Тавонад</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – таҳлили сарчашмаҳои адабиёт ва дигар манбаҳо;

	<ul style="list-style-type: none"> – ташкили хулосаҳои муҳим аз рӯйхати адабиёти омӯхташуда, ошкор намудани мавзӯи таҳқиқотӣ; – ҷустуҷӯи хусусиятҳои инъикосшудаи қарне, ки дар он олимони зиндагӣ, қор ва фаъолият намуданд. <p><i>Аз худ намоёнд</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – малакаи таҳлилнамояӣ; – малакаи таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавӣ; – малакаи азхуд намудани истилоҳоти тиббиро дар рафти омӯзиши фан.
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – Таърихи тиб ҳамчун илм ва предмети таълим.; – Тибб дар давраи сохти ибтидоӣ-ҷамъиятӣ.; – Тибб дар кишварҳои Шарқи Қадим: Миср, Чин, Ҳинд . – Тибби Юнони Қадим ва Рими Қадим ; – Тибб дар Осиёи Миёнаи Қадим ; – Тибб дар давлати Сомониён; – Ҳаёт ва фаъолияти эҷодии Абуалӣ ибни Сино ва хизматҳои ӯ дар соҳаи тиб ; – Тибби Русияи Қадим; – Тиб дар Русия ва давлатҳои Аврупои Ғарбӣ (XVIII-XIX); – Тиб дар Осиёи Миёна (XI-XIX); – Этика ва деонтологияи тиббӣ; – Эпидемияҳо ва тадбирҳои давлатии зидди эпидемия; – Ҷиноятҳои тиббӣ. Пешгирии ҷинояткорӣ дар соҳаи тиб.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ, наздимониторӣ)

2.2.1. Психологияи тиббӣ, психиатрия.

Тавсифи мухтасари фан	Мақсади асосии фанни «Психологияи тиббӣ» баёни масъалаҳои мебошад, ки ба хусусиятҳои инфиродии шахс ба бемор, вазифаи духтурӣ, одоби духтурӣ ва сирри духтурӣ (деонтологияи тиббӣ), беҳдошти руҳӣ, пешгирии руҳӣ ва таъсиррасонии руҳӣ (психотерапия) тааллуқ доранд. Асоси психологияи тиббиро деонтологияи тиббӣ ва масъалаҳои ба он монанди беҳдошти руҳӣ, пешгирикунии руҳӣ ва таъсиррасонии руҳӣ ташкил медиҳад.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, семинарӣ, қори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор
Забони таълим	тоҷикӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоеи фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<p>Дар натиҷаи азхуд намудани фан бояд дар донишҷӯён салоҳиятҳо бо нишондиҳандаҳои мувофиқи дастовардҳои онҳо ташаккул ёбад:</p> <ul style="list-style-type: none"> – малақаҳои муҳими касбии таҳқиқоти равонии беморон; – малакаи нишон додани мақоми психологӣ, принципҳои психотерапияи иллатҳои равонӣ; – малакаи таълими психологияи тиббӣ доир ба ҷанбаҳои асосии психологияи муносибати табиб бо бемор, рафтор ва малақаҳои робитавӣ.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p><i>Донад</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – алокаи байниҳамдигарии муошират ва фаъолият, муҳимияти салоҳиятҳои робитавино барои табиб; – вазифа, шакл, механизмҳо ва савияи муоширатро; – усулҳои ҳамтаъсирии табибро бо беморон; – технологияи рафтори қори ташхисиро дар марҳилаҳои асосии муносибатитабиб бо бемор; – Ҷамъовариҳои анамнез (таърихи беморӣ) то ба даст овардани таҳлилҳо ва гузоштани ташхиси беморӣ; – механизмҳои психологии мутобиқати шахсиятро ба беморӣ; <p><i>Тавонад</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – истифодаи донишҳои равониро дар фаъолияти касбии хуб; – иҷрои вазифаҳои ташхисӣ ва муолиҷавии муоширатро дар раванди ҷамъовариҳои анамнез; – истифодаи усулҳо ва услубҳои муошират, қоидаҳои гӯшкунӣ, мулоқотбарӣ ва боваркунонӣ; – истифодаи натиҷаҳои таҳқиқотҳои психологии беморро: <p><i>Аз худ намоёнд</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – малақаҳои қор бо шикоятҳои беморон;

	<ul style="list-style-type: none"> – малакаҳои бақайдгирии хусусиятҳои хоси психологӣ инсонро дар марҳилаҳои муошират бо он; – малакаҳои хониши ахбороти ғайривербалӣ, алоқаи вербалиро; – малакаҳои худназоратӣ ва худидоракунии рафторро дар ҳолатҳои ҳамтаъсирӣ; - малакаҳои паст намудани шиддати эмотсионалиро дар бемор барои муайян намудани алоқаи босамар бо ӯ;
Номгӯи боб/мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – Вазифаҳои асосии раваншини тиббӣ ; – Мафҳуми умумӣ дар бораи эҳсос ва идрок ; – Мафҳум дар бораи хотира ва намудҳои он . – Равандҳо ва хусусиятҳои хотир ; – Мафҳуми умумӣ дар бораи тафаккур ; – Мафҳуми умумӣ дар бораи ирода ва сифатҳои иродавии он; – Мафҳуми умумӣ дар бораи диққат ва хусусиятҳои он; – Мафҳуми умумӣ дар бораи хусусиятҳои диққат; – Хиссиёт ва эмотсия; – Мафҳум дар бораи шахс, сохт ва ташаккули он;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Санҷиш (шифой)

2.2.2. Бемориҳои даруна

Тавсифи мухтарсари фан	Омӯзиши раванди клиникӣ анъанавии беморӣ, таҳлили тарзи пайдоиши он, ба вучуд омадани аломатҳои клиникӣ (симптом ва синдромҳо) ин ё он беморӣ. Тағйиротҳои патологӣ дар узвҳои осебёфта ва тарзҳои муолиҷаи асоснок, саривақтию ҳозиразамонаи онҳо, ки дар натиҷа ба барқарорӣи функционалӣ оварда мерасонад. Ташаккули малакаҳои касбии муоинаи бемор, азхудкунии асосҳои тафаккури клиникӣ, риоя намудани этика ва деонтологияи клиникӣ.
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> • Омӯзиши ҷиҳати клиникӣ беморӣ бо тарзи омӯхтани шикоятҳои пайдошуда дар бемор яқоя бо таърихи беморӣ (анамнез). • Омӯзиши тарзи пайдоиш ва сабабҳои сарзании бемориҳои даруна (этиология). • Омӯзиши раванди патологӣ дар узвҳои осебёфта, ки ба корношоямии онҳо мусоидат мекунад (патогенез). • Омӯзиши аломатҳои асосии клиникӣ бемориҳои муҳимтарини узвҳои даруна (клиника). • Омӯзиши тасниф ва ташҳиси беморӣ. • Ташҳиси лабораторӣ-ва инструменталии беморӣ
Натиҷаҳои таълимие, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. Давраҳои синни кудакӣ (хусусиятҳои анатомияи физиологӣ ва шароити муҳит ки ба кудак дар ин давраҳо таъсир расонида метавонад). 11. Инкишофи ҷисмонӣ кудакон (баҳо додан ба инкишофи ҷисмонӣ кудакон, ба сину сол). 12. Хусусиятҳои анатомияи физиологӣ системаи асаб ва ташаккули асабию руҳии инкишофи асабию ҳаракатии кудакон. 13. Инкишофи эҳсосот ва муошират, инкишофи нутқ ва импринтинг. 14. Семиотикаи осебии системаи марказии асаб. 15. Узвҳои ҳис, хусусиятҳои анатомияи физиологӣ ва муоинаи онҳо дар кудакон. 16. Пуст ва ҷарби зерӣ пуст, системаи устухон ва мушакҳо, инкишоф, ҳолатҳои онҳо, муоинаи онҳо. 17. Хусусияти анатомияи физиологӣ узвҳои даруни дар кудакон, семиотика ва онҳо. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> – қобилияти аз худ намудани мустақилона усулҳои нави таҳқиқот, инкишофи касбияти илмӣ ва амалии фаъолияти касбии худ; – қобилияти мустақилона аз худ намудан ва дар амал истифода намудани

	<p>донишҳо ва малакаҳои нав;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Баҳо додан ба ҳолати кудак, ҳуши кудак, фаъолияти ҳаракатии кудак. – Гузаронидани рефлексҳои ғайришартӣ. – Гузаронидани антропометрия мувофиқи сини соли кудакон. – Азназаргузаронии кудак. – Ламскунӣ. – Ангуштзанӣ. Аускултатсия. <p>Аз худ намоянд</p> <ul style="list-style-type: none"> – машваратҳои ташҳиси ва табобатӣ диҳад; – меъёрҳои донишу малакаи ҳуҷро дар амал татбиқ намоянд; – оид ба пайдоиш ва бартараф намудани бемориҳои кудакона андешаҳои шро иброс карда тавонад; – бо истифода аз малакаҳои беҳтарини каммуникативи ва табиби гузаронидани пурсиши бемор (шикоятҳо ва анамнез);
Номгуи боб/ мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – Муқаддима ба курси мавзӯҳои бемориҳои даруна. Шиносоӣ бо клиника. Бронхити музмин. Этиология, патогенез, тасниф, клиника, ташҳис. Ташҳиси муқоисавӣ. Табобат. – Илтиҳоби шадиди шуш. Этиология. Патогенез. Давраҳои патоморфологияи пневмонияи крупозӣ. Тасниф, клиника, ташҳис, табобат. Оризаҳо. – Диққи нафас. Этиология, патогенез, тасниф. Клиника, ташҳис. Ташҳиси муқоисавии ҳуруҷи астмаи дилӣ ва бронхиалӣ. Ташҳиси тафриқавии ҳуруҷи шадиди астмаи дилӣ ва астмаи бронхиалӣ. Оризаҳо. Статуси астматикӣ. Табобати астмаи бронхиалӣ, профилактика. – Сактаи миокард. Этиология. Патогенез. Тасниф. Намудҳои клиникӣ. Ташҳис. Оризаҳо ва патогенези онҳо. Принципиҳои табобати сактаи миокард. – Бемории фишорбаландӣ. Этиология, патогенез, омилҳои хатарнок. Тасниф. Клиника. Ташҳис. Оризаҳо. Кризҳои гипертоникӣ. Табобат, профилактика. – Тарбод. Этиология. Патогенез. Сохти бофтаи пайваस्तкунанда. Марҳилаи патоморфологӣ. – Бемории захми меъда ва рудаи дувоздаҳангушта. Таърих, мафҳум ва гипотезаҳои этиопатогенези беморӣ. Тасниф. Клиника, ташҳис, табобат. Оризаҳо.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳони фосолавӣ (Р-1, Р-2)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ-компютерӣ, шифоҳӣ)

2.2.2. Тибби оилавӣ

Тавсифи мухтарсари фан	<p>Тибби оилавӣ-яке аз шаклҳои ташкили ёрии аввалияи тиббӣ буда, ҳангоми босифат тайёр кардани табибони оилавӣ имкомпазир аст. Тибби оилавӣ аз қисмҳои алоҳидаи соҳаҳои гуногуни тиб-терапия, педиатрия, ҷарроҳӣ ва ғ. иборат набуда, балки соҳаи алоҳидаи илми тиб аст. Аз ҳамин сабаб, соҳаҳои номбурдашудаи тиб, дар алоҳидагӣ ва якҷоя тибби оилавиرو иваз карда наметовонанд, чунки тибби оилавӣ дорои асос, принципо, фалсафа ва таърих, хусусияҳои ба худ хос (пешгирии беморӣ, нигоҳубини дарозмуддати диспансерӣ, тарғиби тарзи ҳаёти солим ва кори санитарӣ-равшаннамоӣ дар байни аҳоли, экспертизаи корношоямӣ, эҳёи қобилияти меҳнати беморон дар шароити дармонгоҳ ва ғ.) аст.</p>
Намуди машғулиятҳо	лексионӣ, амалӣ, кори мустақилонаи донишҷӯ бо роҳбарии омӯзгор, кори амалии мустақилонаи донишҷӯ
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Салоҳиятҳои, ки дар донишҷӯ зимни азхуднамоии фанни мазкур ташаккул бояд ёбанд	<ul style="list-style-type: none"> – Системаи омӯзиши тиббии оилавӣ дар макотибҳои олии тиббии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷой дошта, бо гузашти айём мутобиқи консепсияи нав омода кардани мутахассисони соҳаи тиб, ки дар рафти он табиби тахассуси баланд дошта ва ба талаботҳои стандартҳои ҷаҳонӣ мувофиқбуда омода карда мешавад. – Донистани тиббии оилавӣ, новобаста аз ихтисоси табиби, аҳамияти бузург дорад (курси лексияҳо аз тиббии оилавӣ маҳз ҳамин мақсадро пайгирӣ менамоянд). – Новобаста аз доираи фаъолияти ояндаи табиб, тавонистани тартиби ташҳис: этиологӣ, анатомӣ, функционалӣ, патолого-анатомӣ, патофизиологӣ, бо дарназардошти ҳамаи тағиротҳои патофизиологӣ ва патоанатоми дар организм ба амалоянда, интиҳоби муолиҷаи асосноккардашуда (этиологӣ, патогенетикӣ ва

	симптоматикӣ) зарур мебошад.
Натиҷаҳои таълимие, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> – намудҳои принципҳои асосии фаъолияти табиби оилавӣ дар шароити амбулаторӣ ва дар ҳона аз қори табиби дар беморхона (стационарӣ): – хусусиятҳои хоси қори табиби оилавино; – имкониятҳои беморро дар хусуси доштани фаҳмишҳои амиқ дар бораи беморишон ва вазъи саломатии худашон. <p>Таъвонод</p> <ul style="list-style-type: none"> – Таҳлили пурраи этиопатогенези илтиҳоби шуш намудҳои: бактериологи, вируси, паразити, рикетсияги, хламидози, ва ғ. дигар факторҳо; – Роҳҳои асосии табобати илтиҳоби шадид. Методҳои сабзонидани бактерияҳо дар балғам. Таҳлили анализи балғам. – Роҳҳои асосии ташхис ва муолиҷаи беморро <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> – Принципҳои этикаи деонтологияи тиббӣ дар фаъолияти табиби оилавӣ. – Муаяннамоеи корношоямии беморон. – Мавҳум ва намудҳои корношоямӣ – Методҳои асосии ташхис ва муолиҷаро.
Номгуи боб/ мавзӯҳои фан	<ul style="list-style-type: none"> – Ташкили қор ба тариқи қумаки аввалияи тиббию санитарӣ, таҷҳизоти қори “Офиси”, устои қории табиби оилавӣ. Муассисаҳои қумаки аввалияи тиббию санитарӣ (КАТС) марказҳои саломатӣ, сохтор, фаъолияти онҳо. – Самтҳои асосии ислоҳоти соҳаи тандурусти дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Тибби оилавӣ: мавҳум, фалсафа, принципҳо, марҳилаҳои рушд. – Муносибаи байни табиби оилавӣ, бемор ва аҳли оилаи ӯ муамоҳии этикӣ. Рушди муносибати «бемор-табиб». Принципҳои этики ва деонтологияи тиббӣ дар фаъолияти табиби оилавӣ. – Табиби оилави: муқаррарот, функцияҳо, вазифаҳо. Хусусияти таҳасуси тибби оилави, таснифи таҳасусӣ, нишондиҳандаҳои баҳодихи ба фаъолияти он. – Хуҷҷатгузории тибби аввалия дар муассисаҳои КАТС, пешгирии бемориҳо дар фаъолияти табиби оилавӣ. Маводҳои доругие, ки дар фаъолияти табиби оила бештар истифода бурда мешавад. «Ҷувздони табиби оилавӣ». – Муносибати байни табиби оилавӣ, бемор ва аҳли оилави вай, муамоҳии этики деонтологӣ. Рушди муносибати «бемор-табиб». Принципҳои этики деонтологияи тиббӣ дар фаъолияти табиби оилавӣ. – Афзалияти пешгири бемориҳо дар фаъолияти табиби оилавӣ. Тарғиби дониш ва малақаҳои беҳдошти ва ташвиқи ТҲС дар фаъолияти табиби оилавӣ. Диспансеризатсия: мақсад, азифаҳо, гуруҳҳои диспансерӣ. – Тарғибу ташвиқи ҳаёти солими қомеъа дар қори табиби оилавӣ.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникӣ фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати қорӣ	Имтиҳони фосолавӣ (Р-1, Р-2), шифоӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ, шифоӣ)